

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေး လမ်းကြောင်းတွင်
လုံခြုံရေး၊ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးတို့ကို
တည်ဆောက်ရာ၌ ကြုံရသည့် အတားအဆီးများ

Obstacles to Establishing Security,
Freedom, and the Rule of Law on
Myanmar's Path to Federalism

This publication is for public use

© The authors and contributors, November 2025

The authors and IPSJ have asserted their rights under the International Property Rights Law and the Copyrights Law of Myanmar.

Obstacles to Establishing Security,
Freedom, and the Rule of Law on
Myanmar's Path to Federalism

Table of Contents

Introduction	14
Research Objectives.....	18
Research Questions.....	19
Analysis and Discussion	20
1. Methods and Materials	20
2. Discussion.....	24
2.1 Theories of Rule of Law and Justice	28
2.2 Defining the Rule of Law.....	38
2.3 Mapping the Rule of Law for Myanmar from Thin Version to Thick Version	46
2.4 Concept of Independence of the Judiciary	58
2.5 The Rule of Law and Judicial Review Process.....	72
2.6 The Rule of Law and Its Failure to Protect Human Rights in Myanmar	82
2.7 Roles of State and Non-State Actors for the Rule of Law.....	96
2.8 Governmental Reform Initiatives for the Rule of Law	106
2.9 Access to Justice: Formal Jurisdiction and Traditional Jurisdiction.....	116
2.10 Administration by Interim Government	132
3. Discussion: Interpretation of Data.....	142
3.1 Recommendations for Rule of Law in Interim and Transitional Period.....	142
3.2 Recommendations for Myanmar’s Way to Federalism	146
3.3 Summary and Conclusion	154
References	156
Key Informants List.....	164
Authors’ Biography.....	165

ဓာတ်က

နိဒါန်း	၁၅
သုတေသနရည်ရွယ်ချက်	၁၈
သုတေသနမေးခွန်းများ.....	၁၉
သုတေသနဆွေးနွေးခြင်း.....	၂၁
၁။ သုတေသနနည်းလမ်း.....	၂၁
၂။ ဆွေးနွေးခြင်း.....	၂၅
၂.၁။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် တရားမျှတမှုဆိုင်ရာ သီအိုရီ.....	၂၉
၂.၂။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအားအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း.....	၃၉
၂.၃။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ပါးလွှာသောစားရှင်းမှ ထူထဲစားရှင်းသို့ ပုံဖော်ကြည့်ခြင်း.....	၄၇
၂.၄။ တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ လွတ်လပ်ခွင့်သဘောတရား.....	၅၉
၂.၅။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်.....	၇၃
၂.၆။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်း.....	၈၃
၂.၇။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအတွက် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍ	၉၇
၂.၈။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအတွက် အစိုးရ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစပျိုးမှုများ	၁၀၇
၂.၉။ တရားမျှတမှုရရှိရေး- တရားဝင်တရားစီရင်ခြင်းနှင့် ရိုးရာဓလေ့တရားစီရင်ခြင်း	၁၁၇
၂.၁၀။ ကြားကာလအစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေး.....	၁၃၃
၃။ ဆွေးနွေးချက်နှင့် ဒေတာများကို အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုခြင်း.....	၁၄၃
၃.၁။ ကြားကာလနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလတွင် တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များ	၁၄၃
၃.၂။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆီသို့ ဖော်ဆောင်ရန်အတွက် အကြံပြုချက်များ	၁၄၇
၃.၃။ နိဂုံး.....	၁၅၅
ကိုးကားစာညွှန်းများ.....	၁၅၆
သုတေသီများ၏ ကိုယ်ရေးအချက်အလက်.....	၁၆၅

Disclaimers of Authors

This advocacy research was authored by a CDM law professor, two law graduate students, and two CDM educators as part of the IPSJ's program. The research was designed to enhance the Rule of Law in Myanmar by analyzing crimes and human rights violations in relation to the deficiencies of the 2008 Constitution, underpinned by legal theories, academic perspectives, and critical analysis. The paper, originally designed to offer recommendations for authorities about the implementation of the Rule of Law, solely presents the independent research and perspectives of the authors. They do not reflect the views of any institution, political party, or employer, nor are they designed to hurt any entity. This study may serve as a basis for advocacy and educational purposes related to human rights and the rule of law, but it should not be interpreted as formal legal, political, or economic guidance. It is designed exclusively as a foundation for contemplation, dialogue, and viewpoint. This book has been published in both English and Burmese to guarantee accessibility for all readers of all ages and to emphasize the significance of the Rule of Law. Nonetheless, as the original document was composed in English, certain legal terminology proved challenging to translate, and footnotes are exclusively available on the English sections; any challenges in understanding, if you have, should be seen as shortcomings of the authors.

Dr. Su Yin Htun
Leader Researcher
On behalf of the Authors

စာရေးသူများ၏ ဖွင့်ဟချက်

ဤသုတေသနစာတမ်းသည် ဥပဒေပညာ ပါမောက္ခတစ်ဦး၊ ဥပဒေပညာဘွဲ့ရနှစ်ဦး၊ CDM ကျောင်းဆရာနှစ်ဦးတို့က IPSJ ၏ အစီအစဉ်အောက်တွင် ပြုစုထားခြင်းဖြစ်သည်။ သုတေသနဒီဇိုင်းဆွဲစဉ်ကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ပြည့်ဝစေရန် ရည်ရွယ်ထားပြီး ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အားနည်းချက်များကို အခြေခံ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဖြစ်မှုများ၊ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဥပဒေများ၊ သီအိုရီများ၊ ပညာရှင်များ၏အမြင်များနှင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကာ ရေးသားထားသည်။ ဤအစီရင်ခံစာသည် အစိုးရအဖွဲ့ဝင်များအား အကြံပြုဆွေးနွေးချက်များပေးရန် ရည်ရွယ်ထားသော်လည်း ပါဝင်သည့်အကြောင်းအရာများသည် စာရေးသူများ၏ ကိုယ်ပိုင်သုတေသနနှင့် အမြင်သာဖြစ်ပြီး မည်သည့်အဖွဲ့အစည်း၊ ပါတီ၊ အလုပ်အကိုင်များကိုမျှ ထိခိုက်စေလိုခြင်းမရှိပါ။ ဤအစီရင်ခံစာကို လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဥပဒေစိုးမိုးမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် ပညာရေး လုပ်ငန်းများအတွက် အသုံးပြုနိုင်သော်လည်း တရားဥပဒေ၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ တိကျသည့် အကြံပေးချက်အဖြစ် မယူသင့်ပါ။ အကြောင်းချင်းရာ၊ စဉ်းစားချက်၊ အမြင်အဖြစ်သာ အသုံးချရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ ဤစာတမ်းကို လူကြီး၊ လူငယ်၊ အရွယ်မရွေး ဖတ်ရှုကာ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ အရေးကြီးမှုကို နားလည်စေရန်အတွက် အင်္ဂလိပ်၊ မြန်မာ နှစ်ဘာသာဖြင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေထားသည်။ သို့သော် မူရင်းရေးသားမှုသည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြစ်ခြင်း၊ တချို့သော ဥပဒေ အသုံးအနှုန်းများကို မြန်မာဘာသာသို့ပြန်ဆိုရန် ခက်ခဲခြင်း၊ footnotes များကို အင်္ဂလိပ်စာမျက်နှာဘက်တွင်သာ ဖော်ပြထားခြင်းတို့ကြောင့် စာဖတ်သူများအနေဖြင့် နားလည်မှု အခက်အခဲရှိပါက ၎င်းသည် စာရေးသူများ၏ အားနည်းချက်ကြောင့်သာ ဖြစ်ပါသည်။

ဒေါက်တာစုယဉ်ထွန်း
ဦးဆောင်သူသုတေသီ
စာရေးသူများ၏ ကိုယ်စား

Preface

---

*"Fairness and freedom can only be restored
to Burma under the rule of law."*

— Daw Aung San Suu Kyi, Burmese democracy leader
[Remarks delivered during a roundtable discussion
at the London School of Economics (LSE), United Kingdom, 2012]

Inspired by the profound conviction of the Burmese democracy leader, the Institute for Peace and Social Justice (IPSJ) has prepared this advocacy Report to promote democracy, justice, and peace in Myanmar.

This Report reflects the collaborative efforts of legal scholars, educators, and human rights advocates, demonstrating that the rule of law is not a distant ideal but an urgent necessity for the country's future. Conducted under IPSJ's Rule of Law and Judiciary Sector Reform Project, the study reflects the organization's long-standing analysis of Myanmar's political developments and its commitment to advancing democratic governance, justice, and sustainable peace.

IPSJ continues to nurture a reflective new generation through its educational initiatives while engaging in dialogue and collaboration with governance actors, institutions, and civic stakeholders. The contents of this report are intended solely for research and advocacy purposes and do not represent the official position of any government, political party, or organization. They may be used to support human rights activism, rule of law promotion, and educational activities. The copyright of this study is held exclusively by the authors and the IPSJ.

IPSJ extends its sincere thanks to the Olof Palme Center and the Unitarian Universalist Service Committee, whose support made this project possible.

Dr. Thaung Htun
Executive Director,
Institute for Peace and Social Justice
November 2025

အမှာစာ

“မြန်မာနိုင်ငံ၌ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အောက်တွင်သာ
တရားမျှတမှုနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို ပြန်လည်ရရှိနိုင်မည်”

- မြန်မာ့ဒီမိုကရေစီခေါင်းဆောင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်
(၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ London School of Economics (LSE) က ကျင်းပသော
စားပွဲပိုင်းဆွေးနွေးပွဲတွင် ပြောကြားခဲ့သော စကား)

IPSJ ခေါ် လူမှုတရားမျှတမှုဖော်ဆောင်ရေးအဖွဲ့ (Institute for Peace and Social Justice) သည် မြန်မာ့ဒီမိုကရေစီခေါင်းဆောင်၏ ယုံကြည်ချက်ကို အခြေပြုလျက် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒီမိုကရေစီ၊ တရားမျှတမှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်မှုကို အထောက်အပံ့ဖြစ်စေရန်ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဤစာတမ်းကို စီစဉ်ထုတ်ဝေခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဥပဒေပညာရှင်များ၊ ပညာရေးကဏ္ဍနှင့် လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ရေး နယ်ပယ်တွင် ထဲထဲဝင်ဝင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုဖြင့် ပြုစုသည့် ဤစာတမ်းတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အနာဂတ် မျှော်မှန်းချက်တစ်ခု ဖြစ်ရုံမျှ မဟုတ်၊ လက်ငင်း အရေးကြီးလိုအပ်ချက်တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း ညွှန်းဆိုထားပါသည်။ IPSJ ၏ “တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် တရားရေးကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုပရောဂျက်” စီမံကိန်းလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်အဖြစ် စီစဉ်သော ဤစာတမ်းသည် IPSJ ၏ မြန်မာနိုင်ငံရေး ရေရှည်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များအပေါ် လေ့လာသုံးသပ်ချက်များကို တင်ပြသည့်အပြင်၊ ဒီမိုကရေစီ၊ တရားမျှတမှုနှင့် ရေရှည် တည်တံ့သော ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ၎င်း၏ အစဉ်အဆက် ရပ်တည်ဆောင်ရွက်မှုကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဆင်ခြင်ဝေဖန်သုံးသပ်နိုင်စွမ်းရှိသည့် လူငယ်မျိုးဆက်သစ်များ ပြုစုပျိုးထောင်ရေးသို့ ဦးတည်ရည်ရွယ်သည့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် IPSJ သည် ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေး တာဝန်ရှိသူများ၊ အခြားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် သက်ဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်စပ် ပတ်သက်သူများ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ဆွေးနွေးအကြံပြုချက်များ ရယူလျက် ဆက်လက်ချိတ်ဆက်နေပါသည်။

ဤစာတမ်းတွင်ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများသည် ပညာရေးသုတေသနနှင့် လူမှုအခွင့်အရေး မြှင့်တင်ရေးကိုသာ ရည်ရွယ်ချက်ထားရှိခြင်းဖြစ်ပြီး၊ အခြား မည်သည့်အစိုးရ၊ ပါတီ၊ အဖွဲ့အစည်း၏ အမြင်သဘောထားကို ကိုယ်စားပြုခြင်းမရှိပါ။ ဤစာတမ်းကို ပညာရေး၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု မြှင့်တင်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများအတွက် လွတ်လပ်စွာ အသုံးပြုနိုင်ပြီး၊ စာတမ်းမူပိုင်ခွင့်သည် မူရင်းစာတမ်းပြုစုသူအဖွဲ့နှင့် IPSJ ထံတွင် ရှိပါသည်။

IPSJ ၏ “တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် တရားရေးကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ပရောဂျက်” စီမံကိန်းအတွက် ပံ့ပိုးမှုပြုသော Olof Palme Center နှင့် Unitarian Universalist Service Committee ကို ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြလိုက်ရပေသည်။

ဒေါက်တာသောင်းထွန်း
အမှုဆောင် ဒါရိုက်တာ၊
လူမှုတရားမျှတမှု ဖော်ဆောင်ရေးအဖွဲ့
၂၀၂၅ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ

Acknowledgement

We would like to express our deepest gratitude to all those who contributed their ideas, time, and support in the preparation of this research paper, "Obstacles to Establishing Security, Freedom, and the Rule of Law on Myanmar's Path to Federalism". We, the researchers of the paper, would especially like to thank the Institute for Peace and Social Justice, which supported us along our journey, for providing the framework and support under which this report was prepared. We also appreciate key informants who give us valuable data for the research. Moreover, we could not complete our work without prior contributions to the Rule of Law area by the International and national scholars, educators, and human rights advocates were indispensable in bringing this work to completion. This research is intended to help the public better understand the importance of justice, freedom, and the rule of law, and we sincerely hope it will serve as a useful contribution to ongoing advocacy and educational efforts. For the most part, we deeply respect anyone who has been struggling for the rule of law in Myanmar.

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤသုတေသနစာတမ်း “မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးလမ်းကြောင်းတွင် လုံခြုံခွင့်၊ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး တည်ဆောက်ရာ၌ ကြံ့ရသည့်အတားအဆီးများ”ကို ပြုစုရာတွင် အကြံဉာဏ်၊ အချိန်နှင့် အထောက်အပံ့များ ပေးခဲ့သည့်သူများအားလုံးကို ကျွန်ုပ်တို့မှ အထူးပင်ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ ဤစာတမ်းကို ပြုစုရာတွင် လိုအပ်ချက်များကို ပံ့ပိုးပေးခဲ့သည့် IPSJ (Institute for Peace and Social Justice) အား အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် သုတေသနအတွက် အဖိုးတန်အချက်အလက်များပေးခဲ့သည့် အဓိကသတင်းပေးသူများကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် လေးနက်စွာ ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ယခင်က ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတကာနှင့် နိုင်ငံတွင်းမှ ပညာရှင်များ၊ ဆရာ၊ ဆရာမများ၊ လူ့အခွင့်အရေး ခုခံပြောဆိုသူများ၏ စာတမ်းများသည် အလွန်အရေးပါသောကြောင့် ကျေးဇူးတင်ကြောင်း မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။ ဤသုတေသနစာတမ်းသည် လူထုအတွက် တရားမျှတမှု၊ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ အရေးကြီးမှုကို နားလည်စေရန် ရည်ရွယ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး ညှိနှိုင်းရေးနှင့် ပညာပေးရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အထောက်အကူ ဖြစ်စေမည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားမျှတမှုနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေကြသော လူပုဂ္ဂိုလ်များအားလုံးကို လေးနက်မှုဖြင့် တန်ဖိုးထားလေးစားပါကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

Executive Summary

Myanmar people have been striving for peace and stability of the legal system for a long time through political movements, and arms resistance against the military dictatorship regime. Throughout its decades of independence, centralization, inequality, discrimination, and the exclusion of ethnic people from political seats at the government structure have led to civil wars, bad governance, widespread poverty, unstable laws, unequal jurisdictions, and a lack of the rule of law. Following a 2008 statewide constitutional vote, the country's political system transitioned from a dictatorship to an authoritarian, semi-military form of government. Thein Sein's government implemented the 2008 constitution during its first term and achieved significant reforms, but it failed to foster a sense of unity among ethnic groups. The National League for Democracy achieved a landslide victory to take majority seats in parliament during the second term of the 2008 constitution. The national peace accord, the anti-corruption mechanism, the foundation of the Committee on Rule of Law and Tranquility, and the establishment of Rule of Law Centers in various locations were among the most notable reformations carried out by the civil government. However, because S. 445 and S. 446 of the Constitution grant immunity to former military dictator leaders, they precluded the application of the law.

Even after the reign of the civilian government, there were still a lot of crimes that the legal courts were unable to address, mass murders committed against religious groups in Rakhine State, violent conflicts with heavy weaponry in ethnic communities, breaches of prisoners' human rights in jails, and marginalization in rural areas. The worst part of Myanmar's democratic transition is that, following the NLD's resounding victory in the 2020 election, the military seized power on February 1, 2021, just as the administration was beginning NLD's second term in office. This research paper aims to measure the rule of law in Myanmar following 2010, look at the pro-democracy policies of the semi-civilian government, and identify the challenges facing the establishment of legality during this transitional period. The qualitative research method is a subjective form of this research that relies on the analysis of observations on legal professions (lawyers, law teachers), parliament members, judges, and executive members (former government, present NUG government). This article critically investigates ways to implement democratic administration, legal positivism, and judicial independence which are predicated on the division and allocation of power between the federal government and state governments in Myanmar's future federalism.

Key words: constitution, human rights, judicial independence, legal positivism, federalism

အနစ်ချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူများသည် စစ်အာဏာရှင်စနစ်အောက်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဥပဒေများတည်ငြိမ်ရေးတို့ ရရှိရန်အတွက် နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများ၊ လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများဖြင့် အချိန်ကာလများစွာ ကြိုးပမ်းရန်ကန်နေကြရသည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီး ဆယ်စုနှစ်များတစ်လျှောက် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု၊ မညီမျှမှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် အစိုးရဖွဲ့စည်းပုံတွင် နိုင်ငံရေးထိုင်ခုံများမှ တိုင်းရင်း သားများကို ဖယ်ထုတ်ခြင်းတို့သည် ပြည်တွင်းစစ်များ၊ ဆိုးရွားသောအုပ်ချုပ်ရေး၊ ကျယ်ပြန့်သောဆင်းရဲမွဲတေမှု၊ မတည်ငြိမ် သောဥပဒေများ၊ မမျှတသောတရားစီရင်ခြင်းများနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးမရှိခြင်းတို့ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအား ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပကာ အတည်ပြုပြီးနောက် တိုင်းပြည်၏ နိုင်ငံရေးစနစ်သည် စစ်အာဏာရှင်စနစ်မှ စစ်အုပ်ချုပ် မှုတစ်ပိုင်း၊ အရပ်သားအစိုးရတစ်ပိုင်းပုံစံသို့ အသွင်ကူးပြောင်းသွားခဲ့သည်။ ပထမဆုံးသက်တမ်းတွင် ဦးသိန်းစိန်အစိုးရသည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ပြီး သိသာထင်ရှားသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများရှိကာ အောင်မြင်ခဲ့ သော်လည်း တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများကြား စည်းလုံးညီညွတ်မှုကိုမြှင့်တင်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် သည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဒုတိယသက်တမ်းတွင် လွှတ်တော်အမတ်နေရာအများစုကို အပြတ်အသတ် အနိုင်ရရှိခဲ့ သည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်၊ အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးယန္တရား၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် တည်ငြိမ် အေးချမ်းရေးကော်မတီဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် နေရာဒေသအသီးသီးတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးစင်တာများ ထူထောင်ခြင်းတို့သည် အရပ်သားအစိုးရ၏ အထင်ရှားဆုံး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများထဲတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၄၅ နှင့် ၄၄၆ တို့သည် ယခင် စစ်အာဏာရှင်ခေါင်းဆောင်များကို ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးထားသောကြောင့် အရပ်သားအစိုးရအနေ ဖြင့် ဥပဒေကိုကျင့်သုံးခြင်းတွင် ကန့်သတ်ချက်ရှိခဲ့သည်။

အရပ်သားအစိုးရ အုပ်ချုပ်ပြီးသည့်တိုင် တရားရေးဆိုင်ရာ တရားရုံးများက ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမရှိသည့် ရာဇဝတ်မှုများ၊ ရခိုင်ပြည် နယ်အတွင်း ဘာသာရေးအုပ်စုဝင်များကို အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်မှုများ၊ တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် လက်နက်ကြီးများ ဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုများ၊ အကြမ်းဖက်ပဋိပက္ခများ၊ အကျဉ်းထောင်များတွင် အကျဉ်းသားများ၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ ကျေးလက်ဒေသများတွင် ဆင်းရဲချို့တဲ့မှုများ ရှိနေသေးသည်။ မြန်မာ့ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းရေးတွင် အဆိုးဆုံးအပိုင်း ဖြစ် ခဲ့သည်မှာ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ရွေးကောက်ပွဲတွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ပါတီက တစ်နိုင်တပည့်အောင်ပွဲခံပြီး ဒုတိယသက်တမ်း စတင်နေချိန်၌ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် တပ်မတော်က နိုင်ငံတော်အာဏာကို သိမ်းယူခဲ့သည်။ ဤသုတေသန စာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်း တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို တိုင်းတာရန်ရည်ရွယ်ပြီး၊ အရပ်သားတစ်ပိုင်း အစိုးရ၏ ဒီမိုကရေစီမူဝါဒများကို ကြည့်ရှုကာ ဤအသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ထူထောင်ရေး အတွက် စိန်ခေါ်မှုများကိုဖော်ထုတ်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ အရည်အသွေးအခြေပြု သုတေသနနည်းလမ်းကို အသုံးပြုထားပြီး ဥပဒေပညာဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုသူများ၊ ရှေ့နေများ၊ ဥပဒေပညာ ဆရာ၊ ဆရာမများ ပါလီမန်အဖွဲ့ဝင်များ၊ တရား သူကြီးများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့ဝင်များ (ယခင်အစိုးရ၊ လက်ရှိ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ)တို့အပေါ် အင်တာဗျူးများပြုလုပ်ကာ လေ့လာသုံးသပ်ချက်များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာထားပါသည်။ ဤဆောင်းပါးသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနာဂတ် ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဖက် ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများကြား အာဏာခွဲဝေမှုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများကြား ခွဲဝေမှုအပေါ် ခန့်မှန်းထားသည့် ဒီမိုက ရေစီအုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေအပြုသဘောဆောင်မှုနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် နည်းလမ်းများ ကို အဓိကထား၍ ဆန်းစစ်ထားပါသည်။

အဓိကစကားလုံးများ - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ လူ့အခွင့်အရေး၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှု၊ ဥပဒေအပြုသဘောဆောင်မှု၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်

Introduction

The Universal Declaration of Human Rights (UDHR) equips to set up the rule of law since at the preamble in line with human rights, including civil, political, economic, social, and cultural rights for the states to serve the people. Human rights are fundamental to the rule of law, and the advancement of the latter is necessary for the preservation of all other rights. As such, human rights and the rule of law are mutually reinforcing. As Myanmar was a founding member of the UDHR signing countries, Myanmar has responsibility to fulfill fundamental human rights and rule of law for its people pursuant to International Law including International Human Rights Conventions. World Justice Project (WJP) researched the measurement of rule of law in 2011 the countries' rule of law and shows the index of countries by rank. Myanmar ranked 135th out of 142 countries in 2023 in surveying eight kinds of factors. According to ranks of Myanmar's rule of law situation from 2015, the ranks always had been lower than 50% of scores. The WJP lead this research paper to conduct the rule of law in Myanmar following 2010, look at the pro-democracy policies of the semi-civilian government, and identify the challenges facing the establishment of rule of law during this transitional period.

Looking back at Myanmar's history, the Panglong agreement led to the adoption of the Union of Burma's Constitution; the Republic of the Union of Myanmar gained its independence in 1948. Despite the 1947 Constitution establishing federalism, self-determination, democracy, and human rights protection, the General Ne Win-led military regime has never implemented federalism since taking control of the government in 1959 and 1962. Subsequently, military dictatorships reverted to Burmese socialist practices by nullifying the 1947 constitution and enacting a new constitution in 1974. This new constitution established a mono-cameral legislative system, fostering a dictatorship characterized by rule and order. Ethnic people have formed ethnic armed groups to fight for autonomy, which has led to the spread of civil war in their areas. Otherwise, the entire country has been experiencing oppression, arbitrary arrests, disappearances, and widespread poverty; as a result, a military coup occurred in 1988, which in turn led to the 8888 uprising. Military dictators took over state power by changing the name of the government council from Revolutionary Council to State Law and Order Restoration Council in 1990 and 1996, then State Peace and Development Council in 1997 and 2008. During the period from 1988 to 2008, the absence of a constitution left people without a guarantee of human rights protection and the rule of law, until the adoption of a new constitution in 2008 that permitted quasi-civilian governance. Commander-in-Chief Min Aung Hlaing led military troops in a fourth military coup d'état, seizing state power even after the adoption of the 2008 constitution. This terrible military coup violates Section 4 of the 2008 Constitution, which states that "the sovereign power of the Union is derived from the citizens and is in force in the entire country."

သုတေသနနိဒါန်း

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း(UDHR)တွင် ပြည်သူများအတွက် နိုင်ငံတော်မှ ပြည်သူ့ရေးရာ၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်အညီ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ဆောင်ရွက်ပေးရမည်ဟု ပြဌာန်းထားသည်။ လူ့အခွင့်အရေးသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအတွက် အခြေခံအကျဆုံးဖြစ်ပြီး အခြားအခွင့်အရေးအားလုံးကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန်အတွက် တိုးတက်မှုရှိရန်လိုအပ်သည်။ ထို့ကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးသည် အပြန်အလှန်အထောက်အပံ့ပေးသည်။ UDHRကို ပြဌာန်းနိုင်ရန် ကနဦး လက်မှတ်ရေးထိုးထောက်ခံသည့်နိုင်ငံများစာရင်းတွင် ပါဝင်သော မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး သဘောတူညီချက်များအပါအဝင် နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့်အညီ ပြည်သူများအတွက် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ World Justice Project (WJP) သည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံများ၏ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို သုသေတနာပြုတိုင်းတာခဲ့ပြီး နိုင်ငံများ၏ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုအညွှန်းကိန်းများကို အဆင့်အလိုက် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၃ခုနှစ်တွင် အချက်(၈)ချက်ပါသော စစ်တမ်းကို နိုင်ငံပေါင်း(၁၄၂)နိုင်ငံ ကောက်ယူရာ မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့်(၁၃၅)တွင်ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုအခြေအနေ အဆင့်သတ်မှတ်ချက်များသည် ယခင်ရမှတ်များ၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းအထက် နိမ့်ကျသွားခဲ့သည်။ WJP သည် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် နောက်ပိုင်းမှစ၍ အရပ်သားတစ်ပိုင်းအစိုးရ၏ ဒီမိုကရေစီဆိုင်ရာမူဝါဒများကို လေ့လာပြီး အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကြုံတွေ့ရသော စိန်ခေါ်မှုများကို ဖော်ထုတ်ရန်အတွက် WJP က တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ ဤသုတေသနစာတမ်းကို ဦးဆောင်ခဲ့သည်။

မြန်မာ့သမိုင်းကိုပြန်ကြည့်လျှင် ပင်လုံစာချုပ်သည် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုနိုင်ခဲ့ပြီး ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် လွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့သည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်၊ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်၊ ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးတို့သည် ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပါရှိသော်လည်း ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းဦးဆောင်သော စစ်အစိုးရသည် ၁၉၅၉ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်တို့တွင် အစိုးရအာဏာကိုချုပ်ကိုင်ပြီးနောက်ပိုင်း ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ခြင်းမရှိပေ။ ထို့နောက် စစ်အာဏာရှင်များသည် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ဖျက်သိမ်းပြီး ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်ကို အတည်ပြုခြင်းဖြင့် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်ကျင့်စဉ်များအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်သည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော် တစ်ရပ်သာပါဝင်ပြီး အာဏာရှင်၏ ဩဇာအာဏာကို အခွန်ရှည်စေခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားများသည် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များဖွဲ့ကာ ၎င်းတို့၏ဒေသများတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အတွက် တိုက်ပွဲဝင်ကြရာမှ ပြည်တွင်းစစ်သည် ပြန့်ပွားခဲ့သည်။ တနိုင်လုံးတွင်လည်း ဖိနှိပ်မှု၊ မတရားဖမ်းဆီးမှု၊ ပျောက်ဆုံးမှု၊ ဆင်းရဲမွဲတေမှုများနှင့် ကြုံတွေ့နေရပြီး ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှာ စစ်အာဏာသိမ်းမှု ထပ်မံဖြစ်ပေါ်လာပြီး ၈၈၈၈ အရေးအခင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ စစ်အာဏာရှင်များသည် ၁၉၉၀ နှင့် ၁၉၉၆ ခုနှစ်များတွင် တော်လှန်ရေးကောင်စီမှ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးကောင်စီ၊ ထို့နောက် ၁၉၉၇ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ်တို့တွင် နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီအဖြစ် အမည်ပြောင်းကာ နိုင်ငံတော်အာဏာကို လွှဲပြောင်းရယူခဲ့သည်။ အရပ်သားတစ်ပိုင်းအုပ်ချုပ်ရေးကိုခွင့်ပြုသည့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ် မပြဌာန်းမီအထိ ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အတွင်း ပြည်သူများအား လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးတို့ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အာမခံချက်ပေးခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်သည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုပြီးသည့်တိုင် တပ်မတော်ကိုဦးဆောင်ကာ လေးကြိမ်မြောက် စစ်အာဏာသိမ်းခြင်းဖြင့် နိုင်ငံ တော်အာဏာကို သိမ်းယူခဲ့သည်။ ဤစက်ဆုတ်ဖွယ်ကောင်းသည့် စစ်တပ်အာဏာသိမ်းမှုသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၄ ဖြစ်သော “နိုင်ငံတော်၏အချုပ်အခြာအာဏာသည် နိုင်ငံသားများထံမှ ဆင်းသက်လာပြီး တစ်နိုင်လုံးတွင် သက်ရောက်သည်”ဟူသည့်အချက်ကို ချိုးဖောက်နေသည်။

This research paper examines the governance of democracy, protection of human rights, and rule of law in Myanmar between 2010 and 2023. The 2008 Myanmar Constitution establishes democracy by empowering the people to elect members of parliament and to choose a president from among these members. John Ferejohn and Pasquale Pasquino expressed that the more extensive interpretations of democracy and rule of law, as values or ideals, can put them at odds with one another while constitutional provisions only call for government elected by the people and are still demanded for operations of law and judicial system. This paper follows this idea to conduct legal analysis and judicial review system according to Hans Kelsen style and European model of Judicial review that is provided as "Constitutional Tribunal" and five kinds of writs such as habeas corpus, mandamus, prohibition, quo warranto, and certiorari in 2008 Constitution.

The people of Myanmar have lived under a fascist military dictatorship for the past 70 years. During this time, the military has committed war crimes, genocide, extrajudicial killings, brutal torture in detention facilities, hostage situations involving civilians in armed conflict zones, arbitrary arrests involving disruption of privacy and family life, and violence against women. It was difficult for victims of those severe crimes to access criminal justice and social justice against offenders. John Ferejohn and Pasquale Pasquino contended that the French legal system should be abandoned since many of the laws created by judges are out-of-date and contradict one another. They also claimed that having no laws at all would be superior to the current situation. They were ashamed of judges, pointing out that everywhere they looked, justice was given up to social privilege, indifference, avarice, and meaningless bureaucratic paperwork. Using their approach, this research examines the credentials of judges and judicial independence in Myanmar.

Following the military coup on 1st February 2021, individuals throughout the country have been resisting it through various methods of political defiance. These include joining the civil disobedience movement (CDM), forming strikes committees, organizing people to participate in street strikes, developing innovative ways for digital creators to voice their opinions, establishing the National Unity Government, establishing an online education system to uphold students' rights to education, establishing people's defense forces, and fostering cooperative missions among ethnic resistance organizations and people's defense forces. Three overarching objectives drive these efforts: overthrowing military dictatorships, achieving self-determination, and constructing a federal democratic nation. The people of Myanmar desire to use federalism to live in harmony together with diversity of people in the future. This project is expected to recommend the ways to establish rule of law for security and human rights protection in Myanmar's transition by learning the experiences from the past after entering into force of 2008 constitution.

ဤသုတေသနစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၀ မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေး၊ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်ရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးတို့ကို ဆန်းစစ်ထားသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပြည်သူများမှ လွတ်တော်အမတ်များကို ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းနှင့် ယင်းလွတ်တော်အမတ်များထဲမှ သမ္မတတစ်ဦးကို ရွေးချယ်ပေးသည့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ဖော်ဆောင်ပေးသည်။ John Ferejohn နှင့် Pasquale Pasquino တို့သည် ဒီမိုကရေစီနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ စံတန်ဖိုး သို့မဟုတ် စံနှုန်းများကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် ပြည်သူများမှ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော အစိုးရကိုတောင်းဆိုခြင်းနှင့် ဥပဒေပြုရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင် လုပ်ဆောင်နိုင်ရေးသည် အချင်းချင်းဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်စေနိုင်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။ ဤစာတမ်းသည် Hans Kelsen ပုံစံနှင့်အညီ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုနှင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်အား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် “ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံး”အဖြစ် ပံ့ပိုးပေးထားသည့် ဥပဒေပုဒ်မများစီရင်ရေးပုံစံနှင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ရှေ့တော်သွင်းစာချွန်တော်အမိန့်၊ အာဏာပေးစာချွန်တော်အမိန့်၊ တားမြစ်စေစာချွန်တော်အမိန့်၊ အာဏာပိုင်မေးစာချွန်တော်အမိန့်နှင့် အမှုခေါ်စာချွန်တော်အမိန့်ကဲ့သို့သော စာချွန်တော်ငါးမျိုးတို့ကို လေ့လာမည်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဖက်ဆစ်စစ်အာဏာရှင်စနစ် လက်အောက်တွင် နှစ်ပေါင်း ၇၀ နေထိုင်လာခဲ့ကြရသည်။ ဤကာလအတွင်း တပ်မတော်သည် စစ်ရာဇဝတ်မှု၊ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု၊ တရားလက်လွတ်သတ်ဖြတ်မှု၊ ထိန်းသိမ်းရေးစခန်းများတွင် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်စွာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ၊ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနယ်မြေများရှိ အရပ်သားများအား ဓားစာခံအဖြစ်ဖမ်းဆီးမှုများ၊ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာနှင့် မိသားစုဘဝများကို နှောင့်ယှက်ခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများ ပါဝင်သည့် မတရားဖမ်းဆီးမှုများ ကျူးလွန်ခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ ပြင်းထန်သောရာဇဝတ်မှုများ၏ သားကောင်များအတွက် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာတရားမျှတမှုနှင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအား လူမှုရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုအတွက် အရေးယူရန် ခက်ခဲခဲ့သည်။ တရားသူကြီးများ ဖန်တီးသောဥပဒေများသည် ခေတ်နောက်ကျပြီး တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆန့်ကျင်နေသောကြောင့် ပြင်သစ်တရားစီရင်ရေးစနစ်အား စွန့်လွှတ်သင့်သည်ဟု John Ferejohn နှင့် Pasquale Pasquino တို့က ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ ဥပဒေမရှိခြင်းသည် လက်ရှိအခြေအနေထက်သာလွန်သည်ဟုလည်း ဆိုခဲ့ကြသည်။ တရားမျှတမှုတွင် လူမှုရေးအခွင့်ထူးခံများ၊ ဥပဒေကျိုးပြုမှု၊ ဝိသမလောဘနှင့်အဓိပ္ပာယ်မဲ့သော ဗျူရိုကရေစီ စာရွက်စာတမ်းများအထိ ပေးအပ်ထားသည်တို့ကို ထောက်ပြ၍ တရားသူကြီးများကို အရှက်ရစေခဲ့သည်။ ၎င်းတို့၏ ချဉ်းကပ်မှုကို အသုံးပြု၍ ဤသုတေသနသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားသူကြီးများ၏ အရည်အချင်းများနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုကို ဆန်းစစ်သည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် စစ်တပ်သည် နိုင်ငံ့အာဏာကို သိမ်းယူပြီးနောက် နိုင်ငံတဝှမ်းရှိ ပြည်သူများသည် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ၎င်းတို့အား ဖိဆန်တွန်းလှန်ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် အကြမ်းမဖက်အာဏာဖိဆန်ရေးလှုပ်ရှားမှု(CDM) တွင် ပါဝင်ခြင်း၊ သပိတ်တော်မတီများဖွဲ့စည်းခြင်း၊ လမ်းပေါ်ထွက်ဆန္ဒပြမှုများတွင်ပါဝင်ရန် လူများကိုစည်းရုံးခြင်း၊ ဒစ်ဂျစ်တယ်ဖန်တီးသူများမှ ၎င်းတို့၏ထင်မြင်ယူဆချက်များကို ထုတ်ဖော်နိုင်ရန် ဆန်းသစ်သောနည်းလမ်းများတီထွင်ခြင်း၊ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ကျောင်းသားများ၏ ပညာသင်ကြားခွင့်ကို မြှင့်တင်ရန် အွန်လိုင်းပညာရေးစနစ် ထူထောင်ခြင်း၊ ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့များ ထူထောင်ခြင်းနှင့် တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့များအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးမစ်ရှင်များ ဖော်ဆောင်ပေးခြင်းတို့တွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ဖြုတ်ချရေးကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရရှိရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးစသည့် ကြီးမားသော ရည်မှန်းချက်သုံးရပ်သည် ထိုသို့ပါဝင်ရန် တွန်းအားပေးသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသားတို့သည် အနာဂတ်တွင် မတူကွဲပြားမှုများနှင့်အတူ သဟဇာတဖြစ်အောင် နေထိုင်နိုင်ရန် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကိုကိုင်သုံးလိုသည့် ဆန္ဒရှိသည်။ ဤစီမံကိန်းသည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အာဏာတည်ပြီးနောက် အတိတ်မှအတွေ့အကြုံများကို လေ့လာခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အသွင်ကူးပြောင်းရေးတွင် လုံခြုံရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ရေးအတွက် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးထူထောင်ရန် နည်းလမ်းများကို အကြံပြုရန်မျှော်မှန်းသည်။

Research Objectives

- To examine the underlying issues with human rights abuses in Myanmar.
- To measure the rule of law by indexes of the World Justice Reports' 2014, 2018, and 2023,
- To analyze with a review of the literature and qualitative interviews with key informants on laws, government administration, and the judiciary.
- To advocate for the prevailing of the rule of law with both state and non-state actors, using research findings
- To contribute research findings to Myanmar's path toward federalism.

သုတေသနရည်ရွယ်ချက်များ

- မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ အရင်းခံပြဿနာများကို ဆန်းစစ်ရန်။
- ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာတရားမျှတမှု အစီရင်ခံစာများ (World Justice Reports) ၏ ၂၀၁၄၊ ၂၀၁၈ နှင့် ၂၀၂၃ တို့၏ အညွှန်းကိန်းများဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှုကို တိုင်းတာရန်။
- သုတေသနစာအုပ်စာတမ်းများကို လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းနှင့်ဥပဒေများ၊ အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးမှ အဓိကသတင်းအချက်အလက်ပေးသူများနှင့် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရန်။
- သုတေသနတွေ့ရှိချက်များကို အသုံးပြု၍ အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော ဦးဆောင်သူများနှင့်အတူ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ထွန်းကားစေရေးအတွက် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရန်။
- သုတေသနတွေ့ရှိချက်များသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်သို့ ဦးတည်သော လမ်းကြောင်းအတွက် ပံ့ပိုးကူညီရန်။

Research Questions

This paper investigates based on the following three research questions.

- (1) To what extent are the rooted problems in operating the rule of law in Myanmar after the 2008 constitution?
- (2) How are people impacted by the lack of rule of law when they are entitled to human rights?
- (3) Which circumstances stand in the way of Myanmar's transition toward federalism in terms of establishing justice, security, and human rights protection by the means of the rule of law?

သုတေသနမေးခွန်းများ

ဤစာတမ်းသည် အောက်ပါ သုတေသနမေးခွန်းသုံးခုကို အခြေခံ၍ စူးစမ်းလေ့လာပါသည်။

- ၁။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနောက်ပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆောင်ရွက်ရာတွင် အမြစ်တွယ်နေသည့် ပြဿနာများသည် မည်မျှ အတိုင်းအတာအထိ ရှိပါသနည်း။
- ၂။ လူ့အခွင့်အရေးအရ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု မရှိခြင်းသည် ပြည်သူတွေအပေါ် ဘယ်လို သက်ရောက်မှုရှိသလဲ။
- ၃။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနည်းလမ်းဖြင့် တရားမျှတမှု၊ လုံခြုံရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်ရေးတို့ကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းရေးတွင် မည်သည့်အခြေအနေများ ရှိနေသနည်း။

ANALYSIS AND DISCUSSION

1. Methods and Materials

This research project used a qualitative research method along with a legal analysis of Constitution, local laws and international law, citing research papers written by researchers and a review of reports from civil society organizations, non-governmental international organizations as well as reports from the United Nations agencies. In order to approach the practice of the operation of law and constitutional interpretation, the researchers collected the data in-person and online methods from legal professionals, judges, former members of government before the military coup, current members of NUG government, administrative members of Ethnic Councils, former members of parliament, police officers, religious groups, CSOs, journalists and LGBTs.

The key informants were made to have an appointment and inquired in a safe place and for a reliable time. Since this is qualitative research and experienced individuals and victims were inquired, dangers to them as well as potential ethical and procedural implications are carefully taken into account when gathering data. A code of ethical conduct was set, and the researchers took care that there is no harm to the key informants to avoid risk and not to breach the personal information while they took it with them to each interview. In doing the research, "no harm" policy is upheld, and special care by maintaining confidential, collecting information only after obtaining informed consent, non-infringement of copyright, secure storage of collected data, and not copying papers in public computer shops. Among the main respondents (35), the differences in background information such gender, age, race, region etc. are shown in the table below.

၁။ သုတေသနပြုလုပ်သည့် နည်းလမ်းများ

ဤသုတေသနပရောဂျက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ဒေသန္တရဥပဒေများနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို တရားဝင်ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုနှင့်အတူ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကုလသမဂ္ဂအေဂျင်စီများမှ အစီရင်ခံစာများ၊ သုတေသနစာတမ်းများ ပြန်လည်သုံးသပ်ချက်တို့ကို ကိုးကားရေးသားသည့် အရည်အသွေးအခြေပြု သုတေသန စီမံကိန်းဖြစ်သည်။ ဥပဒေနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှုကို ချဉ်းကပ်ရန်အတွက် သုတေသီများသည် ဥပဒေပညာရှင်များ၊ တရားသူကြီးများ၊ အစိုးရအဖွဲ့ဝင်ဟောင်းများ၊ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၏ လက်ရှိအဖွဲ့ဝင်များ၊ တိုင်းရင်းသားကောင်စီများ၏ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ဝင်များ၊ လွှတ်တော်အမတ်ဟောင်းများ၊ ရဲအရာရှိများ၊ ဘာသာရေးအဖွဲ့များ၊ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ သတင်းထောက်များနှင့် LGBT များထံမှ လူကိုယ်တိုင်နှင့် အွန်လိုင်းမှတစ်ဆင့် သုတေသနအချက်အလက်များကို စုဆောင်းခဲ့ကြသည်။

အဓိကသတင်းပေးသူများကို ရက်ချိန်းယူရန်နှင့် လုံခြုံသောနေရာနှင့် စိတ်ချရသောအချိန်တစ်ခုတွင် မေးမြန်းရန် စီစဉ်ခဲ့သည်။ ဤစာတမ်းသည် အရည်အသွေးအခြေပြု သုတေသနဖြစ်သောကြောင့် အတွေ့အကြုံရှိ လူတစ်ဦးချင်းနှင့် ထိခိုက်ခံရသူများကို မေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့အတွက် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော အန္တရာယ်များ၊ ဝယ်ရိုက်ခတ်မှုများကို မကြိုရစေရန် ဒေတာစုဆောင်းရာတွင် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအား ဂရုတစိုက်ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါသည်။ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာစည်းကမ်းတစ်ရပ်ကို သတ်မှတ်ခဲ့ပြီး သုတေသီများသည် အင်တာဗျူးတစ်ခုစီတိုင်းတွင် ၎င်းတို့နှင့်အတူ ဆွေးနွေးနေစဉ်တွင် အဓိက သတင်းပေးသူများအနေဖြင့် အန္တရာယ်ကိုရှောင်ရှားရန် ထိခိုက်မှုမရှိစေရန် အထူးသတိထားသည်။ သုတေသနပြုလုပ်ရာတွင် “ထိခိုက်မှုမရှိစေရ”မူဝါဒကို လက်ကိုင်ထားပြီး လျှို့ဝှက်ချက်များကို ထိန်းသိမ်းထားခြင်းဖြင့် အထူးကာကွယ်ထားသည်။ ကြိုတင်အသိပေးသော သဘောတူခွင့်ပြုချက် ရယူပြီးမှသာ အချက်အလက်စုဆောင်းခြင်း၊ မူပိုင်ခွင့်မချိုးဖောက်ခြင်း၊ စုဆောင်းထားသောဒေတာများကို လုံခြုံစွာ သိမ်းဆည်းခြင်းနှင့် အများသူငါ ကွန်ပျူတာဆိုင်ရာများတွင် စာရွက်များကို ကူးယူမှုမပြုခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အဓိကအင်တာဗျူးဖြေဆိုသူ ၃၀ ဦးအနက် ကျား၊ မ၊ အသက်၊ လူမျိုး၊ ဒေသစသည်တို့၏ နောက်ခံအချက်အလက် ကွဲပြားမှုများကို အောက်ပါဇယားတွင် ဖော်ပြထားသည်။

Sr.	Description	Code No.	Gender	Age Range
1	Retired judge	RL_Pro-01	Male	56-65
2	Ministry of Justice	RL_Pro-02	Male	66-70
3	CDM Judge	RL_Pro-03	Male	26-35
4	Lawyer	RL_Pro-04	Others	26-35
5	Lawyer	RL_Pro-05	Female	26-35
6	Law Professor	RL_Pro-06	Female	36-45
7	International Researcher	RL_Pro-07	Male	56-65
8	International Researchers	RL_Pro-08	Female	46-55
9	Police (CDM)	RL_Exe-09	Female	26-35
10	Police (CDM)	RL_Exe-10	Male	26-35
11	Ministry of Education	RL_Exe-11	Female	36-45
12	Ministry of Natural Resources and Environmental Conservation	RL_Exe-12	Female	46-55
13	Ministry of Human Rights	RL_Exe-13	Male	56-65
14	Township Administrator	RL_Exe-14	Male	46-55
15	Law Student	RL_CGs -15	Female	Under 25
16	Hindu Religious Person	RL_CGs -16	Male	46-55
17	Muslim Religious Person	RL_CGs -17	Male	46-55
18	LGBT	RL_CGs -18	Others	46-55
19	Assistance Association for Political Prisoners	RL_CGs -19	Mal	56-65
20	Workers Union	RL_CGs -20	Male	66-70
21	Women Organization	RL_CGs -21	Female	26-35
22	Ta'ang Ethnic Council	RL_CGs -22	Male	36-45
23	KNU	RL_CGs -23	Male	46-55
24	Sagaing Forum	RL_CGs -24	Male	36-45
25	Journalist	RL_CGs -25	Male	46-55
26	Journalist	RL_CGs -26	Male	46-55
27	NLD Party	RL_CGs -27	Male	46-55
28	Democratic Party of New Society	RL_CGs -28	Male	46-55
29	SNLD	RL_CGs -29	Female	46-55
30	LGBT	RL_CGs -30	Others	36-45

2. Discussion

The project was structured to analyze why the rule of law did not prevail in Myanmar after 2010 in a way of legal certainty and access to justice. While using qualitative research method, authors set up different interview questionnaires based on the index of eight factors by World Justice Report such as limited government powers, absence of corruption, order and security, fundamental rights, open government, effective regulatory enforcement, access to civil justice, and effective criminal justice system. This paper basically conducted based on the World Justice Report of 2013, 2018 and 2023, scores and ranks of Myanmar on nine factors can be seen in the following table_

Rule of Law Index of Myanmar

Overall global rank in 2013-2014 – 89 out of 99

Overall global rank in 2017-2018 – 100 out of 113

Overall global rank in 2022-2023 – 135 out of 142

Overall regional rank in 2013-2014 – 14 out of 15

Overall regional rank in 2017-2018 – 14 out of 15

Overall regional rank in 2022-2023 –14 out of 15

It can be clearly seen in three World Justice Reports that Myanmar keeps taking place within 10 countries by counting from the last. This fact leads to research why Myanmar governments after the 2008 constitution cannot implement rule of law. In indicating the rule of law in Myanmar, authors realized to cover multiple issues such as the crises of politics, economics and arms conflicts. It is essentially needed to measure the rule of law at three main pillars of state such as legislature, executive and judiciary. As a globally well-known rule of law concept since Heyday of Athens, Aristotle asserted that laws shall be supreme, and Cicero said that unjust rules are not qualified as law. Through centuries, concept of rule of law has been developed that it was championed by English legal system, and it was provided since in Magna Carter, in 1776 US Declaration of Independence, 1789 French Declaration of Rights of Men, then in the preamble of 1948 Universal Declarations of Human Rights, but not in international human rights conventions. Afterwards of world wars and colonialism, states move forward to civilized nations by providing rule of law in their constitutions. This research is ignited in substantial significance to apply rule of law theories into political, legal and judicial systems in Myanmar's way to federalism.

၂။ ဆွေးနွေးခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်း တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု မအောင်မြင်ခဲ့ခြင်းအား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရန်နှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ခိုင်မာသောချာမှုရှိပြီး တရားမျှတမှုရရှိရေး နည်းလမ်းဖြစ်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ ယခုစာအုပ် ရေးသားခြင်းဖြစ်သည်။ အရည်အသွေး အခြေပြုသုတေသနနည်းလမ်းကို အသုံးပြုနေစဉ်တွင် စာရေးသူများသည် ကန့်သတ်ထားသော အစိုးရအာဏာများ၊ အကျင့်ပျက် ခြစားမှု၊ အမိန့်နှင့်လုံခြုံရေး၊ အခြေခံအခွင့်အရေးများ၊ ပွင့်လင်းသောအစိုးရ ထိရောက်သောစည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး၊ အရပ်ဘက် တရားမျှတမှုရရှိရေး၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာတရားစီရင်ရေးစနစ်နှင့် အလွတ်သဘောတရားမျှတမှုတို့ကဲ့သို့သော အချက်ကိုးချက် အညွှန်းကိန်းအပေါ်အခြေခံ၍ မတူညီသော အင်တာဗျူးမေးခွန်းလွှာများကို ပြုစုခဲ့ပါသည်။ ယင်းအချက်ကိုးချက်အား အခြေခံ၍ ပြုလုပ်ထားသော ၂၀၁၁၊ ၂၀၁၈ နှင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့တရားမျှတမှုအစီရင်ခံစာကို ယခုစာတမ်းသည် အခြေခံထားပြီး မြန်မာ နိုင်ငံ၏ ရမှတ်များနှင့် အဆင့်များကို အောက်ပါဇယားတွင် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အညွှန်းကိန်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည်

- ၂၀၁၃ - ၂၀၁၄ တွင် ကမ္ဘာ့အဆင့် နိုင်ငံပေါင်း ၉၉ နိုင်ငံ၌ ၈၉ ရှိသည်။
- ၂၀၁၇ - ၂၀၁၈ တွင် ကမ္ဘာ့အဆင့် - နိုင်ငံပေါင်း ၁၁၃ နိုင်ငံ၌ ၁၀၀ ရှိသည်။
- ၂၀၂၂ - ၂၀၂၃ တွင် ကမ္ဘာ့အဆင့် နိုင်ငံပေါင်း ၁၄၂ နိုင်ငံ၌ ၁၃၅ ရှိသည်။
- ၂၀၁၃ - ၂၀၁၄ တွင် ဒေသဆိုင်ရာအဆင့် စုစုပေါင်း - နိုင်ငံပေါင်း ၁၅ နိုင်ငံ၌ ၁၄ ရှိသည်။
- ၂၀၁၇ - ၂၀၁၈ တွင် ဒေသဆိုင်ရာအဆင့် စုစုပေါင်း - နိုင်ငံပေါင်း ၁၅ နိုင်ငံ၌ ၁၄ ရှိသည်။
- ၂၀၂၂ - ၂၀၂၃ တွင် ဒေသဆိုင်ရာအဆင့် နိုင်ငံပေါင်း ၁၅ နိုင်ငံ၌ ၁၄ ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် နောက်ဆုံးမှရေတွက်သည့် နိုင်ငံ ၁၀ နိုင်ငံအတွင်း ဆက်လက်တည်ရှိနေကြောင်း ကမ္ဘာ့တရားမျှတမှုအစီရင်ခံစာ သုံးခုတွင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမြင်တွေ့နိုင်သည်။ ဤအချက်သည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပြီးနောက်ပိုင်း တာဝန် ယူခဲ့သောအစိုးရများသည် မည်သည့်အကြောင်းများကြောင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အကောင်အထည်မဖော်နိုင်သည်ကို သုတေ သနပြုနိုင်ရန် လမ်းညွှန်နေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ညွှန်ပြရာတွင် နိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်းများ၊ စီးပွားရေး နှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များကို စာရေးသူများက နားလည်သဘောပေါက်ထားပါသည်။ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေး စသည့် မဏ္ဍိုင်ကြီးသုံးရပ်တွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကိုတိုင်းတာရန် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။ Aristotle က ဥပဒေများသည် အမြင့်မြတ်ဆုံးဖြစ်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် လူသိများသော တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အယူအဆအဖြစ် အေသင်တို့၏အထွတ်အမြတ်နေ့ Heyday of Athens များမှ စတင်၍ အခိုင်အမာပြောဆိုခဲ့သကဲ့သို့ မတရား သော စည်းမျဉ်းများသည် ဥပဒေအဖြစ်အရည်အချင်းမပြည့်မီကြောင်း Cicero မှ ပြောကြားခဲ့သည်။ ရာစုနှစ်များတစ်လျှောက် အင်္ဂလိပ်တရားစီရင်ရေးစနစ်က လွမ်းမိုးထားသည့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအယူအဆကို ယခုစာတမ်းမှ ဖော်ထုတ်ထားပြီး ၁၇၇၆ ခု နှစ် အမေရိကန်လွတ်လပ်ရေးကြေညာစာတမ်း၊ ၁၇၈၉ ခုနှစ် ပြင်သစ်နိုင်ငံသားများ၏ အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း၊ ၁၉၄၈ ခုနှစ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းများ၏ နိဒါန်းတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များတွင်မူ ပြဋ္ဌာန်းချက်မပါရှိပေ။ ကမ္ဘာစစ်များနှင့် ကိုလိုနီနယ်ချဲ့မှုများနောက်ပိုင်းတွင် နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းဖြင့် ယဉ်ကျေးသောနိုင်ငံများဆီသို့ ဦးတည်သွားကြ သည်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးသီအိုရီများကို နိုင်ငံရေးစနစ်၊ ဥပဒေစနစ်နှင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်များတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်အား ကျင့်သုံးရန် ဤသုတေသနတွင် ကြီးမားသောအရေးပါမှုအဖြစ် မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။

Sr.	Factors	2013-2014 ¹		2017-2018 ²		2022-2023 ³	
		Global Rank out of 142	Asia Regional Rank of 15	Global Rank out of 113	Asia Regional Rank of 15	Global Rank out of 142	Asia Regional Rank of 15
1	limited government powers	82	12	84	13	135	14
2	absence of corruption	63	12	61	10	85	11
5	open government	96	15	107	14	137	14
4	fundamental rights	97	15	110	15	141	15
3	order and security	60	15	64	12	125	15
6	effective regulatory enforcement	92	14	79	13	115	14
7	access to civil justice	86	13	109	14	138	14
8	Criminal Justice	89	14	107	14	136	15

Source: World Justice Reports

စဉ်	အကြောင်းအရာ	၂၀၁၃-၂၀၁၄ ^၁		၂၀၁၇-၂၀၁၈ ^၂		၂၀၂၂-၂၀၂၃ ^၃	
		ကမ္ဘာ့အဆင့် ၁၄၂ နိုင်ငံ	အာရှဒေသ အဆင့် ၁၅ နိုင်ငံ	ကမ္ဘာ့အဆင့် ၁၂၂ နိုင်ငံ	အာရှဒေသ အဆင့် ၁၅ နိုင်ငံ	ကမ္ဘာ့အဆင့် ၁၄၂ နိုင်ငံ	အာရှဒေသ အဆင့် ၁၅ နိုင်ငံ
၁	အကန့်အသတ်ရှိသော အစိုးရအာဏာ	၈၂	၁၂	၈၄	၁၃	၁၃၅	၁၄
၂	အကျင့်ပျက်ခြစားမှုမရှိခြင်း	၆၃	၁၂	၆၁	၁၀	၈၅	၁၁
၅	ပွင့်လင်းသော အစိုးရ	၉၆	၁၅	၁၀၇	၁၄	၁၃၇	၁၄
၄	အခြေခံအခွင့်အရေးများ	၉၇	၁၅	၁၁၀	၁၅	၁၄၁	၁၅
၃	အမိန့်နှင့်လိုခြံရေး	၆၀	၁၅	၆၄	၁၂	၁၂၅	၁၅
၆	ထိရောက်သော စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး	၉၂	၁၄	၇၉	၁၃	၁၁၅	၁၄
၇	အရင်ဘက် တရားမျှတမှုရရှိရေး	၈၆	၁၃	၁၀၉	၁၄	၁၃၈	၁၄
၈	ရာဇဝတ် တရားမျှတမှု	၈၉	၁၄	၁၀၇	၁၄	၁၃၆	၁၅

အရင်းအမြစ်- ကမ္ဘာ့တရားမျှတမှုအစီရင်ခံစာ

2.1 Theories of Rule of Law and Justice

The normative foundation of the rule of law is to avoid arbitrary exercise of power and hence to safeguard liberty.¹ Inevitably values entrusted with clear and consistent laws, independent judiciary, and equality before the law restricts arbitrary exercise of power and ensure liberty to a certain extent.

People could arrange their lives in advance if the laws' outcomes are predictable and maintain stability if they believe their affairs are adjudicated with equality before the law. Concerning liberty, Montesquieu believed that liberty is the right to do everything the laws permit.² Conversely, legal liberty is meaningless if the laws themselves are oppressive.³ From those points, when it comes to the rule of law, both procedural fairness and substantial justice are essential for society to be balanced. In the same way, Myanmar where from the past to this day, there has been a series of human rights violations, denial of access to justice, discrimination against minorities, corruption and so on, shall be entrusted with the well-structured functioning governance with just laws to bring out peace on the way to the Federal Democratic country.

Throughout global history, rulers and philosophers have defined the rule of law in their own way to implement what is best for society. Starting from the code of Hammurabi, most mainly focus on procedural aspects, including Magna Carta.⁴

Also in the United States, in the early ages of the foundation of the States, the Constitution of the United States (1789) predominantly focuses on procedural fairness⁵ while there is a Bill of Rights that could not handle human rights violations such as racial discrimination⁶ and discrimination against women's rights⁷. Nevertheless, in the contemporary world, the world has witnessed mostly a fragile society, both procedural and substantive justice need to be balanced for the improvement of the society⁸.

---

1 Christopher May and Adam Winchester, eds., *Handbook on the Rule of Law* (Edward Elgar Publishing, 2018), 30, <https://doi.org/10.4337/9781786432445>.

2 Montesquieu, *The Spirit of the Laws*, ed. And trans. Anne M. Cohler, Basia C. Miller and Harold S. Stone (Cambridge: Cambridge University Press, 1989), 160.

3 Tamanaha, Brian Z., *On the Rule of Law: History, Politics, Theory*, 8th pr (Cambridge Univ. Press, 2010), 37, <https://www.cambridge.org/9780521843621>.

4 Larry May, *Global Justice and Due Process* (Cambridge: Cambridge University Press, 2010), 21 and 22, <https://doi.org/10.1017/CBO9780511974328>.

5 <https://www.senate.gov/about/origins-foundations/senate-and-constitution/constitution.html>

6 <https://www.loc.gov/exhibits/brown/brown-segregation.html>

7 <https://wlh.law.stanford.edu/wp-content/uploads/2011/01/cunnea-timeline.pdf>

8 https://www.clingendael.org/pub/2017/a_shotgun_marriage/1_problematising_the_rule_of_law_as_a_concept/

၂.၁။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် တရားမျှတမှုဆိုင်ရာ သီအိုရီများ

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ စံအခြေခံအုတ်မြစ်မှာ အာဏာကို ထင်သလိုကျင့်သုံးခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရန်နှင့် လွတ်လပ်မှုကို ကာကွယ်ရန်ဖြစ်သည်။ ဥပဒေများတသမတ်တည်းရှိခြင်း၊ လွတ်လပ်စွာတရားစီရင်ခြင်းနှင့် ဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှရှိခြင်းတို့သည် အခွင့်အာဏာကို ထင်သလိုကျင့်သုံးခြင်းအား ကန့်သတ်ထားပြီး အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ လွတ်လပ်မှုကို အာမခံသောကြောင့် မလွဲမရှောင်သာ တန်ဖိုးထားမှုများအဖြစ် ရှင်းလင်းသေချာရမည်။

ဥပဒေများ၏ရလဒ်များကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းနိုင်ပြီး တည်ငြိမ်မှုအား ထိန်းသိမ်းထားနိုင်လျှင် ဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှမှုဖြင့် တရားစီရင်မည်ဟုယုံကြည်ပါက ပြည်သူများသည် ၎င်းတို့၏ဘဝကို ကြိုတင်စီစဉ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ လွတ်မြောက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ Montesquieu က လွတ်မြောက်မှုသည် ဥပဒေများခွင့်ပြုထားသည့် အရာအားလုံးကို လုပ်ဆောင်ပိုင်ခွင့်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ဥပဒေများကိုယ်နှိုက်က ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ပါက တရားဥပဒေဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုသည် အဓိပ္ပာယ်မရှိပေ။ ယင်းအချက်များမှကြည့်လျှင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ဆိုရလျှင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာမျှတမှုနှင့် တရားစီရင်ရေးမျှတမှု နှစ်ခုစလုံးသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ဟန်ချက်ညီစေမည်။ အလားတူပင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ရှေးယခင်ကမှ ယနေ့အထိ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ တရားမျှတမှုရရှိရန် ငြင်းပယ်မှုများ၊ လူနည်းစုများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ၊ အဝတ်လိုက်စားမှုများ စသည်တို့တည်ရှိနေပြီး ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်အဖြစ် တည်ဆောက်မည်ဆိုပါက ငြိမ်းချမ်းရေးလမ်းစကို ဖော်ဆောင်ကာ တရားမျှတသောဥပဒေများဖြင့် ကောင်းစွာဖွဲ့စည်းထားသော အုပ်ချုပ်ရေးကို အပ်နှင်းရမည်ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့သမိုင်းတစ်လျှောက်တွင် အုပ်ချုပ်သူများနှင့် ဒဿနပညာရှင်များသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် အကောင်းဆုံးအရာကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်နည်းလမ်းများဖြင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခဲ့ကြသည်။ Hammurabi ၏ ကိုဥပဒေမူစတင်၍ မာဂ်နာကာတာစာတမ်း(Magna Carta)အပါအဝင် စာတမ်းများတွင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာကဏ္ဍများကို အဓိကထားဖော်ပြထားသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်သည့် အစောပိုင်းကာလ ၁၇၈၉ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုနှင့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများကို ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကဲ့သို့သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း၍မရသော ဥပဒေမူတစ်ခုအဖြစ် ရှိခဲ့သော်လည်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုကိုမူ ဦးစားပေးထားသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ခေတ်ပြိုင်ကမ္ဘာတွင် ကမ္ဘာကြီးသည် ခိုင်မာသောလူ့အဖွဲ့အစည်းအများစုကို မျက်မြင်တွေ့နေရပြီး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် ခိုင်လုံသောတရားမျှတမှုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း တိုးတက်ရေးအတွက် ဟန်ချက်ညီရန် လိုသည်။

Since ancient times, it was recognized that setting the procedure to be clear could let the public know the information in advance. It can be seen in the code of Hammurabi which is one of the earliest and most complete written legal codes⁹ and it covers economic provisions, family law, criminal laws, and civil laws and penalties vary according to the status of the offenders and the circumstances of the offenses¹⁰. That means it was emphasized in the procedure that laws should be clear, publicly known, and applied uniformly to citizens. On the same idea in Myanmar, a parliament member who was elected in the 2020 election reflected deeply, "Before the coup (2021), the rule of law (here) is unsatisfactory, but everybody knows what the law is."¹¹ For instance, in section 375 of the Myanmar Penal Code (1861), it is explicitly prescribed the punishments for rape and make the public know whoever committing the crime would be entitled to the punishment, resulting in the protection of the women.

On the contrary, uncertainty in the procedure that makes public difficult, a resigned judge voiced, "In municipal departmental processes, like changing a business name or applying for a license, it's often unclear where to submit applications because there's no clear guideline on the correct office or procedure. Unlike other places where applicants receive feedback or a date for follow-up, here forms are sometimes accepted without clear instructions, leading to long delays, sometimes lasting one or two months."¹²

In some cases, it makes even the people live chaos in their ordinary life. A former political prisoner shared, "(After the coup) mostly people has been facing insecurity in their business and ordinary daily life. It is uncertain when they would be arrested and interrogated. Without solid evidence, there can be situations where one can face torture in the military intelligence department or even imprisonment. For someone like me who has a criminal record, they are more cautious of us and if something happens, they consider arresting us first."¹³ Certainty in the procedure of the country stabilizes the public life and transition and could result in development in various aspects. If not, people's lives are harsh without the consistency of procedural clarity.

Unfortunately, the clarity in procedure does not bring justice when incorporated with harsh laws. Again in the Hammurabi's code, gender-based discrimination that women were denied the right to manage their wealth, and their marital matters depended strictly on their husbands' and the public's decisions.¹⁴

---

9 <https://www.history.com/topics/ancient-middle-east/hammurabi#>

10 <https://www.britannica.com/topic/Code-of-Hammurabi>

11 RL_CGs-29, Concerned Group, October 10, 2024.

12. RL_Pro-03, Professional Group, September 9, 2024.

13. RL_CGs-28, Concerned Group, September 5, 2024.

14 <https://lawbirdie.com/the-law-code-of-hammurabi-for-men-and-women/#:~:text=In%20conclusion%2C%20the%20Law%20Code,husbands%20and%20the%20public's%20decisions.>

လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို ရှင်းလင်းစွာသတ်မှတ်ခြင်းသည် အများပြည်သူကို သတင်းအချက်အလက် ကြိုတင်သိရှိနိုင်စေသည်ဟု ရှေးကာလကတည်းက အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ အစောဆုံးနှင့် အပြည့်စုံဆုံး ရေးသားထားသော ဥပဒေကုဒ်များထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည့် ဟမ်မူရာဘီ (Hammurabi) ကိုဥပဒေ၌ ၎င်းသည် စီးပွားရေးဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ မိသားစုဥပဒေ၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူ၏အခြေအနေနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာအခြေအနေများအလိုက် ကွဲပြားစွာပြဋ္ဌာန်းထားသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ဥပဒေများကို တိကျသေချာရန်၊ ပြည်သူများက သိရှိရန်၊ နိုင်ငံသားများအပေါ် တပြေးညီကျင့်သုံးသင့်ရန် စသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို အလေးပေးဖော်ပြထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယင်းအလှူအဆကျင့်သုံးထားကြောင်းကို ၂၀၂၀ ရွေးကောက်ပွဲမှာ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရသော လွှတ်တော်အမတ်တစ်ဦးက “အာဏာသိမ်း (၂၀၂၁) မတိုင်ခင်မှာ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု(ဒီမို)က ကျေနပ်စရာမရှိပေမယ့် ဥပဒေပုဒ်မတွေက ဘယ်လိုရှိနေလဲဆိုတာ လူတိုင်းသိတယ်” ဟုအင်တာဗျူးဖြေဆိုခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၈၆၁ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၃၇၅ တွင် သက်ငယ်မုဒိမ်းမှုအတွက် ပြစ်ဒဏ်များကို အတိအလင်းပြဋ္ဌာန်းထားပြီး ပြစ်မှုကျူးလွန်သူသည် အမျိုးသမီးများကို အကာအကွယ်ပေးထားသည့်ပြစ်ဒဏ်ကို ခံစားခွင့်ရှိမည်ဖြစ်ကြောင်း အများပြည်သူသိစေရန် ထုတ်ပြန်ထားခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။

ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့်ဆိုသော် သေချာမှုမရှိသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းသည် အများပြည်သူအား ခက်ခဲမှုဖြစ်စေသည်။ နှုတ်ထွက်ထားသော တရားသူကြီးတစ်ဦးက “လုပ်ငန်းအမည်ပြောင်းခြင်း သို့မဟုတ် လိုင်စင်လျှောက်ထားခြင်းကဲ့သို့ စည်ပင်သာယာရေးဌာနဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် မှန်ကန်သောရုံး သို့မဟုတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအပေါ် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ လမ်းညွှန်ချက်မရှိသောကြောင့် လျှောက်လွှာတင်သွင်းရမည့်နေရာကို မရှင်းလင်းလေ့ရှိပါသည်” ဟုဆိုသည်။ လျှောက်ထားသူများသည် ပြန်ကြားချက် သို့မဟုတ် နောက်ဆက်တွဲ ဆက်သွယ်ရမည့်ရက်တို့ တိတိကျကျရရှိသည့် အခြားဌာနများ/နေရာများနှင့် မတူဘဲ ဤနေရာတွင်မူ လျှောက်လွှာပုံစံများကို ရှင်းလင်းသော ညွှန်ကြားချက်များမပါဘဲ လက်ခံလိုရလေ့ရှိသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် တစ်လ သို့မဟုတ် နှစ်လအထိ ကြာမြင့်နိုင်သည့် ကြာရှည်နှောင့်နှေးမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

လူတို့သည် သာမန်ကိစ္စများတွင် ခက်ခဲစွာနေရပြီး နေ့စဉ်ဘဝများကို ဖြတ်သန်းနေရသည်။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းတဦးက “(အာဏာသိမ်းပြီးနောက်) အများစုဟာ သူတို့ရဲ့စီးပွားရေးနဲ့ သာမန် နေ့စဉ်ဘဝတွေမှာ မလုံခြုံမှုတွေနဲ့ ရင်ဆိုင်နေရပါတယ်။ အချိန်မရွေး ဖမ်းဆီးစစ်ဆေးမေးမြန်းခံရနိုင်တဲ့အတွက် အရာရာဟာမသေချာပါဘူး။ အထောက်အထားခိုင်လုံမှုမရှိဘဲလည်း စစ်ထောက်လှမ်းရေးဌာနမှာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရနိုင်သလို ထောင်ချခံရနိုင်တဲ့ အခြေအနေတွေလည်း ရှိလာနိုင်ပါတယ်။ ကျွန်တော်ကဲ့သို့ ပြစ်မှုမှတ်တမ်းရှိတဲ့သူက တစ်ခုခုဖြစ်ရင် ပိုသတိထားကြရတယ်” ဟု ပြောဆိုခဲ့သည်။ တိုင်းပြည်၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် တိကျသေချာမှုသည် ပြည်သူ့ဘဝနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းရေးကို တည်ငြိမ်စေပြီး ကဏ္ဍပေါင်းစုံတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ အကယ်၍ ထိုသို့မဟုတ်ပါက လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှုတွင် တစ်သမတ်တည်းရှိမှု (consistency) မရှိလျှင် ပြည်သူလူထု၏ ဘဝနေထိုင်မှုသည် ခက်ခဲကြမ်းတမ်းမည်ဖြစ်သည်။

ကံမကောင်းစွာဘဲ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှုသည် ပြင်းထန်သောဥပဒေများနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ တရားမျှတမှုရှိလာမည် မဟုတ်ပေ။ တစ်ဖန် Hammurabi ၏ ကုဒ်တွင် အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏စည်းစိမ်ဥစ္စာကို စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခြင်းခံရခြင်းမျိုးဖြင့် ကျား၊ မ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းခံရပြီး ၎င်းတို့၏ အိမ်ထောင်ရေးကိစ္စများသည် ၎င်းတို့၏ခင်ပွန်းများနှင့် လူအများ၏ဆုံးဖြတ်ချက်များပေါ်တွင် တင်းကျပ်စွာတည်ပါသည်။

It also can be seen in section 375 of the Penal Code, there is a substantial deficit that marital rape is not recognized unless the age is under 15 years old, leading to domestic violence¹⁵ ¹⁶despite having clarity on procedural sets. However, it is said that setting laws down in writing discouraged judges from ruling arbitrarily and promoted the idea of justice as universal and enduring.¹⁷ Need to be cautious is that having written rules alone does not contribute to justice because the code of Hammurabi prescribed harsh punishments demanding the removal of the guilt's physical parts¹⁸ and favored people of wealth and rank, who were required only to pay a fine if they injured commoners which is social inequality.

In the same vein, Myanmar police officers discriminate against LGBT community within the authority given by section 35 of the Police Act (1945) which allows police to detain anyone they consider suspicious after sunset. In 2013, two gay and transgender were arrested and subjected to verbal, physical, and sexual abuse by police officials while being detained.¹⁹ After finding out they did not commit any crime, the official educated them and handed them back to their parents on a bond.²⁰ Further to this, a LGBT respondent expressed that they were scrutinized by the police officers when going outside at night while other people could live their lives normally after sunset²¹. Sometimes, LGBT faced detainment because after 10 PM when there were few people outside, police officers assume they were doing criminalized offences even when they were found out a crossing the road, threatening them to face the charged if they do give them bribery²². As another supportive point, "Back in U Than Shwe's military regime, I had an experience where I went to the Zai Gon festival in Nattalin with my siblings. After the festival, we were heading back, and we were only a few minutes away from 4 o'clock. Even so, I got arbitrarily arrested and jailed. They claimed we were in the shadows even though we were on the road. Because of that, I was sentenced to 15 days in jail ", another LGBT respondent revealed²³. Therefore, the procedural clarity that guides how to handle and adjudicate cases does not mean it has been established as the rule of law when the law has substantial deficiencies in its contents.

When it is dived into the philosophy of the 17th and 18th centuries, it also shows, in terms of contemporary problems, that procedural justice alone could not bring peace and security to the society when it is entitled to the rule of law if the laws lack substantial justice. In the era of the Enlightenment²⁴, philosophy thinkers such as Joseph Raz and Friedrich Hayek focus on procedural fairness,²⁵ and formal legality

15 <https://journals.plos.org/globalpublichealth/article?id=10.1371/journal.pgph.0000601>

16 <https://cpintl.org/type/impact-story/violence-against-women-and-girls-in-myanmar-a-silent-emergency>

17 <https://www.nationalgeographic.com/culture/article/hammurabi>

18 <https://history.com/topics/ancient-middle-east/Hammurabi>

19 <https://burmapartnership.net/2013/07/statement-on-abuse-perpetrated-against-lgbt-in-mandalay/>

20 <https://equalitymyanmar.org/?p=4855>

21 RL_CGs-30, Concerned Group, September 7, 2024.

22 RL_CGs-30, Concerned Group, September 7, 2024.

23 RL_CGs-18, Concern Group, October 14, 2024.

24 <https://www.britannica.com/event/Enlightenment-European-history>

25 Joseph Raz, *The Authority of Law: Essays on Law and Morality* (Oxford: Oxford University Press, 1979), 213-215.

ထို့အပြင် ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၃၇၅ တွင်လည်း ဤအချက်ကိုတွေ့မြင်နိုင်သည်။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု များရှိသော်ငြားလည်း ဇနီးသည်၏အသက် ၁၅ နှစ်အောက်ဖြစ်မှသာ (မုဒိမ်းမှုအဖြစ်) အသိအမှတ်ပြုပြီး အိမ်ထောင်ရေးမုဒိမ်းမှုကို အသိအမှတ်မပြုထားခြင်းမှာ ကြီးမားသော အနှစ်သာရပိုင်းဆိုင်ရာအားနည်းချက် (substantial deficit) ဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ သို့သော်လည်း ဥပဒေများကို စာဖြင့် ရေးသားပြဌာန်းထားခြင်းသည် တရားသူကြီးများ၏ သဘောဆန္ဒအလျောက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းကို ဟန့်တားပေးပြီး တရားမျှတမှုဆိုသည်မှာ (လူတိုင်း၊ နေရာတိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော) စကြဝဠာသဘောတရားဆန်ပြီး တည်တံ့ခိုင်မြဲသောအရာဖြစ်သည်ဟူသည့် အယူအဆကို မြှင့်တင်ပေးသည်ဟုဆိုကြသည်။ သတိပြုရမည့်အချက်မှာ ရေးသားထားသော စည်းမျဉ်းဥပဒေများ ရှိရုံသက်သက်ဖြင့် တရားမျှတမှုကို မဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဟမ္မူရာဘီဥပဒေ (Code of Hammurabi) သည် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူ၏ ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းများကို ဖြတ်တောက်ဖယ်ရှားသည်အထိ ပြင်းထန်သောပြစ်ဒဏ်များကို ပြဌာန်းထားပြီး ချမ်းသာသူများနှင့် အဆင့်အတန်းမြင့်သူများကို မျက်နှာသာပေးထားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့(အထက်တန်းစားများ)က သာမန်ပြည်သူများကို ထိခိုက်ဒဏ်ရာရစေပါက ဒဏ်ငွေသာ ပေးဆောင်ရန်လိုအပ်ပြီး ၎င်းသည် လူမှုရေးမညီမျှမှုပင် ဖြစ်သည်။

အလားတူပင် မြန်မာနိုင်ငံရဲအရာရှိများသည် ၁၉၄၅ ခုနှစ် ရဲအက်ဥပဒေပုဒ်မ ၃၅ အရ ပေးထားသည့် အခွင့်အာဏာအတွင်းမှ LGBT အသိုင်းအဝန်းအား ခွဲခြားဆက်ဆံပြီး ရဲများက ညနေ-နေဝင်ပြီးနောက် သံသယဖြစ်ဖွယ်ရှိသူကို ဖမ်းဆီးနိုင်စေခဲ့သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် လိင်တူချစ်သူနှင့် ဂျန်ဒါပြောင်းထားသူနှစ်ဦးကို ရဲအရာရှိများက ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းထားစဉ်တွင် နှုတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစစ်ကူးမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းမရှိကြောင်း သိရှိပြီးနောက် တာဝန်ရှိသူများက ၎င်းတို့အား ပညာပေးကာ မိဘများထံ ပြန်လည်အပ်နှံခဲ့သည်။ ထို့အပြင် LGBT ဖြေဆိုသူတစ်ဦးက ဖွင့်ဟပြောဆိုသည်မှာ အခြားသူများသည် နေဝင်ပြီးချိန်တွင် ပုံမှန်အတိုင်း သွားလာနေထိုင်နိုင်ကြသော်လည်း၊ ၎င်းတို့မှာမူ ညဘက်အပြင်ထွက်သည့်အခါ ရဲအရာရှိများ၏ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးမှုကို ခံခဲ့ရသည်ဟူ၍ဖြစ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် LGBT များသည် ထိန်းသိမ်းခံရမှုများနှင့် ကြုံတွေ့ရတတ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ည ၁၀ နာရီနောက်ပိုင်း လူရှင်းသည့်အချိန်များတွင် ၎င်းတို့ လမ်းဖြတ်ကူးနေသည်ကို တွေ့ရှိရသည့်တိုင် ရဲအရာရှိများက ၎င်းတို့အား ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်နေသည်ဟုယူဆပြီး လာဘ်ငွေမပေးပါက အမှုဖွင့်ခံရမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အခြားသော အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူ LGBT တစ်ဦးက "ဦးသန်းရွှေအစိုးရလက်ထက်တုန်းက မောင်နုမတွေ့နဲ့ နတ္တလင်းမြို့ ဈေးကုန်းပွဲတော်ကို သွားခဲ့ဖူးတဲ့ အတွေ့အကြုံတစ်ခုရှိတယ်။ ပွဲတော်ပြီးတာနဲ့ ပြန်သွားတော့ နံနက် ၄ နာရီထိုးဖို့ မိနစ်ပိုင်းလောက်ပဲလိုတယ်။ အဲဒါကို နိုင်ထက်စီးနင်းဖမ်းဆီးပြီး ထောင်ချခံရတယ်။ မောင်ရိပ်ကျတဲ့လမ်းမှာလည်း မဟုတ်ဘဲ လမ်းမကြီးပေါ်မှာကို မောင်ရိပ်ခိုမှုဆိုပြီး ထောင်ဒဏ် ၁၅ ရက်ကျခံခဲ့ရတယ်"ဟု ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် အမှုများကို မည်သို့ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရမည်၊ မည်သို့စီရင်ဆုံးဖြတ်ရမည်ကို လမ်းညွှန်ပေးသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု ရှိနေသော်လည်း ဥပဒေ၏ အနှစ်သာရပါဝင်မှု(contents)တွင် ကြီးမားသော အားနည်းချို့ယွင်းချက်များ ရှိနေပါက ၎င်းကို တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု တည်ဆောက်ပြီးဖြစ်သည်ဟု မဆိုလိုပါ။

၁၇ ရာစုနှင့် ၁၈ ရာစုတို့၏ ဒဿနိကဗေဒကို နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် လေ့လာကြည့်သည့်အခါ မျက်မှောက်ခေတ်ပြဿနာများနှင့် ချိတ်ဆက်၍ တွေ့ရှိရသည်မှာ ဥပဒေများတွင် အနှစ်သာရပိုင်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု (substantial justice) ကင်းမဲ့နေပါက (ထိုအခြေအနေကို) တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုဟု ခေါင်းစဉ်တပ်ထားသည့်တိုင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု (procedural justice) တစ်ခုတည်းဖြင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးကို မဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

respectively²⁶ while John Locke sees there is no peace, safety for liberty, and public good in the community in the absence of substantial justice²⁷. John Locke saw that as a system, even the legislature is entrusted to enact the laws, they could destroy the property of the people against their will if there is no preservation of the lives and liberty of the public²⁸. The idea John Locke pointed out can be seen in the enactment of Vacant, Fallow, and Virgin Land Laws in 2012 because it lacks adequate protection on customary land-use rights and the communities are at risk of being charged with criminal trespass if they continue to use their lands as they have done for generations.²⁹ It is clear that enacted laws can cause chaos to the social cohesion that has existed for generations. This is not the only case, and a human rights defender also commented, "In legislation, if laws are enacted with the aim of prioritizing national interests and appeasing the military rather than protecting and promoting human rights, these laws can end up restricting the freedoms of the public instead of allowing them to live freely."³⁰ It has shown that procedural unfairness in the parliament leads to substantial justice deficiency.

Undeniably, people have their personal freedom and dignity if they could be capable of planning and plotting their future when the law is stable and clear.³¹ Anyone could arrange the lands as stipulated in the Law of Management of Vacant, Fallow, and Virgin Lands (2012) even though the process is still complex.³² In this way, people can minimize the fear of the uncertainty of unexpected changes in law that might affect uncertainty in their day-to-day tasks. However, evil laws that do not include the voice of the local community like the Vacant, fallow, and Virgin Land Laws (2012) still impact their social and economic life. Likewise, when looking at Suppression of Prostitution Law (1949) that criminalizes any business related to the prostitution, the law makes it harder for the targeted communities such as the difficulties in sexual health check in hospital legally, violence of policer who negotiate to sex without condom by taking advantage of the law and an uncontrolled nature of the business which goes underground.³³ A retired judge expressed his experience that in a case a lady might have been a prostitute, but she did not continue it anymore, but still she was charged and imprisoned, while she was waiting outside to the car, on the criminal record that she had been charged with the law.³⁴ From these perspectives, implementing justice has to be focused on procedural fairness and substantive justice of the affected community.

---

26 Friedrich A. Hayek, *The Constitution of Liberty* (Chicago: University of Chicago Press, 1960), 148 - 161

27 John Locke, *Second Treatise of Government*, ed. C. B. Macpherson (Indianapolis: Hackett Publishing Company, 1980), 67-68 and 111-112

28 *Ibid.*, 111-112.

29 <https://myanmar.un.org/en/14867-myanmar-new-land-law-could-have-disastrous-impact-ethnic-minorities>

30 RL_Exe-13, Executive Group, September 8, 2024.

31 Joseph Raz, *The Authority of Law*, 214-216 and 221.

32 Maxime Boutry and Mya Darli Thant, *The Implementation of the Vacant, Fallow and Virgin Land Law: a Case Study in Sagaing Region (Mekong Region Land Governance, 2020)*.

33 <https://www.bnionline.net/en/news/1949-suppression-prostitution-act-root-discrimination-and-exploitation#:~:text='In%20the%20drafted%20law%2C%20for,to%20prison%2C%20but%20the%20duration>

34 RL_Pro-01, Professional Group, September 11, 2024.

ဤလမ်းညွှန်အောက်တွင် Joseph Raz နှင့် Friedrich Hayek ကဲ့သို့သော ဒဿနကဗျာရေးဆရာများသည် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုနှင့် ဥပဒေများ ပုံမှန်တကျဖြစ်ရေးကို အသီးသီးအာရုံစိုက်နေကြသော်လည်း John Locke သည် အနှစ်သာရ ဆိုင်ရာတရားမျှတမှု (substantial Justice) မရှိလျှင် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေး၊ လွတ်လပ်မှု၊ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုတို့ မရှိဘဲ အများသူငှာ ကောင်းကျိုးမရှိဟု ရှုမြင်သည်။ စနစ်တစ်ခုအနေဖြင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကိုပင် ဥပဒေများပြဋ္ဌာန်းရန် အပ်နှင်း ထားသော်လည်း ပြည်သူများ၏အသက်နှင့် လွတ်လပ်ခွင့်ကို မထိန်းသိမ်းပါက ပြည်သူတို့၏ဆန္ဒကိုဆန့်ကျင်ပါက ပြည် သူများ၏ပိုင်ဆိုင်မှုကို ဖျက် ဆီးနိုင်ကြောင်း ဂျွန်လော့ခ်က မြင်သည်။ ဂျွန်လော့ခ် (John Locke) ထောက်ပြခဲ့သည့် သဘောတရား ကို ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေလွတ်၊ လုပ်၊ ရိုင်း ဥပဒေများပြဋ္ဌာန်းရာတွင် တွေ့မြင်နိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းဥပဒေ သည် မလေ့ထုံးတမ်းအရ မြေအသုံးပြုခွင့်များကို လုံလောက်စွာအကာအကွယ်ပေးမထားဘဲ အကယ်၍ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများက ၎င်းတို့၏မြေများကို မျိုးဆက်ပေါင်းများစွာ အသုံးပြုခဲ့သည့်အတိုင်း ဆက်လက်အသုံးပြုပါက ပိုင်နက်ကျူးလွန်မှုဖြင့် တရားစွဲခံရ မည့်အန္တရာယ် ရှိနေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် တစ်ခုတည်းသောဖြစ်ရပ်မဟုတ်ပါ။ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်သူတစ်ဦးက လည်း “ဥပဒေပြုရာတွင် ဥပဒေများကို လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်ခြင်းတင်ရန်ထက် အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားကို ဦးစားပေးရန်နှင့် စစ်တပ်ကိုကျေနပ်စေရန် ရည်ရွယ်၍ပြဋ္ဌာန်းပါက ဤဥပဒေများသည် ပြည်သူလူထုအား လွတ်လပ်စွာ နေထိုင်ခွင့်ပြုမည့်အစား ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်ခွင့်များကို ကန့်သတ်သည့်အရာများသာ ဖြစ်လာနိုင်သည်”ဟု မှတ်ချက်ပေးခဲ့သည်။ လွတ်တော်အတွင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ မမျှတမှုသည် အနှစ်သာရပိုင်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု အားနည်းချို့ယွင်းခြင်းဆီသို့ ဦးတည်စေကြောင်း ပြသနေပါသည်။

ငြင်းဆို၍မရနိုင်သည့်မှာ ဥပဒေသည် တည်ငြိမ်ပြီး ရှင်းလင်းပြတ်သားမှုရှိနေသည့်အချိန်တွင် လူပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့် မိမိတို့၏ အနာဂတ်ကို စီစဉ်ခြင်းနှင့် ကြိုတင်ပုံဖော်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်စွမ်းရှိကြမည်ဆိုပါက ၎င်းတို့တွင် ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ဂုဏ် သိက္ခာရှိနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းစဉ်မှာ ရှုပ်ထွေးနေဆဲဖြစ်သော်ငြားလည်း ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများ စီမံခန့်ခွဲရေးဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတိုင်း မည်သူမဆို ထိုမြေများကို စီစဉ်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ဤနည်းဖြင့် လူများသည် ၎င်းတို့၏ နေ့စဉ်လုပ်ငန်းဆောင်တာများတွင် မသေချာမရေရာမှုများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည့် မျှော်လင့်မထားသော ဥပဒေ ဆိုင်ရာအပြောင်းအလဲများ၏ မသေချာမရေရာမှု ကြောက်ရွံ့မှုကို လျော့ချနိုင်သည်။ သို့သော်လည်း ၂၀၁၂ ခုနှစ် မြေလွတ်၊ မြေလပ် နှင့် မြေရိုင်းစီမံခန့်ခွဲရေးဥပဒေကဲ့သို့သော ဒေသခံလူထု၏အသံ မပါဝင်သည့် မကောင်းသောဥပဒေများသည် ၎င်းတို့၏ လူမှုစီးပွား ဘဝအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်းနှင့်ဆက်နွယ်သည့် မည်သည့်လုပ်ငန်းကိုမဆို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည့် ၁၉၄၉ ခုနှစ် ပြည့်တန်ဆာနှိပ်ကွပ်ရေးအက်ဥပဒေကို လေ့လာကြည့်ပါက ယင်းဥပဒေသည် ပစ်မှတ်ထားခံရသည့် လူအုပ်စုများ(Targeted communities)အတွက် အခြေအနေများကို ပိုမိုခက်ခဲစေသည်ကို တွေ့ရသည်။ (ထိုအခက်အခဲများမှာ) - ဆေးရုံများတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးစစ်ဆေးမှုများကို တရားဝင်ခံယူရန် ခက်ခဲခြင်း၊ ရဲအရာရှိ များက ဥပဒေကိုအခွင့်ကောင်းယူ၍ ကွန်ဒိုမီယံပေါ်ဘဲ လိင်ဆက်ဆံရန်ညှိနှိုင်းခြင်းဟူသည့် အကြမ်းဖက်မှုများရှိခြင်းနှင့် လုပ်ငန်း သဘောသဘာဝအရ မြေအောက်လုပ်ငန်းများဖြစ်သွားပြီး ထိန်းချုပ်၍မရနိုင်သည့်အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိသွားခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ တရားသူကြီးဟောင်းတစ်ဦးက ၎င်း၏အတွေ့အကြုံကိုပြောပြရာတွင် အမှုတစ်ခု၌ အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ယခင်က ပြည့်တန်ဆာ အဖြစ် လုပ်ကိုင်ခဲ့ဖူးသော်လည်း (ထိုအချိန်တွင်) ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ခြင်းမရှိတော့ပေ။ သို့သော်လည်း သူမသည် အပြင်ဘက် တွင် ကားစောင့်ဆိုင်နေစဉ် ယခင်က ဤဥပဒေဖြင့် အရေးယူခံရဖူးသည့် ရာဇဝတ်မှုမှတ်တမ်းရှိသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဖမ်းဆီး တရားစွဲဆိုကာ ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။ ဤရှုထောင့်များမှကြည့်လျှင် တရားမျှတမှုကို အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ ထိခိုက် နစ်နာရသည့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာမျှတမှု (procedural fairness)နှင့် အနှစ်သာရပိုင်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု(substantive justice)တို့အပေါ် အဓိကထား အာရုံစိုက်ရမည်ဖြစ်သည်။

In witnessing the failure in the implementation of either procedural justice or substantial justice alone, in 2004, the United Nations claimed that the rule of law is a principle of governance in which all persons, institutions, and entities, public and private, including the State itself, are accountable to laws that are publicly promulgated, equally enforced and independently adjudicated, and which are consistent with international human rights norms and standards.³⁵ It sets high standards and in implementation, issues like weak institutions, and lack of resources can hinder the effective realization of these principles.³⁶ Hence, choosing implementable “the rule of law” conceptions is essential by clearly defining the rule of law.

---

35 Unit, Digital Solutions. “What Is the Rule of Law - United Nations and the Rule of Law.” United Nations and the Rule of Law, October 11, 2023. [https://www.un.org/ruleoflaw/what-is-the-rule-of-law/#:~:text=For%20the%20United%20Nations%20\(UN,and%20which%20are%20consistent%20with](https://www.un.org/ruleoflaw/what-is-the-rule-of-law/#:~:text=For%20the%20United%20Nations%20(UN,and%20which%20are%20consistent%20with).

36 <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/challenges-to-the-rule-of-law-in-africa.pdf>

လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု (procedural justice) သို့မဟုတ် အနှစ်သာရပိုင်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု (substantial justice) တစ်ခုတည်းကိုသာ သီးခြားစီ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကျရှုံးမှုများကို တွေ့မြင်ခဲ့ရပြီးနောက် ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို အောက်ပါအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့သည်။ “တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု”ဆိုသည်မှာ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူတစ်ခုဖြစ်ပြီး ၎င်းအရ နိုင်ငံတော်ကိုယ်တိုင်အပါအဝင် အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကဆိုင်ရာ လူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစုအဖွဲ့များအားလုံးသည် အများပြည်သူသိအောင် ထုတ်ပြန်ကြေညာထားပြီး တန်းတူညီမျှ အာဏာတည်စေကာ၊ လွတ်လပ်စွာ တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်သည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများ၊ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ကိုက်ညီသည့် ဥပဒေများ ပေါ်တွင် မူတည်ခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် မြင့်မားသောစံနှုန်းများကို သတ်မှတ်ထားသော်လည်း လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အဖွဲ့အစည်းများ အားနည်းခြင်းနှင့် အရင်းအမြစ်လိုအပ်ချက်များ ရှိနေခြင်းကဲ့သို့သော ပြဿနာများသည် ဤအခြေခံမူများကို ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေးအတွက် အဟန့်အတားဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပြီး လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည့် “တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု” ဆိုင်ရာ သဘောတရားများကို ရွေးချယ်ခြင်းသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။

2.2 Defining the Rule of Law

There is not a unique definition to define the rule of law with one definition that could fit all countries because each country uses different legal systems, politics, and historical development. However, it can be understood by studying two versions: the thin version and thick versions of the rule of law.³⁷ United Nations defines the term "rule of law" that it refers to a principle of governance in which all persons, institutions and entities, public and private, including the State itself, are accountable to laws that are publicly promulgated, equally enforced and independently adjudicated, and which are consistent with international human rights norms and standards³⁸. The debate is still going on about which versions should be used to implement and measure the rule of law. It is said that a thick version of the rule of law is preferable to the emphasis on the protection of the citizens against the states while the thin version focuses on the quality of the legal system: formal legality and an impartial judiciary³⁹ where Singapore properly score high on formal legality⁴⁰. From this point, the thick version of the rule of law surely protects against human rights violations, ethnic conflicts, and good governance while the thin version is even compatible with authoritarian regimes⁴¹.

Formal legality which primarily focuses on procedural fairness, alone is not a good option to be implemented for the States where violations of civil liberties and discrimination on ethnicity and religion are part of the injustice. Formal legality as a thin version of the rule of law is that laws are general, prospective, clear, and certain⁴². Joseph Raz pointed out that the principles of the rule of law are based on 1) transparency and clarity 2) stability, 3) guidance for lawmaking, 4) judicial independence, 5) natural justice 6) judicial review, 7) accessibility of the courts and 8) limit on agency discretion⁴³. On those principles, people are entitled to the predictability of stable, transparent and clear laws, and fairness on a fair hearing. Those principles practically cause justice as in the Nay Myo Wai's case.

---

37 May and Winchester, eds., *Handbook on the Rule of Law*, 21, 34.

38 <https://www.un.org/ruleoflaw/what-is-the-rule-of-law-archived/>

39 May and Winchester, eds., *Handbook on the Rule of Law*, 47.

40 Ibid., 31.

41 Raz, *The Authority of Law: Essays on Law and Morality*, 211.

42 Tamanaha, Brian Z, *On the Rule of Law*. (Cambridge University Press, 2004), 91, <https://www.cambridge.org/9780521843621>

43 May and Winchester, eds., *Handbook on the Rule of Law*, 28.

၂.၂။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းစီတွင် မတူညီသော ဥပဒေစနစ်များ၊ နိုင်ငံရေးနှင့် သမိုင်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများ ရှိကြသည့်အတွက် နိုင်ငံအားလုံးနှင့် ကိုက်ညီမည့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် တစ်ခုတည်းဖြင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို သတ်မှတ်ရန် တိကျသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တစ်ရပ် မရှိပေ။ သို့ရာတွင် ၎င်းသဘောတရားကို တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု၏ ဗားရှင်းနှစ်မျိုးဖြစ်သော အကျဉ်း(thin version) နှင့် အကျယ်(thick version) တို့ကို လေ့လာခြင်းဖြင့် နားလည်နိုင်သည်။ ကုလသမဂ္ဂတဖွင့်ဆိုထားသော “တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု” ဝေါဟာရအဓိပ္ပာယ်မှာ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာအခြေခံမူတစ်ခုဖြစ်ပြီး ၎င်း(မူ)အရ နိုင်ငံတော်ကိုယ်တိုင်အပါအဝင် အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကဆိုင်ရာ လူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစုအဖွဲ့များအားလုံးသည် အများပြည်သူသိအောင် ထုတ်ပြန်ကြေညာထားသော၊ တန်းတူညီမျှ အာဏာတည်စေသော၊ လွတ်လပ်စွာ တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်သောနှင့် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများ၊ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့်ကိုက်ညီသော ဥပဒေများကို လိုက်နာရန် တာဝန်ခံရမည်ဟုဆိုလိုသည်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု၏ အကျယ်(thick version) သည် နိုင်ငံတော်(၏အာဏာ)ကို ဆန့်ကျင်၍ နိုင်ငံသားများကို အကာအကွယ်ပေးမှုအပေါ် အလေးပေးသည့်အတွက် ပို၍ နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသည်ဟု ဆိုကြသည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် အကျဉ်း(thin version)မှာမူ ဥပဒေစနစ်၏ အရည်အသွေးဖြစ်သည့်- ပုံစံပိုင်းဆိုင်ရာတရားဝင်မှု (formal legality) နှင့် ဘက်မလိုက်သော တရားစီရင်ရေး (impartial judiciary) တို့ကိုသာ အာရုံစိုက်သည်။ စင်ကာပူနိုင်ငံသည် ထို ပုံစံပိုင်းဆိုင်ရာတရားဝင်မှု (formal legality)တွင် အမှတ်မြင့်မားစွာ ရရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဤအချက်သည် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု၏ အကျယ်(thick version)သည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ လူမျိုးရေးပဋိပက္ခများနှင့် ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်မှုစနစ်ကို အကာအကွယ်ပေးသကဲ့သို့ အကျဉ်း(thin version)သည် အာဏာရှင်အစိုးရစနစ်နှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိသည်။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု (procedural fairness)ကိုသာ အာရုံစိုက်သည့် ပုံစံပိုင်းဆိုင်ရာတရားဝင်မှု (Formal legality) တစ်ခုတည်းသည် ပြည်သူ့လွတ်လပ်ခွင့်များ ချိုးဖောက်ခံရခြင်းနှင့် လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေးအပေါ် အခြေခံ၍ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများက တရားမမျှတမှု၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်ရှိနေသော နိုင်ငံများအတွက် ကျင့်သုံးရန် ရွေးချယ်မှုကောင်းတစ်ခုမဟုတ်ပါ။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ အကျဉ်း(thin version)အနေဖြင့် ဥပဒေများတရားဝင်မှုမှာ ဥပဒေများသည် ယေဘုယျဆန်မှု၊ အမြော်အမြင်ရှိမှု၊ ရှင်းလင်းတိကျမှုနှင့် သေချာမှုတို့ ရှိရမည်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအခြေခံမူများသည် (၁) ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် ရှင်းလင်းမှုရှိခြင်း၊ (၂) တည်ငြိမ်ခြင်း၊ (၃) ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်မှုရှိခြင်း၊ (၄) တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုရှိခြင်း၊ (၅) သဘာဝတရားမျှတမှု၊ (၆) တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည်သုံးသပ်မှု၊ (၇) တရားရုံးများအား လက်လှမ်းမီနိုင်မှုနှင့် (၈) အေဂျင်စီများ၏ ဆင်ခြင်တုံတရားများအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များစသည့် အချက်(၇)ချက်တွင် အခြေခံထားကြောင်း Joseph Raz မှ ထောက်ပြခဲ့သည်။ အဆိုပါ အခြေခံမူများအပေါ်တွင် ပြည်သူများသည် တည်ငြိမ်၍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသော ဥပဒေများ၏ ကြိုတင်ခန့်မှန်းခြင်းနိုင်မှုနှင့် တရားမျှတသော ကြားနာမှုများအတွက် တရားမျှတမှုတို့ကို ခံစားခွင့်ရှိမည်ဖြစ်သည်။ ထိုအခြေခံမူများအား ဦးနေမျိုးဝေ၏အမှုတွင် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက တရားမျှတမှုကို တွေ့မြင်နိုင်စေသည်။

In that case, the accused was charged with 66 (d) of the Telecommunication Law (2013) and had access to the fair trial right while his lawyers successfully defended him that the account was not his. He was acquitted⁴⁴. Procedural fairness definitely grants a just outcome. On a related note, a respondent who had been a lawyer, also remarked, "Before the coup, there had been ways of remedies if the right to fair trial and undue process were violated. The torture of the police to the accused in the custody could be reported to the judge and that misconduct also held accountable internally in the police department if it was related to the code of the conduct of the police. Although violations existed back then, they could be addressed and managed to a certain extent."⁴⁵ In precise, procedural fairness paves the way for remedial justice.

On a different perspective, the Formal conception of the rule of law is not concerned with a good law or a bad law but focuses on the form of legality while the substantive theories include requirements about the content of the law⁴⁶. Its essence can be seen in the 66 (d) of the Telecommunication Law (2013) and it is used to suppress political criticisms in many cases⁴⁷. There would not be a waste of time and energy and a constraint on the liberty of the case without this section. Putting aside the quality of the law, prioritizing only the procedure has a negative impact. However, Fuller asserts that the rule of law itself serves moral good by enhancing individual autonomy because legal systems with formal characteristics ensure fair and just content. The government could not immediately do whatever it desired because of the procedural requirements⁴⁸. In reverse, on account of the freedom of expression, sections like 66(d) where procedural justice is guaranteed, the public made self-restriction of the criticisms on the fear of losing liberty undermining democracy. In the same spirit, a CDM law professor stressed, "Laws like the Law relating to the Right of Peaceful Assembly and Peaceful Procession (2011), the Telecommunications Law (2013), and the Official Secrets Act (1923) are often seen as SLAPP (Strategic Lawsuits against Public Participation) laws because they create major barriers to freedom of expression. They prevent people from speaking out on issues related to race, religion, discrimination, politics, and military influence."⁴⁹ Therefore, formal legality alone doesn't bring justice to the people.

Fundamental rights and good governance along with fair procedures are essential to become developed countries⁵⁰. They are guaranteed in the thick version of the rule of law. The version goes beyond formality and procedural aspects. It consists of formal legality, checks and balances,

---

44 <https://www.frontiermyanmar.net/en/66d-the-defamation-menace/>

45 RL_Pro-04, Professional Group, September 7, 2024.

46 Brian Z, On the Rule of Law, 91-92.

47 <https://aseanmp.org/publications/post/myanmar-repeal-section-66d-of-the-2013-telecommunications-law>

48 Brian Z, On the Rule of Law, 95.

49 RL_Pro-06, Professional Group, September 10, 2024.

50 <https://www.wallstreetmojo.com/developed-economy/>

ယင်းအမှုတွင် စွပ်စွဲခံရသူသည် ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၆(ဃ)ဖြင့် တရားစွဲခံရပြီး တရားမျှတသော တရားခွင့်သို့ လက်လှမ်းမီမှုရရှိကာ ၎င်း၏ ရှေ့မှားက ၎င်းသည်အပြစ်မရှိကြောင်း အောင်အောင်မြင်မြင် ခုခံကာကွယ်နိုင်ခဲ့သည်။ စွပ်စွဲခံရသူ သည် အမှုမှ တရားဝေလွတ်မြောက်ခဲ့သည်။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုသည် မှန်ကန်သောရလဒ်ကို ပေးဆောင်သည်။ ယင်းအချက်နှင့်ပတ်သက်၍ အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူ ရှေ့နေတစ်ဦးမှ “အာဏာမသိမ်းခင်ကာလက တရားမျှတတဲ့ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် နဲ့ တရားမျှတတဲ့လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်ရင် ကုစားနိုင်တဲ့နည်းလမ်းတွေ ရှိခဲ့ပါတယ်။ အချုပ်ထဲမှာ တရားခံ ကို ရဲတွေက နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းလို့ တရားသူကြီးထံတိုင်ကြားနိုင်ပြီး အကျင့်ပျက်ခြစားမှုတွေရှိနေရင် ရဲဌာနမှာ တိုင်ကြားနိုင်တယ်။ အကယ်၍ ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှုကျူးလွန်ရင် ရဲဌာနက တာဝန်ခံရပါတယ်။ ထိုစဉ်က ချိုးဖောက်မှုများရှိခဲ့သော်လည်း ၎င်းတို့ကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့ပြီး စီမံခန့်ခွဲနိုင်ခဲ့သည်” တိကျစွာဆိုရလျှင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတရားမျှတမှုသည် တရား မျှတမှု ကုစားခွင့်အတွက် လမ်းခင်းပေးနိုင်သည်ဟု ဆိုရမည်။

အခြားရှုထောင့်တစ်ခုမှကြည့်လျှင် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု၏ ပုံစံပိုင်းဆိုင်ရာအယူအဆ(Formal conception)သည် ဥပဒေကောင်း သို့မဟုတ် ဥပဒေဆိုးဖြစ်ခြင်းနှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ၊ တရားဝင်ဖြစ်မှုပုံစံ (form of legality) ကိုသာ အာရုံစိုက်သည်။ တစ်ချိန်တည်း တွင် အနှစ်သာရပိုင်းဆိုင်ရာသီအိုရီများ (substantive theories) တွင်မူ ဥပဒေ၏ အကြောင်းအရာပါဝင်မှု (content of the law) နှင့် သက်ဆိုင်သော လိုအပ်ချက်များပါဝင်သည်။ ယင်းအနှစ်သာရကို ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေပုဒ်မ ၆၆(ဃ) တွင် တွေ့မြင်နိုင်ပြီး နိုင်ငံရေးအရဝေဖန်မှုများကို နှိပ်ကွပ်ရန် အမှုများစွာတွင် အသုံးပြုထားသည်။ ဤပုဒ်မ မရှိပါက အမှု(နှင့်ပတ် သက်၍)အချိန်နှင့် စွမ်းအင်များဖြုန်းတီးခြင်း၊ လွတ်လပ်ခွင့်ကိုကန့်သတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်မည်မဟုတ်ပါ။ ဥပဒေ၏အရည်အသွေးကို ဘေးဖယ်ထားပြီး၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကိုသာ ဦးစားပေးခြင်းသည် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသည်။ သို့ရာတွင် ဖူလာ(Fuller)က အခိုင်အမာဆိုသည်မှာ ပုံစံပိုင်းဆိုင်ရာလက္ခဏာရပ်များ (formal characteristics) ရှိသော ဥပဒေစနစ်များသည် မျှတပြီး တရားမျှတသောအနှစ်သာရ(content)ကို အာမခံသောကြောင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကိုယ်တိုင်က တစ်ဦးချင်း၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံး ဖြတ်ခွင့်(individual autonomy)ကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြင့် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ကောင်းကျိုး(moral good)ကို ဖြစ်ထွန်း စေသည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းလိုအပ်ချက်တွေကြောင့် ပြောင်းပြန်အားဖြင့်ကြည့်လျှင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုကို အာမခံထားသည့် ပုဒ်မ ၆၆(ဃ)ကဲ့သို့သော (ပြဌာန်းချက်များ) ရှိနေသော်လည်း လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆို ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်သူလူထုသည် လွတ်လပ်ခွင့်ဆုံးရှုံးမည်ကို ကြောက်ရွံ့မှုကြောင့် ဝေဖန်မှုများကို မိမိဘာသာ ကန့်သတ်ထိန်း ချုပ်လာကြခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီကိုထိခိုက်စေသည်။ တူညီသောသဘောအရ CDM ဥပဒေပါမောက္ခတစ်ဦးက “ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာစီတန်းလှည့်လည်ခွင့်ဆိုင်ရာဥပဒေကဲ့သို့ ဥပဒေများ(၂၀၁၁)၊ ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ(၂၀၁၃)နှင့် နိုင်ငံတော် လျှို့ဝှက်ချက်များအက်ဥပဒေ(၁၉၂၃)တို့ကို ပြည်သူလူထုပါဝင်မှုကို စနစ်တကျ ဆန့်ကျင်ထားသောအမှုများ (SLAPP) ဖြစ်စေ သည့် ဥပဒေများအဖြစ် မကြာခဏမြင်တွေ့ရပြီး ၎င်းတို့သည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အတွက် အဓိကအတားအဆီးဖြစ် စေသော ဥပဒေများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်တပ်၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များတွင် လူအများ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းပြောဆိုခြင်းမှ တားမြစ်ထားသည်”ဟု ပြောဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပဒေများတရားဝင်ဖြစ်စေမှု တစ်ခုတည်းက ပြည်သူကို တရားမျှတမှုပေးနိုင်ပါ။

ဖွံ့ဖြိုးသည့်နိုင်ငံများဖြစ်လာရန်အလို့ငှာ တရားမျှတသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အတူ အခြေခံအခွင့်အရေးများနှင့် ကောင်းမွန် သောအုပ်ချုပ်မှုစနစ်သည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ အကျယ်(thick version)တွင် အာမခံ ချက်ရှိသည်။ ယင်းအသွင်စားရှင်းသည် ဥပဒေများတရားဝင်မှုနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ ရှုထောင့်များထက် ကျော်လွန်ပါသည်။

sovereignty of the people, negative rights, and positives⁵¹. The UN General Secretary describes the rule of law as a principle of governance in which all persons, institutions, and entities, public and private, including the State itself, are accountable to laws that are publicly promulgated, equally enforced, and independently adjudicated, and which are consistent with international human rights norms and standards. It requires, as well, measures to ensure adherence to the principles of supremacy of law, equality before the law, accountability to the law, fairness in the application of the law, separation of powers, participation in decision-making, legal certainty, avoidance of arbitrariness and procedural and legal transparency⁵².

Needless to say, people could have fairness only if procedural and substantive justice prevail in the country's legal system. In the case of *U San v. Ma Hla Chit*, where both parties have access to fair trial rights, the husband made a consensual divorce with the wife even though he knew she had committed adultery but did the division of property based on a consensual divorce. Later after the divorce, he submitted to the court that she was not entitled to the property because she committed adultery. The chief court decided in favor of the ex-wife that the consensual divorce was apparently done and here after that, the court shall not decide the case of adultery-based property division⁵³. Here, it is distinct that when both parties have access to procedural fair trial rights and a decision based on mutual consent, a fair result comes out. To add, a former lawyer described, "Between 2016 and 2020, legal paths were more open. You could make appeals, and if you knew how to use the law, you could use it as much as you can. Before the military takeover, in Hpa-An, the police mistreated a person, and there were clear signs of abuse." During that time, men in particular faced more beatings and mistreatment in the justice system. Back then, even in detention, a lawyer could take photos of him and gradually present the evidence to the judge. The police officer involved also faced disciplinary action according to police regulations. As a result, the defendant no longer had to endure mistreatment or torture."⁵⁴ For those reasons, a thick version of the rule of law is crucial for the justice of the underserved community.

---

51 May and Winchester, eds., *Handbook on the Rule of Law*, 21.

52 *Ibid.*, 25, 34.

53 *U San Vs. Ma Hla Chit*, 1966, MLR 513 (ဦးစံနှင့် မလှချစ်၊ ဘုရင်မိမိ မတစ် ငွေပျာ)

54 RL_Pro-04, Professional Group, September 7, 2024.

၎င်းတွင် ပုံစံပိုင်းဆိုင်ရာတရားဝင်မှု (formal legality)၊ အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှု (checks and balances)၊ ပြည်သူ့အချုပ်အခြာအာဏာ (sovereignty of the people)၊ အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သော အခွင့်အရေးများ (negative rights) နှင့် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော အခွင့်အရေးများ (positives rights) တို့ ပါဝင်သည်။ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်က တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို နိုင်ငံတော်ကိုယ်တိုင်အပါအဝင် လူပုဂ္ဂိုလ်၊ အဖွဲ့အစည်းအသီးသီး၊ အများပြည်သူနှင့် တစ်ဦးချင်း ပုဂ္ဂလိကအားလုံးက လူသိရှင်ကြားကြေညာထားသည့် ဥပဒေများကို တာဝန်ခံရမည်ဖြစ်ပြီး ညီတူညီမျှ အာဏာသက်ရောက်ရမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းဥပဒေများသည် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ကိုက်ညီရမည့်အပြင် လွတ်လပ်စွာ စီရင်ဆုံးဖြတ်ရမည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသည်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ တရားဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှမှု၊ ဥပဒေအပေါ် တာဝန်ခံမှု၊ တရားမျှတမှုရှိရေး၊ အာဏာခွဲဝေသုံးစွဲမှု၊ နိုင်ငံရေးဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ပြည်သူများပါဝင်မှု၊ ဥပဒေကြောင်းအရေသေချာမှု၊ တရားမျှတမှု၊ တရားလက်လွတ်လုပ်ရပ်များမရှိစေရန်နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာပွင့်လင်းမြင်သာမှု လိုအပ်သည်ဟု ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွင် တွေ့ရသည်။

အထူးပြောနေစရာ မလိုသည်မှာ နိုင်ငံ၏ ဥပဒေစနစ်အတွင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု (procedural justice) နှင့် အနှစ်သာရပိုင်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု (substantive justice) တို့ လွှမ်းမိုးတည်ရှိနေမှသာလျှင် ပြည်သူများသည် တရားမျှတမှုကို ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ နှစ်ဖက်စလုံး တရားမျှတစွာ အမှုရင်ဆိုင်ခွင့်ရရှိခဲ့ကြသည့် ဦးစံနှင့် မလှချစ်အမှုတွင် ခင်ပွန်းဖြစ်သူသည် ဇနီးသည် အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်ခဲ့ကြောင်း သိရှိသော်ငြားလည်း ၎င်းတို့သည် နှစ်ဦးသဘောတူကွာရှင်းခဲ့ကြပြီး ပစ္စည်းခွဲဝေခြင်းကိုလည်း နှစ်ဦးသဘောတူ ကွာရှင်းခြင်းအပေါ်တွင်သာ အခြေခံ၍ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ကွာရှင်းပြတ်စဲပြီးနောက်တွင် သူသည် ဇနီးက အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်သောကြောင့် ပိုင်ဆိုင်မှုကိုခံစားခွင့်မရှိဟု တရားရုံးချုပ်သို့တင်ပြကာ အယူခံဝင်ခဲ့သည်။ နှစ်ဦးသဘောတူ ကွာရှင်းပြတ်စဲခြင်းသည် ထင်ရှားစွာ ပြီးမြောက်ခဲ့ပြီးဖြစ်သဖြင့် တရားရုံးချုပ်က ဇနီးဟောင်းဘက်မှ အနိုင်ပေးဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းနောက်ပိုင်းတွင် အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုကို အခြေခံသည့် ပစ္စည်းခွဲဝေခြင်းအမှုကို တရားရုံးက ဆုံးဖြတ်လိုမည်မဟုတ်ပေဟု ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ ဤတွင် အမှုသည်နှစ်ဘက်စလုံးက တရားမျှတသော တရားစီရင်မှုလုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် အပြန်အလှန်သဘောတူချက်အပေါ် အခြေခံ၍ ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုရရှိသည့်အခါ တရားမျှတသောရလဒ် ထွက်ပေါ်လာသည်ကို ထင်ရှားပါသည်။ ထပ်မံဖြည့်စွက်ရလျှင် ရှေ့နေဟောင်းတစ်ဦးက “ ၂၀၁၆ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ် ကာလများကြားတွင် ဥပဒေဆိုင်ရာလမ်းကြောင်းများ ပိုမိုပွင့်လင်းခဲ့သည်။ အယူခံဝင်ခွင့်များရှိခဲ့ပြီး၊ ဥပဒေကို မည်သို့အသုံးပြုရမည်ကို နားလည်ပါက မိမိတတ်စွမ်းသမျှ အသုံးပြုခွင့်ရှိခဲ့သည်။ စစ်တပ်အာဏာမသိမ်းမီက ဘားအံမြို့တွင် ရဲတပ်ဖွဲ့က လူတစ်ဦးကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခဲ့ပြီး၊ နှိပ်စက်ခံရသည့် လက္ခဏာများလည်း ထင်ရှားစွာရှိခဲ့သည်။ ထိုကာလအတွင်း တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် အမျိုးသားများသည် အထူးသဖြင့် ပိုမိုရိုက်နှက်ခံရခြင်းနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရခြင်းများကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ ထိုစဉ်က အချုပ်ခန်းထဲတွင် ရောက်နေသည့်တိုင် ရှေ့နေက (နှိပ်စက်ခံရသူ၏) ဓာတ်ပုံများကို ရိုက်ယူနိုင်ခဲ့ပြီး တရားသူကြီးထံသို့ သက်သေအထောက်အထားများကို တစ်ဆင့်ချင်းတင်ပြနိုင်ခဲ့သည်။ ပါဝင်ပတ်သက်သည့် ရဲအရာရှိမှာလည်း ရဲစည်းကမ်းများနှင့်အညီ အရေးယူခံခဲ့ရသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် တရားခံသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ သို့မဟုတ် နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်းများကို ဆက်လက်ခံစားရခြင်း မရှိတော့ပေ။” ဟု ပြောပြခဲ့ပါသည်။ ထိုအကြောင်းပြချက်များကြောင့် လစ်လျူရှုခံထားရသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများအတွက် တရားမျှတမှု ရရှိစေရန် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု၏ အကျယ်(thick version)သည် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။

However, the thick version of the rule of law could be problematic for countries that are politically unstable and dealing with conflicts because it does not allow room for gradual progressions and entitlements rather than imposing international norms in domestic applications⁵⁵. It does not mean there is no room to improve the rule of law there. In Myanmar, since 2010, it has experienced a series of highs and lows in the rule of law index⁵⁶. Moreover, it can be seen the country has struggled to improve in the area of formal legality, checks, and balances, sovereignty of the people, negative rights, and positives because compared to the previous authoritarian regimes, it had held elections, guaranteed limited access to the fundamental rights such freedom of expression and associations and combat the corruptions with the anti-corruption commission. Certainly, there have been rooms still to be developed while there are institutional weaknesses. Accordingly, rather than a general thick definition of the rule of law for the Country, well-grounded principles that could be embraced with the essence of the rule of law have to be brought out.

---

55 https://www.clingendael.org/pub/2017/a_shotgun_marriage/1_problematizing_the_rule_of_law_as_a_concept/#:-:text=The%20'thick'%20version%20of%20the,how%20they%20are%20arrived%20at.

56 <https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/ROLI-2019-Reduced.pdf>

သို့သော်လည်း တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု၏ အကျယ် (thick version) သည် နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများနှင့် ပဋိပက္ခများကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနေရသော နိုင်ငံများအတွက် ပြဿနာရှိလာနိုင်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းသည် ပြည်တွင်း၌ ကျင့်သုံးရာတွင် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကို အတင်းအကျပ် ပြဌာန်းခြင်းမျိုးဖြစ်စေပြီး၊ တဖြည်းဖြည်းချင်း တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုများနှင့် ရပိုင်ခွင့်များအတွက် နေရာပေးခြင်းမရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ဆိုရာတွင် ထိုနိုင်ငံများ၌ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု တိုးတက်လာစေရန် နေရာမရှိတော့ဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုအညွှန်းကိန်း (Index) ၌ အတက်အကျများစွာကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ ထို့အပြင် ယခင် အာဏာရှင်စနစ်များနှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် ရွေးကောက်ပွဲများကျင်းပခြင်း၊ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် အသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခွင့်ကဲ့သို့သော အခြေခံအခွင့်အရေးများကို အကန့်အသတ်ဖြင့် အာမခံပေးခြင်း၊ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုတိုက်ဖျက်ရေးကော်မရှင်ဖြင့် ခြစားမှုများကို တိုက်ဖျက်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်အတွက် - နိုင်ငံအနေဖြင့် ပုံစံပိုင်းဆိုင်ရာတရားဝင်မှု (formal legality)၊ အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှု (checks and balances)၊ ပြည်သူ့အချုပ်အခြာအာဏာ (sovereignty of the people)၊ အနုတ်လက္ခဏာနှင့် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော အခွင့်အရေးများ (negative and positive rights) စသည့် နယ်ပယ်များတွင် တိုးတက်မှုရရှိရန် ရုန်းကန်ကြိုးပမ်းခဲ့သည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ သေချာသည်မှာ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အားနည်းချက်များ ရှိနေဆဲဖြစ်သကဲ့သို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင်ဆောင်ရွက်ရမည့် အပိုင်းများလည်း ရှိနေပါသေးသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံအတွက် ယေဘုယျဆန်သော တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု အကျယ်(thick definition)ကို အသုံးပြုခြင်းထက် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု၏ အနှစ်သာရနှင့်အညီ လက်ခံကျင့်သုံးနိုင်မည့် ခိုင်မာသောအခြေခံမူများ (well-grounded principles) ကို ဖော်ထုတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

2.3 Mapping the Rule of Law for Myanmar from Thin Version to Thick Version

---

From the arguments above, a thick version of the rule of law is necessary to implement the rule of law in Myanmar. On the other hand, in the version, there is no one supreme definition and that thick version of the rule of law is broad because the attributes in the thick version include formal legality, checks and balances, sovereignty of the people aka consent of the people and human rights⁵⁷. Moreover, these ideas are contested by each other and within each of them. For example, within the freedom of speech, there must be a balancing test between freedom of speech and hate speech for the benefit of the public⁵⁸. When it comes to the conflicts between checks and balances and sovereignty of the people aka consent of the people, the judiciary strikes down legislative acts⁵⁹ and vice versa⁶⁰. However, it does not mean these attributes have to be thrown out to refrain from controversies and leave the core one – formal legality alone. Within the fair procedural arrangement, substantive justice has to be balanced for the best of the public interest.

Bearing this in mind, there is a conceptual framework of the rule of law that Myanmar could adhere to. It is 1) limited government powers, 2) absence of corruption, 3) order and security, 4) fundamental rights, 5) open government, 6) effective regulatory enforcement, 7) access to civil justice, and 8) effective criminal justice⁶¹. Compared to the rule of law indicators of UN where police, judiciary and prisons are only included⁶², those principles are the best match for Myanmar's Struggle for the rule of law and federal democracy. Mapping out those conceptions, starting from the Independence of the country, one can see certain weaknesses of both institutional framework and substantial factors in each content of Myanmar that needs to be improved.

Myanmar gained independence from the British in 1948⁶³ and continued its governance with the newly enacted 1947 constitution. Although the country continued with a democratic system, there was corruption, factionalism, conflicts, internal struggles, splits and upheavals, and ethnic tension that undermined the rule of law⁶⁴. As the formal legal structure, the Constitution of the

---

57 Jørgen Møller and Svend-Erik Skaaning, *The Rule of Law: Definitions, Measures, Patterns and Causes* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011), 21.

58 <https://kashmiroserver.net/2024/08/20/balancing-free-speech-and-hate-speech/>

59 <https://www.uscourts.gov/about-federal-courts/educational-resources/about-educational-outreach/activity-resources/about>

60 <https://constitution-unit.com/2021/08/27/the-judicial-review-and-courts-bill-must-not-undermine-the-important-role-the-courts-play-as-one-of-the-checks-and-balance-that-exist-in-our-unwritten-constitution/>

61 *Measuring the Rule of Law: A Rule of Law Index*. Washington, DC: World Justice Project, 2010, 32

62 United Nations, *Rule of Law Indicators: Implementation Guide and Project Tools*, 1st ed. (New York: United Nations, 2011), 4-7.

63 <https://www.irrawaddy.com/opinion/commentary/70-years-struggle-independence-goes.html>

64 Mi Mi Gyi, (2011), *An Analysis of the Parliamentary Democracy System in Myanmar (1948-62)*

၂.၃။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ပါးလွှာသောအသွင်ဗဟုရုဏ်းမှ ထူထဲသော အသွင်ဗဟုရုဏ်းသို့ ပုံဖော်ကြည့်ခြင်း။

အထက်ပါ တင်ပြချက်များအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု၏ အကျယ်(thick version)သည် လိုအပ်ပါသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ ယင်းအသွင်ဗဟုရုဏ်းတွင် တိကျသည့် တစ်ခုတည်းသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် မရှိသည့်အပြင် အကျယ်(thick version)တွင် ပါဝင်သော ဂုဏ်ပုဒ်များတွင် တရားဝင်မှု၊ အပြန်အလှန် ထိန်းကျောင်းမှု၊ ပြည်သူများ၏အချုပ်အခြာအာဏာ၊ ပြည်သူ့ဆန္ဒနှင့် လူ့အခွင့်အရေး စသည်ဖြင့်ပါဝင်သည်။ ထို့အပြင် ဤအယူအဆများသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပြိုင်ဆိုင်နေကြသည့်သဘောလည်းရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်တွင် အများပြည်သူအကျိုးစီးပွားအတွက် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် အမုန်းစကားတို့အကြား ချိန်ခွင်လျာညှိစစ်မှု (balancing test) တစ်ရပ်ရှိရမည်။ အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှု (checks and balances) နှင့် ပြည်သူ့ အချုပ်အခြာအာဏာ (sovereignty of the people) - တစ်နည်းအားဖြင့် ပြည်သူ့ သဘောတူညီချက် (consent of the people) - တို့အကြား ပဋိပက္ခများနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍသည် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ပယ်ဖျက်လေ့ရှိပြီး ပြောင်းပြန်အားဖြင့်လည်း (ထိုနည်းတူ) ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် အငြင်းပွားဖွယ်ရာများကို ရှောင်ရှားရန်အတွက် ဤလက္ခဏာရပ်များကို စွန့်ပယ်လိုက်ပြီး အဓိကကျသည့် ပုံစံပိုင်းဆိုင်ရာတရားဝင်မှု (formal legality) တစ်ခုတည်းကိုသာ ချန်လှပ်ထားရမည်ဟု မဆိုလိုပါ။ မျှတသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ စီစဉ်ဆောင်ရွက်မှုအတွင်း၌ အများပြည်သူအကျိုးစီးပွား အကောင်းဆုံးဖြစ်ထွန်းစေရန်အတွက် အနှစ်သာရပိုင်းဆိုင်ရာတရားမျှတမှု (substantive justice) ကို ဟန်ချက်ညီအောင် ထိန်းညှိဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။

အထက်ပါအချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလျက် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် လိုက်နာကျင့်သုံးနိုင်သော တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုဆိုင်ရာ သဘောတရားရေးရာမူဘောင် (conceptual framework) တစ်ခု ရှိနေပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ ၁) အကန့်အသတ်ရှိသောအစိုးရအာဏာ၊ ၂) အဂတိလိုက်စားမှုကင်းမဲ့ခြင်း၊ ၃) အမိန့်နှင့် လုံခြုံရေး၊ ၄) အခြေခံအခွင့်အရေးများ၊ ၅) ပွင့်လင်းအစိုးရ၊ ၆) ထိရောက်သောစည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး၊ ၇) အရပ်ဘက်တရားမျှတမှုရရှိရေး၊ ၈) ထိရောက်သော ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာတရားမျှတမှုနှင့် ၉) အလွတ်သဘောတရားမျှတမှုတို့ ဖြစ်သည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့၊ တရားစီရင်ရေးနှင့် အကျဉ်းထောင်များအတွက်သာပါဝင်သော ကုလသမဂ္ဂ၏ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ညွှန်းကိန်းများနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက အဆိုပါအခြေခံမူများသည် မြန်မာနိုင်ငံ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီအတွက် ရုန်းကန်လှုပ်ရှားမှုအတွက် အကောင်းဆုံးကိုက်ညီမှုဖြစ်သည်။ ထိုသဘောတရားအယူအဆများကို ချိတ်ဆက်ပုံဖော်ကြည့်မည်ဆိုပါက နိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရသည့်အချိန်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် လိုအပ်နေသည့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာမူဘောင် (institutional framework) နှင့် အနှစ်သာရပိုင်းဆိုင်ရာအချက်အလက်များ (substantial factors) နှစ်ရပ်စလုံး၏ အားနည်းချက်အချို့ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့ထံမှ လွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့ပြီး အသစ်ပြဌာန်းလိုက်သော ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြင့် အုပ်ချုပ်မှု ဆက်လက်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဒီမိုကရေစီစနစ်ဖြင့် ဆက်လက်တည်ရှိနေသော်လည်း အကျင့်ပျက်ခြစားမှု၊ ဝိုင်းဝန်းဖိနှိပ်မှု၊ ပါတီစွဲများ၊ ပဋိပက္ခများ၊ ပြည်တွင်းတော်လှန်မှုများ၊ အုံကြွမှုများ၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ထိခိုက်စေသော လူမျိုးရေးတင်းမာမှုများ ရှိခဲ့သည်။ တရားဝင်ဖွဲ့စည်းပုံအရ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ဥပဒေပြုရေး၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်မှုအစိုးရကို ကောင်းမွန်သောပုံစံရှိ

Union of Burma 1947 placed the legislature, independence of the judiciary, and a good executive government into well-shaped institutions. The system could not make it to reduce personal rivalries and ethnic tensions which led to the political instability⁶⁵ and there were human rights violations like reinstating the state religion under Prime Minister U Nu in 1961⁶⁶. In 1962, the coup happened and judiciary independence deteriorated over⁶⁷ and there were a series of human rights violations⁶⁸.

Between 1988 and 2010 when the country made itself under self-imposed isolation and international neglect⁶⁹, the military continues its system of military governance and there are a series of human rights violations⁷⁰. It could be seen that since independence, weakness in procedural fairness along with substantial injustice between 1948 and 1962 could not bring the country to be prosperous. After that, it even lacked formal legality throughout the changes in the political landscape and the country system. Ethnic problems have shown that formal legality as a thin version of the rule of law could not alone solve the problems of the country. The lack of substantial justice such as ignorance of ethnic autonomy, an essential part of the thick version of the rule of law, could not bring justice and peace to the diverse community of Myanmar. It has been shown that there has been a deterioration in the rule of law because of the misuse of government powers, corruption, human rights violations, dictatorship, and failure of judicial independence.

After about five decades, Myanmar started democratization starting from 2010⁷¹ and the coup happened in February in 2021, resulting in the discontinuation of the transitional process. Between 2010 and 2020⁷², there were significant developments in the rule of law such as in the area of form and state and form of government where the quasi-civilian government is changed from military dictatorship, free and fair elections in 2015 and 2020, development in the judicial sector⁷³. However, as a deficiency in the rule of law, a member of the central research committee of NLD highlighted, "In U Ko Ni's case, even though he was murdered in public, it was very difficult to get the CCTV footage at the time. The trial process took so long, and even now, those who killed someone openly have not received the death penalty. Even though people know who was behind it and why, the full truth has not been revealed."⁷⁴ In the World Justice Project, 2020, Myanmar is

65 Mi Mi Gyi, (2011), *An Analysis of the Parliamentary Democracy System in Myanmar (1948-62)*

66 <https://rpl.hds.harvard.edu/faq/buddhism-myanmar>

67 Myint Zan, "Judicial Independence in Burma: Constitutional History, Actual Practice and Future Prospects," *Southern Cross University Law Review* 4 (December 2000), 31-37.

68 James A. Goldston *Human Rights in Burma (Myanmar)* (New York: Human Rights Watch/Asia, 1990), 2-3.

69 Maung Htin Aung, "Myanmar - Myanmar since 1988 | Britannica," in *Encyclopædia Britannica*, 2019, <https://www.britannica.com/place/Myanmar/Myanmar-since-1988>.

70 Nick Cheesman, Monique Skidmore, and Trevor Wilson, eds., *Myanmar's Transition: Openings, Obstacles, and Opportunities* (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2012), 3 -11.

71 Cheesman, Skidmore, and Wilson, eds., *Myanmar's Transition*, 3-11.

72 RL_Pro-02, Professional Group, September 12, 2024.

73 Danish Institute for Human Rights, *Summaries of Research Projects in Myanmar* (Copenhagen: Danish Institute for Human Rights, 2013), <https://www.humanrights.dk/files/media/document/Summaries%20of%20research%20projects%20Myanmar1.pdf>.

74 RL_CG5-27, Concern Group, September 11, 2024.

သော အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် ထားရှိခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးမတည်မငြိမ်ဖြစ်စေသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးပြိုင်ဆိုင်မှုများ၊ လူမျိုးရေးတင်းမာမှုများ လျော့ပါးစေရန် စနစ်ကမလုပ်ဆောင်နိုင်ဘဲ ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုလက်ထက် ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော်ဘာသာကို ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်ပွားကာ တရားစီရင်ရေးလွတ်လပ်မှု ယိုယွင်းလာပြီး လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဆက်တိုက်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။

၁၉၈၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံသည် မိမိတစ်နိုင်ငံတည်း အထီးကျန်စွာရှိခဲ့ကာ နိုင်ငံတကာ၏ လျစ်လျူရှုမှု အောက်တွင် ရပ်တည်ခဲ့သော်လည်း တပ်မတော်သည် ၎င်း၏ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေပြီး လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဆက်တိုက်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်မှစ၍ ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်အတွင်း များပြားလှသော မမျှတမှုများနှင့်အတူ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းမျှတမှု အားနည်းခြင်းသည် တိုင်းပြည်ကို ကြီးပွားတိုးတက်စေရန် မစွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သည်ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ထို့နောက်ပိုင်းတွင် နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းနှင့် နိုင်ငံ၏ စနစ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲများ တစ်လျှောက်လုံးတွင် ၎င်းသည် ပုံစံပိုင်းဆိုင်ရာ တရားဝင်မှု(formal legality)ပင်လျှင် ကင်းမဲ့ခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားရေးရာ ပြဿနာများက ပြသနေသည်မှာ - တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု၏ အကျဉ်း(thin version)ဖြစ်သော ပုံစံပိုင်းဆိုင်ရာ တရားဝင်မှု(formal legality) တစ်ခုတည်းဖြင့် နိုင်ငံ၏ပြဿနာများကို မဖြေရှင်းနိုင်ကြောင်းပင်ဖြစ်သည်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု၏ အကျယ်(thick version)တွင် မရှိမဖြစ် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် တိုင်းရင်းသားများ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို လျစ်လျူရှုခြင်းကဲ့သို့သော အနစ်သာရပိုင်းဆိုင်ရာတရားမျှတမှု ကင်းမဲ့ခြင်းသည် မတူကွဲပြားသည့် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် တရားမျှတမှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို မဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်ပါ။ အစိုးရအာဏာကို အလွဲသုံးစားလုပ်မှု၊ အကျင့်ပျက်ခြစားမှု၊ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု၊ အာဏာရှင်စနစ်နှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအမှီအခိုကင်းမှု ပျက်ကွက်မှုများကြောင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု ယိုယွင်းလာခဲ့ကြောင်း သက်သေပြနေပါသည်။

ဆယ်စုနှစ်ငါးစုခန့်အကြာ၌ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်မှစတင်၍ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းရေး စတင်ခဲ့ပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် စစ်အာဏာသိမ်းမှု ထပ်မံဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး အသွင်ကူးပြောင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် ရပ်ဆိုင်းခဲ့ရသည်။ ၂၀၁၀ မှ ၂၀၂၀ ခုနှစ်အတွင်း စစ်အာဏာရှင်စနစ်မှ အရပ်သားတစ်ပိုင်းအစိုးရအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲခြင်း၊ လွတ်လပ်၍ တရားမျှတသော ရွေးကောက်ပွဲများကျင်းပခြင်း၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ်များတွင် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အစရှိသည့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနယ်ပယ်များတွင် ထင်ရှားသောတိုးတက်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အားနည်းနေသဖြင့် NLD ဗဟိုသုတေသနကော်မတီဝင်တစ်ဦးက “ဦးကိုနီအသတ်ခံရတာ လူသိရှင်ကြား အသတ်ခံရတာတောင် အဲဒီအချိန်က CCTV မှတ်တမ်းရဖို့ တော်တော်ခက်တယ်။ တရားရင်ဆိုင်ရတဲ့လုပ်ငန်းစဉ်က ရှည်လျားပြီး အခုချိန်မှာတောင် ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း လုပ်ကြိုသတ်ဖြတ်တဲ့သူတွေက သေဒဏ်မခံရသေးပါဘူး။ နောက်ကွယ်က ဘယ်သူလဲဆိုတာ အပြည့်အစုံတော့ မသိရသေးပါဘူး”ဟု ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ကမ္ဘာ့တရားမျှတမှုစီမံကိန်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၂၈ နိုင်ငံ

ranked as 112 out of the 128⁷⁵. Specifically, the deficiencies in governance of the rule of law can be briefly seen from the points of above eight conceptions structurally and substantially.

Firstly, in respect of the limited government powers, Myanmar's governance showed significant fluctuations in its ability to impose such constraints due to the limitation of the Constitution of the Union of Myanmar 2008. There are three branches of government: executive, legislature, and judiciary in the Constitution. However, the Supreme Court could not check and balance the decisions of the military courts where the final decision is in the commander in chief of the defense service⁷⁶. As a highlight, in the Inn Din Massacre case where troops of the Tatmadaw's 33rd Light Infantry Division brutally murdered 10 Rohingya⁷⁷, the two journalists exposed the incidents and finally, the Tatmadaw admitted that its soldiers were involved in the extrajudicial killing. The tribunal took place behind closed doors in the military court, ignoring international calls for an independent inquiry⁷⁸ and later all the seven soldiers were quietly freed by serving less than a tenth of their sentence. From that, the military is entitled to impunity even in the massacre crimes and the semi-civilian government could not deter those violations.

This lack of accountability directly impacts the human rights of Myanmar citizens, especially for marginalized groups like Rohingya. Besides, a Journal recalled, "During U Ye Hutt's tenure (as a minister of information), efforts had been made to implement the right to Information (RTI) law in the media sector in collaboration with UNESCO. However, only a draft was released, and later it was withdrawn because of the military disapproval."⁷⁹

The military's refusal to the civilian supremacy by denial of the right to formation, furthermore, impose the limitation of the public access to the freedom of speech. On freedom of Expression being limited, many were sued and prosecuted for political criticism⁸⁰. Also in the budget sector, the Parliament could not scrutinize the military budget. The Hluttaw could not make the military budget accountable to the public⁸¹. The military owns an extensive network of "crony companies," the revenues from which enable it to avoid accountability and public scrutiny and engage in human rights violations, according to a UN report released in August 2019⁸². The refusal to accept civilian supremacy prevented civilian governments from reaching successful ceasefire agreements with

---

75 <https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/Myanmar%20-%202020%20WJP%20Rule%20of%20Law%20Index%20Country%20Press%20Release.pdf>

76 Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (2008), sec. 343.

77 <https://www.frontiermyanmar.net/en/inn-dins-story-three-years-later/>

78 <https://www.frontiermyanmar.net/en/seven-soldiers-sentenced-to-10-years-over-inn-din-killings-army/>

79 RL_CGs -23, Concerned Group, September 25, 2024.

80 Athan - Freedom of Expression Activist Organization, A Chance to Fix in Time: Analysis of Freedom of Expression in Four Years Under the Current Government (Yangon: Athan, 2020).

81 https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/pdfs/ISEAS_Perspective_2017_37.pdf

82 <https://freedomhouse.org/country/myanmar/freedom-world/2020>

အနက် ၁၁၂ အဖြစ် အဆင့်သတ်မှတ်ခံရပါသည်။ အထူးသဖြင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ချို့ယွင်းချက်များကို အလှူအဆုတ်ဖြစ်သည့် အထက်ဖော်ပြပါအချက်များမှ ဖွဲ့စည်းပုံပိုင်းဆိုင်ရာအရော အနှစ်သာရပိုင်းဆိုင်ရာအရပါ ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။

ပထမဦးစွာ အကန့်အသတ်ရှိသော အစိုးရအာဏာများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏အုပ်ချုပ်ရေးသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ကန့်သတ်ချက်များကြောင့် ယင်းကန့်သတ်ချက်များကို ကျော်လွှားနိုင်မှုတွင် သိသာထင်ရှားသော အတက်အကျများကို ပြသခဲ့သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အစိုးရမဏ္ဍိုင်သုံးရပ်ဖြစ်သည့် အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးတို့ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် တရားရုံးချုပ်သည် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်၏ နောက်ဆုံးအဆုံးအဖြတ်ဖြစ်သည့် စစ်ခုံရုံးများ၏ အဆုံးအဖြတ်ကို ချိန်ခွင်လျှာစစ်ဆေးနိုင်ခြင်းမရှိပေ။ မီးမောင်းထိုးပြရလျှင် “အင်းဒင် အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်မှု”တွင် တပ်မတော် တပ်မ ၃၃ မှ ရိုဟင်ဂျာ ၁၀ ဦးကို ရက်ရက်စက်စက် သတ်ဖြတ်ခဲ့သည့်ဖြစ်ရပ်တွင် သတင်းထောက်နှစ်ဦးက အဆိုပါဖြစ်ရပ်များကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ပြီး နောက်ဆုံးတွင် တပ်မတော်မှ ၎င်းစစ်သားများသည် တရားလက်လွတ်သတ်ဖြတ်မှုတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြောင်း ဝန်ခံခဲ့သည်။ လွတ်လပ်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးပြုလုပ်ရန် နိုင်ငံတကာတောင်းဆိုမှုများကို လျစ်လျူရှုကာ စစ်ခုံရုံးကို တံခါးပိတ်ပြုလုပ်ပြီးနောက်ပိုင်းတွင် တရားခံစစ်သားခုနစ်ဦးစလုံးသည် ၎င်းတို့စီရင်ချက်၏ ဆယ်ပုံတစ်ပုံအောက်ကျခံခြင်းဖြင့် တိတ်တဆိတ်လွတ်မြောက်လာခဲ့သည်။ ယင်းမှနေ၍ စစ်တပ်သည် လူသတ်ပွဲရာဇဝတ်မှုများတွင်ပင် အပြစ်ကင်းစင်ခွင့်ရှိပြီး အရပ်သားတစ်ပိုင်း အစိုးရသည် အဆိုပါချိုးဖောက်မှုများကို တန့်တားနိုင်ခြင်းမရှိပေ။

အထူးသဖြင့် ရိုဟင်ဂျာကဲ့သို့သော ဖယ်ကြည့်ခံထားရသူများအတွက် တာဝန်ခံမှုကင်းမဲ့ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများ၏ လူ့အခွင့်အရေးကို တိုက်ရိုက်ထိခိုက်စေပါသည်။ ထို့အပြင် သတင်းထောက်တစ်ယောက်က ပြန်ပြောင်းဖော်ပြခဲ့သည်မှာ-“ဦးရဲထွဋ် (ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးအဖြစ်) တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ်ကာလအတွင်း UNESCO နှင့် ပူးပေါင်း၍ မီဒီယာကဏ္ဍတွင် သတင်းအချက်အလက် သိပိုင်ခွင့်ဥပဒေ (RTI) ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကြိုးပမ်းမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ဥပဒေကြမ်းတစ်ခုသာ ထွက်ရှိခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် စစ်တပ်၏ သဘောမတူကန့်ကွက်မှုကြောင့် ၎င်းကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခဲ့ရသည်”ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် သတင်းအချက်အလက်သိပိုင်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခြင်းအားဖြင့် အရပ်သားအုပ်ချုပ်မှု လွှမ်းမိုးရေးကို စစ်တပ်က ငြင်းဆန်ခြင်းသည် ပြည်သူလူထု၏ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကိုပါ ကန့်သတ်စေပါသည်။ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်ထားခြင်းကြောင့် နိုင်ငံရေးဝေဖန်မှုများတွင် တရားစွဲခံရခြင်း အများအပြားရှိခဲ့သည်။

ထို့အပြင် ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍတွင်လည်း လွတ်တော်သည် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အသုံးစရိတ်များကို စိစစ်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ လွတ်တော်အနေဖြင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအသုံးစရိတ်ကို ပြည်သူလူထုထံ တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းမရှိခဲ့ပါ။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ကုလသမဂ္ဂအစီရင်ခံစာအရ စစ်တပ်သည် “ခရီးနီကုမ္ပဏီများ”ပါဝင်သည့် ကျယ်ပြန့်သော ကွန်ရက်

ethnic armed groups and became an obstacle on the path to Federalism. In the view of these facts, there had been inadequacy in the check and balance aspects to have a positive impact on the rule of law.

Secondly, to combat corruption, an anti-corruption commission has been established since 2013. However, Myanmar scores 20 out of 100 in corruption⁸³. The one of the most corrupt is in the judicial sector⁸⁴. As an instance, a resigned judge pointed out grinding excessive discretionary power to the judge heads to corruption. In section 285 of the Penal Code, it holds individuals accountable for negligence in handling fire or combustible matter and the penalties include an imprisonment up to 3 years, a fine or both. Since there is no guideline for the decision based on the damage and satisfaction of the claimant, judges impose a fine and penalties on the wrongdoer on account of the amount of bribery he gave. He added, "My grandfather had a minor incident at the factory: a wire sparked, some little smoke came out of it, and the fire department showed up. Fortunately, there was no major damage; it seems that the only loss was just a small hole in a burlap sack barely the size of a hand. However, that case had also been resolved with bribery."⁸⁵ This kind of corruption makes barriers for the public to have equal access to justice by blocking fair and impartial treatment under the law. Moreover, it weakens the judicial institution⁸⁶ while the Country needs strong courts for Federalism.

Thirdly, the Constitution guarantees fundamental rights⁸⁷. However, as one contextual violation of the rights, in Freedom of expression, authorities have imprisoned journalists, activists, and others exercising their right to freedom of expression under colonial-era laws as well as newer legislation between 2010 and 2020⁸⁸. In the prominent case of Dr. Aye Maung and the writer Wai Hin Aung whose speech allegedly advocated the use of armed resistance to regain Rakhine sovereignty⁸⁹, they were sentenced to 20 years in prison for sedition of the penal code. Instead of seeking political negotiation, the speech was shut down. This kind of suppression causes the ethnic minority disinterested in the Federation. In 2020, political rights and civil liberties scored 30 out of 100 and were marked as partly free⁹⁰. After the coup, the situation has worsened. As an incident, a law student who was arrested and imprisoned after the coup, revealed, "There were incidents of being called out of the cell at 2 A.M. to be beaten." She continued, "I was arrested, taken into custody,

---

83 <https://tradingeconomics.com/myanmar/corruption-index>

84 Mathias Bak, Overview of Corruption and Anti-Corruption in Myanmar, Transparency International Anti-Corruption Helpdesk Answer, April 8, 2019, 6-8, <https://knowledgehub.transparency.org/assets/uploads/helpdesk/Country-profile-Myanmar-2019.pdf>.

85 RL_Pro-03, Professional Group, September 9, 2024.

86 <https://www.unodc.org/dohadeclaration/en/news/2018/04/corruption--human-rights--and-judicial-independence.html>

87 Constitution of the Union of Myanmar (2008), sec. 345 to 381.

88 <https://www.article19.org/resources/briefing-paper-the-right-to-freedom-of-expression-in-the-context-of-myanmars-2020-general-election/>

89 <https://myanmar-now.org/en/news/prominent-rakhine-nationalists-among-prisoners-released-in-amnesty/>

90 <https://freedomhouse.org/country/myanmar/freedom-world/2020>

တစ်ခုကို ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။ ၎င်းမှရရှိသော ဝင်ငွေများသည် စစ်တပ်အား တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုနှင့် အများပြည်သူ၏ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးမှုများမှ ရှောင်လွှဲနိုင်စေရန်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကျူးလွန်နိုင်စေရန် အထောက်အကူပြုနေသည်။ ထိုသို့ အရပ်သားအုပ်ချုပ်မှု လွှမ်းမိုးရေးကို လက်ခံရန် ငြင်းဆန်မှုများသည် အရပ်သားအစိုးရများအနေဖြင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် အောင်မြင်သော အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်များ ရယူနိုင်ခြင်းမရှိစေရန် (အတားအဆီး) ဖြစ်စေခဲ့ပြီး ဖက်ဒရယ်စနစ်သို့ သွားရာလမ်းကြောင်းအတွက် အဆီးအတားများ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဤအချက်အလက်များကိုထောက်ရှုကြည့်ပါက တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုအပေါ် အပြုသဘောဆောင်သော သက်ရောက်မှုရှိစေရန်အတွက် အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှု (check and balance) ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍများတွင် လုံလောက်မှုမရှိခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ဒုတိယအချက်မှာ အဂတိလိုက်စားမှုကို တိုက်ဖျက်ရန်အတွက် အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးကော်မရှင်ကို ၂၀၁၃ ခုနှစ်က တည်းက စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် အဂတိလိုက်စားမှု အမှတ် ၁၀၀ တွင် ရမှတ် ၂၀ ရှိသည်။ အဂတိလိုက်စားမှုအများဆုံးမှာ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍတွင်ဖြစ်သည်။ သာဓကအနေဖြင့် ရာထူးမှနှုတ်ထွက်သွားသော တရားသူကြီးတစ်ဦးက တရားသူကြီးများအား အလွန်အကျွံ ဆင်ခြင်ပိုင်ခွင့်အာဏာ (discretionary power) ပေးအပ်ထားခြင်းသည် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုဆီသို့ ဦးတည်စေကြောင်း ထောက်ပြခဲ့သည်။ ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၂၅၅ တွင် မီးလောင်မှု သို့မဟုတ် မီးလောင်လွယ်သည့်ကိစ္စအား ကိုင်တွယ်ရာတွင် ပေါ့ဆမှုဖြင့် ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရပြီး ပြစ်ဒဏ်မှာ ၃ နှစ်အထိ ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်နိုင်သည်။ တရားလို၏ နှစ်နာဆုံးရှုံးမှုနှင့် ကျေနပ်မှုတို့အပေါ် အခြေခံ၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် တိကျသော လမ်းညွှန်ချက်မရှိသည့်အတွက် တရားသူကြီးများသည် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူပေးသည့် လာဘ်ငွေပမာဏအပေါ် မူတည်၍ ဒဏ်ငွေနှင့် ပြစ်ဒဏ်များကို ချမှတ်လေ့ရှိကြသည်။ “ကျွန်တော်အဘိုးရဲ့စက်ရုံမှာ အသေးအဖွဲ့ အဖြစ်အပျက်တစ်ခုဖြစ်ခဲ့တယ်။ ပိုင်ယာကြိုးမီးလောင်ပြီး မီးခိုးနည်းနည်းထွက်ပြီး မီးသတ်ဌာနကိုခေါ်လိုက်တယ်။ ကံကောင်းစွာနဲ့ပဲ ကြီးကြီးမားမားပျက်စီးမှုမရှိခဲ့ဘဲ ဆုံးရှုံးသွားတာက လက်တစ်ဝါးစာရှိတဲ့ အိတ်ခွံအပေါက် သေးသေးလေးပဲဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီအမှုကို လာဘ်ပေးလာဘ်ယူနဲ့ ဖြေရှင်းခဲ့ရတာပါ” ဟု ၎င်းကဆိုသည်။ ဤကဲ့သို့သော အကျင့်ပျက်ခြစားမှုသည် ဥပဒေအောက်တွင် မှုတပြီး ဘက်မလိုက်သော ဆက်ဆံဆောင်ရွက်မှုများကို ပိတ်ပင်တားဆီးလိုက်ခြင်းဖြင့် ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် တရားမျှတမှုကို တန်းတူညီမျှ လက်လှမ်းမီနိုင်ရေးအတွက် အတားအဆီးများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံသည် ဖက်ဒရယ်စနစ်အတွက် ခိုင်မာအားကောင်းသော တရားရုံးများကို လိုအပ်နေချိန်တွင် ယင်းကဲ့သို့ကိစ္စရပ်များသည် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်ကို အားနည်းစေပါသည်။

တတိယအချက်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် အခြေခံအခွင့်အရေးများကို အာမခံထားသည်။ သို့သော်လည်း အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတစ်ခုအနေဖြင့်ပြုရလျှင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်တွင် အာဏာပိုင်များသည် ကိုလိုနီခေတ်ဥပဒေများ၊ ၂၀၁၀ မှ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း အသစ်ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော ဥပဒေများကိုအသုံးပြုကာ အာဏာပိုင်များက လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်မပေးဘဲ ဂျာနယ်သတင်းထောက်များ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများကို ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ရခိုင်အမျိုးသားအချုပ်အခြာအာဏာကို ပြန်လည်ရယူရန် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးနည်းလမ်းကို အသုံးပြုဖို့ ဟောပြောတိုက်တွန်းခဲ့သည်ဟု စွပ်စွဲခံရသော ဒေါက်တာအေးမောင်နှင့် စာရေးဆရာဝေဟင်အောင်တို့၏ ထင်ရှားသောအမှုတွင် ၎င်းတို့အား ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်ပုန်ကန်မှု (Sedition) ဖြင့် ထောင်ဒဏ် အနှစ် ၂၀ စီ ချမှတ်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးအရ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရေးကို ကြိုးပမ်းမည့်အစား ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကိုပိတ်ပင်ခဲ့သည်။ ယင်းနိဂုံးကွပ်မှုမျိုးသည် တိုင်းရင်းသားများက ဖက်ဒရေးရှင်းကို စိတ်မဝင်စားဘဲ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ၂၀၂၀ တွင် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးနှင့် ပြည်သူ့လွတ်လပ်မှုသည် ရမှတ် ၁၀၀ တွင် ၃၀ ရခဲ့ပြီး တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းလွတ်လပ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ခံခဲ့ရသည်။ အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်းတွင် အခြေအနေမှာ ပိုမိုဆိုးရွားလာခဲ့သည်။ ဖြစ်ရပ်တစ်ခုအနေဖြင့် အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ဖမ်းဆီးထောင်ချခံခဲ့ရသည့် ဥပဒေကျောင်းသားတစ်ဦးက “မနက် ၂ နာရီလောက် အချုပ်ခန်းထဲကနေ ခေါ်ထုတ်ပြီး ရိုက်နှက်တာမျိုးတွေ ရှိခဲ့တယ်” ဟု ဖွင့်ဟပြောကြားခဲ့သည်။ “ကျွန်မကို ဖမ်း၊ ချုပ်ထားတယ်။ ခုံမှာ

made to sit on a bench, had the case read out to use and then sent to prison. That was all. Back then, it couldn't even be called a proper trial.⁹¹” Therefore, the area for protection of promotion of human rights has to be focused institutionally and substantially.

Fourthly, when it comes to open government, laws are not in all languages of the ethnicity and not all public documents are accessible. To that point, “To have access to justice both transportation and a way to overcome language barriers need to be implemented”, a former judge pointed out⁹². As public participation in governance, a resident from Sagaing acknowledged, “Before the coup, opportunities to elect leaders who will govern our villages, and ward had been govern to some extent”⁹³. Village and ward administrators are elected by the Ward or Village Tract Administration Law 2012. However, township administrators are appointed by the central government. Ignorance of the language difficulties to ethnicities and the centralization of government hinder the transformation to federalism.

Fifthly, this is in the judicial sector. In 2011, U Tun Tun Oo, who has served as Deputy Chief Justice was nominated by the President, as a Chief Justice and it has shown that there is a military interference with judicial independence because it did not change the leadership of the court. In the same way, the president has the power to appoint the chief justices of the 14 States and Region High Courts in collaboration with the Chief Minister of the State and Region and it shows executive domination over the court⁹⁴. Looking at access to justice, in the Victoria case where two years old girl was raped, the accused Ko Aung Gyi was released by the court while the CID's police were surprised by the court decision⁹⁵. The case was dismissed⁹⁶ and the suspect has been missing even though the victims told Ko Ko did it at school⁹⁷. Furthermore, there was even corruption in the country-wide alert case. In the case of Aung Ye Htwe, a well-known comedian and social media personality, he was fatally beaten at a New Year's Eve party in Yangon in 2017 and died in hospital⁹⁸. Than Htut Aung, Pyae Phyo Aung, and Kyaw Zaw Han were arrested and charged under Section 302 of the Penal Code for murder⁹⁹. The case was initially dropped after judicial authorities allegedly received bribes from the suspects' families and this led to public outcry and a retrial. Law officers and Judicial officers were prosecuted for bribery¹⁰⁰. In this matter, even in the highly profiled case,

---

91 RL_CGs -15, Concern group, September 11, 2024.

92 RL_Pro-01, Professional Group, September 11, 2024.

93 RL_CGs-24, Concern Group, September 12, 2024.

94 Melissa Crouch, “Judicial Power in Myanmar and the Challenge of Judicial Independence.” *Asia-Pacific Judiciaries: Impartiality, Integrity, Independence*, 2017, 8-9.

95 <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-police-slam-court-for-freeing-suspect-in-toddler-rape.html>

96 <https://www.bnionline.net/en/news/victoria-rape-case-charges-dismissed>

97 <https://www.bbc.com/news/world-asia-49080029>

98 <https://elevenmyanmar.com/news/aung-yell-htwe-murder-case-to-be-retried-with-22-plaintiff-witnesses>

99 <https://elevenmyanmar.com/news/aung-yell-htwe-murder-case-to-be-retried-with-22-plaintiff-witnesses>

100 <https://www.mizzima.com/news/law-and-judiciary-officers-prosecuted-connection-aung-ye-htwe-murder-case>

ထိုင်ခိုင်းတယ်။ သူတို့ရေးထားတဲ့အမှုကို ဖတ်ခိုင်းပြီးထောင်ကိုပို့တယ်။ တရားစီရင်ခြင်းကဒါပဲလေ။ အဲဒီတုန်းကလုပ်ခဲ့တာတွေ က တရားခွင့်လို့တောင် မခေါ်နိုင်ဘူး” ဟုဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများမရှိဘဲ လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ခြင်း တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန်အတွက် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာမှ သိသိသာသာ အလေးထားဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

စတုတ္ထအချက်အနေဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာသော အစိုးရနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် ဥပဒေများကို တိုင်းရင်းသားဘာသာစကား အား လုံးဖြင့် ရေးသားထားခြင်းမရှိသကဲ့သို့ အများပြည်သူဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းအားလုံးကိုလည်း အလွယ်တကူ လက်လှမ်းမီ ရယူ နိုင်ခြင်း မရှိပေ။ ဤအချက်နှင့်ပတ်သက်၍ တရားသူကြီးဟောင်းတစ်ဦးက “တရားမျှတမှုကို လက်လှမ်းမီ ရယူနိုင်ရန်အတွက် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးအခက်အခဲနှင့် ဘာသာစကားအတားအဆီးများကို ကျော်လွှားနိုင်မည့် နည်းလမ်းများ နှစ်ရပ်စလုံးကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်” ဟု ထောက်ပြခဲ့သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးတွင် လူထုပါဝင်မှုအရ စစ်ကိုင်းမြို့ခံ တစ်ဦးက “အာဏာမသိမ်းခင်က ကျွန်တော်တို့ရွာတွေကို အုပ်ချုပ်မယ့်ခေါင်းဆောင်တွေကို ရွေးချယ်ခွင့်ရခဲ့ပြီး ရပ်ကွက်တွေကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ အုပ်ချုပ်ခဲ့တာ” ဟု အသိအမှတ်ပြုဖြေဆိုခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု အုပ်ချုပ်ရေးဥပဒေအရ ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများကို ရွေးချယ်တင်မြှောက်ကြသည်။ သို့သော်လည်း မြို့နယ်အုပ် ချုပ်ရေးမှူးများကိုမူ ဗဟိုအစိုးရကခန့်အပ်သည်။ တိုင်းရင်းသားများ၏ ဘာသာစကားဆိုင်ရာ အခက်အခဲများကို လစ်လျူရှုထား ခြင်းနှင့် အစိုးရ၏ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုတို့သည် ဖက်ဒရယ်စနစ်သို့ ကူးပြောင်းရေးအတွက် အဟန့်အတားဖြစ်စေပါသည်။

ပဉ္စမအချက်မှာ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍဖြစ်သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ဒုတိယတရားသူကြီးချုပ်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သော ဦး ထွန်းထွန်းဦးအား နိုင်ငံတော်သမ္မတက တရားသူကြီးချုပ်အဖြစ် ခန့်အပ်ခဲ့ပြီး တရားရုံး၏ဦးဆောင်မှုကို မပြောင်းလဲသောကြောင့် တရားရေးလွတ်လပ်မှုကို တပ်မတော်က ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခဲ့ကြောင်း ပြသခဲ့သည်။ ထိုနည်းတူ သမ္မတသည် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး ၁၄ ခုမှ တရားသူကြီးချုပ်များအား ခန့်အပ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး ဝန်ကြီးချုပ်များနှင့် ပူးပေါင်း၍ တရားရုံးအပေါ် အုပ်ချုပ်မှု လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်မှုကို ပြသလျက်ရှိသည်။ အသက်နှစ်နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးငယ် အဓမ္မ ပြုကျင့်ခံရသည့် ဗစ်တိုးရီးယားအမှုတွင် တရားမျှတမှုရရှိရေးကို ရှုမြင်ရာတွင် စွပ်စွဲခံရသူ ကိုအောင်ကြီးအား တရားရုံးက ပြန် လည်လွတ်ပေးခဲ့ပြီး CID မှ ရဲများကပင် တရားရုံး၏ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အံ့အားသင့်ခဲ့သည်။ အမှုကိုပယ်ချခဲ့ပြီး တရားခံသည် “ကျောင်းမှာလုပ်ခဲ့တဲ့ကိုကို” ဟု ပြောပြခဲ့သော်လည်း တရားခံသည်ပျောက်နေခဲ့သည်။ ထို့အပြင် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် အကျင့်ပျက်ခြစားသည့် အမှုများလည်း ရှိနေသည်။ လူမှုမီဒီယာတွင် နာမည်ကြီးလူရွှင်တော် အောင်ရဲထွေးသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် ရန်ကုန်နှစ်သစ်ကူးအကြိုပြုတီတွင် ရိုက်နှက်သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရပြီး ဆေးရုံတင်ချိန်၌ ကွယ်လွန်သွားခဲ့ပါသည်။ သန်းထွဋ်အောင်၊ မြိုး အောင်နှင့် ကျော်ဇော်တို့အား လူသတ်မှု ပုဒ်မ ၃၀၂ ဖြင့်ဖမ်းဆီးအရေးယူခဲ့သည်။ တရားရေးအာဏာပိုင်များသည် သံသယ ရှိသူများ၏ မိသားစုများထံမှ လာဘ်ငွေများရရှိခဲ့သည်ဟု စွပ်စွဲခံရပြီး အများပြည်သူ၏ဒေါသနှင့် ပြန်လည်ရုံးတင်စစ်ဆေးခြင်း တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီးနောက် အမှုကို အစပိုင်းတွင်ရုပ်သိမ်းခဲ့သည်။ ဥပဒေအရာရှိများနှင့် တရားရေးအရာရှိများကို လာဘ်ပေး လာဘ်ယူမှုဖြင့် တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ ဤကိစ္စတွင် လူသိများထင်ရှားသော အမှုကြီးများ၌ပင် တရားမျှတမှုအတွက် ကုစားဖြေရှင်း မှုများကို ရှာဖွေခြင်းထက်၊ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများသာ ရှိခဲ့သည်။ နောက်ထပ်အချက်တစ်ချက်အနေဖြင့် တရားသူကြီးဟောင်း

there was corruption, rather than seeking remedies for justice. As a further point, a former judge shared his experience dealing with fraud cases and serious offenses, where plaintiffs and defendants often come to out-of-court settlements. In these cases, offenders stay out of jail by paying off legal officials and police to have their charges dropped. Since there aren't clear guidelines on when cases should be dismissed, repeat offenders take advantage of this, escaping punishment by paying bribes. He, frustrated with this approach, tried to enforce stricter rules in a fraud case involving a repeat offender by refusing to dismiss the charges. However, higher court officials reversed his decision, allowing the case to be dropped. This situation is common, where cases are dismissed if enough money is paid, and officials overlook the need for real accountability.

The judge had attempted to go against this trend, but the pressures of the system ultimately overruled him¹⁰¹. It is said that most cases in civil courts are handled not just by judges and lawyers but by "brokers" who, in exchange for a fee, often agree with judges on a predefined settlement¹⁰². To seek out justice, the courtrooms do not welcome the truth rather than their wealth. Equally important, in an experience shared by a female activist, she was sued for demonstration even though she submitted for a permission on that according to the law. She added, "The judge wanted to decide the acquittal on us with his authority, but he was ordered not to do so." Finally, she was fined 50,000 kyats, and she lost her freedom of movement while she was being charged¹⁰³. From those deficiencies, it is clear that institutional weakness and substantial injustice make it inadequate to handle justice.

From the above factors, the implementers and advocate group along with the international group has to implement strategic plans and development plans for the rule of law based on the nine concepts of the World Justice Project. It is true that it is quite challenging for Myanmar where there is weakness in institutional framework and limitation in resources. However, keeping those conceptions as a vision of the rule of law, building up from the foundation for the country is the right way.

From these conceptions, deep-down analysis: problems and recommendations on 1) judicial independence and access to justice, 2) the rule of law and its failure to protect human rights throughout Myanmar's history, 3) the role of state and non-state actors in the rule of law 4) Effective and Inclusive Governance on SDG goals and 5) Administrative Jurisprudence: Judicial Review Process is discussed below.

---

101 RL_Pro-03, Professional Group, September 9, 2024.

102 <https://knowledgehub.transparency.org/assets/uploads/helpdesk/Country-profile-Myanmar-2019.pdf>

103 RL_CGs-21, Concern group, September 17, 2024.

တစ်ဦးက လိမ်လည်မှုများနှင့် ကြီးလေးသော ပြစ်မှုများဆိုင်ရာအမှုများတွင် တရားလိုနှင့် တရားခံတို့သည် တရားရုံးပြင်ပ အကျေအလည် ဖြေရှင်းမှု ပြုလုပ်လေ့ရှိကြောင်း ၎င်း၏အတွေ့အကြုံကို မျှဝေခဲ့သည်။ ဤကဲ့သို့သော အမှုများတွင် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများသည် ဥပဒေရေးရာအရာရှိများနှင့် ရဲများကို လာဘ်ပေးခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့အပေါ်စွဲချက်များကို ရုပ်သိမ်းစေပြီး ထောင်ဒဏ်မှ ရှောင်ကွင်းနေကြသည်။ အမှုများကို မည်သည့်အချိန်တွင် ပယ်ချသင့်သည်ဟူသော ရှင်းလင်းသည့်လမ်းညွှန်ချက်များ မရှိသောကြောင့် ပြစ်မှု ထပ်ခါကျူးလွန်သူများသည် ၎င်းအခြေအနေကို အခွင့်ကောင်းယူကာ လာဘ်ငွေပေးခြင်းဖြင့် ပြစ်ဒဏ်မှ ရှောင်လွှဲနေကြပါသည်။ ဤနည်းလမ်းအပေါ် စိတ်ပျက်အားလျော့နေသည့် ၎င်း(တရားသူကြီး)က ပြစ်မှုထပ်ခါကျူးလွန်သူ ပါဝင်သော လိမ်လည်မှုအမှုတစ်ခုတွင် စွဲချက်များကိုပယ်ချရန် ၎င်းဆန့်ခြင်းဖြင့် ပိုမိုတင်းကျပ်သော ဥပဒေစည်းမျဉ်းများကို ကျင့်သုံးရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း အထက်တရားရုံးအရာရှိများက ၎င်း၏ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပယ်ဖျက်ခဲ့ပြီး အမှုကို ရုပ်သိမ်းခွင့်ပြုခဲ့သည်။ လုံလောက်သော ငွေကြေးပေးဆောင်ပါက အမှုများကိုပယ်လိုက်ပြီး တာဝန်ရှိသူများက စစ်မှန်သော တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှုရှိရန် လိုအပ်ချက်ကို မျက်ကွယ်ပြုထားသည့် ဤအခြေအနေသည် ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်ဖြစ်ပါသည်။

ထိုတရားသူကြီးက ဤလမ်းကြောင်းကို ဆန့်ကျင်ရန်ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း စနစ်၏ဖိအားများကသာ နောက်ဆုံးတွင် သူ့ကို လွှမ်းမိုးသွားခဲ့သည်။ တရားမရုံးများရှိ အမှုအများစုကို တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများကသာမက “ပွဲစားများ”(brokers)ကပါ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းကြသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ၎င်းပွဲစားများသည် အခကြေးငွေယူ၍ တရားသူကြီးများနှင့်အတူ ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားသော ပြေလည်မှုရလဒ်တစ်ခုအရ သဘောတူလုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေရာတွင် တရားခွင့်များသည် အမှန်တရားထက် ငွေကြေးဓနကိုသာ ပိုမိုလိုလားကြုံဆိုကြသည်။ အလားတူ အရေးကြီးသည့်ဖြစ်ရပ်တစ်ခုမှာ - အမျိုးသမီး တက်ကြွလှုပ်ရှားသူတစ်ဦး မျှဝေခဲ့သည့် အတွေ့အကြုံအရ သူမသည် ဥပဒေနှင့်အညီ(ဆန္ဒပြခွင့်)ခွင့်ပြုချက် တင်ပြတောင်းခံခဲ့သော်လည်း ဆန္ဒပြမှုဖြင့် တရားစွဲဆိုခြင်းခံခဲ့ရသည်။ သူမက “တရားသူကြီးက ကျွန်မတို့ကို တရားသေလွှတ်တာကို သူ့အခွင့်အာဏာနဲ့ဆုံးဖြတ်ချင်ပေမယ့် ဒီလိုမလုပ်ဖို့ အမိန့်ထုတ်ထားတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ နောက်ဆုံးမှာတော့ ဒဏ်ငွေ ၅၀,၀၀၀ ကျပ် ဒဏ်ရိုက်ခံရပြီး တရားစွဲခံရစဉ်မှာ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်လည်း ဆုံးရှုံးခဲ့ရပါတယ်”ဟု ဖြေဆိုထားသည်။ ထိုချို့ယွင်းအားနည်းချက်များမှတစ်ဆင့်ကြည့်လျှင် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အားနည်းမှုနှင့် အနစ်သာရပိုင်းဆိုင်ရာ မတရားမှုတို့ကြောင့် တရားမျှတမှုကို ဖော်ဆောင်ရန် လုံလောက်မှုမရှိသည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။

အထက်ပါအချက်အလက်များကို မူတည်၍ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သူများနှင့် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရေး အဖွဲ့များသည် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းကာ World Justice Project(ကမ္ဘာတရားမျှတမှုစီမံကိန်း)၏ သဘောတရား (၈) ချက်ကို အခြေခံပြီး တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးအတွက် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်းများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာမူဘောင်နှင့်အရင်း အမြစ်များတွင် ကန့်သတ်ချက်များ အားနည်းနေသည့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် စိန်ခေါ်မှုအမြောက်အမြား ရှိနေသည်မှာ မှန်ပါသည်။ သို့သော် ထိုအယူအဆများကို တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအမြင်အဖြစ်ထားရှိကာ တိုင်းပြည်အတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်မှ တည်ဆောက်ခြင်းသည် မှန်ကန်သောနည်းလမ်းဖြစ်သည်။

အဆိုပါ သဘောတရားအယူအဆများကို အခြေခံ၍ အောက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းအရာများဖြစ်သည့် - ၁) တရားစီရင်ရေး လွတ်လပ်မှုနှင့် တရားမျှတမှုကို လက်လှမ်းမီနိုင်မှု၊ ၂) မြန်မာ့သမိုင်းတစ်လျှောက် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးရန် ၎င်း၏ကျွန်းကျွန်း၊ ၃) တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးတွင် နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံတော်မဟုတ်သော အစုအဖွဲ့များ (State and non-state actors)၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ ၄) စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ရည်မှန်းချက်များ(SDG)ဆိုင်ရာ ထိရောက်ပြီး အားလုံးပါဝင်နိုင်သော အုပ်ချုပ်မှုယန္တရားနှင့် ၅) အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေရေးရာ- တရားရုံးက ပြန်လည်စိစစ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ် (Judicial Review Process) စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်သော ပြဿနာများနှင့် အကြံပြုချက်များကို နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း လေ့လာဆန်းစစ်၍ အောက်တွင် ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။

2.4 Concept of Independence of the Judiciary

With regard to the definition of judicial independence, as stated by Sir Guy Green, the former Chief Justice of Tasmania, "the capacity of the courts to perform their constitutional function free from actual or apparent interference by, and to the extent that it is constitutionally possible, free from actual or apparent dependence upon, any persons or institutions, including, in particular, the executive arm of government, over which they do not exercise direct control"¹⁰⁴. According to John Lowndes, judicial independence is the ability of the judiciary to operate within the government structure without external influence, including other judiciary members¹⁰⁵. The safeguarding of judicial independence encompasses various aspects of different level: external and internal independence, as well as institutional and individual independence. External independence indicates the judiciary's autonomy from the Executive, Legislative, political authorities, and any other nonjudicial bodies. Internal independence is referred to protecting individual judges from inappropriate influence originating within the judiciary, particularly from other judges and, most critically, from senior judges¹⁰⁶.

For the necessity of an independent judiciary to uphold the rule of law, the United Nations adopted the Basic 20 principles¹⁰⁷. The essence of the UN Basic Principles on the Independence of the Judiciary is that the judiciary must be independent and impartial, ensuring that judges can perform their duties free from any external pressures or influences, with security of tenure, adequate remuneration, and proper training, while upholding the highest standards of integrity and accountability to guarantee fair and just legal proceedings for all individuals. The independence of the judiciary, as outlined in Principle 1 of the Basic Principles on the Independence of the Judiciary, is to be guaranteed by the state through its constitution or law. Furthermore, it is the responsibility of all governments and other institutions to respect and observe this independence.

---

104 T. K Malcolm, "The Independence of the Judiciary in the Asia-Pacific Region," (10th Conference of Chief Justices of Asia and the Pacific, 2003).

105 Dr John Lowndes, "JUDICIAL INDEPENDENCE and JUDICIAL ACCOUNTABILITY at the COALFACE of the AUSTRALIAN JUDICIAR," 2016, https://localcourt.nt.gov.au/sites/default/files/judicial_independence_and_judicial_accountability_at_the_coalface_of_the_australian_judiciary_.pdf.

106 Katharina Kiener-Manu, "Crime Prevention & Criminal Justice Module 14 Key Issues: Topic 1 - the Main Factors Aimed at Securing Judicial Independence," www.unodc.org, February 2020, <https://www.unodc.org/e4j/zh/crime-prevention-criminal-justice/module-14/key-issues/1--the-main-factors-aimed-at-securing-judicial-independence.html>.

107 United Nations, "Basic Principles on the Independence of the Judiciary," OHCHR, September 6, 1985, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-independence-judiciary>.

၂.၄။ တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ လွတ်လပ်ခွင့်သဘောတရား

ဩစတြေးလျနိုင်ငံ Tasmania ပြည်နယ်၏ တရားသူကြီးချုပ်ဟောင်း Sir Guy Green က တရားစီရင်ရေးလွတ်လပ်မှုကို “ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ထမ်းဆောင်ရာတွင် တရားရုံးများ၏စွမ်းဆောင်ရည်တွင် အစိုးရ၏ တိုက်ရိုက်ထိန်းချုပ်မှုမှ ကင်းလွတ်ခြင်း၊ အမှန်တကယ် သို့မဟုတ် ထင်ရှားသောမီဒီယံမှ ကင်းလွတ်ခြင်း၊ အစိုးရလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှ ကင်းလွတ်ခြင်း၊ လူပုဂ္ဂိုလ်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုမှ စွတ်ဖက်မှုကင်းလွတ်ခြင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်။ John Lowndes ၏ အဆိုအရမူ တရားရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုသည် အခြားတရားစီရင်ရေး အဖွဲ့ဝင်များအပါအဝင် မည်သည့်ပြင်ပမှ ဩဇာလွှမ်းမိုးခြင်းမရှိဘဲ အစိုးရဖွဲ့စည်းပုံအတွင်းတွင် တရားစီရင်ရေး၏ လည်ပတ်နိုင်မှုစွမ်းရည်ဖြစ်သည်။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းသည် ပြင်ပဖိအားများမှကင်းလွတ်မှုနှင့် အတွင်းပိုင်းလွတ်လပ်မှု၊ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် တစ်ဦးချင်းလွတ်လပ်မှုကို အပါအဝင် မတူညီသော အဆင့်အလိုက် အမျိုးမျိုးသောရှုထောင့်များ ပါဝင်သည်။ ပြင်ပလွတ်လပ်မှုသည် အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေး၊ နိုင်ငံရေးအာဏာနှင့် အခြား တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်များမှ တရားစီရင်ရေး၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ညွှန်ပြသည်။ အတွင်းပိုင်းလွတ်လပ်မှုဟူသည် တရားသူကြီးတစ်ဦးချင်းကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်ပြီး တရားစီရင်ရေးအတွင်း ပေါ်ပေါက်လာသော မသင့်လျော်သော ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုမှ၊ အထူးသဖြင့် အခြားတရားသူကြီးများနှင့် အကြီးတန်း တရားသူကြီးများ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုမှ ကင်းလွတ်မှုဟု ရည်ညွှန်းသည်။

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဟူသည် လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်ရှိရန် လိုအပ်သည့်အတွက် ကုလသမဂ္ဂသည် အခြေခံမူအချက် ၂၀ ကို ချမှတ်ထားသည်။ တရားစီရင်ရေးလွတ်လပ်မှုနှင့်ပတ်သတ်၍ ကုလသမဂ္ဂအခြေခံမူများ၏ အနှစ်သာရမှာ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍသည် လွတ်လပ်ပြီး သမာသမတ်ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး တရားသူကြီးများသည် ပြင်ပဖိအားများ သို့မဟုတ် လွှမ်းမိုးမှုများမှ ကင်းလွတ်ကာ ရာထူးလုံခြုံရေး၊ လုံလောက်သောလစာနှင့် သင့်လျော်သောလေ့ကျင့်မှုများဖြင့် တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့၏တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်နိုင်စေရေးဖြစ်သည်။ တရားစီရင်ရေးလွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ၏ အခြေခံမူ ၁ တွင် ဖော်ပြထားသည့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုသည် ၎င်း၏ဖွဲ့စည်းပုံ သို့မဟုတ် ဥပဒေအားဖြင့် နိုင်ငံတော်က အာမခံချက်ပေးရမည်။ ထို့အပြင် ဤလွတ်လပ်မှုကို လေးစားလိုက်နာရန် အစိုးရနှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများအားလုံး၏ တာဝန်ဖြစ်ပေသည်။

Owen Fiss discussed that constitutional protections for judicial independence should shield judges from external influence, secure their tenure based on good behavior, and allow removal only for misconduct, as seen in the U.S. Constitution¹⁰⁸. In the 2008 Myanmar Constitution, it is founded that the great general provisions inadequately ensure the independence of the judicial branch, despite sections 11(a)¹⁰⁹ and 19(a)¹¹⁰ addressing judicial independence. Compared to the Constitution, Code of Judicial Ethics includes more provisions emphasizing judicial independence, ensuring impartial decision-making, safeguarding judges from external influences, and maintaining freedom from bias, all in alignment with international standards and ethical guidelines. Despite certain constitutional and legal provisions that guarantee judicial independence, there is a significant weakness and challenges in the practical implementation of these formal guarantees. In other words, the legal framework for judicial independence exists primarily 'on paper' rather than in practice.

The United Nations Basic Principles on the Independence of the Judiciary, in its section on Selection and Appointment, describe standards for judicial selection. These principles emphasize that individuals chosen for judicial positions must possess moral integrity and professional competence, coupled with appropriate legal qualifications. Furthermore, they mandate that the selection process incorporate safeguards to prevent appointments driven by improper motives¹¹¹.

In Myanmar, the appointment of chief justice and judges of courts is conducted by the President. However, the president's authority to make this appointment is contingent upon the endorsement of either members of parliament¹¹². It appears that Myanmar's judicial appointment process is controlled by various kinds of political institutions¹¹³. The Supreme Court is vested with the responsibility of appointing judges to the lower courts. However, according to reports, this duty has been delegated to a Civil Service Selection and Training Board¹¹⁴. There are numerous constraints in Myanmar that hinder the successful implementation of these guarantees. Myanmar Judiciary system exist various forms of interference, including interventions from political authorities or parties and Interference by the executive branch, intrusion from other powerful people as well as attempts at influence by wealthy individuals. Additionally, efforts by senior judges to exert influence over junior judges represent internal interferences that can undermine the impartiality of the judiciary.

---

108 Owen Fiss, "The Limits of Judicial Independence," *Law Review* 25, no.1 (1993): 61, <https://www.corteidh.or.cr/tablas/r38332.pdf>.

109 Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (2008), sec. 11(a): "to administer justice independently according to law".

110 *Ibid.*, sec. 19(a): "The three branches of sovereign power, namely legislative power, executive power, and judicial power, are separated, to the extent possible, and exert reciprocal control, check, and balance among themselves".

111 United Nations, "Basic Principles on the Independence of the Judiciary," OHCHR, September 6, 1985, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-independence-judiciary>.

112 Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (2008), sec. 299(c).

113 International Commission of Jurists, "Country Profile Prepared by the ICJ Centre for the Independence of Judges and Lawyers," July 2014.

114 The International Bar Association's Human Rights Institute (IBAHRI), "The Rule of Law in Myanmar: Challenges and Prospects," December 2012.

Owen Fiss သည် တရားစီရင်ရေးလွတ်လပ်မှုအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် တရားသူကြီးများအား ပြင်ပဩဇာလွှမ်းမိုးမှုမှ ဒိုင်းသဖွယ် အကာအကွယ်ဖြစ်စေရန်၊ ကောင်းမွန်သော အပြုအမူပေါ်အခြေခံ၍ ၎င်းတို့၏ ရာထူးသက်တမ်းကို လုံခြုံစေရန်နှင့် အမေရိကန်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများကိုသာ ဖယ်ရှားသင့်ကြောင်း ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပုဒ်မ ၁၁(က)နှင့် ၁၉(က)တို့သည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကို ပြဌာန်းထားသော်လည်း တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်၏လွတ်လပ်မှုကို လုံလောက်စွာ အာမခံချက်မပေးနိုင်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ဥပဒေတွင် တရားစီရင်ရေးလွတ်လပ်မှုကို အလေးထားခြင်း၊ ဘက်မလိုက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း၊ တရားသူကြီးများအား ပြင်ပဩဇာလွှမ်းမိုးမှုမှ အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုမှ ကင်းဝေးစေရန် ထိန်းသိမ်းခြင်းစသည့် ပြဌာန်းချက်များ ပါဝင်သည်။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကို အာမခံသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာပြဌာန်းချက်အချို့ရှိသော်လည်း ယင်းတရားဝင်အာမခံချက်များကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် သိသာထင်ရှားသောအားနည်းချက်နှင့် စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေပါသည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုအတွက် တရားစီရင်ရေးမူဘောင်သည် လက်တွေ့တွင်မဟုတ်ဘဲ စာရွက်ပေါ်တွင်သာ အဓိကတည်ရှိနေသည်။

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုတွင် တရားရေးဝန်ထမ်းရွေးချယ်ခြင်းနှင့် ခန့်အပ်ခြင်းဆိုင်ရာကဏ္ဍအတွက် ကုလသမဂ္ဂအခြေခံမူများက တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ရွေးချယ်မှုအတွက် စံနှုန်းများကို ဖော်ပြထားသည်။ ဤအခြေခံမူများသည် တရားရေးဆိုင်ရာ ရာထူးများအတွက် ရွေးချယ်ခံရသူ တစ်ဦးချင်းစီသည် သင့်လျော်သော တရားဥပဒေဆိုင်ရာအရည်အချင်းများနှင့် ယှဉ်တွဲကာ ကျင့်ဝတ်သိက္ခာနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာ အရည်အချင်းများရှိရမည်ဟု အလေးပေးဖော်ပြထားသည်။ ထို့အပြင် ရွေးချယ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် မလျော်ကန်သော ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် ချိန်းဆိုမှုများကို တားဆီးရန် ကာကွယ်ထားသည့် ပြဌာန်းချက်များ ပါဝင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားသူကြီးချုပ်နှင့် တရားရုံးများ၏ တရားသူကြီးများခန့်အပ်ခြင်းကို သမ္မတက ဆောင်ရွက်သည်။ သို့သော်လည်း သမ္မတ၏အခွင့်အာဏာသည် လွတ်တော်အမတ်များ၏ ထောက်ခံမှုပေါ်တွင် မူတည်သည်။ မြန်မာ့တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးက ထိန်းချုပ်ထားသည့်သဘောဆောင်သည်။ တရားရုံးချုပ်သည် အောက်တရားရုံးများသို့ တရားသူကြီးများခန့်အပ် တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခွင့်ရှိသည်။ သို့သော်လည်း အစီရင်ခံစာများအရ ဤတာဝန်ကို ဝန်ထမ်းရွေးချယ်ရေးနှင့် လေ့ကျင့်ရေးဘုတ်အဖွဲ့သို့ လွှဲအပ်ထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယင်းအာမခံချက်များကို အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့် ကန့်သတ်ချက်များ များစွာရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် နိုင်ငံရေးအာဏာပိုင်များ သို့မဟုတ် ပါတီများမှ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု၊ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်မှ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု၊ အခြားသော ဩဇာကြီးသူများမှ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုနှင့် ချမ်းသာသောပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးရန်ကြိုးပမ်းမှု အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံ တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် အမျိုးမျိုးသော ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုများရှိသည်။

Moreover, the evaluation of judicial entrance examinations and the assessment of judges' performance in Myanmar are predominantly conducted by law professors from Yangon University, many of whom have never been involved in practical legal experience or worked as judges. The judicial appointment process ostensibly aims to promote merit-based selections through written examination scores. However, as reported by USAID (2016), there are instances of individuals attempting to circumvent this process through bribery¹¹⁵. This phenomenon raises significant impact on the integrity of the judicial selection system and impediments the placement of qualified judges within the judicial system. A respondent from the legal professional group suggests that the oral examiners themselves have accountability and responsibility, and the appointment process needs to be transparent to gain public trust and confidence¹¹⁶. In particular, there are no mechanisms for overseeing the judiciary's operations—such as appointing, promoting, and disciplining judges, as well as safeguarding judicial independence and ensuring the effective administration of justice like a Judicial Service Commission in Myanmar.

Political and military influence pose significant barriers to respect for the rule of law, thereby hindering strategic litigation. In instances regarding government officials or their corporate interests, judges and prosecutors often fail to assert their independence, causing perceptions of unethical behavior¹¹⁷. One of these limitations is that the executive branch, particularly the military and security forces, exerts significant influence over the judiciary¹¹⁸. The majority of respondents in the current study also affirmed this issue. The decades-long authoritarian rule that has undermined Myanmar's legal system¹¹⁹. The military's interference and influence in the judiciary can be characterized by two primary forms: institutional infiltration and direct or indirect intimidation. First, people from military who are either active or retired military officers or those aligned with military interests have been appointed to key judicial roles, the strategy the military uses to exert control and influence through them. Second, the military often exercises its authority to threaten and pressure judicial institutions or individuals within the judiciary when operating to favor the interests of the military or its affiliates, resulting in biased and improper judicial decisions. These two strategies mainly result in the weakening of judicial independence and impartiality.

---

115 International Commission of Jurists, "Country Profile Prepared by the ICJ Centre for the Independence of Judges and Lawyers," July 2014.

116 RL_Pro-06, Professional Group, September 10, 2024.

117 International Commission of Jurists, "Handbook on Habeas Corpus in Myanmar," May 2016, <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2016/06/Myanmar-Handbook-on-Habeas-Corpus-Publications-Reports-thematic-reports-2016-ENG.pdf>.

118 Ibid.

119 Ibid.

ထို့အပြင် အငယ်တန်းတရားသူကြီးများအပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးရန် အကြီးတန်းတရားသူကြီးများ၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများသည် တရားစီရင်ရေး၏ ဘက်မလိုက်မှုကို ပျက်ပြားသွားစေနိုင်သည့် အတွင်းပိုင်းဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုများကို ကိုယ်စားပြုနေခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားစီရင်ရေးဝင်ခွင့်စာမေးပွဲနှင့် တရားသူကြီးများ၏ စွမ်းဆောင်ရည် အကဲဖြတ်ခြင်းများကို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ဥပဒေပညာပါမောက္ခများက အဓိကဆောင်ရွက်ကြပြီး ၎င်းတို့အများစုမှာ လက်တွေ့ တရားရေးအတွေ့အကြုံမရှိကြသည့်အပြင် တရားသူကြီးများအဖြစ် ထမ်းဆောင်ဖူးခြင်းလည်းမရှိကြပေ။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာဝန်ထမ်းခန့်အပ်မှု လုပ်ငန်းစဉ်သည် ရေးဖြေစာမေးပွဲ ရမှတ်များမှတစ်ဆင့် ရလဒ်အခြေခံကာ ရွေးချယ်ရန်ရည်ရွယ်သည်။ သို့သော်လည်း USAID ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာတွင် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုဖြင့် ဤလုပ်ငန်းစဉ်ကို ရှောင်တိမ်းရန်ကြိုးပမ်းသည့် သာဓကများရှိသည် ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ဤဖြစ်စဉ်သည် တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ ဂုဏ်သိက္ခာအပေါ် သိသာထင်ရှားသည့် သက်ရောက်မှုကိုဖြစ်ပေါ်စေပြီး တရားစီရင်ရေးစနစ်အတွက် အရည်အချင်းပြည့်မီသော တရားသူကြီးများခန့်ထားမှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူ ဥပဒေပညာရှင်တစ်ဦးမှ နှုတ်ဖြေစစ်ဆေးသူများသည် တရားသူကြီးများခန့်အပ်မှုလုပ်ငန်းစဉ်အတွက် မေးမြန်းသူတို့ကိုယ်တိုင် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုရှိရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ အများပြည်သူယုံကြည်မှုနှင့်အတူ မိမိကိုယ်ကို ယုံကြည်မှုရရှိရန်အတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရန်လိုအပ်ကြောင်း အကြံပြုထားသည်။ အထူးသဖြင့် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရန် ယန္တရားများဖြစ်သည့် တရားသူကြီးများခန့်အပ်ခြင်း၊ ရာထူးတိုးမြှင့်ခြင်းနှင့် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအပြင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ တရားစီရင်ရေးကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းခြင်းကဲ့သို့ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ထိရောက်စွာစီမံခန့်ခွဲခြင်းတို့ကို အာမခံသည့်ယန္တရားများ မရှိပါ။

နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်ရေးက ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို လေးစားလိုက်နာရန် သိသာထင်ရှားသော အတားအဆီးများ ဖြစ်ပေါ်စေပြီး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ တိကျစွာ တရားစွဲဆိုခြင်းကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ အစိုးရအရာရှိများ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ တခြား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအကျိုးအမြတ်များနှင့် ပတ်သက်သည့်ကိစ္စရပ်များတွင် တရားသူကြီးများနှင့် အစိုးရရေနေများသည် ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်မှုကို အခိုင်အမာပြောဆိုရန် ပျက်ကွက်လေ့ရှိပြီး ကျင့်ဝတ်သိက္ခာမဲ့သည့်အပြုအမူဟု ထင်မြင်ယူဆမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အဆိုပါကန့်သတ်ချက်များထဲမှတစ်ခုမှာ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင် အထူးသဖြင့် စစ်တပ်နှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ သည် တရားစီရင်ရေးအပေါ် သိသာထင်ရှားသော ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုရှိနေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ လက်ရှိလေ့လာမှုတွင် အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူအများစုသည်လည်း ဤအချက်ကို အတည်ပြုခဲ့သည်။ အာဏာရှင်စနစ်သည် ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ မြန်မာ့တရား စီရင်ရေးစနစ်ကို ထိခိုက်စေခဲ့သည်။ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍတွင် စစ်တပ်၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုနှင့် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာစိမ့်ဝင်မှုနှင့် တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်၍ခြိမ်းခြောက်မှုဟူ၍ အဓိကပုံစံနှစ်မျိုး ခွဲခြားနိုင်သည်။

This systematic placement of military-affiliated personnel within the judicial system creates an environment where the military can easily influence judicial processes and decisions. The initial description focuses on the execution of the institutional infiltration strategy. By appointing U Htun Htun Oo to the position of chief justice in 2011, the military intended to expand its influence over the Court¹²⁰. The Chief Justice of the Union, U Htun Htun Oo¹²¹, had an extensive career in the military's legal apparatus before transitioning to the highest echelons of the civilian judiciary. He served for 25 years in the Military Advocate General, and in 2007, he transitioned from his military legal role to the civilian judiciary, assuming the position of Deputy Chief Justice. Subsequently, in 2011, he was elevated to the position of Union Chief Justice who was nominated and appointed by President U Thein Sein, the apex of Myanmar's judicial hierarchy¹²². S.299 (b) of the Constitution prohibits that Pyidaungsu Hluttaw doesn't have the power to refuse that nomination for chief justice. Between 2011 and 2016, the seven-member bench of the Supreme Court was comprised of two additional military insiders and two military affiliates under the Union Solidarity and Development Party (USDP). From 2016 and 2021, while the NLD was in power, the Court slowly changed. It became a mix of different judges - some from inside, some from outside, some civilian people, and some with military connections.

But even with these changes, the position of Chief Justice remained throughout this period¹²³. The Chief Justice of the Union, U Htun Htun Oo, has the authority to nominate persons for both the Chief Justice and Judges of the High Court of Regions or States. In order to appoint the judges of the supreme court, the President makes the final appointment, coordinating with the chief justice¹²⁴. For other High Court Judges, U Htun Htun Oo directly makes the appointments, coordinating with the respective Chief Minister¹²⁵.

This provision potentially allows the Union Chief Justice, who may have military connections, to restrict the appointment of civilian judges to the Supreme Court and other high courts¹²⁶. Therefore, a key informant who worked as a former lawyer and current judge disclosed, "In Myanmar, the process of appointing judges is incorrect. U Htun Htun Oo can appoint whoever he likes as he pleases, and he can also make transfers at will. The problem is because U Htun Htun Oo himself is a military major, so those close to the military are given favorable positions, and, even if they commit

---

120 Melissa Crouch, "Judicial Loyalty to the Military in Authoritarian Regimes: How the Courts Are Militarized in Myanmar," *Law & Social Inquiry Journal* 48, no. 2 (May 2023), 648.

121 On August 22, 2024, the State Administration Council issued Order No. 58/2023, allowing him from his duties due to health reasons.

122 BBC News Myanmar, "Union Attorney General U Thein Aung Retires," BBC News Myanmar, August 4, 2023, <https://www.bbc.com/burmese/articles/cyd5184j4z9o>.

123 Melissa Crouch, *Judicial Loyalty to the Military in Authoritarian Regimes*, 648-649.

124 Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (2008), sec. 299(d).

125 *Ibid.*, sec. 308(b)(i).

126 Melissa Crouch, *Judicial Loyalty to the Military in Authoritarian Regimes*, 651.

ပထမအချက်မှာ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတာဝန်ထမ်းဆောင်ဆဲ သို့မဟုတ် အနားယူပြီးသွားသော အငြိမ်းစားအရာရှိများ သို့မဟုတ် စစ်တပ်၏အကျိုးစီးပွားအတွက် ကိုက်ညီသူများကို တရားစီရင်ရေး၏ အဓိကအခန်းကဏ္ဍများတွင် ခန့်အပ်ထားပြီး ၎င်းတို့မှ တစ်ဆင့် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍအား စစ်တပ်က လွှဲပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယအချက်မှာ စစ်တပ်သည် တရားရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးအတွင်းမှ လူပုဂ္ဂိုလ်များကို ခြိမ်းခြောက်ရန် အခွင့်အာဏာကို မကြာခဏကျင့်သုံးကာ စစ်ဘက် သို့မဟုတ် ယင်း၏ဆက်နွယ်သူများ၏ အကျိုးစီးပွားကို မျက်နှာသာပေးကာ ဘက်လိုက်၍ မလျော်ကန်သော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဖြစ်ပေါ်စေပါ သည်။ ဤဗျူဟာနှစ်ခုသည် အဓိကအားဖြင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှုကို အားနည်းစေသည်။ တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်အတွင်း စစ်ဘက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များကို စနစ်တကျ နေရာချထားမှုသည် တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို စစ်တပ်က အလွယ်တကူလွှဲပေးနိုင်သည့် အခြေအနေတစ်ခုကို ဖန်တီးပေးသည်။ ကနဦးဖော်ပြချက်သည် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ စိမ့်ဝင်မှုဗျူဟာကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအပေါ် အလေးပေးဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ ဦးထွန်းထွန်းဦးအား ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော် တရားသူကြီးချုပ်ခန့်အပ်ခြင်းကိုကြည့်လျှင် ၎င်းသည် အရပ်သား တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ အမြင့်ဆုံးအဆင့်သို့မကူးပြောင်းမီ တပ်မတော်၏ တရားရေးယန္တရားတွင် ကျယ်ပြန့်စွာ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ စစ်ဥပဒေချုပ်ရာထူးဖြင့် ၂၅ နှစ်ကြာ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ၎င်း၏ စစ်ဘက်တရားရေးကဏ္ဍမှ အရပ်ဘက်တရားစီရင်ရေးသို့ ကူးပြောင်းခဲ့ကာ ဒုတိယတရားသူကြီးချုပ်အဖြစ်ရယူခဲ့သည်။ ယင်းနောက် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ တရားစီရင်ရေး၏ အမြင့်ဆုံးဖြစ်သော ပြည်ထောင်စုတရားသူကြီးချုပ်ရာထူးကို သမ္မတဦးသိန်းစိန်က အမည်တပ်၍ခန့်အပ်ပြီး တရားရေးအမြင့်ဆုံးရာထူးသို့ တိုးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၂၉၉(ခ)တွင် ထိုကဲ့သို့ တရားသူကြီးချုပ်ရာထူးအား သမ္မတမှ အမည်စာရင်းသွင်းခြင်း၊ ရွေးချယ်ခြင်းအတွက် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်မှ ငြင်းပယ်နိုင်စွမ်းကို တားမြစ်ထားသည်။ သက္ကရာဇ် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်းတွင် တရားရုံးချုပ်ရှိ တရားခွင့်တရားသူကြီး ခုနစ်ဦးတွင် စစ်ဘက်မှ ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးနှင့် ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီမှ စစ်ဘက်နောက်ခံရှိသူနှစ်ဦးတို့ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်အတွင်း အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ပါတီမှ နိုင်ငံတော်အာဏာရရှိသည့်အချိန်တွင် တရားရေးကဏ္ဍသည် နှေးကွေးစွာပြောင်းလဲခြင်းမျိုး ရှိခဲ့သည်။ တရားသူကြီးများမှာ အချို့အား ဆက်လက်ခန့်ထားခဲ့ပြီး အချို့မှာ အရပ်သားတရားသူကြီးများထဲမှ ရွေးချယ်ကာ ခန့်အပ်ခဲ့သည်။

ထိုသို့အပြောင်းအလဲများစွာ ရှိခဲ့သော်လည်း ဦးထွန်းထွန်းဦးအား တရားသူကြီးချုပ်အဖြစ် ဆက်လက်ထားရှိခဲ့သည်။ ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တရားလွှတ်တော် တရားသူကြီးချုပ်အပြင် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တရားလွှတ်တော် တရားသူကြီးများအား ခန့်အပ်တာဝန်ပေးမည့်ပုဂ္ဂိုလ်များကို အမည်စာရင်း တင်သွင်းပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၂၉၉(ဃ)တွင် တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ တရားသူကြီးများအား သမ္မတက တရားသူကြီးချုပ်နှင့်တိုင်ပင်ကာ နောက်ဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ခန့်အပ်နိုင်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

ရှေ့နေဟောင်းတစ်ဦးလည်းဖြစ် လက်ရှိတရားသူကြီးအဖြစ်လည်း လုပ်ကိုင်နေသူတစ်ဦးက အင်တာဗျူးတွင် “မြန်မာနိုင်ငံမှာ တရား သူကြီးတွေ ခန့်အပ်တဲ့လုပ်ငန်းစဉ်က မမှန်ပါဘူး။ ဦးထွန်းထွန်းဦး နှစ်သက်သလို ခန့်အပ်နိုင်သလို စိတ်ကြိုက်ပြောင်းရွှေ့ခိုင်းလို့လည်း ရပါတယ်။ ပြဿနာကတော့ ဦးထွန်းထွန်းဦးကိုယ်တိုင်က စစ်ဗိုလ်ဖြစ်လို့ တပ်မတော်နဲ့ နီးစပ်သူတွေကို ရာထူးနေရာ ပေးမယ်ဆိုရင်လည်းရပြီး အခွင့်သာရင် ရာထူးပေးတယ်။ အပြစ်လုပ်ထားတာရှိရင်တောင်မှ အရေးယူမှုမခံရဘဲ အခြားတရားရုံးများကို ပို့လိုက်တယ်” ဟု ဖြေကြားခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် အဆိုပါ ရာထူးများကို မလျော်ကန်သောနည်းလမ်းများဖြင့်

crimes, they are merely transferred in different courts without facing sanctions¹²⁷. As a result, those who have attained these positions through improper means are unable to act independently when intervening in judicial proceedings, often resulting in situations where they are compelled to favor certain interests. Furthermore, when military members enter civilian courtrooms, the situation between martial tribunals and public judiciary becomes indifferent¹²⁸. Regarding the second strategy, one judge stated, "If judges were involved in bribery or had acted on personal interests, judges must also act according to their desire"¹²⁹. Moreover, a retired judge revealed the insight he gained from his experiential knowledge: The more judges engage in misconduct and unethical practices, the more people from such organizations approach these judges for influence by leveraging their weaknesses. They try to influence more on only such people. Even if relevant judges do not dare to engage in situations that do not align with their judicial ethic, the ruling government creates or exerts pressure by one means or various means to make the judge comply.

For instance, in such fabricated cases, it collaborates with the police and legal officers to make unlawful cases fall into a legal framework. I think that when the police, plaintiffs, and legal officers collectively pressure the courts, it becomes extremely difficult for judges to get out of those situations¹³⁰. Through this method, they easily exert pressure on judges and make improper judicial decisions. Moreover, not only in cases involving individuals holding political offices or those in positions of power, but also children of high-ranking officials, military-affiliated circles, and Cronies, it becomes extremely difficult for judges to decide¹³¹. Due to such interference, especially the victims who have no power, wealth, and strong backgrounds, change the defendant instead of the plaintiffs as reverse¹³².

Following the coup, the military has exerted influence and control not only over judicial personnel but also over the entire judicial institution, which includes courts, procedures, and norms that govern judicial processes. In particular, in political cases, the court has become a tool of the military administration¹³³. Since the coup, judges have always been required to comply with military orders and follow their wishes. Some judges appear to be pleased with such doing, on the other hand, others are afraid about the potential consequences of not doing so. This is due to the fact that numerous judges who have opposed the coup or denied the military's orders have been arrested¹³⁴. Since early 2023, in some cases, defendants have been recalled to interrogation areas while their

127 RL_Pro-02, Professional Group, September 12, 2024.

128 Melissa Crouch, *Judicial Loyalty to the Military in Authoritarian Regimes*, 639.

129 RL_Pro-03, Professional Group, September 9, 2024.

130 RL_Pro-01, Professional Group, September 11, 2024.

131 RL_Pro-06, Professional Group, September 9, 2024.

132 RL_CGs-28, Concerned Group, September 5, 2024.

133 RL_Pro-04, Professional Group, September 7, 2024.

134 Free Expression Myanmar, "MYANMAR MILITARY'S 'JUSTICE' SYSTEM" (Free Expression Myanmar, May 13, 2023).

ရရှိထားသူများသည် တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် လွတ်လပ်စွာဆောင်ရွက်ခွင့်မရနိုင်ဘဲ အချို့သောအကျိုးစီးပွားများကို ဦးစားပေးရန် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းမျိုးရှိပြီး ဖိအားပေးခံရသည့်အခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်လာလေ့ရှိသည်။

တရားသူကြီးများအပေါ် အုပ်ချုပ်မှု ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုနှင့်ပတ်သက်၍ တရားသူကြီးတစ်ဦးက “တရားသူကြီးများသည် လာဘ်ပေး လာဘ်ယူမှုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သည်ဖြစ်စေ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအတွက် ဆောင်ရွက်သည်ဖြစ်စေ ၎င်းတို့၏ သဘောဆန္ဒအတိုင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းသာဖြစ်သည်” ဟုဆိုသည်။ ထို့အပြင် အငြိမ်းစားတရားသူကြီးတစ်ဦးသည် သူ၏အတွေ့အကြုံအရ “တရားသူကြီး များသည် အကျင့်ပျက်မှုနှင့် ကျင့်ဝတ်သိက္ခာမဲ့မှုများတွင် ပါဝင်လေလေ ထိုအဖွဲ့အစည်းများမှ လူများသည် ၎င်းတို့၏အားနည်းချက် များကို အသုံးပြုကာ ဤတရားသူကြီးများကို ဩဇာလွှမ်းမိုးရန် ချဉ်းကပ်လေလေဖြစ်သည်” ဟု ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။ သူတို့ သည် ထိုသို့သောလူများအပေါ်တွင် ပို၍လွှမ်းမိုးရန် ကြိုးစားကြသည်။ သက်ဆိုင်ရာ တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ တရားစီရင် ရေးကျင့်ဝတ်နှင့် မကိုက်ညီသည့်အခြေအနေများတွင် ပါဝင်ရန် မဝံ့ရဲကြသော်လည်း အုပ်ချုပ်သူအစိုးရသည် တရားသူကြီးကို လိုက်နာရန် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဖိအားပေးမှုများ ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။

ဥပမာအားဖြင့် ထိုသို့သော လုပ်ကြံမှုမျိုးတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် ဥပဒေအရာရှိများ ပူးပေါင်းကာ တရားမဝင်အမှုများကို ဥပဒေဘောင် အတွင်းသို့ ကျရောက်စေခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ “ရဲတွေ၊ တရားလိုတွေနဲ့ ဥပဒေအရာရှိတွေက တရားရုံးတွေကို စုပေါင်းဖိအားပေးတဲ့ အခါ အဲဒီအခြေအနေတွေကနေရုန်းထွက်ဖို့ တရားသူကြီးတွေအတွက် အလွန်ခက်ခဲတယ်လို့ ကျွန်တော်ထင်ပါတယ်” ဟု ဥပဒေ ပညာရှင်တစ်ဦးက ဖြေဆိုခဲ့သည်။ ဤနည်းလမ်းဖြင့် တရားသူကြီးများကို အလွယ်တကူဖိအားပေးကာ မလျော်ကန်သော တရား စီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချစေသည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံရေးရာထူးများ ကိုင်ဆောင်ထားသူများ သို့မဟုတ် အာဏာရသူ များ ပါဝင်သည့် ကိစ္စများတွင်သာမက အဆင့်မြင့်အရာရှိကြီးများ၏ သားသမီးများ၊ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် ခရိုနီ များပါဝင်သည့် ကိစ္စများတွင် တရားသူကြီးများက ဆုံးဖြတ်ရန် အလွန်ခက်ခဲကြသည်။ ထိုသို့သောဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုကြောင့် အထူးသဖြင့် အာဏာ၊ ပိုင်ဆိုင်ထားမှုနှင့် ခိုင်မာသောနောက်ခံမရှိသော ထိခိုက်နစ်နာသူသားကောင်များကို တရားလိုဖြစ်ရမည့် အစား တရားခံအဖြစ်သို့ ပြောင်းပြန်အဖြစ် ပြောင်းလဲကြသည်။

အာဏာသိမ်းပြီးနောက် စစ်တပ်သည် တရားရေးဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများကိုသာမက တရားရုံးများနှင့်အတူ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် စံနှုန်းများပါဝင်သည့် တရားရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးအပေါ်တွင်လည်း ဩဇာလွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေး ကိစ္စများတွင် တရားရုံးသည် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး၏ အသုံးပြုလက်နက်သဖွယ်ဖြစ်လာသည်။ အာဏာသိမ်းပြီးချိန်မှစ၍ တရား သူကြီးများသည် စစ်တပ်၏အမိန့်ကို လိုက်နာရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ဆန္ဒကိုလိုက်နာရန် အမြဲတမ်း တောင်းဆိုခံခဲ့ရသည်။ တရားသူကြီး အချို့က ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းကို သဘောကျပုံရပြီး အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ ထိုသို့မလုပ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်လာနိုင်သည့်အကျိုး ဆက်များကို ကြောက်ရွံ့ကြသည်။ အကြောင်းမှာ အာဏာသိမ်းမှုကိုဆန့်ကျင်သော သို့မဟုတ် စစ်တပ်၏အမိန့်ကို ငြင်းပယ် သော တရားသူကြီးအများအပြားမှာ ဖမ်းဆီးခြင်းခံရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် အစောပိုင်းမှစ၍ အချို့သောအမှုများ

trials were held within the prison. Judges, who record in their dockets that the defendant was unable to attend the hearing due to illness, do not dare to question the defendant's location or circumstances¹³⁵. According to judicial independence norms, detainees must be tried solely in an independent court. Moreover, judges, as judicial authorities, should protect the detainees from arbitrary detention in an impartial manner. However, in the current situation, judges have no true independence and are themselves under security threats. As a result, judges face apprehension even in executing such minor matters.

In addition, after the military coup, the junta amended the Myanmar Police Force Law, and it placed the police under its command. Then, the police officers are required to follow to all military orders, including participating in military operations¹³⁶. In particular, the pressure, threats, and interference by police and military members against judges and lawyers, as well as their arbitrary interventions in pre-trial procedures and court proceedings according to their desire, have significantly increased since the military coup. While there was some interference before, they were not as severe due to the presence of regulatory institutions that provided some checks and balances. After the coup, there are situations where the accused persons are charged with approximately three sections of law for the same criminal incident for effectively magnifying the severity of the offense. Although these charges are requested to be dismissed or consolidated by lawyers, district-level and state-level judges themselves do not dare perform these cases because they are related to politics¹³⁷. Besides, a Yangon-based lawyer stated in political cases that lawyers have no privacy during client meetings and communication, as there are at least four or five armed police who keep a watch on us, even within the courtroom. Private consultations are nearly impossible, as guards or officers are always nearby. Previously, laws and regulations allowed lawyers private access to clients, but under the junta, these protections have disappeared, disregarding legal standards entirely¹³⁸. In many political cases, instead of the police making arrests, it is found that the State Administrative Council (SAC) directly carries out the arrests. And then, they do not comply with the due process requirement that states detainees should not be held for more than 24 hours without being brought before a court. Instead, they detain people for extended periods before finally presenting them to the court. A case occurred in Taungoo in February 2024. The SAC apprehended three individuals. By June, however, only two¹³⁹ remained alive upon reaching the court, as one had perished during interrogation. Despite the court's directive to detain the accused in prison rather than at an interrogation facility, the SAC disregarded this order. Instead, they removed the detainees from

---

135 RL_Pro-05, Professional Group, September 15, 2024.

136 Radio Free Asia, "New Law Brings Myanmar Police under Junta Control," Rfa.org, March 30, 2022, [https://www.rfa.org/%20english%20news/%20myanmar/%20police-03302022152802.html](https://www.rfa.org/%20english/%20news/%20myanmar/%20police-03302022152802.html).

137 RL_Pro-4, Professional Group, September 7, 2024.

138 Manny Maung, "Our Numbers Are Dwindling," Human Rights Watch, June 8, 2023, 22, <https://www.hrw.org/report/2023/06/08/our-numbers-are-dwindling/myanmars-post-coup-crackdown-lawyers>.

139 One out of three individuals died during interrogation.

တွင် တရားခံများကို ထောင်တွင်း တရားရုံးများ၌ စစ်ဆေးနေစဉ်ပင် စစ်ကြောရေးစခန်းများသို့ ထပ်မံခေါ်ယူခဲ့သည်။ တရားခံသည် ဖျားနာမှုကြောင့် တရားခွင့်သို့မလာရောက်နိုင်ဟု စာရွက်စာတမ်းများတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားကာပြန်ပို့ဖြင့် တရားသူကြီးများသည် တရားခံများရှိနေသည့် တည်နေရာ သို့မဟုတ် အခြေအနေများကို မေးခွန်းထုတ်ဝံ့ခြင်းမရှိပေ။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သောစံနှုန်းများအရ အကျဉ်းသားများအား လူသိရှင်ကြား တရားရုံးတစ်ခုတွင်သာ စစ်ဆေးရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် တရားသူကြီးများ၊ တရားရေးအာဏာပိုင်များအနေဖြင့် အကျဉ်းသားများအား မတရားဖမ်းဆီးခြင်းမှ သာမာသမတ်ကျသော နည်းလမ်းဖြင့် အကာအကွယ်ပေးသင့်သည်။ သို့သော်လည်း လက်ရှိအခြေအနေတွင် တရားသူကြီးများသည် စစ်မှန်သော လွတ်လပ်မှုမရှိသည့်အပြင် လုံခြုံရေးခြိမ်းခြောက်မှုအောက်တွင် ရှိနေကြသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် တရားသူကြီးများသည် ထိုအသေးအဖွဲ့ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင်ပင် စိုးရိမ်ထိတ်လန့်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ရသည်။

ထို့အပြင် စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် စစ်အစိုးရက မြန်မာနိုင်ငံရဲ့တပ်ဖွဲ့ဥပဒေကို ပြင်ဆင်ကာ ရဲတပ်ဖွဲ့ကို စစ်တပ်၏ကွပ်ကဲမှုအောက်တွင် ထားရှိခဲ့သည်။ ထို့နောက် စစ်ဆင်ရေးများတွင်ပါဝင်ခြင်းအပါအဝင် တပ်မတော်၏အမိန့်အားလုံးကို ရဲအရာရှိများက လိုက်နာရန်လိုအပ်သည်။ အထူးသဖြင့် တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများအပေါ် ရဲနှင့် စစ်တပ်အဖွဲ့ဝင်များ၏ ဖိအားများ၊ ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုများသည် ၎င်းတို့၏အလိုဆန္ဒအရ တရားခွင့်မရောက်မီ အကြိုလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် တရားရုံးတွင် မတရား ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုများသည် စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်းတွင် သိသိသာသာ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ အာဏာသိမ်းမတိုင်မီက ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုအချို့ရှိခဲ့သော်လည်း ထိန်းချုပ်မှုအချို့ကို ထိန်းကျောင်းပေးသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းအဖွဲ့အစည်းများ ရှိနေခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့သည် အလွန်ပြင်းထန်ခြင်းမျိုးမဟုတ်ပါ။ အာဏာသိမ်းပြီးသည့်နောက်တွင် ပြစ်မှု၏ ပြင်းထန်မှုကို ထိထိရောက်ရောက်ချဲ့ထွင်ရန်အတွက် တူညီသောမူခင်းဖြစ်ရပ်ကိုပင် ဥပဒေပုဒ်မ ၃ ခုခန့်ဖြင့် တရားစွဲဆိုခံရသည့် အခြေအနေမျိုးရှိသည်။ အဆိုပါစွဲချက်များအား ရှေ့နေများက ထုတ်ပယ်ရန် သို့မဟုတ် ပေါင်းစည်းရန် တောင်းဆိုသော်လည်း ခရိုင်အဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့် တရားသူကြီးများကိုယ်တိုင် နိုင်ငံရေးနှင့်ဆက်နွယ်နေသည့်ဟုဆိုကာ ယင်းအမှုများကို မလုပ်ဆောင်ပုံပေ။ ထို့အပြင် တရားခွင့်အတွင်း၌ပင် လက်နက်ကိုင်ရဲ လေးငါးဦးထက်မနည်း စောင့်ကြပ်နေသောကြောင့် ရှေ့နေများသည် အမှုသည်များနှင့်တွေ့ဆုံရာတွင် သီးခြားလွတ်လပ်စွာ တွေ့ဆုံခွင့်မရှိကြောင်း ရန်ကုန်အခြေစိုက် ရှေ့နေတစ်ဦးက ပြောဆိုခဲ့သည်။ အစောင့်များ သို့မဟုတ် အရာရှိများသည် အမြဲတမ်း အနီးအနားတွင် ရှိနေသောကြောင့် သီးသန့်ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။

ယခင်က ဥပဒေများနှင့် စည်းမျဉ်းများအရ ရှေ့နေများကို အမှုသည်များထံ သီးသန့်ဝင်ရောက်ခွင့်ပေးခဲ့သော်လည်း စစ်အစိုးရလက်ထက်တွင် အဆိုပါအကာအကွယ်များသည် ဥပဒေစံနှုန်းများကို လုံးဝဂရုမစိုက်ဘဲ ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးကိစ္စရပ်များတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့ကဖမ်းဆီးခြင်းအစား စစ်ကောင်စီ(SAC)မှ တိုက်ရိုက်ဖမ်းဆီးမှုများ ပြုလုပ်သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ထို့နောက် တရားရုံးသို့ခေါ်ဆောင်ခြင်းမပြုဘဲ ၂၄ နာရီထက်ပို၍ ထိန်းသိမ်းခြင်းမပြုရဟူသော နည်းဥပဒေကိုလည်း လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိပေ။ ယင်းအစား ၎င်းတို့သည် နောက်ဆုံးတွင် စွပ်စွဲဖမ်းဆီးလာသူတို့အား တရားရုံးသို့ စွဲချက်မတင်မီ အချိန်ကြာမြင့်စွာထိန်းသိမ်းထားသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တောင်ငူတွင် အမှုတစ်ခုဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ SAC မှ လူသုံးဦးကို ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ဇွန်လတွင် စစ်ဆေးမေးမြန်းမှုအတွင်း သုံးဦးအနက် တစ်ဦးမှာသေဆုံးခဲ့ပြီး နှစ်ဦးသာ အသက်ရှင်လျက် ကျန်ရှိခဲ့သည်။ တရားရုံးက စွပ်စွဲခံရသူအား စစ်ကြောရေးဌာနတွင် မဟုတ်ဘဲ ထောင်ထဲတွင် ထိန်းသိမ်းရန် ညွှန်ကြားခဲ့သော်လည်း SAC သည် အဆိုပါအမိန့်ကိုလျစ်လျူရှုခဲ့သည်။ ယင်းအစား ၎င်းတို့သည် အကျဉ်းသားများအား တရားရုံးအချုပ်မှ ဖယ်

court custody and retained them at the interrogation center for further abuse. These situations and actions significantly highlight the erosion of the rule of law in the current political climate, where the military operates beyond legal oversight and exerts extreme control and influence over the judicial system.

Lawyers continue to be challenged related to their independence, particularly in politically sensitive and criminal matters, where state and security forces are still using improper influence¹⁴⁰. Under the current military dictatorship, the security situation for legal professionals has significantly deteriorated, and the military or police are most likely to target lawyers who offer legal assistance to people in the communities¹⁴¹. Similarly, two lawyers' experience disclosed that they were taken photos during court proceedings and were arrested with issued arrest warrants. As a result, some lawyers have to go into hiding. They encounter instances where the Sa-Ra-Pha (Military Security Force) follows and tracks them¹⁴². Regarding safeguard for lawyers' security and independence, the United Nations Basic Principles on the Role of Lawyers state that "governments are required to ensure that lawyers can perform all of their professional functions without intimidation, hindrance, harassment, or improper interference¹⁴³. Comparing these UN principles to the practical conditions in Myanmar, the current state of security and independence for legal practitioners is quite egregious.

The Myanmar Bar Council's responsibility is to advocate for the rights and interests of lawyers, playing a crucial role in promoting judicial independence. Therefore, it is essential to exist as an independent institution. However, the bar council neither promotes legal education nor defends the interests of the legal profession. Furthermore, it does not participate in activities that enhance the independence of lawyers and has even been involved in the arbitrary punishment of lawyers¹⁴⁴. Hence, the Bar Council is viewed as just a tool of the Executive branch¹⁴⁵. Regarding the administration of legal professionals, the Bar Council exists merely in name, the Supreme Court effectively controlling this function. We oppose these actions because lawyers should be independent professionals. Ethical hearings for lawyers should be conducted by the Bar Council, and If a lawyer's actions are deemed improper or unethical, judges should report this to the Bar Council rather than intervening directly. Only the Bar Council should be responsible for taking disciplinary action¹⁴⁶.

140 International Commission of Jurists, "Right to Counsel: The Independence of Lawyers in Myanmar | Refworld," Refworld, 2023, <https://www.refworld.org/reference/countryrep/icjurists/2013/en/98279>.

141 Human Rights Watch, "Our Numbers Are Dwindling," June 2023, https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2023/06/myanmar0623%20web_1.pdf.

142 RL_Pro-04, Professional Group, September 7, 2024 and RL-Pro-05, Professional Group, September 15, 2024.

143 United Nations, "Basic Principles on the Role of Lawyers," OHCHR, 1990, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-role-lawyers>.

144 International Commission of Jurists, Right to Counsel.

145 International Commission of Jurists, "The Rule of Law in Myanmar: Challenges and Prospects," 2012; DLA Piper, Perseus Strategies and Jacob Blaustein Institute, "Myanmar Rule of Law Assessment," 2013. <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2014/03/Myanmar-BAHRI-Rule-of-Law-in-Myanmar-report-2012-eng.pdf>.

146 RL_Pro-04, Professional Group, September 7, 2024.

ရှားကာ ထပ်မံနိုင်စွမ်းပန်းရန်အတွက် စစ်ကြောရေးစခန်းတွင် ထိန်းသိမ်းထားခဲ့သည်။ ဤအခြေအနေများနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များသည် စစ်တပ်မှ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ကျော်လွန်လုပ်ဆောင်ပြီး တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်အပေါ် လွန်ကဲစွာထိန်းချုပ်မှုနှင့် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု ကျင့်သုံးနေခြင်းဖြစ်ပြီး လက်ရှိနိုင်ငံရေးအခြေအနေတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု ဆုတ်ယုတ်မှုကို သိသိသာသာ မီးမောင်းထိုးပြနေသည်။

အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတော်နှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များသည် မလျော်ကြာသုံးကာ နိုင်ငံရေးအရ ထိလွယ်လှလွယ်သည့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာမှုခင်းများတွင် ရှေ့နေများကို ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဆက်လက်စိန်ခေါ်နေဆဲဖြစ်သည်။ လက်ရှိ စစ်အာဏာရှင်စနစ်အောက်တွင် တရားရေးဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၏ လုံခြုံရေးအခြေအနေမှာ သိသိသာသာဆိုးရွားလာပြီး စစ်တပ် သို့မဟုတ် ရဲများသည် ရပ်ရွာလူထုအား တရားဥပဒေဆိုင်ရာ အကူအညီပေးသည့် ရှေ့နေများကို ပစ်မှတ်ထားရန် ဖြစ်နိုင်ခြေများပါသည်။ အလားတူ ရှေ့နေနှစ်ဦး၏ အတွေ့အကြုံအရ ၎င်းတို့သည် တရားရုံးတွင် တရားစွဲဆိုမှုများအတွင်း ဓာတ်ပုံရိုက်ကူးခံခဲ့ရပြီး ထုတ်ပေးထားသော ဖမ်းဝရမ်းများဖြင့် ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ စရဖ (စစ်ဘက်ဆိုင်ရာလုံခြုံရေးအဖွဲ့)သည် ၎င်းတို့နောက်သို့လိုက်၍ ခြေရာခံသည့်သာဓကများနှင့် ကြုံတွေ့ရသည်။ ရှေ့နေများ၏ လုံခြုံရေးနှင့် လွတ်လပ်ရေးတို့အတွက် အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ရှေ့နေများ၏အခန်းကဏ္ဍဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအခြေခံမူများတွင် “ရှေ့နေများ၏ ကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်တာအားလုံးကို ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ အတားအဆီးမရှိနှောင့်ယှက်ခြင်း သို့မဟုတ် မလျော်မကန် စွက်ဖက်ခြင်းမရှိဘဲ လုပ်ဆောင်နိုင်စေရန်အတွက် အစိုးရများက တာဝန်ယူရန်လိုအပ်သည်”ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်။ ကုလသမဂ္ဂ၏အခြေခံမူများကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်တွေ့အခြေအနေများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက တရားဥပဒေဝန်ဆောင်မှုပေးနေသူများအဖို့ လက်ရှိလုံခြုံရေးနှင့် လွတ်လပ်ရေးအခြေအနေသည် အလွန်ဆိုးရွားလှပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ရှေ့နေများကောင်စီ၏တာဝန်မှာ တရားစီရင်ရေးလွတ်လပ်ရေး မြှင့်တင်ရာတွင် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည့် ရှေ့နေများ၏ ရပိုင်ခွင့်နှင့် အကျိုးစီးပွားအတွက် ညှိနှိုင်းပေးရန်ပါဝင်သည်။ ထို့ကြောင့် လွတ်လပ်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအဖြစ်တည်ရှိရန် အရေးကြီးပါသည်။ သို့သော်လည်း ဘားကောင်စီသည် ဥပဒေပညာရေးကို မြှင့်တင်ခြင်းမရှိသကဲ့သို့ ဥပဒေပညာရှင်များ၏ အကျိုးစီးပွားကိုလည်း ကာကွယ်ပေးခြင်းမရှိပါ။ ထို့အပြင် ရှေ့နေများ၏ လွတ်လပ်မှုကို မြှင့်တင်ပေးသည့် လှုပ်ရှားမှုများတွင်လည်း မပါဝင်သည့်အပြင် ရှေ့နေများ၏ မတရားပြစ်ဒဏ်ပေးမှုတွင်လည်း ပါဝင်ခြင်းမရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ဘားကောင်စီကို အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အသုံးချခံကိရိယာတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်သည်။ ဥပဒေပညာဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသူများအား စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဘားကောင်စီသည် အမည်နာမတစ်ခုအနေဖြင့်သာတည်ရှိပြီး တရားရုံးချုပ်က ဤလုပ်ငန်းကို ထိရောက်စွာထိန်းချုပ်နေသည်။ ဥပဒေပညာရှင်တစ်ဦးက “ရှေ့နေများသည် အမှီအခိုကင်းသော ပညာရှင်များဖြစ်သင့်သောကြောင့် ဤလုပ်ရပ်များကို ကျွန်ုပ်တို့ကန့်ကွက်ပါသည်။ ရှေ့နေများအတွက် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ကြားနာစစ်ဆေးမှုများကို ဘားကောင်စီက ပြုလုပ်သင့်ပြီး ရှေ့နေတစ်ဦး၏လုပ်ရပ်သည် မလျော်ကန်သော သို့မဟုတ် သိက္ခာမဲ့သည်ဟုယူဆပါက တရားသူကြီးများသည် တိုက်ရိုက် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းထက် ဘားကောင်စီသို့ တင်ပြသင့်ပါသည်။ စည်းကမ်းအရ အရေးယူဖို့ ဘားကောင်စီကပဲ တာဝန်ရှိပါတယ်”ဟု အင်တာဗျူးတွင် ဖြေဆိုခဲ့သည်။

2.5 The Rule of Law and Judicial Review Process

Democracy and rule of law are very interconnected with each other as the government is elected by majority of people's votes. For the sake of the rule of law, supremacy of law and its interpretation is critical for the people to be entitled to fundamental human rights. As mentioned in the check and balance theory, democratic states establish three main pillars of Executive, Legislature and Judiciary by using Montesquieu's doctrine of separation of power as well as William Blackstone's checks and balance theory. In fact, the separation of powers is a form of government in and of itself; it institutionalizes and domesticates the inherent struggle. If might is right, then actual armed combat, or warfare, and its less obvious variants are likewise a kind of control in and of itself. To the extent that the Founding Fathers' "checks and balances" have evolved into "adversarial bureaucracies" (a deliberate overlap of jurisdictions, or "set a thief to catch a thief") or politics viewed as a sort of marketplace—"mutual partisan adjustment" and pluralism—Americans have developed the idea of distributing "might" in all directions¹⁴⁷. The US Constitution does not specifically give federal courts the authority to rule that government activities are unconstitutional, as judicial review is vested at the Supreme Court that is currently one of the unique characteristics of US constitutional law¹⁴⁸.

Since jurisdiction or *intra vires* is at the heart of the issue and there is no statute that provides for an appeal, a court of law cannot regulate it. However, a court of law can revoke its directive by deeming it legally unlawful if it overreaches, misuses its authority, or is operating beyond its authority. In this concept, supreme courts or courts which are vested for jurisdiction by concerned states' constitution have the power to review on jurisdictional matters, error of facts or error of laws and rules of natural justice¹⁴⁹.

In Myanmar, section 25 of the 1947 Constitution therefore clearly established the authority of the Supreme Court, the highest court in the judicial hierarchy at the time, to issue five kinds of writs such as Writ of Habeas Corpus (She-daw-thwin Sar-chun-taw Amaint), Writ of Mandamus (Ar-nar-pay Sar-chun-taw Amaint), Writ of Prohibition (Tar-myt-sae sar-chun-taw Amaint), Writ of Quo Warranto (Ar-nar-paing-mae Sar-chun-taw Amaint), and Writ of Certiorari (Ahmut-khaw

---

147 Andrew Densire, *Administrative Law and Control over Government*, Malaya Law Review, July 1984, National University of Singapore, P.88, <https://www.jstor.org/stable/pdf/24864285>.

148 Article III of the Constitution of the United States of America, 1887.

149 U Zaw Min Tun, *Judicial Review over Quasi-Judicial Functions*, Universities Research Journal, Volume IV, No.1, 2-12, P.3.

၂.၅ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်

ဒီမိုကရေစီနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးသည် ပြည်သူ့အများစု၏ ဆန္ဒမဲဖြင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ထားသော အစိုးရဖြစ်သောကြောင့် အပြန်အလှန်ဆက်စပ်နေပါသည်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအတွက် ပြည်သူများ၏ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများ ရရှိခံစားနိုင်ရန် တရားဥပဒေ၏ လွှမ်းမိုးမှုနှင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည် အလွန်အရေးကြီးသည်။ အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှုသီအိုရီတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ဒီမိုကရက်တစ်နိုင်ငံများသည် မွန်တက်စကီယူ(Montesquieu)၏ အာဏာခွဲဝေသုံးစွဲခြင်းအယူဝါဒအပြင် William Blackstone ၏ အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှုသီအိုရီကို အသုံးပြုကာ အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေးနှင့် တရားစီရင်ရေး မဏ္ဍိုင်သုံးရပ်ကို ထူထောင်သည်။ အမှန်မှာ အာဏာများကို ခွဲဝေသုံးစွဲခြင်းသည် အစိုးရကိုယ်တိုင်က သုံးစွဲခြင်းပုံစံတစ်မျိုးဖြစ်ကာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုစီအတွင်း ရှိန်းကန်ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ဖန်တီးပေးသည်။ အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းခြင်းအယူအဆကို ဖွင့်ဆိုသူများသည် “ဗျူရိုကရေစီကိုဆန့်ကျင်ခြင်း” (တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များထပ်နေခြင်း၊ သို့မဟုတ် “သူခိုးဟုသမုတ်ရန် သူခိုးအဖြစ်ထောင်ချောက်ဆင်ခြင်း”) သို့မဟုတ် ဈေးကွက်အမျိုးအစားတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်သည့် နိုင်ငံရေး—ပါတီစွဲများ၏ညှိနှိုင်းမှု၊ ဗဟုဝါဒကျင့်သုံးမှု စသည်ဖြင့် သဘောထားကွဲလွဲမှုများရှိသည်—ဟုဆိုသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ထူးခြားသောလက္ခဏာများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းကို တရားရုံးချုပ်တွင် အပ်နှင်းထားသောကြောင့် အစိုးရ၏လုပ်ဆောင်မှုများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်မညီလျှင် ဖက်ဒရယ်တရားရုံးများကို စီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာကို အတိအကျပေးမထားပေ။

တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအတွင်းမှသာ ကျင့်သုံးခြင်းသည် ပြဿနာ၏ဗဟိုချက်ဖြစ်ပြီး အယူခံမှုအတွက် ပြဌာန်းထားသည့် ဥပဒေမရှိသောကြောင့် တရားရုံးတစ်ခုအား ထိန်းကျောင်းနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ သို့သော် တရားရုံးတစ်ခုသည် ၎င်း၏အမိန့်ကိုကျော်လွန်ပါက၊ ၎င်း၏အာဏာကို အလွဲသုံးစားပြုပါက သို့မဟုတ် ၎င်း၏အာဏာကို ကျော်လွန်၍ လုပ်ဆောင်နေပါက ၎င်းကို ဥပဒေအရ တရားဥပဒေနှင့်မညီဟုသတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် ၎င်း၏ညွှန်ကြားချက်ကို ရုပ်သိမ်းနိုင်သည်။ ဤအယူအဆတွင် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်များ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အတွက် အပ်နှင်းထားသော တရားရုံးချုပ် သို့မဟုတ် တရားရုံးများသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ၊ အချက်အလက်အမှား သို့မဟုတ် ဥပဒေများနှင့် သဘာဝတရားမျှတမှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများဆိုင်ရာ မှားယွင်းမှုများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် အခွင့်အာဏာရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၅ သည် ထိုအချိန်က တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအဆင့်ဆင့်တွင် အမြင့်ဆုံး တရားရုံးဖြစ်သည့် တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ အခွင့်အာဏာကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းပြဌာန်းထားပြီး တရားရုံးချုပ်၏ အခွင့်အာဏာတွင် ရှေ့တော်သွင်းစာချွန်တော်အမိန့် (Writ of Habeas Corpus)၊ အာဏာပေးစာချွန်တော်အမိန့် (Writ of Mandamus)၊ တားမြစ်စေစာချွန်တော်အမိန့် (Writ of Prohibition) အာဏာပိုင်မေးစာချွန်တော်အမိန့် (Quo Warranto) နှင့် အမှုခေါ်

sar-chun-taw Amaint). Similarly, the 2008 Constitution also provides that the Supreme Court of the Union has the power to issue the writs¹⁵⁰ for seeking judicial review on the administrative responsibilities. This exercising writ application is reinitiated in the 2008 constitution as the 1974 constitution didn't grant for judicial review.

The Supreme Court of the Union is also empowered to issue the writs under Section 16(A) of the Union Judiciary Law 2010. In addition to the Constitution and Union Judiciary Law, Section 491 of the Code of Criminal Procedure and Section 45 of the Specific Relief Act have comparable clauses pertaining to the authority to issue a writ. Chapter 37 of the Code of Criminal Procedure gives the High Court the authority to issue directives similar to a habeas corpus. The Supreme Court of the Union has not granted writs of habeas corpus to any individuals from 2011 to 2019¹⁵¹.

A writ of mandamus is a written order compelling government officials, organizations, or agencies to fulfill their legal obligations¹⁵². A notable case on writ of mandamus in Myanmar is Professor Dr. Daw Kyin Htay vs. Ministry of Education. Dr. Daw Kyin Htay, Professor and Head of the Department of Economics at Yangon University of Distance Education, received a compulsory pension order from the Ministry of Education, despite personal regulation and Section 55 of the Government Servant Law against it. The mandamus contradicts the constitution and establishes judicial procedures for writ jurisdiction, as stated in Section 16 (a) (2) of the Union Judiciary Law, 2010. In this case, civil service personnel malfeasances were not addressed in accordance with Constitutional Sections 2906, 347 (equal right before the law), and 349 (equal opportunity in public employment). The Ministry of Education's prior action negatively impacted the applicant by disregarding her ability to take responsibilities before retirement (60 years old in Myanmar). This implies she forfeited a legal entitlement as a citizen. Therefore, a writ of mandamus was issued to prevent her from being compelled to resign by the Ministry of Education. The application was approved, and the order notice for Dr. Daw Kyin Htay's retirement was set aside and the applicant won¹⁵³.

A subordinate court, tribunal, or administrative entity possessing quasi-judicial supervisory authority is issued a writ of certiorari. A writ is issued when a tribunal acts ultra vires, exceeds its jurisdiction, or contravenes principles of natural justice due to inaccuracies in the record. A writ of certiorari retrieves records from a subordinate court, administrative tribunal, or other entity for verification by a superior court, assuring compliance with jurisdictional boundaries and legal constraints. A writ is issued to modify, annul, or eliminate the effects of judicial or quasi-judicial actions of a subordinate court or tribunal, rather than ministerial or administrative acts¹⁵⁴. Quo Warranto is a writ given in

150 Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (2008), sec. 18(a) and 296(a).

151 Mi Khin Saw Aung, Writ Jurisdiction in Myanmar, Dagon University Research Journal, Vol 11, 2020, P.101.

152 Law Relating to the Application of Writ, 2014.

153 Dr. Daw Kyin Htay Vs. Ministry of Education, case no.290 (Civil Miscellaneous Application), 2013.

154 U Zaw Min Tun, Judicial Review over Quasi-Judicial Functions, Universities Research Journal, Volume IV, No.1, 2-12, P.9.

စာချွန်တော်အမိန့် (Certiorari) တို့ကို ထုတ်ပိုင်ခွင့်ပေးထားသည်။ အလားတူ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်လည်း ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ပတ်သက်၍ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအတွက် စာချွန်တော်ထုတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေသည် တရားစီရင်ရေး ဆိုင်ရာ ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် ခွင့်မပြုသောကြောင့် ဤစာချွန်တော်လျှောက်ထားမှုကို ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြန်လည်စတင်ခဲ့ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေးဥပဒေပုဒ်မ ၁၆(က)အရ စာချွန်တော် ထုတ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေးဥပဒေအပြင် ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၉၁ နှင့် သီးခြားသက်သာခွင့်အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၅ တို့ပါ စာချွန်တော်နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အခွင့်အာဏာနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပုဒ်မများရှိသည်။ ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးဥပဒေ အခန်း ၃၇ သည် တရားရုံးချုပ်အား ရှေ့တော်သွင်းစာချွန်တော်အမိန့်နှင့် ဆင်တူသော ညွှန်ကြားချက်များကို ထုတ်ပြန်ပိုင်ခွင့်ပေးထားသည်။ သို့သော်လည်း ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်အတွင်း မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမျှ ရှေ့တော်သွင်းစာချွန်တော်အမိန့်များကို ခွင့်ပြုခြင်းမရှိခဲ့ပါ။

အာဏာပေးစာချွန်တော်အမိန့်သည် အစိုးရအရာရှိများ၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ၎င်းတို့၏ တရားဝင်တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရန် အတင်းအကြပ်ခိုင်းစေသော စာဖြင့်ရေးသားထားသည့် အမိန့်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အာဏာပေးစာချွန်တော်အမိန့်နှင့်ပတ် သက်၍ ထင်ရှားသောအမှုမှာ ပါမောက္ခ ဒေါက်တာဒေါ်ကြင်ဌေးနှင့် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနတို့ဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်အဝေးသင်တက္က သိုလ် စီးပွားရေးပညာဌာန ပါမောက္ခချုပ် ဒေါက်တာဒေါ်ကြင်ဌေးသည် အစိုးရဝန်ထမ်းဥပဒေ ပုဒ်မ ၅၅ အရ ပညာရေးဝန်ကြီး ဌာနက ပင်စင်ပေးသည့်အမိန့်စာကို လက်ခံရရှိခဲ့သည်။ ယင်းအမိန့်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုဆန့်ကျင်ပြီး စာချွန်တော် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အတွက် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေးဥပဒေ၊ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ပုဒ်မ ၁၆(က)(၂) တွင် ဖော်ပြထားသည်။ ဤအမှုတွင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများ၏ လွှဲပြောင်းမှုများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၂၉၀၊ ၃၄၉ အရ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ကြိုတင်ဆောင်ရွက် မှုသည် လျှောက်ထားသူအား အငြိမ်းစားယူခြင်းမပြုမီ ၎င်း၏တာဝန်ဝတ္တရားများကို လျစ်လျူရှုခြင်းဖြင့် လျှောက်ထားသူအား အပျက်သဘောဆောင်သည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိခဲ့ပါသည်။ ယင်းအချက်က သူမသည် နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏ တရားဝင် အခွင့် အရေးကို ဆုံးရှုံးစေသည်။ ထို့ကြောင့် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနမှဆုတ်ထွက်ရန် အတင်းအကြပ်တားဆီးပိတ်ပင်သည့် ပင်စင်အမိန့် စာထုတ်ခဲ့သည့်အမှုတွင် တရားရုံးချုပ်မှ လျှောက်လွှာကိုအတည်ပြုပြီး အငြိမ်းစားယူရမည့် အမိန့်ကြော်ငြာစာကို ပလုပ်ခဲ့သဖြင့် လျှောက်ထားသူ ဒေါက်တာဒေါ်ကြင်ဌေး အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။

လက်အောက်ခံတရားရုံး၊ ခုံရုံး၊ သို့မဟုတ် စီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့အစည်းသည် တရားစီရင်ရေးတစ်ပိုင်း ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲမှု အာဏာ ပိုင်အဖွဲ့ကို အမှုခေါ်စာချွန်တော်အမိန့်ထုတ်သည်။ ခုံရုံးတစ်ခုသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကိုကျော်လွန်၍ အသုံးချခြင်းပြုမှုသော အခါ ၎င်း၏တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ကို ကျော်လွန်နေသည် သို့မဟုတ် မှတ်တမ်းတွင် မှားယွင်းမှုများကြောင့် သဘာဝတရားမျှတမှုဆိုင် ရာ အခြေခံမူများကို ချိုးဖောက်သည့်အခါ အမှုခေါ်စာချွန်တော်အမိန့်ထုတ်နိုင်သည်။ အမှုခေါ်စာချွန်တော်သည် လက်အောက်ခံ တရားရုံး၊ အုပ်ချုပ်ရေးခုံရုံး သို့မဟုတ် အထက်တရားရုံးတစ်ခုမှ စိစစ်ရန်အတွက် အခြားအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုထံမှ မှတ်တမ်းများကို တောင်းယူပြီး တရားစီရင်ရေးနယ်နိမိတ် ကန့်သတ်ချက်များနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာကန့်သတ်ချက်များကို လိုက်နာရန် အာမခံပါသည်။ ဝန်ကြီးဌာန သို့မဟုတ် စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာလုပ်ရပ်များထက် လက်အောက်ခံတရားရုံး သို့မဟုတ် ခုံရုံး၏ တရားစီရင်ရေး သို့မ ဟုတ် တစ်ပိုင်းတစ်ပိုင်းစီရင်ခွင့်ရှိသော ခုံရုံး၏တရားစီရင်ရေး သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို

written form regarding the actions of any government agency or authorized entity, following an examination and hearing to determine whether such actions are legally compliant with the applicable Law, Rule, Regulation, Procedure, Order, Notification, or Instruction concerning any party or parties¹⁵⁵. The writ of Prohibition is a written order that prohibits any court or quasi-judicial body from performing functions that exceed its jurisdiction or engage in ultra vires actions.

Dr. Mi Khin Saw Aung examined writ applications from 2011 to 2019, revealing a total of 264 writs over ten years, comprising 49 writs of mandamus, 1 writ of prohibition, 18 writs of quo warranto, and 196 writs of certiorari. Writs application can be said to control the arbitrary actions of executive as well as judiciary sectors that is also one of the methods of checks and balances among the branches of government, specifically between the judiciary and the executive branches. Moreover, William Blackstone's theory of "checks and balances," primarily articulated in his "Commentaries on the Laws of England," delineates a system wherein distinct branches of government—namely legislative, executive, and judicial—possess the capacity to limit or "check" the powers of one another, thereby averting the concentration of authority within a single branch, ensuring an equitable distribution of power, and protecting individual liberties; fundamentally, each branch serves as a constraint on the others.

Another method of judicial review is anticipated to readjust the balance of power among the three branches of government. The Constitutional Tribunal is authorized by the 2008 constitution to interpret constitutional provisions and adjudicate conflicts among government branches. The Constitutional Tribunal was established on February 11, 2011, to judge matters of constitutionality, evaluate legislative actions, oversee government personnel and agencies, and assess the validity of elections and political parties. During a joint session of the country's Parliament, with three judges having been selected by President Thein Sein, three by the Speaker of the Lower House, and three by the Speaker of the Upper House¹⁵⁶. Since the first term of 2011 till now, there are no judge from ethnic group as the names of ethnic people are very apparent to identify, and there are only two female judges. There was a case submitted by Dr. Aye Maung and 23 MPs in 2011 that there was no equal treatment to the minister of National Races Affairs Ministry due to exclusion of honorariums, trip allowances with other ministers. Constitutional tribunal declared it is unconstitutional and then the related law was amended to give equal rights¹⁵⁷.

---

155 Law Relating to the Application of Writ, 2014.

156 Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (2008), sec. 321.

157 Submission to Constitutional Tribunal, No.2/2011. https://data.opendevlopmmentmekong.net/my/laws_record/constitutional-tribunal-of-myanmar-references/resource/770a64c0-5cd9-4b58-8ea3-6abba8c34482

ပြင်ဆင်ရန်၊ ပယ်ဖျက်ရန် သို့မဟုတ် ဖယ်ရှားပစ်ရန် အမှုခေါ်စာချွန်တော်ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။ အာဏာပိုင်မေးစာချွန်တော်အမိန့်သည် မည်သည့်အစိုးရအေဂျင်စီ သို့မဟုတ် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရအဖွဲ့အစည်း၏ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အမှုသည်တစ်ဦးချင်း သို့မဟုတ် အမှုသည်များက တောင်းဆိုခွင့်ရှိသည့် စာချွန်တော်ပုံစံဖြစ်ပြီး အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ညွှန်ကြားချက်များနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိ စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ကြားနာစစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ တားမြစ်စာချွန်တော်သည် မည်သည့်တရားရုံး သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းစီရင်ခွင့်ရှိသော တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့များကို ၎င်း၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာထက် ကျော်လွန်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များမှ တားမြစ်ထားသော စာဖြင့်ရေးသားထားသည့် အမိန့်ဖြစ်သည်။

ဒေါက်တာ မိခင်စောအောင်သည် သူမ၏သုတေသနတွင် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်အထိ စာချွန်တော်လျှောက်ထားမှုတွင် ဆယ်နှစ်အတွင်း စုစုပေါင်းစာချွန်တော် ၂၆၄ စောင်၊ အာဏာပေးစာချွန်တော်အမိန့် ၄၉ စောင်၊ တားမြစ်စာချွန်တော်အမိန့် ၁ စောင်၊ အာဏာပိုင်မေးစာချွန်တော်အမိန့် ၁၈ စောင်နှင့် အမှုခေါ်စာချွန်တော်အမိန့် ၁၉၆ စောင်တို့ပါဝင်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ စာချွန်တော်လျှောက်လွှာသည် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်တို့၏ တရားလက်လွတ်လုပ်ဆောင်မှုများ၊ အထူးသဖြင့် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်တို့အကြား အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှု နည်းလမ်းများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍတို့ကို ထိန်းချုပ်ရန်ဟုဆိုနိုင်သည်။ ထို့အပြင် William Blackstone ၏ အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှုသီအိုရီသည် ၎င်း၏ “အင်္ဂလန်ဥပဒေများဆိုင်ရာမှတ်ချက်များ”စာအုပ်တွင် အဓိကအားဖြင့် ဖော်ပြထားသည်မှာ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးတို့တွင် အစိုးရ၏ သီးခြားအာဏာခွဲဝေမှုဖြစ်သော စနစ်တစ်ရပ်—ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးတို့အား ကန့်သတ်ရန် သို့မဟုတ် “စစ်ဆေး”နိုင်ရန်ဖြစ်သောကြောင့် အာဏာခွဲဝေသုံးစွဲခြင်း၊ လူတစ်ဦးချင်းစီ၏လွတ်လပ်မှုကို ကာကွယ်ခြင်း၊ အခြေခံအားဖြင့် ကဏ္ဍတစ်ခုစီသည် အခြားအရာများအပေါ် ကန့်သတ်လုပ်ဆောင်နိုင်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

တရားစီရင်ရေးပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၏ အခြားသောနည်းလမ်းမှာ အစိုးရမဏ္ဍိုင်သုံးရပ်အကြား အာဏာချိန်ခွင်လျှာကို ပြန်လည်ချိန်ညှိရန် မျှော်မှန်းထားသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံးအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန်နှင့် အစိုးရဌာနခွဲများအကြား ပဋိပက္ခများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ရန် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ခွင့်ပြုထားသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးကို ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို တရားစီရင်ရန်၊ ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များကို အကဲဖြတ်ရန်၊ အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် အေဂျင်စီများကို ကြီးကြပ်ကာ ရွေးကောက်ပွဲနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ တရားဝင်မှုကို အကဲဖြတ်ရန်တို့အတွက် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ ပူးတွဲအစည်းအဝေးတွင် သမ္မတဦးသိန်းစိန်မှ တရားသူကြီးသုံးဦး၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌမှ သုံးဦးနှင့် အထက်လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌမှ သုံးဦးတို့အား ခုံရုံးထိုင်ရန် ရွေးချယ်ခန့်အပ်ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ပထမသက်တမ်းမှစပြီး ယခုအချိန်အထိ ထမ်းဆောင်ခဲ့သော ခုံရုံးအဖွဲ့ဝင်များတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအမည်များ မပါသည်မှာ အလွန်ထင်ရှားသောကြောင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုမှ တရားသူကြီးတစ်ဦးမျှမရှိခဲ့ခြင်း၊ အမျိုးသမီးတရားသူကြီး နှစ်ဦးသာရှိခြင်းတို့ တွေ့ရသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ဒေါက်တာအေးမောင်နှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၂၃ ဦးတို့က ဉာဏ်ပူဇော်ခဲ၊ အခြားဝန်ကြီးများနှင့် ခရီးစရိတ်များကို ချန်လှပ်ထားခြင်းကြောင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဝန်ကြီးဌာန၏ ဝန်ကြီးအား တန်းတူညီမျှဆက်ဆံမှုမရှိဟုဆိုကာ ခုံရုံးသို့ တင်ပြခဲ့သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေခုံရုံးက ယင်းအချက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေခုံမညီဟု ကြေညာပြီး တန်းတူအခွင့်အရေးပေးရန် ဆက်စပ်ဥပဒေကိုပြင်ဆင်ခဲ့သည်။

Most of the nominees were reportedly academics and legal experts, although it was headed by a former general. An occurrence jeopardizing judicial independence occurred in 2012, referred to as the 'Union Level Organization' case. Under the 2011 legislation governing the Union Parliament, which comprises the House of Representatives and the House of Nationalities (hereinafter referred to as the Union level legislature), each chamber is empowered to form committees, commissions, and bodies to effectively execute legislative functions autonomously. The Union-level legislature asserted its designation as the 'Union Level Organization,' possessing enhanced powers, including the authority to submit bills to the Union-level legislature and to participate in discussions during legislative sessions with the Speakers' consent. President Thein Sein presented a petition to the Tribunal to ascertain if these Committees possess 'Union Level' status. The 2008 Constitution references the 'Union Level Organization' multiple times, although it fails to offer a definitive explanation. The Tribunal determined that the 'Union Level Organization' is to be selected by the President with the consent of the Union Parliament¹⁵⁸. The Tribunal concurrently determined that individuals not selected by the President, but instead created by parliamentary decree, could not be classified as a 'Union Level Organization.' Consequently, the legislature broadly contested the Tribunal's ruling and commenced impeachment proceedings against all nine members. This action arose from the legislature's belief that the Tribunal aimed to limit its authority¹⁵⁹. President Thein Sein and military MPs in the parliament rejected the impeachment, leading to the voluntary resignation of the nine justices of the Constitutional Tribunal of Myanmar (Burma) in September 6, 2012.¹⁶⁰.

The abrupt move was made in response to a vote to impeach them taken that day by the Lower House of the country's Parliament as part of a dispute between that body and the government of President Thein Sein. The President's appeal to Parliament to settle the disagreement by amendment of the Constitution, rather than impeachment of the justices, did not succeed. The dispute between the government and the Parliament over the Tribunal began in March but gained momentum after the formation in August 2012 of a Rule of Law Committee, headed by opposition leader and Member of Parliament Aung San Suu Kyi. The basis for the disagreement, and ultimately the impeachment, was the MPs' objection to a March decision of the Tribunal that denied parliamentary committees the status of national-level organizations. Without such a status the committees could not overrule the government or, for example, summon government ministers for questioning¹⁶¹. (Jonathan Head, *Burmese MPs Force Out Constitutional Court Judges*, BBC NEWS (Sept. 6, 2012).) According to Lower House MP Pe Than,

---

158 <https://www.csis.org/analysis/myanmars-crisis-calls-constitutional-overhauling>

159 <https://burmese.voanews.com/a/burma-constitutional-tribunal-denied-to-quit-position/1491901.html>

160 <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2012-09-12/burma-resignation-of-constitutional-court-justices/>

161 Jonathan Head, [Burmese MPs Force Out Constitutional Court Judges](#), BBC NEWS (September 6, 2012).

ခုံရုံးအဖွဲ့ဝင်များတွင် စစ်ဗိုလ်ချုပ်ဟောင်းတစ်ဦးမှ ဦးဆောင်ထားသော်လည်း အမည်စာရင်းတင်သွင်းခံရသူအများစုမှာ ပညာရှင်များနှင့် ဥပဒေရေးရာကျွမ်းကျင်သူများဖြစ်သည်ဟု သိရသည်။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကို ထိခိုက်စေသည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခု 'ပြည်ထောင်စုအဆင့်အဖွဲ့အစည်း'ဟု ရည်ညွှန်းထားသည့် အမှုတစ်ခု ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများပါဝင်သော အမျိုးသားလွှတ်တော် နှစ်ရပ်ပေါင်းသည့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် (ယခင် ပြည်ထောင်စုအဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ဟုခေါ်ဆိုသည်။)သည် ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဥပဒေပြုဋ္ဌာန်းချက်အရ လွှတ်တော်အသီးသီးသည် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများကို ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် ကော်မတီများ၊ ကော်မရှင်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ ဖွဲ့စည်းခွင့်ရှိသည်။

ပြည်ထောင်စုအဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးမှုများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်အပါအဝင် တိုးမြှင့်အာဏာများကို ပြည်ထောင်စုအဆင့် ဥပဒေပြုအဖွဲ့အဖြစ် သတ်မှတ်ကြောင်း အခိုင်အမာပြောကြားခဲ့သည်။ သမ္မတဦးသိန်းစိန်က ဤကော်မတီများသည် ပြည်ထောင်စုအဆင့် ဟုတ်/မဟုတ် စစ်ဆေးပေးရန် ခုံရုံးသို့တင်ပြခဲ့သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် တိကျသောချာသော ရှင်းလင်းချက်ကို မဖော်ပြထားသော်လည်း 'ပြည်ထောင်စုအဆင့်အဖွဲ့အစည်း'ကို အကြိမ်ကြိမ် ကိုးကားဖော်ပြထားသည်။ ပြည်ထောင်စုအဆင့် အဖွဲ့အစည်းကို နိုင်ငံတော်သမ္မတက ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ရွေးချယ်ရန် ခုံရုံးကဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ခုံရုံးသည် နိုင်ငံတော်သမ္မတက ရွေးချယ်ထားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များကို 'ပြည်ထောင်စုအဆင့်အဖွဲ့အစည်း'အဖြစ် ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းမပြုဘဲ ပါလီမန်အမိန့်ဖြင့် ဖန်တီးထားသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်များကို 'ပြည်ထောင်စုအဆင့်အဖွဲ့အစည်း'အဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းမပြုနိုင်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် ခုံရုံး၏စီရင်ချက်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကန့်ကွက်ခဲ့ပြီး အဖွဲ့ဝင်ကိုးဦးလုံးကို စွပ်စွဲပြစ်တင်မှု စတင်ခဲ့သည်။ ဤလုပ်ဆောင်ချက်မှာ ခုံရုံးသည် ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ကန့်သတ်ရန်ရည်ရွယ်သည်ဟု သော ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ယုံကြည်ချက်မှ ထွက်ပေါ်လာသည်။ သမ္မတဦးသိန်းစိန်နှင့် တပ်မတော်သား လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် စွပ်စွဲပြစ်တင်မှုကို ပယ်ချခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဆိုင်ရာခုံရုံး(မြန်မာ)မှ တရားသူကြီး ၉ ဦးစလုံးသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၆ရက်နေ့တွင် ရာထူးမှနှုတ်ထွက်ခဲ့သည်။

၎င်းတို့နှင့် သမ္မတဦးသိန်းစိန်အစိုးရကြား အငြင်းပွားမှု တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် ပြည်သူ့လွှတ်တော်က စွပ်စွဲပြစ်တင်ရန် ထိုနေ့တွင် ပြည်သူ့လွှတ်တော်က မဲခွဲဆုံးဖြတ်ခဲ့ပြီး ရုတ်ခြည်း အဆိုပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ တရားသူကြီးများကို စွပ်စွဲပြစ်တင်ခြင်းထက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးဖြင့် သဘောထားကွဲလွဲမှုများကို ဖြေရှင်းရန် သမ္မတက လွှတ်တော်သို့ပန်ကြားခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ပေ။ အစိုးရနှင့် လွှတ်တော်ကြား ခုံရုံးအမှုအား မတ်လတွင် စတင်ခဲ့သော်လည်း အတိုက်အခံခေါင်းဆောင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်သော တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကော်မတီကို ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ဖွဲ့စည်းပြီးနောက် အရှိန်အဟုန်ဖြင့် မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ သဘောထားကွဲလွဲမှုနှင့် နောက်ဆုံးတွင် ရာထူးမှဖြုတ်ချခံရခြင်း၏ အခြေခံမှာ လွှတ်တော်ကော်မတီများအား အမျိုးသားအဆင့်အဖွဲ့အစည်းများ၏ အဆင့်အတန်းကို ငြင်းပယ်သည့် မတ်လတွင် ခုံရုံး၏ဆုံးဖြတ်ချက်ကို လွှတ်တော်အမတ်များက ကန့်ကွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေမရှိလျှင် ကော်မတီများသည် အစိုးရကို လွှမ်းမိုးနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ဥပမာအားဖြင့် အစိုးရဝန်ကြီးများကို မေးမြန်းရန်ဆင်ခေါ်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ပြည်သူ့လွှတ်တော်အမတ် ဦးဖေသန်း၏ ပြောကြားချက်အရ-

[w]e found this Constitutional Tribunal cannot work in a democratic way. This is why we asked for them to withdraw even though we did not want to do it ... If they have power above Parliament, there will be no one who can control the government. We are worried that there will be no checks and balances on the government, and the government may act similar to the last the military regime ... .

*(Nine Judges Quit in
Constitution Tribunal Row, supra.)*

Amyotha Hluttaw parliamentary members led by Union Solidarity and Development Party submitted a case to Constitutional Tribunal in 2019 whether the tasks of both the Joint Committee on Amending Constitution and Joint Committee to Scrutinize the Second Bill of Amending Constitution should be examined constitutionality. In this case, the Tribunal dismissed the proposal by declaring that parliamentary members shall continue by themselves¹⁶². The Constitutional Tribunal's function is to assess the constitutionality or unconstitutionality of government activities. While its essential function is to restrict the government's arbitrary actions in accordance with the constitution, the constitution itself does not guarantee fundamental human rights. Consequently, the judicial review procedure, including the constitutional tribunal mechanism, fundamentally involves both legal and factual inquiries that cannot enhance democracy and the rule of law.

---

¹⁶² Submission to Constitutional Tribunal, No.2/2019.

“ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံးသည် ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းအရ လုပ်ဆောင်နိုင်မည် မဟုတ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အဲဒါကြောင့် ကျနော်တို့က မလုပ်ချင်ပေမယ့် ရုပ်သိမ်းပေးဖို့တောင်းဆိုတယ်။ သူတို့က ပါလီမန်အထက်မှာ အာဏာရှိရင် အစိုးရကို ချုပ်ကိုင်နိုင်တဲ့သူမရှိတော့ဘူး။ အစိုးရအပေါ် အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှု ရှိလာမှာကို စိုးရိမ်ပြီး အစိုးရဟာ ပြီးခဲ့တဲ့ စစ်အစိုးရလက်ထက်တုန်းကလို အလားတူလုပ်ဆောင်လာနိုင်ပါတယ်။ (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေခုံရုံးမှ တရားသူကြီးကိုးဦး နုတ်ထွက်ခဲ့သည်။)

ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ ဦးဆောင်သည့် အမျိုးသားလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး ပူးပေါင်းကော်မတီနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေကြမ်းစိစစ်ရေး ပူးပေါင်းကော်မတီတို့ နှစ်ဦးစလုံး၏ တာဝန်များကို ၂၀၁၉ ခုနှစ်အတွင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးသို့ တင်ပြခဲ့သည်။ ယင်းကိစ္စနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ခုံရုံးက လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကိုယ်တိုင် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရမည်ဟု ကြေညာခြင်းဖြင့် အဆိုကိုယ်ချခဲ့သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံး၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာမှာ အစိုးရလုပ်ဆောင်ချက်များ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်ညီညွတ်မှု ရှိ၊ မရှိကို အကဲဖြတ်ရန်ဖြစ်သည်။ ၎င်း၏ မရှိမဖြစ်လုပ်ငန်းမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ အစိုးရ၏ မတရားလုပ်ဆောင်မှုများကို ကန့်သတ်ရန်ဖြစ်သော်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုယ်တိုင်က အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများကို အာမခံချက်မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံး ယန္တရားအပါအဝင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အခြေခံအားဖြင့် ဒီမိုကရေစီနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ခြင်းမရှိသော တရားဥပဒေနှင့် အမှန်တရားဆိုင်ရာ စုံစမ်းမေးမြန်းမှု နှစ်ခုစလုံး ပါဝင်ပါသည်။

2.6 The Rule of Law and Its Failure to Protect Human Rights in Myanmar

---

As discussed above, the term “rule of law” is used frequently in reference to a wide variety of desired end states. Neither scholars nor practitioners have settled upon an accepted definition. However, the term usually refers to a state in which citizens, corporations, and the state itself obey the law and laws are derived from democratic consensus¹⁶³. As de Mello de Mello suggested, rule of law will be “a fruitful principle to guide us toward agreement and results,” and “a touchstone for us in spreading the culture of human rights.”¹⁶⁴

The concept of Rule of law is integral to and necessary for democracy and good governance, and so it is said to facilitate geopolitical stability and global peace, and it may prevent wars, limiting some of the worst atrocities associated with military conflicts¹⁶⁵. For decades, Myanmar has been embroiled in civil wars and atrocities committed by the military seriously happened in Rakhine State as well as in ethnic people area. Conversely, it signifies a deficiency of the rule of law. In studying the democracy and governance’s assessment framework created by USAID, personal security is paramount to most of the people¹⁶⁶. The guideline explored the essential elements of the rule of law such as order and security, legitimacy, checks and balances, fairness and effective application.

Myanmar gained its independence in 1948 and faced military coups in 1959, 1962, 1988 and the last in 2021. The country was ruled by military dictatorship for 6 decades. The economy, social order, cultural diversity, and political freedoms had all steadily declined during the military dictatorship.

Furthermore, there had been a rise in violations of human rights¹⁶⁷. After 2021 coup, Myanmar human rights violations became the worst in the world, and human rights violations against ethnic minorities have increased dramatically. This led to armed conflicts between the military and ethnic armed groups. The Bamar ethnic makeup 68% of the country’s population, and the government of

---

163 USAID’s Office of Democracy and Governance, Rule of Law Division, Guide to Rule of Law Country Analysis: The Rule of Law Strategic Framework, A Guide for USAID Democracy and Governance Officers, August 2008, pg. 6, para 1.

164 Randall Peerenboom, Human Rights and Rule of Law: What’s the Relationship? 2004, 2.

165 Ibid., 3.

166 USAID’s Office of Democracy and Governance, Rule of Law Division, Guide to Rule of Law Country Analysis, 8.

167 Ahmet Yigitalp Tulga, Student, National Sun Yat Sen University, Kaohsiung, Taiwan, Human Rights Violations in Myanmar: Rohingya Case, Internal Journal of Advance Research and Development, Volume 3, Issue 11, pp. 54, para 1, www.ijarnd.com.

၂.၆။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်းနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး

အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း “တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး”ဟူသော ဝေါဟာရကို ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့်သုံးကြသည်။ ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များသည် ရှင်းလင်းပြတ်သားသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တခုတည်းအပေါ် အပြည့်အဝ သဘောတူခြင်းမပြုပေ။ သို့သော် အများအားဖြင့် ဝေါဟာရသည် နိုင်ငံသားများ၊ ကော်ပိုရေးရှင်းများနှင့် နိုင်ငံတော်ကိုယ်တိုင်က ဥပဒေနှင့် ဥပဒေများကိုလိုက်နာသော ဒီမိုကရေစီသဘောဆန္ဒမှ ဆင်းသက်လာသော နိုင်ငံတစ်ခုကိုရည်ညွှန်းသည်။ De Mello အကြံပြုထားသည့်အတိုင်း တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုသည် “သဘောတူညီချက်နှင့် ရလဒ်များဆီသို့ ကျွန်ုပ်တို့အားလမ်းညွှန်ပေးမည့် ကောင်းမွန်သော အခြေခံမူတခု”နှင့် “လူ့အခွင့်အရေးယဉ်ကျေးမှု ပြန့်ပွားရေးအတွက် အဓိကသော့ချက်တခု”ဖြစ်သည်။

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအယူအဆသည် ဒီမိုကရေစီနှင့် ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်မှုစနစ်အတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပြီး ပထဝီနိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှုနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာငြိမ်းချမ်းရေးကို ကောင်းမွန်စေပြီး စစ်ပွဲများ၏အကျိုးဆက် စစ်ရေးပဋိပက္ခများနှင့် ဆက်စပ်နေသော အဆိုးရွားဆုံး ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုအချို့ကို တားဆီးကန့်သတ်ထားနိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆယ်စုနှစ်များစွာပြည်တွင်းစစ်များနှင့် တပ်မတော်မှ ကျူးလွန်ခဲ့သော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများသည် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်သာမက တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင်လည်း ပြင်းထန်စွာဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် ဤသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုအားနည်းခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ USAID မှ ရေးဆွဲထားသော ဒီမိုကရေစီနှင့်အုပ်ချုပ်မှု၏ အကဲဖြတ်မှုဘောင်ကို လေ့လာရာတွင် လူ့အများစုအတွက် တစ်ကိုယ်ရေလုံခြုံရေးသည် အဓိကအရေးကြီးသည်။ လမ်းညွှန်ချက်တွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သည့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ လုံခြုံရေး၊ တရားဝင်မှု၊ အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှု၊ တရားမျှတမှုနှင့် ထိရောက်သော အသုံးချမှု စသည့်အချက်များအား တင်ပြခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့ပြီး ၁၉၅၉၊ ၁၉၆၂၊ ၁၉၈၈ နှင့် နောက်ဆုံး ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် စစ်အာဏာသိမ်းမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံကို စစ်အာဏာရှင်စနစ်ဖြင့် ဆယ်စုနှစ် ၆ ခုကြာအုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုကွဲပြားမှုနှင့် နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်မှုများသည် စစ်အာဏာရှင်စနစ်အတွင်း တဖြည်းဖြည်းကျဆင်း လာခဲ့သည်။

ထို့အပြင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် ပိုမိုများပြားလာခဲ့သည်။ ၂၀၂၁ခုနှစ် အာဏာသိမ်းမှုနောက် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အဆိုးရွားဆုံးဖြစ်လာခဲ့ပြီး တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ သိသိသာသာ များပြားလာခဲ့သည်။ ယင်းကြောင့် တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကြား လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ဗမာတိုင်းရင်းသားသည် နိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၆၈ ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူမျိုးစုပေါင်း ၁၃၅ မျိုးရှိကြောင်း အစိုးရမှ အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ ဗမာ့မွတ်ဆလင်များကို ၁၉၈၂ နိုင်ငံသားဥပဒေမပြဋ္ဌာန်းမီ တိုင်း

Myanmar acknowledges that there are 135 different ethnic groups in the country. Burmese Muslims were acknowledged as a ethnic group prior to the 1982 citizenship law's passage, but they were no longer recognized as such following its passage¹⁶⁸. This multi-ethnic structure leads to a lot of issues. Human rights violations like rape, torture, and force replacement are brought by these issues. In addition to the military, armed ethnic organizations also have many human rights violations such as rape, torture, and murder, and they receive forced taxes from local residents¹⁶⁹.

Myanmar belongs to the longest civil war in the world due to the protracted armed conflict between the military and ethnic armed groups. These 60-year-long armed conflicts hinder access to fundamental rights, health services, increase diseases and human rights violations in the area, and more. The army committed numerous acts of violence against civilians, particularly in conflict areas like Karen and Rohingya regions. Restrictions on movement may prevent farmers from working on their land or trading their crops, and forced labor takes up time that could have been spent in the fields or earning money to purchase food, and so these are just the ways that food insecurity is linked to human rights violations. Household hunger, forced labor, assault, and human rights violations pertaining to food security have all been issues in Chin State, western Myanmar¹⁷⁰.

Despite being created in 2014, the Myanmar National Human Rights Commission (MNHRC) lacks independence and has not sufficiently addressed violations, particularly those that take place in areas of armed conflict. As a result of the pressures of international organizations, in 2012, the government started negotiations about a cease-fire with some of the armed separatist organizations, and this process consists of three main categories: cease-fire, reconciliation, and political dialogue. However, Rohingya Muslims were not taken into account in this reform and peace process. There was an increase in Buddhist nationalism in Myanmar, and these nationalist groups agitated Buddhists against other religions, particularly Islam, and these groups often make anti-Muslim speeches. In 2013, extremist Buddhist 969 movement and Ma-Ba-Tha organizations started acts of violence against Muslim people, particularly Rohingya¹⁷¹. Social media has been used by Ma Ba Tha organizations to write and spread racist hate speech against the Rohingya¹⁷². Racial animosity among the populace grew as a result. Genocide like the Inn Din Village Massacre occurred because of that hatred. The culprit behind all this is the military.

---

168 RL-CGs-17, Concern Group, September 4, 2024.

169 Internal Journal of Advance Research and Development, Volume 3, Issue 11, Ahmet Yigitalp Tulga, Student, National Sun Yat Sen University, Kaohsiung, Taiwan, Human Rights Violations in Myanmar: Rohingya Case, pg. 54, para 7, www.ijarnd.com.

170 William W. Davis, Luke C. Mullany, Eh Kalu Shwe Oo, Adam K. Richards, Vincent Lacopino, Chris Beyrer, Health and Human Rights in Karen State, Eastern Myanmar, August 26, 2015, pg. 10, para 2.

171 Internal Journal of Advance Research and Development, Volume 3, Issue 11, Ahmet Yigitalp Tulga, Student, National Sun Yat Sen University, Kaohsiung, Taiwan, Human Rights Violations in Myanmar: Rohingya Case, pg. 57, para 3, www.ijarnd.com; RL-CGs-17, Concern Group, September 4, 2024.

172 RL-CGs-17, Concern Group, September 4, 2024.

ရင်းသားလူမျိုးစုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့သော်လည်း ယင်းဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပြီးနောက် အသိအမှတ်ပြုမှုကို ပယ်ဖျက်ခဲ့သည်။ ဤ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံမှုသည် ပြဿနာများစွာကို ဦးတည်စေသည်။ မုဒိမ်းမှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အင်အားသုံး ရွှေ့ပြောင်း စေမှုကဲ့သို့သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် ယင်းပြဿနာများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ တပ်မတော်အပြင် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများသည် မုဒိမ်းမှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်သတ်ဖြတ်မှု စသည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု များကို အများအပြားကျူးလွန်ကြပြီး ဒေသခံများထံမှ အတင်းအကြပ် အခွန်ငွေများ ကောက်ခံရယူကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကြား ကာလရှည်ကြာ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများကြောင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အရှည်ကြာဆုံးပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်ပွားလျက်ရှိနေသည်။ နှစ်ပေါင်း ၆၀ ကြာ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများသည် အခြေခံအခွင့်အရေးများ၊ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိရန် အဟန့်အတားဖြစ်စေပြီး ဒေသအတွင်း ရောဂါဘယများ ပိုမိုတူးစက်ဖြစ် ပွားခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ပိုမိုဖြစ်ပွားစေခဲ့သည်။ တပ်မတော်သည် အထူးသဖြင့် ကရင်နှင့် ရိုဟင်ဂျာဒေသ များကဲ့သို့သော ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာဒေသများတွင် အရပ်သားများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများအပြားကို ကျူးလွန်ခဲ့သည်။ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာခြင်းဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များကြောင့် လယ်သမားများသည် ၎င်းတို့၏ လယ်ယာမြေများပေါ်တွင် အလုပ်လုပ် ကိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် အသီးအနှံများရောင်းဝယ်ခြင်းမှ အတားအဆီးဖြစ်ခြင်းနှင့် အမွေလုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုတို့သည် ၎င်းတို့၏ လယ်ယာမြေများတွင် ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးခြင်း သို့မဟုတ် စားနပ်ရိက္ခာဝယ်ယူရန် ငွေရှာခြင်းတို့ကို နှောင့်နှေးကြန့်ကြာစေသည့် အတွက် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုဖြစ်သည်။ စားနပ်ရိက္ခာမလုံလောက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အစာရေစာငတ်မွတ်မှု၊ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှု၊ တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းမှု၊ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုနှင့်ပတ်သက်သည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံအနောက်ဘက် ချင်းပြည်နယ်တို့တွင် ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်(MNHRC)သည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော်လည်း လွတ်လပ်မှုကင်းမဲ့နေ ပြီး အထူးသဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားနေသည့် နယ်မြေများတွင်ဖြစ်ပွားသည့် ချိုးဖောက်မှုများကို လုံလုံလောက် လောက် ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၏ ဖိအားများကြောင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် အစိုးရသည် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အချို့နှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးညှိနှိုင်းမှု စတင်ခဲ့ပြီး ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အပစ်ရပ်ရေး၊ အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲဟူ၍ အမျိုးအစား(၃)မျိုး ပါဝင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဤပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ရိုဟင်ဂျာမူဆလင်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမပြုခဲ့ကြပါ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသားရေး ဝါဒဖြန့်တက်လာခဲ့ပြီး ၎င်းအမျိုးသားရေးအုပ်စုများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များကို တခြားဘာသာတရားများ၊ အထူးသဖြင့်အစ္စလာမ် ဘာသာကို ဆန့်ကျင်ရန် သွေးထိုးလှုံ့ဆော်ပေးခဲ့ပြီး ယင်းအုပ်စုများသည် မွတ်စလင်ဆန့်ကျင်ရေး ဟောပြောချက်များကို မကြာ ခဏ ပြုလုပ်လေ့ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် အစွန်းရောက် ဗုဒ္ဓဘာသာ ငြိမ်လှုပ်ရေးနှင့် မာသအဖွဲ့အစည်းများမှ မွတ်စလင် များ အထူးသဖြင့် ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများစတင်ခဲ့သည်။ မာသအဖွဲ့အစည်းများသည် ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် လူမျိုးရေးအရခွဲခြားသည့် အမုန်းစကားများကို ဆိုရှယ်မီဒီယာများအသုံးပြု၍ ရေးသားဖြန့်ဝေခဲ့ကြသည်။ ထိုရလဒ်အနေဖြင့် ပြည်သူထုများအကြား လူမျိုးရေးမုန်းတီးမှုများ ကြီးထွားလာခဲ့သည်။ ထိုအမုန်းတရားများကြောင့် အင်းဒင်ကျေးရွာတွင် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ဤအခြင်းအရာများအားလုံး၏ တရားခံသည် တပ်မတော်ပင်ဖြစ်သည်။

The fundamental rights to which all citizens are entitled are not granted to ethnic minorities. For instance, they encounter challenges when creating a national identity card because of irrational limitations based on factors like race and skin colour¹⁷³. In certain situations, obtaining a national card may require a significant financial outlay¹⁷⁴. Some people never receive national identity card, and as a result, they die before becoming citizens¹⁷⁵. These ethnic minorities are unable to exercise their fundamental rights, including the rights to education, life, health care, equality, freedom, protection, privacy, employment, and religion, because they lack the right to citizenship. There was no action taken to stop human rights violations, and neither the government nor the parliament upheld these rights to equality. These minorities are also lacking access to justice because the courts are failing to uphold human rights.

The likelihood of successful democratic justice or truth-telling has been further undermined by the February 2021 military coup and the recurrent persecution of significant segments of the populace¹⁷⁶. Thousands of civilian casualties were reported, and many more activists and other civilians were arrested and imprisoned as a result of the violent response to subsequent protests across the country following the military's February 2021, coup¹⁷⁷. People live in fear and uncertainty because SAC has the authority to enact laws that have not yet been done so¹⁷⁸. The law for protection of personal privacy and personal security of citizens was suspended¹⁷⁹. For instance, entering a building to conduct a search without a warrant is not prohibited¹⁸⁰. Following the coup, everyone's rights were taken away. Despite the law's prohibitions on making arrests without a warrant and limiting detention to 24 hours, arrests are being made without one¹⁸¹. The terrorist military has been committing crimes against humanity, war crimes, or genocide, mostly in Sagaing, Anya, and Karenni regions. The People's Defense Forces and ethnic armed organizations have also been committing crimes and human rights violations. Sustainable development is being lost, people are being displaced by war, and lives are being lost in conflict areas. These are unresolved human rights violations brought on by the absence of the rule of law.

173 RL_Exe-10, Executive Group, September 6, 2024; RL_Exe-11, Executive Group, September 5, 2024; RL_Exe-14, Executive Group, September 2, 2024; RL_CGs-16, Concern Group, September 7, 2024; RL_CGs-18, Concern Group, October 14, 2024; RL_CGs-29, Concern Group, October 8, 2024; RL_CGs-30, Concern Group, September 7, 2024.

174 RL_CGs-18, Concern Group, October 14, 2024.

175 RL_CGs-16, Concern Group, September 7, 2024.

176 Journal of Human Rights Practice, Maaïke Matelski, Rachel Dijkstra, Brianne McGonigle Leyh, Multi-layered Civil Society Documentation of Human Rights Violations in Myanmar: The Potential for Accountability and Truth-Telling, September 15, 2022, pg. 796, para 1.

177 Ibid., pg 797, para 2.

178 RL-Pro-01, Professional Group, September 9, 2024.

179 RL-Pro-04, Professional Group, September 7, 2024.

180 RL-Pro-04, Professional Group, September 7, 2024.

181 RL_CGs-27, Concern Group, September 11, 2024.

နိုင်ငံသားတိုင်း ရသင့်ရထိုက်သော အခြေခံအခွင့်အရေးများကို တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအား ပေးအပ်ထားခဲ့ခြင်းမရှိပေ။ ဥပမာအားဖြင့် လူမျိုးနှင့် အသားအရောင် စသည့် အရေးအပါသောအချက်များအပေါ် အခြေခံသည့် ကန့်သတ်ချက်များကြောင့် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြားကို လျှောက်ထားပြုလုပ်ရာတွင် စိန်ခေါ်မှုများနှင့်ကြုံတွေ့ရသည်။ အချို့သောအခြေအနေများတွင် နိုင်ငံသားကတ်ရရှိရန် များပြားသောငွေကြေးပမာဏတခုကို သုံးစွဲရနိုင်သည်။ အချို့သောသူများသည် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ် ပြားကို တစ်ခါမျှမရရှိကြသဖြင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်မရဘဲ သေဆုံးသွားခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများသည် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်မရှိသောကြောင့် ပညာရေး၊ အသက်ရှင်ရပ်တည်ရေး၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ တန်းတူညီမျှမှု၊ လွတ်လပ်မှု၊ အကာအကွယ်ပေးရေး၊ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ၊ အလုပ်အကိုင်နှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများအပါအဝင် ၎င်းတို့၏ အခြေခံ အခွင့်အရေးများကို ကျင့်သုံးနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ အစိုးရနှင့် လွှတ်တော်များသည် တန်းတူညီမျှမှုကို လက်ကိုင်ထားခြင်းမပြုနိုင်ခြင်း နှင့် ထိုလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ရပ်တန့်စေသည့် မည်သည့် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုမျှ ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ တရားရုံးများသည် လူ့အခွင့်အရေးကိုလိုက်နာရန် ပျက်ကွက်နေသောကြောင့် အဆိုပါလူနည်းစုများသည် တရားမျှတမှုရရှိရန် နည်းပါးလျက်ရှိသည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ၌ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော စစ်တပ်အာဏာသိမ်းမှုသည် အောင်မြင်သော ဒီမိုကရေစီတရားမျှတမှု သို့မဟုတ် အမှန်တရားပြောဆိုခြင်းတို့ကို ပိုမိုထိခိုက်စေခဲ့ပြီး ပြည်သူလူထု၏ အရေးပါသောအစိတ်အပိုင်းများကို ထပ်တလဲလဲ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုများကြောင့် ပိုမိုထိခိုက်စေခဲ့သည်။ ထောင်နှင့်ချီသော အရပ်သားပြည်သူများ သေဆုံးပျောက်ဆုံးမှုများရှိခဲ့ပြီး တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် အရပ်သားပြည်သူအများအပြားသည် အာဏာသိမ်းပြီးနောက် နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းတွင် ဆန္ဒပြပွဲများကို စစ်တပ်မှ ပြင်းထန်စွာတုံ့ပြန်မှုအဖြစ် ဖမ်းဆီးထောင်ချခြင်းခံရသည်။ တပ်မတော်၏ မပြဌာန်းရသေးသည့် ဥပဒေများကို ပြဌာန်းနိုင်သည့် အခွင့်အာဏာကြောင့် ပြည်သူလူထုသည် အကြောက်တရားနှင့် မသေချာမရေရာမှုများဖြင့် နေထိုင်နေကြရသည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံသားများ၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာနှင့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာလုံခြုံရေးကို အကာအကွယ်ပေးသည့်ဥပဒေအား ဆိုင်းငံ့ထားသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖမ်းဝရမ်းမပါဘဲ ရှာဖွေမှုပြုလုပ်ရန် အဆောက်အအုံအတွင်းသို့ဝင်ရောက်ခြင်းကို မတားမြစ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အာဏာသိမ်းပြီးနောက် လူတိုင်း၏အခွင့်အရေးများ လူယူခံခဲ့ရသည်။ ဖမ်းဝရမ်းမပါဘဲ ဖမ်းဆီးခြင်းအား ဥပဒေအရ တားမြစ်ခြင်းနှင့် ၂၄ နာရီအထိ အကန့်အသတ်ဖြင့် ချုပ်နှောင်ခြင်းကို ပြဌာန်းထားသော်လည်း ပြည်သူလူထုသည် ထိုအရာများမရှိဘဲ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်းခံကြရသည်။ အကြမ်းဖက်စစ်တပ်သည် လူသားမျိုးနွယ်ပေါ်ကျူးလွန်မှုများ၊ စစ်ရာဇဝတ်မှုများ သို့မဟုတ် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုတို့ကို စစ်ကိုင်းတိုင်း၊ အညာဒေသနှင့် ကရင်နီဒေသများတွင် အများဆုံးကျူးလွန်လျက်ရှိသည်။ ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည်လည်း ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကျူးလွန်လျက်ရှိသည်။ စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဆုံးရှုံးလျက်ရှိပြီး စစ်ပွဲကြောင့် ပြည်သူအများသည် အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ ဖြစ်ကြရပြီး ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာ ဒေသများတွင် အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်များ ဆုံးရှုံးကြရသည်။ ထိုအခြင်းအရာများသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုမရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မဖြေရှင်းနိုင်သည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်သည်။

The World Justice Report consistently pointed out that Myanmar placed where about 60th ranks in terms of order and security. It seems that the then governments tried to control by formal legislation that can be ruled by law. Laws are legitimate when they represent societal consensus, and legitimacy address both the substance of the law and the process by which it is developed that must be open and democratic¹⁸². Law is an effective instrument that enables and fosters the establishment of welfare-enhancing cooperative endeavors between the government and civilians, and it is also a tool that helps build trust between the government and civilians and thus facilitates engagement in mutually beneficial cooperative endeavors, thereby enhancing civil welfare¹⁸³. Certain laws in Myanmar violate human rights; for example, the 1982 citizenship law, which discriminates against racism and religion, is still in effect. Sections 285, 419, 420, 505 A, 66 D, 20 J, 19 D, 377, etc., of penal codes, as well as other unjust laws like narcotic drugs and psychotropic substances law, telecommunication law, the law on conversion of religion, etc., continue to oppress and violate people and their rights.

Countries in which the rule of law exists have a separation or diversity of government powers and excessive concentration in any one branch, institution or level of government often leads to the arbitrary and abusive exercise of power¹⁸⁴. As demonstrated by Myanmar's reservation of a self-determination clause in Article 1 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights on its ratification in 2017¹⁸⁵, the central government never guarantees the state governments the right to self-determination. Moreover, there shall be a separation of powers between the legislature, executive and judiciary, with appropriate checks and balances to ensure accountability, responsiveness, and openness¹⁸⁶. Checks and balances depend on all branches of government functioning appropriately; however, legislature and/or judiciary needs support to curb the excessive power of the executive¹⁸⁷.

In Myanmar, the executive has an impact on both the legislative and judiciary branches¹⁸⁸. The implementation of democratic reforms, such as the proposed amendment to 2008 constitution, is thwarted during legislative processes by the presence of 25% military representatives in the parliament¹⁸⁹. Examining the military expense budget is beyond the parliament's authority¹⁹⁰.

182 USAID's Office of Democracy and Governance, Rule of Law Division, Guide to Rule of Law Country Analysis, pg. 2, para 1.

183 The European Journal of International Law Vol. 15 no.5, Mattias Kumm, The Legitimacy of International Law: A Constitutionalist Framework of Analysis, 2004, pg. 918, para 4.

184 USAID's Office of Democracy and Governance, Rule of Law Division, Guide to Rule of Law Country Analysis, pg. 10, para 1.

185 <https://www.right-to-education.org/news/myanmar-ratifies-key-human-rights-treaty>

186 K O'Regan, F W De Klerk Memorial Lecture Delivered at Potchefstroom, Checks and Balances Reflections on the Development of the Doctrine of Separation of Powers Under the South African Constitution, October 10, 2005.

187 USAID's Office of Democracy and Governance, Rule of Law Division, Guide to Rule of Law Country Analysis, pg. 10, para 2.

188 RL_Exe-10, Executive Group, September 6, 2024; RL_Exe-14, Executive Group, September 2, 2024; RL_CGs-16, Concern Group, September 7, 2024; RL_CGs-17, Concern Group, September 4, 2024; RL_CGs-26, Concern Group, September 8, 2024; RL_CGs-30, Concern Group, September 7, 2024.

189 RL_Pro-06, Professional Group, September 10, 2024; RL_Exe-14, Executive Group, September 2, 2024; RL_CGs-16, Concern Group, September 7, 2024; RL_CGs-19, Concern Group, September 17, 2024.

190 RL-Pro-02, Professional Group, September 12, 2024.

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာတရားမျှတမှုအစီရင်ခံစာ(The World Justice Report)တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် တည်ငြိမ်မှုနှင့် လုံခြုံရေး အချက်တွင် အဆင့် ၆၀ ၌ရှိကြောင်း ထောက်ပြထားသည်။ ထိုစဉ်က အစိုးရများသည် ဥပဒေအရအုပ်ချုပ်သည့် တရားဝင် ဥပဒေများဖြင့် ထိန်းချုပ်ရန် ကြိုးစားခဲ့ပုံရသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ သဘောတူညီမှုကို ကိုယ်စားပြုသည့်အခါ ဥပဒေများသည် ဥပဒေ၏အနှစ်သာရနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ ဒီမိုကရေစီရှိရမည့်လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဖော်ဆောင်ပေးသည့် တရားဝင်မှုတို့ဖြစ်သည်။ ဥပဒေသည် အစိုးရနှင့် အရပ်သားပြည်သူများကြား လူမှုဖူလုံရေးတိုးမြှင့်ရေး ပူးပေါင်းကြိုးပမ်းမှုများကို ထူထောင်နိုင်စေမည့် ထိ ရောက်သော ကိရိယာတစ်ခုဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် အစိုးရနှင့် အရပ်သားပြည်သူများကြား ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရာတွင် အထောက် အကူဖြစ်စေကာ အပြန်အလှန်အကျိုးရှိသော ပူးပေါင်းကြိုးပမ်းမှုများတွင် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုကို လွယ်ကူချောမွေ့စေပြီး လူမှုဖူလုံ ရေးမြှင့်တင်ပေးပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အချို့သောဥပဒေများသည် လူ့အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်လျက်ရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် လူမျိုးရေးနှင့် ဘာသာရေးကိုခွဲခြားသည့် ၁၉၈၂ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ဥပဒေသည် အသက်ဝင်ဆဲဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ ၂၈၅၊ ၄၂၁၊ ၅၀၅(က)၊ ၆၆(ဃ)၊ ၂၀(ည)၊ ၁၉(ဃ)၊ ၃၇၄ စသည်ဖြင့် ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မများအပြင် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေ သော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာဥပဒေ၊ ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ၊ ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာကူးပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ စသည့် ဥပဒေများ သည် ပြည်သူလူထုနှင့် ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများကို ဖိနှိပ်ကျူးလွန်လျက်ရှိသည်။

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးရှိသည့် နိုင်ငံများသည် အစိုးရအာဏာများကို ခွဲခြားခြင်း သို့မဟုတ် ကွဲပြားမှုရှိကြပြီး အစိုးရဌာနခွဲ၊ အဖွဲ့ အစည်းတစ်ခုခု သို့မဟုတ် အစိုးရအဆင့်တစ်ခုခုတွင် တခါတရံ အလွန်အကျွံအာရုံစူးစိုက်မှုရှိသော အာဏာကို ထင်သလို အလွဲ သုံးစားလုပ်ခြင်းဆီသို့ ဦးတည်စေသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ် ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ပဋိညာဉ်၏ အပိုဒ် ၁ ဖြစ်သည့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ကို ချန်လှပ်၍ လက်မှတ်ရေးထိုး ကတိပြုထားသည့်အတိုင်း ဗဟိုအစိုးရသည် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ကို မည်သည့်အခါမျှ အာမခံချက်မပေး ခဲ့ပေ။ ထို့အပြင် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရန်အတွက် သင့်လျော်သော အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှုဖြင့် ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးတို့အကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ခွဲဝေပေးရမည်။ အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှုများသည် အစိုးရဌာနခွဲများ၏ လုပ်ငန်းများအားလုံးအပေါ် သင့်လျော်စွာ ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ သို့သော်လည်း ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့်/ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် အုပ်ချုပ်ရေး၏ အလွန်အကျွံအာဏာသုံးစွဲမှုကို ထိန်းချုပ်တားရန် လိုအပ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အုပ်ချုပ်ရေးသည် ဥပဒေပြုရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင် နှစ်ခုစလုံးအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ရေးကဲ့သို့သော ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် လွှတ်တော်အတွင်း တပ်မတော်သားကိုယ်စားလှယ် ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းပါဝင်ခြင်းကြောင့် ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ပျက်ပြားစေခဲ့သည်။ စစ်အသုံး စရိတ်ဘတ်ဂျက်ကို စစ်ဆေးခြင်းသည် လွှတ်တော်၏ အခွင့်အာဏာအောက်တွင် မရှိဘဲ ကျော်လွန်ခဲ့သည်။

The parliament itself lacks checks and balances on the government's actions because they belong to the same party as the government¹⁹¹. Furthermore, the military controls key ministries, especially the ministry of defense, the ministry of home affairs and the ministry of border affairs, making it challenging for the government to make decisions and formulate policies¹⁹². After the NLD government took power, the General Administration Department (GAD), which had previously been under the ministry of home affairs, was transferred to the Office of the President. Because of this, there are various obstacles to obtaining police assistance for security when conducting procedures link to local governance¹⁹³.

Independence and autonomy of judicial branch demand self-discipline to curb abuses and minimize the need for external checks¹⁹⁴. As mentioned above, the military and government officials have an impact on the judiciary, which is not entirely independent. Since the Chief Justice was a military transfer, the Supreme Court lacks the power to prevent the military from violating the existing laws. When the victim reported these violations to the Myanmar National Human Rights Commission (MNHRC), the military filed a false accusation lawsuit against the victim before the MNHRC ruled that the accusation was false¹⁹⁵. There is neither a public hearing nor transparency in military-related cases¹⁹⁶. The Chief Justice has the authority to appoint, transfer, and remove judges, which leads to corruption¹⁹⁷. The NLD government issued a number of directives, but judges and police officers who had transferred from the military did not formally reject them; instead, they did not carry them out¹⁹⁸. The judges are unable to act in a professional manner and must follow orders from the government and military officials¹⁹⁹. Since the coup in 2021, the court has been used as a tool by the military government, which uses penal codes to repress those who oppose it²⁰⁰. Therefore, it can be claimed that the independence, impartiality, dignity, accessibility, and effectiveness of the courts have been lacking since certain individuals or state organs have interfered with their operation through legislative and other means.

---

191 RL-Exe-14, Executive Group, September 2, 2024.

192 RL_CGs-19, Concern Group, September 17, 2024; RL_CGs-17, Concern Group, September 4, 2024; RL_CGs-27, Concern Group, September 11, 2024.

193 RL-Exe-14, Executive Group, September 2, 2024.

194 USAID's Office of Democracy and Governance, Rule of Law Division, Guide to Rule of Law Country Analysis, pg. 10, para 3.

195 RL-Pro-02, Professional Group, September 12, 2024.

196 RL-Pro-02, Professional Group, September 12, 2024.

197 RL-Pro-02, Professional Group, September 12, 2024.

198 RL_CGs-27, Concern Group, September 11, 2024.

199 RL_CGs-17, Concern Group, September 4, 2024.

200 RL_CGs-24, Concern Group, September 12, 2024.

လွတ်တော်သည် အစိုးရနှင့် တစ်ပါတီတည်းဖြစ်သောကြောင့် အစိုးရ၏လုပ်ဆောင်ချက်များအပေါ် အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှု မရှိသလောက်နည်းပါးခဲ့သည်။ ထို့အပြင် တပ်မတော်သည် အဓိကဝန်ကြီးဌာနများဖြစ်သည့် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးဌာနတို့ကို ထိန်းချုပ်ထားပြီး ထိုအရာသည် အစိုးရအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရန်နှင့် မူဝါဒများချမှတ်ရန် စိန်ခေါ်မှုဖြစ်စေခဲ့သည်။ NLD အစိုးရ အာဏာရပြီးနောက် ယခင်က ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်တွင်ရှိသော အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနကို နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံး၏ စီမံခန့်ခွဲမှုအောက်သို့ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေး၏ လုံခြုံရေးကိစ္စနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ရဲတပ်ဖွဲ့၏အကူအညီကို ရယူရာတွင် အတားအဆီးအမျိုးမျိုး ရှိခဲ့သည်။

တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် ကိုယ်ပိုင်စီမံခွင့်သည် အလွဲသုံးစားလုပ်မှုများကို တားဆီးရန်နှင့် ပြင်ပစစ်ဆေးမှုများအတွက် လိုအပ်မှုကိုလျော့ချရန် ကိုယ်ပိုင်စည်းမျဉ်းများလိုအပ်သည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း တပ်မတော်နှင့် အစိုးရအရာရှိများသည် လုံးဝလွတ်လပ်မှုမရှိသော တရားစီရင်ရေးအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုရှိသည်။ တရားသူကြီးချုပ်သည် စစ်တပ်ဘက်မှ ပြောင်းရွှေ့လာသောကြောင့် တရားရုံးချုပ်သည် စစ်တပ်ကို တည်ဆဲဥပဒေများ ဖောက်ဖျက်ခြင်းမှ တားဆီးရန် အခွင့်အာဏာကို အသုံးမပြုပေ။ အဆိုပါချိုးဖောက်မှုများကို မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်(MNHRC)သို့ တိုင်ကြားသည့်အခါတွင် MNHRC က အဆိုပါစွပ်စွဲချက်သည် မှားယွင်းသည်ဟု မဆုံးဖြတ်မီတွင် မှားယွင်းစွပ်စွဲခံရသူအား စစ်တပ်က တရားစွဲခဲ့သည်။ တပ်မတော်နှင့်ပတ်သက်သည့် အမှုများသည် လူထုကြားမှာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိခဲ့ပေ။ တရားသူကြီးချုပ်သည် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုဆီသို့ ဦးတည်သော တရားသူကြီးများအား ခန့်အပ်ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းခြင်းနှင့် ဖယ်ရှားခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်နိုင်သော အခွင့်အာဏာရှိသည်။ NLD အစိုးရက အမိန့်ညွှန်ကြားချက်အများအပြား ထုတ်ပြန်ခဲ့သော်လည်း စစ်တပ်ဘက်မှ ပြောင်းရွှေ့လာသော တရားသူကြီးများနှင့် ရဲအရာရှိများသည် ၎င်းအမိန့်ညွှန်ကြားချက်တို့ကို တရားဝင် ငြင်းပယ်ခြင်းမပြုသကဲ့သို့ လိုက်နာခြင်းလည်း မရှိခဲ့ပေ။ တရားသူကြီးများသည် ပညာရှင်ပီသစွာ ပြုမူဆောင်ရွက်နိုင်ဘဲ အစိုးရနှင့် တပ်မတော်အရာရှိများ၏ အမိန့်ညွှန်ကြားချက်ကိုသာ လိုက်နာကြသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း စစ်တပ်အစိုးရသည် ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်များကို အသုံးပြု၍ ၎င်းတို့အားဆန့်ကျင်သူများကိုဖိနှိပ်ရန် တရားရုံးကို လက်နက်တခုအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် တရားရုံး၏ လွတ်လပ်မှု၊ သမာသမတ်ကျမှု၊ ဂုဏ်သိက္ခာ၊ လက်လှမ်းမီနိုင်မှုနှင့် ထိရောက်မှုနည်းပါးမှုတို့ကြောင့် အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အာဏာပိုင်များသည် ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းကို ဥပဒေနှင့် အခြားလုပ်ဆောင်ချက်များဖြင့် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းကြောင့်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

Moreover, there cannot be rule of law without application and enforcement of laws²⁰¹. If laws are not consistently enforced and applied, equality under the law cannot exist, even if they are drafted legitimately and applied equally. Because it has the authority to enforce the laws, the judiciary is a crucial component of the rule of law. For instance, someone may face legal action and appropriate punishment if they break a specific law. People will then be afraid to break the law as a result. Judges are the key persons of the judiciary, and they themselves need to respect and subject the law in accordance with ethics. Judges cannot be swayed by an individual or an organization; they must be unbiased and impartial. The police are at the first line for enforcement of criminal laws²⁰².

In Myanmar's judicial system, corruption and bribery by law enforcement officers, such as judges, prosecutors, and police, result in unfairness and delays in the legal system²⁰³. In order to force the accused to hire their preferred prosecutors – who are their business partners – the police form a business relationship with the prosecutors²⁰⁴. So, criminals who are wealthy or powerful are never punished by the law that is also globally reported about longstanding impunity in Myanmar²⁰⁵. It is obvious that the poor and disadvantaged do not have equal legal rights and legal protection. Public mistrust of the police is pervasive, and their ability to investigate crimes, gather and present evidence, and support community security and order is restricted²⁰⁶. The executive branch itself obstructs fair judgements in cases involving itself or the military, despite frequently playing a leading role in applying and enforcing laws through its regulatory and administrative functions. Due to their inability to counteract the military's influence, law enforcement officials follow their orders, and the courts serve as administrative instruments for the military²⁰⁷. Regarding this, one of the key informants said, "Whatever laws are written on paper, they are nothing more than paper when military dictators reject or refuse to accept them."²⁰⁸ Therefore, the government apparatus does not gain the public's respect and trust and is ineffective at enforcing the law.

Following the coup d'etat in 2021, the military enacted laws that are not grounded in justice or human rights, such as the guest list law, curfew law, conscription law, etc., which have caused people to struggle in their day-to-day life. The laws enacted under the 2008 constitution are therefore a holdover from non-democratic regimes. People have been living in fear and insecurity

---

201 USAID's Office of Democracy and Governance, Rule of Law Division, Guide to Rule of Law Country Analysis, pg. 13, para 6.

202 Ibid., pg 14, para 1.

203 RL_Pro-02, Professional Group, September 12, 2024; RL_Pro-05, Professional Group, September 15, 2024; RL_Exe-14, Executive Group, September 2, 2024; RL_CGs-16, Concern Group, September 7, 2024.

204 RL-Pro-02, Professional Group, September 12, 2024.

205 RL-Exe-14, Executive Group, September 2, 2024.

206 USAID's Office of Democracy and Governance, Rule of Law Division, Guide to Rule of Law Country Analysis, pg. 14, para 4.

207 RL_CGs-22, Concern Group, September 19, 2024 and RL_CGs-29, Concern Group, October 8, 2024.

208 RL_CGs-27, Concern Group, September 11, 2024.

ထို့အပြင် ဥပဒေများကို မှန်ကန်စွာ လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းမရှိလျှင် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုသည် တည်ရှိနေမည်မဟုတ်ပေ။ ဥပဒေများကို တသမတ်တည်းပြဋ္ဌာန်းပြီး ကျင့်သုံးခြင်းမရှိပါက တရားမျှတစွာရေးသားပြီး တန်းတူရည်တူအသုံးချရန် ရည်ရွယ်ရေးသားထားသော်လည်း စစ်မှန်သောတန်းတူရေးသည် မဖြစ်နိုင်ပေ။ ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းပိုင်ခွင့်ရှိသော တရားစီရင်ရေးသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် တစ်စုံတစ်ဦးသည် သတ်မှတ်ထားသော ဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်ကို ဖောက်ဖျက်ပါက ဥပဒေကြောင်းအရအရေးယူခြင်းနှင့် သင့်လျော်သောပြစ်ဒဏ်များ ရင်ဆိုင်ရနိုင်သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ပြည်သူများသည် ဥပဒေကို ချိုးဖောက်ဖျက်ရန် ကြောက်ရွံ့ကြလိမ့်မည်။ တရားသူကြီးများသည် တရားစီရင်ရေး၏ အဓိကကျသောပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ကျင့်ဝတ်နှင့်အညီ ဥပဒေကို လေးစားလိုက်နာရန်လိုအပ်သည်။ တရားသူကြီးများသည် ဘက်မလိုက်သော၊ သမာသမတ်ရှိပြီး မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်း၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုမှ ကင်းလွတ်ရမည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့သည် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းလိုက်နာရန်အတွက် ပထမဆုံးသောဌာနဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် တရားသူကြီးများ၊ အစိုးရရှေ့နေများနှင့် ရဲများကဲ့သို့သော ဥပဒေအရာရှိများ၏ အဝတ်လိုက်စားမှုနှင့် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုများသည် တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် မမျှတမှုနှင့် နှောင့်နှေးမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့သည် ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးဖက်များဖြစ်သည့် ၎င်းတို့လိုလားသော အစိုးရရှေ့နေများကို ငှားရမ်းရန် ဖိအားပေးရန်အတွက် အစိုးရရှေ့နေများနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာဆက်ဆံရေးများ ထားရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ချမ်းသာသော သို့မဟုတ် ဩဇာကြီးမားသော ရာဇဝတ်ကောင်များကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကာလရှည်ကြာစွာ အပြစ်ဒဏ်ကင်းလွတ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ တစ်ကမ္ဘာလုံးက ဖော်ပြသည့် ဥပဒေအရ အပြစ်ပေးခံရခြင်းမျိုး မည်သည့်အခါမှမခံရပေ။ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူနှင့် ချို့တဲ့သူများသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးနှင့် ဥပဒေအကာအကွယ်များမရှိသည်မှာ ထင်ရှားသည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့အပေါ် လူအများက မယုံကြည်မှုများ ပျံ့နှံ့နေပြီး ၎င်းတို့၏ ရာဇဝတ်မှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု အထောက်အထားများ စုဆောင်းတင်ပြနိုင်မှု၊ ရပ်ရွာလုံခြုံရေးနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ပံ့ပိုးကူညီနိုင်မှုတို့မှာ အကန့်အသတ်ရှိသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် ကိုယ်တိုင် သို့မဟုတ် စစ်တပ်နှင့် ပတ်သက်သည့်ကိစ္စများတွင် တရားမျှတသောစီရင်ဆုံးဖြတ်မှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် ၎င်း၏ စည်းမျဉ်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်တာများမှတစ်ဆင့် ဥပဒေများကို ကျင့်သုံးခြင်းနှင့် ပြဋ္ဌာန်းခြင်းတွင် ဦးဆောင်လေ့ရှိသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းသည် ကိုယ်တိုင် သို့မဟုတ် စစ်တပ်နှင့်ပတ်သက်သည့် ကိစ္စရပ်များတွင် တရားမျှတသော စီရင်ဆုံးဖြတ်ရာတွင်လည်း အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ တပ်မတော်၏ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို တန်ပြန်တွန်းလှန်ရန် မစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းကြောင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအရာရှိများသည် ၎င်းတို့၏ အမိန့်ညွှန်ကြားချက်များကို လိုက်နာကြပြီး တရားရုံးများသည် စစ်တပ်အတွက် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ကိရိယာအဖြစ် ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ယင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အဓိကသတင်းပေးသူတစ်ဦး (Key informant)က "မည်သည့်ဥပဒေများကို စာရွက်ပေါ်တွင် ရေးထားသည်ဖြစ်စေ စစ်အာဏာရှင်များက ငြင်းပယ်ခြင်း သို့မဟုတ် လက်မခံပါက အဲဒီဥပဒေက စာရွက်တရွက်ထက်မပိုပါဘူး"ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရယန္တရားသည် ပြည်သူများ၏ လေးစားယုံကြည်မှုကို မရရှိသည့်အပြင် ဥပဒေကိုပြဋ္ဌာန်းရာတွင် ထိရောက်မှုအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်စေသည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းပြီးနောက် စစ်တပ်သည် တရားမျှတမှု သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးကို ထိခိုက်ကျူးလွန်သည့် ဥပဒေများဖြစ်သည့် ဧည့်စာရင်းဥပဒေ၊ ညမထွက်ရဥပဒေ၊ စစ်မှုထမ်းဥပဒေတို့ကို ပြဋ္ဌာန်းသည့်အတွက် ပြည်သူများသည် ၎င်းတို့၏နေ့စဉ်ဘဝတွင် ခက်ခဲစွာ ရုန်းကန်ရှင်သန်ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းထားသော ဥပဒေများသည် ဒီမိုကရေစီအရ ရွေးကောက်ခံမဟုတ်သော အစိုးရများမှ ချုပ်ကိုင်ထားသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်တပ် အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက SAC သည် ပြည်သူတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားခြင်းမရှိ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ပြီး ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်သောကြောင့် ပြည်သူလူထုသည် အကြောက်တရားနှင့် လုံခြုံမှုမဲ့စွာနေထိုင်ကြရသည်။ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများကို တာဝန်ခံရန် တရားရုံး

since the military coup in 2021 because SAC has the power to arrest them and treat them cruelly without respecting their human dignity, and there is no court or free trial to hold the offender accountable²⁰⁹. Paying money is sometimes necessary for survival, but it does not ensure that one will not be arrested²¹⁰.

In ethnic areas, legitimacy can be derived through religion, traditions, customs, or other means. Laws do not need to be written to legitimate, since traditional/customary laws are often passed on through oral traditions²¹¹. For example, according to the traditional law of the Chin ethnic group, there is a law that "the land that the chopper falls on belongs only to that person," which was accepted verbally without being recorded in writing. Lack of law enforcement in rural or ethnic areas has therefore resulted in a high crime rate, and environments of fear and annoyance with high crime rates can undermine not only the rule of law but also people's security and freedom²¹². Due to overlapping jurisdiction, people occasionally have to obey the orders of people they fear, and the same case typically handled in parallel by two different authorities _ the government and EAOs²¹³. Although the judiciary and legislature are crucial to preserving order and security, the executive branch must be held accountable for these circumstances; however, the executive controls both and never attempts to address them²¹⁴. Since most people lack legal knowledge and resources and the legislative branch is not transparent and open to expressing the collective will, the executive branch abuses its power to acquire land without a contract or revenue-free grant²¹⁵.

---

209 RL_Exe-13, Executive Group, September 8, 2024.

210 RL_Exe-12, Executive Group, September 11, 2024.

211 USAID's Office of Democracy and Governance, Rule of Law Division, Guide to Rule of Law Country Analysis, pg. 2, para 1.

212 Ibid., pg. 8, para 2.

213 RL_CGs-29, Concern Group, October 8, 2024.

214 USAID's Office of Democracy and Governance, Rule of Law Division, Guide to Rule of Law Country Analysis, pg. 8, para 2.

215 RL_Pro-02, Professional Group, September 12, 2024; RL_Exe-10, Executive Group, September 6, 2024; RL_Exe-11, September 5, 2024; RL_Exe-14, Executive Group, September 2, 2024; RL_CGs-16, Concern Group, September 7, 2024; RL_CGs-20, Concern Group, September 15, 2024; RL_CGs-21, Concern Group, September 15, 2024; RL_CGs-30, Concern Group, September 7, 2024.

သို့မဟုတ် တရားမျှတသော တရားစီရင်မှုလည်းမရှိပေ။ တခါတရံတွင် ပြည်သူများသည် အသက်ရှင်သန်နိုင်ရန်အတွက် ဆက်ကြေးငွေပေးရသော်လည်း ယင်းငွေကြေးပေးမှုသည် ဖမ်းဆီးမခံရရန်အတွက် အာမခံချက်လည်းမရှိပေ။

တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် တရားဝင်မှုသည် ဘာသာရေး၊ ထုံးတမ်းစဉ်လာ၊ ရိုးရာဓလေ့ သို့မဟုတ် အခြားနည်းလမ်းများမှ ဆင်းသက်လာသည်။ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများကို ရှေးယခင်မှ မျိုးရိုးစဉ်ဆက် အဆင့်ဆင့် လက်ဆင့်ကမ်းသယ်ဆောင် လက်ခံကျင့်သုံးကြသောကြောင့် ထိုဥပဒေများသည် တရားဝင် ရေးသားပြဋ္ဌာန်းခြင်းမရှိပေ။ ဥပမာအားဖြင့် ချင်းတိုင်းရင်းသား တို့၏ ရိုးရာဓလေ့ဥပဒေအရ “လူတဦးသည် မြေယာအပေါ် ဓားမဦးချလျှင် ထိုမြေပိုင်ရှင်သည် ထိုလူတစ်ဦးတည်းသာဖြစ်သည်” ဟု သတ်မှတ်သည်။ ထိုဥပဒေသည် စာဖြင့် ရေးသားမှတ်တမ်းတင်ခြင်းမရှိဘဲ နှုတ်ဖြင့်သာ လက်ဆင့်ကမ်း လက်ခံထားသော ဥပဒေတစ်ခုဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကျေးလက်ဒေသ သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုမရှိခြင်းသည် ရာဇဝတ်မှုနှုန်းမြင့်မားမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး မှုခင်းဖြစ်ပွားမှုနှုန်းမြင့်မားသော ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အကြောက်တရားနှင့် စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်မှုသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးသာမက ပြည်သူများ၏လုံခြုံရေးနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်ကိုပါ ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ ထိုဒေသများတွင် ထပ်နေသော တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များကြောင့် ထိုဒေသရှိပြည်သူများသည် တစ်ခါတစ်ရံ ၎င်းတို့ကြောက်ရွံ့သော အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တို့၏ အမိန့်နှစ်ခုလုံးကို လိုက်နာကြရသည်။ တူညီသောအမှုကိစ္စရပ်ကိုပင် အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်နှစ်ခုသည် သီးခြားစီ ကိုင်တွယ်လေ့ရှိကြသည်။ တရားစီရင်ရေးနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် အမိန့်ညွှန်ကြားချက်နှင့် လုံခြုံရေးကိုထိန်းသိမ်းရန် အရေးကြီးပြီး အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် ဤအခြေအနေများအတွက် တာဝန်ခံရမည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိသည် ၎င်းတို့အား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် မည်သည့်အခါမျှ ကြိုးစားခြင်းမပြုဘဲ နှစ်ခုလုံးကို ထိန်းချုပ်ထားသည်။ ပြည်သူလူထုအများစုသည် ဥပဒေအသိပညာနှင့် အရင်းအမြစ်များ နည်းပါးကြသည့်အပြင် ဥပဒေပြုရေးမဏ္ဍိုင်သည် အများပြည်သူဆန္ဒကို ထုတ်ဖော်ရန် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိသောကြောင့် အုပ်ချုပ်ရေးဌာနသည် စာချုပ် သို့မဟုတ် အခကြေးငွေမယူဘဲ မြေသိမ်းရန် ၎င်းတို့၏အာဏာကို အလွဲသုံးစားလုပ်သည်။

2.7 Roles of State and Non-State Actors for the Rule of Law

While measuring the rule of law, the roles of government are critically important whether they are strongly responsible and accountable for the people. In this part, state-actors mean governments who cover themselves with Montevideo convention and who hold sovereignty under the 2008 constitution, otherwise non-state actors mean non-state armed groups who have a responsible command, and control a territorial controlled area according to the 1949 Geneva Conventions' Additional Protocol III. In terms of State actors, the judiciary provides justice through the interpretation of laws and the equitable resolution of conflicts; the executive enforces laws, whereas the legislature formulates and supervises them; and the legislative branch does legislation to adopt new laws and to amend laws as formal legality. In terms of non-state actors, ethnic resistance organizations who own its populations to defend military oppressions. Consequently, both state and non-state actors must honor the autonomy of the judiciary and abstain from actions intended to inappropriately influence judicial members, thereby compromising their independence and impartiality.

Role of State Actors

According to Fuller, there is no need to restrict the issue of compliance to acts performed by the government with respect to citizens as individuals. When the rule of law is limited to the relationship between the state and its subjects, it becomes a matter of guaranteeing the basic rights of citizens against arbitrary interference by the state. The function of legislation is to analyze and contest governmental actions, formulate and amend laws, engage in discourse on significant matters, and review and authorize the budget and taxation. Nevertheless, the Hluttaws lack the authority to examine the military budget. The military enjoys some form of impunity, as the 2008 Constitution mandates that all offenses pertaining to the military are tried in military courts, where final decisions are rendered²¹⁶. The parliament is dominated by the military and the executive branch. During the tenures of both the USDP government under U Thein Sein and the NLD government led by Daw Aung San Suu Kyi, the court was unable to safeguard the rights of the people.

The executive is essential in maintaining the rule of law by executing and enforcing statutes established by the legislative. It supervises law enforcement agencies, guaranteeing the impartial application of laws and the efficient operation of public institutions. For almost fifty years,

---

216 RL_Pro-02, Professional Group, September 12, 2024.

၂.၇။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအတွက် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို တိုင်းတာရာတွင် အစိုးရ၏အခန်းကဏ္ဍသည် ပြည်သူကို ခိုင်ခိုင်မာမာ တာဝန်ယူမှု ရှိ၊ မရှိ၊ တာဝန်ခံမှု ရှိ၊ မရှိ အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ဤအပိုင်းတွင်၊ “အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ”ဆိုသည်မှာ မွန်တီဝီဒီယိုကွန်ဗန်းရှင်းနှင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအောက်တွင် အာဏာရယူထားသော အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းကို ဆိုလိုသည်။ “အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ”ဆိုသည်မှာ ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဂျီနီဗာကွန်ဗန်းရှင်းများနှင့် နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်(၂)၏ စည်းမျဉ်းများအရ တာဝန်ယူမှုရှိသော အမိန့်ပေးစနစ်နှင့် ထိန်းချုပ်နယ်မြေရှိသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို ဆိုလိုသည်။ “အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ”တွင် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် ဥပဒေများကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခများကို တရားမျှတစွာဖြေရှင်းခြင်းဖြင့် တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေပေးသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှ ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဥပဒေများကို သက်ဝင်အာဏာတည်စေရန် လုပ်ဆောင်သည်။ ဥပဒေပြုရေးမဏ္ဍိုင်သည် ဥပဒေအသစ်များ ပြဋ္ဌာန်းခြင်းနှင့် တည်ဆဲဥပဒေများကိုပြင်ဆင်ခြင်းဖြင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို ထိန်းသိမ်းသည်။ “အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ”တွင် တိုင်းရင်းသား တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့၏လူမှုအသိုက်အဝန်းအား စစ်တပ်၏ဖိနှိပ်မှုမှ ကာကွယ်ပေးသည်။ “အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ”နှင့် “အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ”သည် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ လွတ်လပ်မှုကို လေးစား၍ တရားသူကြီးများ၏ တရားမျှတသော ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ သမာသမတ်ကျမှုကို အပေးအယူလုပ်နိုင်သည့် လုပ်ရပ်များကို ရှောင်ကြဉ်ရမည်ဖြစ်သည်။

အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

ပညာရှင် Fuller ၏အဆိုအရ ဥပဒေကိုလိုက်နာခြင်းတွင် နိုင်ငံသားတစ်ဦးချင်းအပေါ် အစိုးရက မည်ကဲ့သို့ ပြုမူဆက်ဆံသည် အပေါ်တွင်သာ ကန့်သတ်ရန်မသင့်ပေ။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးသည် နိုင်ငံနှင့် ပြည်သူများအကြား ဆက်ဆံရေးကိုသာ တွေးဆပါက ၎င်းတွင် နိုင်ငံသားများအား တရားမျှတမှုမရှိသော အစိုးရ၏လုပ်ရပ်များမှ ကာကွယ်ရန်ဆိုသည်မှာ ရှိရင်းသည့် နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဥပဒေပြုရေး၏ အခန်းကဏ္ဍသည် အစိုးရ၏လုပ်ဆောင်ချက်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် မေးခွန်းထုတ်ခြင်း၊ ဥပဒေများရေးဆွဲခြင်းနှင့် ပြင်ဆင်ခြင်း၊ အရေးကြီးသောပြဿနာများကို ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အသုံးစရိတ်နှင့်အခွန်များကို အတည်ပြုရန် ဖြစ်သည်။ သို့သော် လွှတ်တော်သည် တပ်မတော်၏အသုံးစရိတ်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် အခွင့်အာဏာမရှိပေ။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ တပ်မတော်သည် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာပြစ်မှုများအားလုံးကို စစ်ခုံရုံးများတွင် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသောကြောင့် တပ်မတော်တွင် ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရသောအဆင့်တွင်ရှိသည်။ လွှတ်တော်ကို စစ်တပ်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်တို့မှ လွှမ်းမိုးထားသည်။ ဦးသိန်းစိန်ဦးဆောင်သော ကြံ့ခိုင်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီအစိုးရနှင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ဦးဆောင်သော အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်အစိုးရနှစ်ရပ်စလုံး၏ သက်တမ်းကာလအတွင်း တရားရုံးများသည် ပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်ခြင်းကို မတွေ့ခဲ့ရပေ။

အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် ဥပဒေပြုရေးမဏ္ဍိုင်မှ ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော ဥပဒေများကို လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ထိန်းသိမ်းရာတွင် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည်။ ၎င်းသည် ဥပဒေများကို တရားမျှတစွာအသုံးပြုပြီး အများပြည်သူဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများကို ချောမွေ့စွာလည်ပတ်နိုင်စေရန်အတွက် ဥပဒေစိုးမိုးရေး အေဂျင်စီများကို ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်သည် ခိုင်မာသောအုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် အားနည်းသော တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်တို့ဖြင့် နှစ်ပေါင်းငါးဆယ်

Myanmar's governance has been defined by a robust executive and a frail judiciary. With the passage of the 2008 Constitution, a quasi-federal structure was established, with the Union and the 14 States/Regions sharing the majority of constitutional authority. The Secretary of the State/Region, who is part of the General Administration Department's organizational structure and formally reports to both the Chief Minister of the corresponding State/Region and the Union Ministry of Home Affairs, is the head of the state/regional administrative service²¹⁷. Subordinate officers of the General Administration Department head the purely administrative lower levels of districts and townships, which are not part of the elected political system²¹⁸. The GAD plays a crucial role in fulfilling its responsibilities, with the Director General bearing the accountability. The GAD is primarily responsible for executing general administrative duties, crime prevention, tax collection, and various other functions. The evaluation and oversight of the skills and performance of the AD staff are questionable. The absence of professionalism significantly impacts the performance of the civil service²¹⁹.

Myanmar's legal sources include its constitutions, laws passed by parliament by using a mixed legal system with English common law, and civil law. When there is no local legislation governing a particular topic before the courts, English common law rules—which were created and implemented in Myanmar case law during the British occupation—are applied. Additionally, in the absence of any applicable laws, judges are given the discretionary authority to resolve the case in a way that upholds justice, equity, and good conscience²²⁰. Under the 2008 Constitution's bi-cameral system the Pyidaungsu Hluttaw (Union Parliament) combines the Amyotha Hluttaw (Upper House) and Pyithu Hluttaw (Lower House). The Pyithu Hluttaw comprises 440 members, of whom 330 are directly elected and 110 are appointed by the military. Amyotha Hluttaw has 224 members, of whom 168 are elected to represent the states and regions (12 each) and 56 are appointed by the military. Each House is headed by a speaker, who also presides over the Pyidaungsu Hluttaw in turn. Article 96 of the constitution states that the Pyidaungsu Hluttaw has the right to enact laws for all or any part of the Union related to matters outlined in Schedule One, the Union Legislative List²²¹. The 2008 Constitution, which allocates 25% of parliamentary seats to military personnel appointed by the Commander-in-Chief, significantly limited the power of elected legislators. This provision gave the military (Tatmadaw) a veto over constitutional amendments, which require more than

217 Marcus Brand. "Exercising Executive Power in Myanmar: Constitutional Options for Safeguarding the Rule of Law in Public Administration". November 2014. Bingham Centre for the Rule of Law.

218 The Ward and Village Tract Administration Act, which was amended in 2012, stipulates that the chief administrative officers of the village tract or ward would be elected as Ward and Village Tract Administrators. In addition to overseeing ward and village social activities, preventing crime, providing for the safety of the populace, and enforcing certain disciplinary actions (such as arrests and fines) are among their roles.

219 Htay Htay Lwin. "Public Administration and Civil Service System in Myanmar (Htay Htay Lwin, 2014)." PhD diss., MERAL Portal.

220 The Legal System of the Republic of the Union of Myanmar." Accessed October 11, 2024. <https://www.nyulawglobal.org/globalex/myanmar1.html>.

221 Tinzar Htun, Mael Raynaud. "Avenue for Reform and Decentralization and Steps Towards a Federal System". Schedule Two of the 2008 Constitution. Konrad-Adenauer Stiftung Ltd., Myanmar. 2018.

နီးပါး တည်ဆောက်ထားသည်ဟု သတ်မှတ်ကြသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်အရ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ၁၄ ခုတို့သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာအများစုကို ခွဲဝေယူကြပြီး တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံကို ရေးဆွဲခဲ့သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၏ ဖွဲ့စည်းပုံ၏ ဌာနအကြီးအကဲသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရပြီး သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးနှစ်ဦးစလုံးထံသို့ တရားဝင် အစီရင်ခံတင်ပြရသည်။ ခရိုင်နှင့်မြို့နယ်များကို ရွေးကောက်ခန့်အပ်ရေးစနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းမဟုတ်သည့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၏ လက်အောက်ခံအရာရှိများက ဦးဆောင်သည်။ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနသည် ၎င်း၏တာဝန်ဝတ္တရားများကို ကျေပွန်အောင် ထမ်းဆောင်ရာတွင် အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ပြီး ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်မှ တာဝန်ခံဆောင်ရွက်သည်။ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနသည် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်များ၊ မူခင်းကြိုတင်ကာကွယ်ရေး၊ အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် အခြားလုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရန် အဓိကတာဝန်ရှိသည်။ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနရှိ ဝန်ထမ်းများ၏ အရည်အချင်းနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ကို အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် ကြီးကြပ်နိုင်ခြင်းမှာ မေးခွန်းထုတ်စရာပင်ဖြစ်သည်။ ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်မှုမရှိခြင်းသည် ဝန်ထမ်း၏စွမ်းဆောင်ရည်ကို သိသာစွာထိခိုက်စေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားရေးဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်များတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ၊ အင်္ဂလိပ်ရိုးရာဥပဒေနှင့် ရောနှောထားသော ဥပဒေစနစ်ကို အသုံးပြုသည့် လွှတ်တော်မှအတည်ပြုထားသော ဥပဒေများနှင့် တရားမဥပဒေတို့ ပါဝင်သည်။ တရားရုံးတွင် သီးခြားပြဿနာတစ်ခုအတွက် ဒေသန္တရဥပဒေမရှိပါက အင်္ဂလိပ်ရိုးရာဥပဒေများကိုအသုံးပြုသည်။ ဤနည်းဥပဒေများကို အင်္ဂလိပ်ခေတ် မြန်မာ့စီရင်ထုံးဥပဒေတွင် ရေးဆွဲကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ထို့အပြင် တည်ဆဲဥပဒေများမရှိပါက တရားမျှတမှု၊ သာတူညီမျှမှုနှင့် ကောင်းကျိုးဆိုးပြစ် ခွဲခြားသိမြင်သောစိတ်ဖြင့် အမှုကိုဖြေရှင်းရန် တရားသူကြီးများအား အခွင့်အာဏာပေးထားသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကို အမျိုးသားလွှတ်တော်(အထက်လွှတ်တော်)နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်(အောက်လွှတ်တော်) လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ဖြင့် ပေါင်းစပ်ထားသည်။ ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၄၄၀ ပါဝင်ပြီး ၃၃၀ ဦး ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပြီး ၁၁၀ ဦးကို တပ်မတော်က တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်သည်။ အမျိုးသားလွှတ်တော်တွင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၂၂၄ ဦးရှိပြီး ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးမှ ၁၆၈ ဦး (ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးတစ်စီလျှင် ၁၂ ဦးကျစီ) ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပြီး တပ်မတော်မှ ၅၆ ဦးကို တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်သည်။ လွှတ်တော်အသီးသီးကို လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌမှ ဦးဆောင်၍ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကို ထိုဥက္ကဋ္ဌနှစ်ဦးမှ အလှည့်ကျဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၉၆ တွင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် ဇယား(၁)၊ ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်းတွင်ဖော်ပြထားသော ကိစ္စရပ်များနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ပြည်ထောင်စု၏ အစိတ်အပိုင်းအားလုံး သို့မဟုတ် တစ်ခုခုအတွက် ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်မှ တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်မှုဖြင့် လွှတ်တော်၏ ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ရယူထားသည့် တပ်မတော်သားကိုယ်စားလှယ်များသည် ရွေးကောက်ခံဥပဒေပြုအမတ်များ၏ အခွင့်အာဏာ

75% of parliamentary votes to pass²²². Judicial independence and judicial supremacy collaborate to ensure that the rule of law remains intact against prevailing political forces. By divesting elected authorities of the ultimate interpretation of constitutional provisions, the notion of judicial supremacy mitigates the risk that fundamental legal protections would succumb to transient fervor. Shielding judges from political influence promotes the same goal²²³. According to Section 308 of the 2008 Constitution and Section 38 of the Union Judiciary Law 2010, every high court in a region or state is empowered to make decisions on cases pertaining to originality, appeals, revisions, and other items specified by law. Most of the courts at these levels are original jurisdiction courts. Judges at this level have the authority to impose sentences as long as seven years in jail. They have jurisdiction over situations involving minors as well.

Role of non-state actors

Ethnic armed groups in Myanmar employ three primary strategies to acquire and retain territory: 1) "hostile claims," characterized by the use of military force to gain or maintain access; 2) "tolerated claims," where access is informally permitted by Myanmar's security forces due to ceasefire agreements; and 3) "accommodated claims," involving overt cooperation with the state in return for access²²⁴. Ethnic resistance organizations (EROs), recognized as non-state actors, represent the military factions of political movements advocating for autonomy and the acknowledgment of rights. They have arisen and participated in armed conflicts against the government and among each other. The states impacted by conflict are Chin, Kayah as well as Kareni, Kayin, Kachin, Mon, Rakhine, and Shan, with Kachin, Shan, and Rakhine experiencing the most significant effects²²⁵. From 1989 to 1995, Gen. Khin Nyunt facilitated ceasefire agreements between the Tatmadaw and more than 25 insurgent groups, including around twelve local militias that consented to unofficial truces. The ceasefires did not constitute peace accords and frequently failed to address, beyond the most basic level, the economic development needs of these ethnic adversaries, some of which possessed well-established civil administrations. In many instances, the ceasefire factions were permitted to maintain their weaponry and were afforded de facto autonomy, governance over substantial territories, and the authority to exploit natural resources within their domains. In a contentious decision, the administration recommended in late April 2009 that the remaining armed factions with which it had negotiated ceasefires convert into Border Guard Forces²²⁶.

222 Nick Cheesman. "How in Myanmar "national races" came to surpass citizenship and exclude Rohingya." *Journal of Contemporary Asia* 47, no. 3 (2017): 461-483.

223 Boies, David. "Judicial independence and the Rule of Law." *Wash. UJL & Pol'y* 22 (2006): 57.

224 Kim Jolliffe, "Ethnic Armed Conflict and Territorial Administration in Myanmar". The Asia Foundation. June 2015, 40.

225 "Non-international Armed Conflicts in Myanmar." The Rule of Law in Armed Conflict Project | Rulac. Accessed October 21, 2024. <https://www.rulac.org/browse/conflicts/non-international-armed-conflict-in-myanmar#collapse2accord>.

226 South, Ashley. "Burma's Longest War Anatomy of the Karen Conflict". Transnational Institute. Burma Center Netherlands. 2011.

ကို သိသာသော အဟန့်အတားဖြစ်သည်။ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်သည် လွှတ်တော်၏ထောက်ခံမဲ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းကျော် လိုအပ်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များတွင် တပ်မတော်အား ဝီတိုအာဏာ ပေးထားသကဲ့သို့ဖြစ်နေသည်။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုနှင့် တရားစီရင်ရေးစိုးမိုးရေးတို့သည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို နိုင်ငံရေးအင်အားစုများ၏ လွှမ်းမိုးမှုမခံရစေရန် အကာအကွယ်လုပ်ဆောင်သည်။ တရားစီရင်ရေး စိုးမိုးရေးသဘောတရားသည် ရွေးကောက်ခံကိုယ်စား လှယ်များ၏ အာဏာမှလွတ်သော ယာယီနိုင်ငံရေးဖိအားများကို ဖယ်ရှား၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းဖြင့် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော ဥပဒေဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးသည်။ နိုင်ငံရေးဩဇာလွှမ်းမိုးမှု မှ တရားသူကြီးများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းသည် တူညီသောပန်းတိုင်ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၀၈ နှင့် ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၈ အရ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်းရှိ အထက်တရားရုံးတိုင်း သည် မူလတရားခံ၊ အယူခံမှု၊ ပြန်လည်ပြင်ဆင်မှုနှင့် ဥပဒေအရသတ်မှတ်ထားသည့် အခြားအကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက် သည့် အမှုတို့များကို အဆုံးအဖြတ်ပေးရန် အခွင့်အာဏာရှိသည်။ ဤအဆင့်ရှိ တရားရုံးအများစုသည် မူလတရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိ သော တရားရုံးများဖြစ်သည်။ ဤအဆင့်ရှိ တရားသူကြီးများသည် ထောင်ဒဏ် ခုနစ်နှစ်အထိ ချမှတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ၎င်းတို့တွင် အရွယ်မရောက်သေးသော ကလေးသူငယ်များ စသည်တို့ပါဝင်သည့်အခြေအနေများအပေါ်တွင်လည်း စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် နယ်မြေရရှိရန်နှင့် ထိန်းချုပ်ရန် အဓိကဗျူဟာသုံးရပ်ကို အသုံးပြုသည်။ ၁) စစ်ပွဲဖြင့်ရရှိခြင်း - စစ်အင်အားသုံး၍ နယ်မြေသိမ်းပိုက်ခြင်း။ ၂) သဘောတူညီချက်ဖြင့်ရရှိခြင်း - အများအားဖြင့် အပစ် အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်များကြောင့် မြန်မာလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များထံမှ အလွတ်သဘောတူညီချက်ဖြင့် နယ်မြေများရရှိ ခြင်း။ ၃) ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဖြင့်ရရှိခြင်း- နယ်မြေပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် နိုင်ငံအစိုးရနှင့် ပွင့်လင်းစွာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း။ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားသော တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ(EROS)သည် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုရေးအတွက် တိုက်ပွဲဝင်နေသည့် နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများ နှင့် စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများကို ကိုယ်စားပြုသည်။ ၎င်းတို့သည် အစိုးရနှင့် အချင်းချင်းကြား လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင် ပါဝင်ခဲ့ သည်။ ပဋိပက္ခကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသည့် ပြည်နယ်များမှာ ချင်း၊ ကရင်နီ(ကယား)၊ ကရင်၊ ကချင်၊ မွန်၊ ရခိုင်နှင့် ရှမ်းတို့ဖြစ်ပြီး ထိုအထဲတွင် ကချင်၊ ရှမ်းနှင့် ရခိုင်တို့မှာ သက်ရောက်မှုအခံရဆုံး ပြည်နယ်များဖြစ်ကြသည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ်မှ ၁၉၉၅ ခုနှစ်အထိ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးခင်ညွန့်သည် အစိုးရနှင့် တရားဝင်မဟုတ်သော အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးအတွက် သဘောတူညီထားသည့် ဒေသခံ ပြည်သူ့စစ် ၁၂ ဖွဲ့အပါအဝင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ ၂၅ ဖွဲ့ကျော်အကြား အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက် များကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသည် ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီချက်များမဟုတ်ဘဲ အခြေခံပြဿနာများ ကိုသာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် အရပ်ဘက်အုပ်ချုပ်ရေး ကောင်းမွန်စွာထူထောင်ထားသော တိုင်းရင်းသား အုပ်စုများ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု လိုအပ်ချက်များကို မကြာခဏ လျစ်လျူရှုထားသည်။ သာဓကများစွာတွင် အပစ်ရပ် အဖွဲ့များသည် ၎င်းတို့၏လက်နက်များကို ဆက်လက်ကိုင်ဆောင်ရန်ခွင့်ပြုထားပြီး ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်၊ များပြားလှသော နယ် မြေများပေါ်တွင် အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ၎င်းတို့၏ နယ်ပယ်များအတွင်း သဘာဝသယံဇာတများကို ထုတ်ယူသုံးစွဲရန် အခွင့်အာဏာများ ပေးအပ်ထားသည်။ အငြင်းပွားဖွယ် ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုတွင် အစိုးရသည် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးညှိနှိုင်းထားသည့် လက်နက် ကိုင်အဖွဲ့များကို နယ်ခြားစောင့်တပ်အဖြစ် ပြောင်းလဲရန် ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဧပြီလနှောင်းပိုင်းတွင် အကြံပြုခဲ့သည်။

There are many distinct military forces and recent battles in the states of Myanmar, particularly in the ethnic organization-controlled territories. Consequently, policies or regulations established by one armed organization do not influence other controlled areas²²⁷. In territories controlled by revolutionary groups, complaints offices are not well-known. The NUG online complaints department exhibits inadequate responsiveness. The People's Security Forces are capable of addressing interpersonal conflicts but lack the authority to resolve crimes perpetrated by other armed factions²²⁸. In rural regions with overlapping jurisdictional authority, residents occasionally complied with directives from those they feared. Additionally, instances of parallel jurisdiction arose when identical cases were adjudicated by two distinct entities: EAOs and the government²²⁹.

The human resource problem remains a critical challenge for the ethnic areas, particularly in the law enforcement department. The police force inside the ethnic organization was inadequately established, necessitating the deployment of personnel from the battalion to fulfill police duties. Consequently, they lack clarity regarding the appropriate course of action for their work. This is not their responsibility, but rather that of the institutional structure. The adjudicator responsible for the ruling lacks legal expertise, resulting in public detriment²³⁰.

The Department of General Administration (DGA), the foundation of the Kachin Independence Organization's (KIO) eleven departments, is responsible for the organization's overall governance structure. Six divisions, districts, townships, and subunits—including ninghtaw—make up the KIO's sphere of influence. With research focused on interviews and fewer formal conversations, the KIO's justice system is small. In addition to having police troops in the towns of Laiza and Mai Ja Yang, the KIO may also use guerilla forces and local village defense to make arrests in rural regions. The majority of matters are handled at the village or ninghtaw levels, but if necessary, they are referred to higher levels. Committees are constituted to decide individual cases, and the KIO does not have a reference penal code. The KIO's legal procedures and penalties are not the subject of data collection for this study. The group runs a drug detention facility that also serves as a rehabilitation facility, where inmates work hard to alter their behavior²³¹.

---

227 RL_CGs -23, Concerned Group, September 25, 2024.

228 RL_CGs -24, Concerned Group, September 12, 2024.

229 RL_CGs -29, Concerned Group, October 10, 2024.

230 RL_CGs -23, Concerned Group, September 25, 2024.

231 McCartan, Brian and Kim Jolliffe. "Ethnic Armed Actors and Justice Provision in Myanmar. The Asia Foundation. October 2016, 48.

အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများ ထိန်းချုပ်ထားသော နယ်မြေများတွင် တပ်မတော်နှင့် လတ်တလောတိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခု ချမှတ်ထားသောမူဝါဒများ သို့မဟုတ် စည်းမျဉ်းများသည် အခြားသော ထိန်းချုပ်နယ်မြေများကို လွှမ်းမိုးသက်ရောက်နိုင်စွမ်းမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များ ထိန်းချုပ် ထားသော နယ်မြေများတွင် တိုင်ကြားစာရုံးများကို လူအများသိရှိမှုမှာ နည်းပါးသည်။ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၏ အွန်လိုင်း တိုင်ကြားမှုဌာနသည်လည်း လုံလောက်သောတုံ့ပြန်မှုမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပြည်သူ့လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များသည် လူအချင်းချင်း ပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းရှိသော်လည်း အခြားသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများကိုဖြေရှင်းရန် အခွင့်အာဏာမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာထပ်နေသော ကျေးလက်ဒေသများတွင် ပြည်သူများသည် ၎င်းတို့ကြောက်ရွံ့သော ညွှန်ကြားချက်များကို အခါအားလျော်စွာ လိုက်နာကြရသည်။ ထို့အပြင် မတူကွဲပြားသော အာဏာပိုင် နှစ်ခုဖြစ်သည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ(EAO)နှင့် အစိုးရတို့က တူညီသောအမှုများကို ပြိုင်တူစီရင်မှုများရှိသည်။

လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်ပြဿနာသည် တိုင်းရင်းသားဒေသများ အထူးသဖြင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဌာနတွင် အရေးကြီးသော စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် ရှိနေသည်။ တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းအတွင်း ရဲတပ်ဖွဲ့များ လုံလုံလောက်လောက် မဖွဲ့စည်းနိုင်ဘဲ ရဲ တပ်ဖွဲ့တာဝန်များ ကျေပွန်စေရန် တပ်ရင်းများမှတပ်ဖွဲ့ဝင်များကို အချိုးကျ တာဝန်ချထားသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့လုပ်ငန်း အတွက် သင့်လျော်သောလုပ်ဆောင်မှု နည်းလမ်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှုမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဤသည်မှာ ၎င်းတို့၏တာဝန်မဟုတ်ဘဲ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံအရဖြစ်သည်။ စီရင်ချက်အတွက် တာဝန်ရှိသော တရားစီရင်ဆုံးဖြတ် သူသည် တရားရေးဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်မှု အားနည်းသောကြောင့် အများပြည်သူကို ထိခိုက်နစ်နာစေသည်။

ကချင်လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့(KIO)၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်သော အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန(DGA)သည် ဌာနဆိုင်ရာ ၁၁ ခုဖြင့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံး၏ အုပ်ချုပ်မှုဖွဲ့စည်းပုံကို ဖွဲ့စည်းထားသည်။ KIO ၏ နယ်မြေကို တိုင်းကြီး၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ်နှင့် “နင်း တော”အပါအဝင် တိုင်းငယ်ခြောက်ခု ခွဲခြားထားသည်။ KIO ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် သေးငယ်ပြီး တရားဝင်လုပ်ငန်းစဉ် များထက် အင်တာဗျူးများနှင့် အလွတ်သဘောဆွေးနွေးမှုများကိုသာ အဓိကအားကိုးပါသည်။ လိုင်ဇာနှင့် မိုင်ဂျာယန်မြို့များတွင် ရဲတပ်များထားရှိခြင်းအပြင် KIO သည် ကျေးလက်ဒေသများတွင် ဖမ်းဆီးမှုများပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် ပြောက်ကျားတပ်များနှင့် ဒေသခံကျေးရွာကာကွယ်ရေးကိုလည်း အသုံးပြုနိုင်သည်။ အမှုအများစုကို ကျေးရွာ သို့မဟုတ် နင်းတောအဆင့်တွင် ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းသော်လည်း လိုအပ်ပါက အထက်အဆင့်သို့ လွှဲပြောင်းပေးသည်။ အမှုတစ်ခုချင်းစီကိုဆုံးဖြတ်ရန် ကော်မတီများဖွဲ့စည်း ထားပြီး KIO တွင် ရည်ညွှန်းရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ပြဌာန်းထားခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ KIO ၏ ဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ နှင့် ပြစ်ဒဏ်များကို ဤလေ့လာမှုအတွက် အချက်အလက်စုဆောင်းခြင်းတွင် ပါဝင်မည်မဟုတ်ပါ။ အဆိုပါအဖွဲ့သည် ပြန်လည် ထူထောင်ရေးဂေဟာတစ်ခုလည်းဖြစ်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းသိမ်းရေးစခန်းကို ဖွင့်လှစ်ထားပြီး ဆေးခွဲသူများ၏အမှုအကျင့် ကို ပြောင်းလဲရန် အပြင်းအထန် ကြိုးစားလုပ်ဆောင်နေသည်။

RL-Exe-11, Executive group, said that

"People from the Kachin region have to go to the courts of KIO if there is a case. In Myitkyina City, there are KIO offices and formal courts, likely parallel jurisdiction. KIO office courts are based on Kachin traditional law, but currently, KIO office has accepted trial for crimes by statutory law. The concept of Kachin traditional law is more towards healing, so it is called "shawa sha tai". It is a hybrid form to solve it in different ways. In the village, there are traditional solutions. If the crime is a serious crime, the KIO office has something to look for more lenient in community trials."

အင်တာဗျူးဖြေဆိုခဲ့သော RL-Exe-11 မှ ပြောကြားခဲ့သည်မှာ

“ကချင်ဒေသကလူတွေက အမှုကိစ္စရှိရင် KIO တရားရုံးကို သွားကြတယ်။ မြစ်ကြီးနားမြို့တွင် KIO ရုံးများနှင့် အစိုးရ မှဖွင့်လှစ်ထားသော တရားရုံးများရှိပြီး အပြိုင်တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိတယ်။ KIO ရုံးများသည် ကချင်ရိုးရာဥပဒေအပေါ် အခြေခံထားသော်လည်း လက်ရှိတွင် KIO ရုံးများသည် ဥပဒေအရ ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တရားစီရင်မှုများကို ဥပဒေပြုအဖွဲ့က ပြဌာန်းထားသောဥပဒေဖြင့် လက်ခံစီရင်နေပြီဖြစ်တယ်။ ကချင်ရိုးရာဥပဒေ၏ အယူအဆသည် “ရှုပါရှားအိုင်” ဟုခေါ်သော ပြန်လည်ကုစားမှုကို ရှေးရှုတယ်။ ၎င်းကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့်ဖြေရှင်းရန် ပေါင်းစပ်ပုံစံ ဖြစ်တယ်။ ရွာမှာ ရိုးရာနည်းလမ်းတွေနဲ့ ဖြေရှင်းနည်းတွေရှိတယ်။ ရာဇဝတ်မှုဟာ ကြီးလေးတဲ့ ရာဇဝတ်မှုတစ်ခုဆိုရင် KIO ရုံးက ရပ်ရွာစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုတွေမှတစ်ဆင့် အမှန်တရားရှာဖွေပေးတာ ရှိပါတယ်” ဟု ပြောသည်။

2.8 Governmental Reform Initiatives for the Rule of Law

The Myanmar government makes an effort to include provisions against corruption in the legislation, but it is only able to prosecute bribery and no other forms of misconduct because the 2013 anti-corruption law makes this much clearer. Corruption in Myanmar is prevalent throughout all sectors, industries, and levels of operation. Deposed NLD MPs and other former civilian government officials were still being singled out for prosecution under anti-corruption laws by the military-run Anti-Corruption Commission. There was rampant corruption in every aspect of political life, but particularly in the legal system.

Parallel to police petty extortion was more serious graft at higher levels, including when investigators demanded bribes from victims in order to carry out criminal investigations²³². Corruption pervades all tiers of the judiciary, including the Supreme Court. The court overlooked the illegality of confessions obtained during police interrogations, as outlined in the Evidence Act, and instead set a precedent affirming the acceptability of such confessions²³³. At every level of the judiciary, including the police, judges, attorneys, and court employees, corruption is pervasive. People think they can purchase the results they want. However, because public legal services are overpriced due to widespread corruption, many impoverished individuals cannot afford to utilize the formal court system, which exacerbates social divisions²³⁴. Many people in Myanmar lack the financial means to access justice through official institutions. The majority of people do not think it is in their best interests to file a lawsuit through statutory courts because they do not trust the impartiality of the courts. The legal system operates similar to an open market where the highest bidders prevail²³⁵. As a result, there is constant encouragement for people to engage in unlawful activity in their society. The fundamental rights to judicial protection, such as the right to a fair trial without undue delay under Article 14 of the ICCPR, are jeopardized by corruption in the administration of justice²³⁶.

---

232 Department of State, United State of America. "Country Reports on Human Rights Practices: Burma" (2023): 38, 39.

233 RL_Pro-02, Professional Group, September 12, 2024.

234 "Corruption: A Severe, Chronic Disease Myanmar Has to Fight." Tea Circle. Last modified September 5, 2019. <https://teacircleoxford.com/essay/corruption-a-severe-chronic-disease-myanmar-has-to-fight/>.

235 Bak, Mathias. *Overview of corruption and anti-corruption in Myanmar*. Transparency International., 2019.

236 Peters, Anne. "Corruption as a violation of international human rights." *European Journal of International Law* 29, no. 4 (2018): 1251-1287.

၂.၈ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအတွက် အစိုးရ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစပျိုးမှုများ

မြန်မာအစိုးရသည် ၎င်း၏ဥပဒေများတွင် အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ထည့်သွင်းရန် ကြိုးပမ်းသော်လည်း ၂၀၁၃ ခုနှစ် အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေ၏ သက်ရောက်မှုကြောင့် အခြားသော အကျင့်ပျက်မှုပုံစံများ မပါဝင်ဘဲ ငွေကြေး လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုကိုသာ တရားစွဲဆိုနိုင်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အဂတိလိုက်စားမှုသည် ကဏ္ဍအားလုံး၊ စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအဆင့်အားလုံးတွင် ပျံ့နှံ့နေသည်။ ရာထူးမှဖယ်ရှားခံရသော NLD လွှတ်တော်အမတ်များနှင့် အခြား ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း အစိုးရအရာရှိဟောင်းများကို စစ်တပ်က ထိန်းချုပ်ထားသော အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးကော်မရှင်က အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေဖြင့် တရားစွဲဆိုရန် ဆက်လက်ပစ်မှတ်ထားခံနေရဆဲဖြစ်သည်။ အဂတိလိုက်စားမှုသည် နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်အားလုံး အထူးသဖြင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်အတွင်းတွင် ပျံ့နှံ့နေသည်။

ရဲတပ်ဖွဲ့၏ အသေးအမွှား ခြိမ်းခြောက်ငွေညစ်မှုများနှင့်အတူ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် စုံစမ်းရေးမှူးများသည် ကျူးလွန်ခံရသူများထံမှ လာဘ်ငွေများတောင်းခံရာသည့် အထက်တန်းအဆင့် အကျင့်ပျက်ခြစားမှု သိသိသာသာပိုများသည်။ အဂတိလိုက်စားမှုသည် တရားရုံးချုပ်အပါအဝင် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍအားလုံးတွင် ပျံ့နှံ့နေသည်။ တရားရုံးသည် သက်သေခံအက်ဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ရဲစစ်ဆေးရေးမှူးများအတွင်းရရှိသော တရားမဝင်သည့်ဝန်ခံမှုကို လျစ်လျူရှုခဲ့ပြီး ယင်းအစား မှန်ကန်ကြောင်း ဝန်ခံမှုကို လက်ခံသည့်စံနှုန်းကိုချမှတ်ခဲ့သည်။ ရဲများ၊ တရားသူကြီးများ၊ ရှေ့နေများနှင့် တရားရုံးဝန်ထမ်းများအပါအဝင် တရားစီရင်ရေးအဆင့်တိုင်းတွင် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများ ပျံ့နှံ့နေသည်။ ပြည်သူများသည် ၎င်းတို့လိုချင်သောရလဒ်ကို ဝယ်နိုင်မည်ဟုယူဆသည်။ ကျယ်ပြန့်သော အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများ၏ အကျိုးဆက်သည် အများပြည်သူဆိုင်ရာ ဥပဒေရေးရာဝန်ဆောင်မှုများ ဈေးကြီးသောကြောင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများသည် တရားဝင် တရားရုံးစနစ်သို့ဝင်ရောက်ရန် ခက်ခဲကာ လူမှုရေးကွဲပြားမှုများကို ပိုမိုဆိုးရွားစေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူများသည် ငွေကြေးဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များကြောင့် တရားဝင်အဖွဲ့အစည်းများမှတစ်ဆင့် တရားမျှတမှုရရှိရန် မတတ်နိုင်ကြပေ။ တရားရုံးများ၏ သမာသမတ်ကျမှုကို မယုံကြည်သောကြောင့် တရားရုံးများမှတစ်ဆင့် တရားစွဲတင်ခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် ဖြစ်သည်ဟု အများစုကမထင်ကြပေ။ တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် ငွေများသူ အမြင့်ဆုံးအနိုင်ရသည့် ပွင့်လင်းဈေးကွက်ကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ယင်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း တရားမဝင်လှုပ်ရှားမှုများတွင်ပါဝင်ရန် လူထုအား အစဉ်တစိုက် ဖိအားပေးသည်။ CCPR ၏ ပုဒ်မ ၁၄ အရ တရားမျှတသောတရားစီရင်မှုတွင် နှောင့်နှေးမှုမရှိစေရကဲ့သို့သော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပေးပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ အခြေခံအခွင့်အရေးများသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုများတွင် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများရှိနေသောကြောင့် ထိခိုက်မှုများရှိသည်။

Organizational reforms to the police brought about by the Police Law include the President's direct appointment of the Chief of Police, subject to consultation with the Commander-in-Chief of the Defense Services;²³⁷ one of the police's stated objectives is "[t]o participate in national defense and security matters when necessary;²³⁸ the formalization of police officers' "national security and defense duties";²³⁹ and these other clauses giving the military-controlled Ministry of Home Affairs and the Cabinet influence over the police have raised worries about the militarization of policing continuing. Section 60 contains some elements that seem drawn from broad, problematic sections in the former police statutes that the new Police Law superseded. Police frequently exploited these regulations, also known as "shadow laws" or "darkness laws," to target particular groups, most notably LGBT people²⁴⁰. The Police Law does not adhere to international standards for law enforcement operations regarding interruptions resulting from peaceful assemblies. The trust in the police in Myanmar is low, with fairness, effectiveness, and transparency being the lowest. Factors contributing to low trust include unfair treatment, corruption, personal bias, and lack of readiness. The political systems used by previous Myanmar governments may have made the institutions untrustworthy in the public's eyes. Transparency was the lowest trust variable. The public's perception of the police is influenced by these factors²⁴¹.

Law enforcement officials, prosecutors, and judges are perpetually untruthful in their responsibilities. In instances where the perpetrator possesses significant power or riches, they are unjustly adjudicated for their offenses. In police training, officers are instructed to disregard rules and regulations, safeguard individuals' property and lives, and uphold the rule of law, yet they are also encouraged to engage in corruption in every conceivable manner²⁴². The police fail to maintain evidence appropriately. They lack comprehension of the rules and criminal justice system, resulting in the occasional release of detained individuals without judicial authorization²⁴³. In narcotics prosecutions, law enforcement officials coerce the accused into confession. In cases pertaining to the unlawful association act, the accused's family was dissuaded from assisting the accused due to police threats indicating that if they continued the matter, their entire family would face arrest²⁴⁴. After the military coup, numerous individuals opposing the coup have been jailed, tortured, or killed by the military, and at times, tortured and slain by the PDF. Individuals are deprived of access to justice²⁴⁵.

---

237 Police Act (1945), sec. 9(A).

238 *Ibid.*, sec. 4(e).

239 *Ibid.*, sec. 18(i).

240 Gender Equality Network, "In the Shadows: Systemic injustice based on sexual orientation and gender identity/expression in Myanmar," November 2019, 29, <https://www.icj.org/wpcontent/uploads/2019/11/Myanmar-In-The-Shadows-Advocacy-Report-2019-ENG.pdf>.

241 Thura Aung and Win Win May, Public trust in the Myanmar Police Force: exploring the influencing factors. Friedrich-Ebert-Stiftung, 2019.

242 RL_Exe-10, Executive Group, September 6, 2024.

243 RL_Pro-01, Professional Group, September 11, 2024.

244 RL_CGs -22, Concerned Group, September 19, 2024.

245 RL_CGs -30, Concerned Group, September 7, 2024.

ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေဖြင့်ဆောင်ရွက်သည့် ရဲတပ်ဖွဲ့၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများတွင် ရဲချုပ်ကို နိုင်ငံတော်သမ္မတမှ တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်ခြင်း၊ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်နှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခြင်း၊ ရဲတပ်ဖွဲ့၏ ရည်ရွယ်ချက်များထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည့် လိုအပ်သည့်အခါ နိုင်ငံတော်၏ ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များတွင် ပါဝင်ရန်၊ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ “နိုင်ငံတော် လုံခြုံရေးနှင့်ကာကွယ်ရေး တာဝန်များ”အတွက် တရားဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့အပေါ် တပ်မတော်မှထိန်းချုပ်ထားသော ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် အစိုးရအဖွဲ့တို့မှ ကြာရှည်စွာ ဆုံးဖြတ်မှုများ ပုဒ်မ ၆၀ တွင် ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေအသစ်မှ ဖယ်ရှားသင့်သည့် ကျယ်ပြန့်စွာပြဿနာရှိသော စည်းမျဉ်းများပါရှိ သည့် ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေဟောင်းများပါ ပါဝင်သည်။ အထူးသဖြင့် LGBT လူအုပ်စုများကို ပစ်မှတ်ထားရန် “မှောင်ရိပ်ခိုမှု”ဟုခေါ် သော ဤစည်းမျဉ်းများကို ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် မကြာခဏအသုံးပြုခဲ့သည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေသည် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးမှုများ ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အနှောင့်အယှက်များနှင့်ပတ်သက်၍ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကို လိုက်နာ ခြင်း မရှိပေ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့အပေါ် ယုံကြည်မှုနည်းပါးပြီး တရားမျှတမှု၊ ထိရောက်မှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမှာ အနိမ့်ဆုံး ဖြစ်သည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့အပေါ် ယုံကြည်မှုနိမ့်ကျစေသည့် အကြောင်းရင်းများတွင် တရားမျှတမှုမရှိသော ဆက်ဆံမှု၊ အကျင့်ပျက်ခြ စားမှု၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရဘက်လိုက်မှုနှင့် အဆင်သင့်မရှိမှုတို့ ပါဝင်သည်။ ယခင် မြန်မာအစိုးရများအသုံးပြုခဲ့သည့် နိုင်ငံရေးစနစ် များသည် အစိုးရဌာနများအပေါ် ပြည်သူလူထု၏အမြင်တွင် မယုံကြည်ဖွယ်ရာဖြစ်စေခဲ့သည်။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုသည် အနိမ့်ဆုံး ယုံကြည်မှုကိန်းရှင်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့အပေါ် ပြည်သူများ၏ ခံယူချက်သည် ဤအချက်များလွှမ်းမိုးခဲ့သည်။

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအရာရှိများ၊ အစိုးရရှေ့နေများနှင့် တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများတွင် အမြဲတမ်း သစ္စာစောင့်သိရန် ပျက်ကွက်ကြသည်။ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူသည် သိသာထင်ရှားသောအာဏာ သို့မဟုတ် ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုရှိ သည့် အခြေအနေမျိုးတွင် ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့၏ပြစ်မှုအတွက် တရားမမျှတစွာ စီရင်ခြင်းခံရသည်။ ရဲသင်တန်းများတွင် ရဲအရာ ရှိများကို ဥပဒေအတိုင်းလိုက်နာရန်၊ ပြည်သူလူထု၏အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ရန်၊ ဥပဒေများကို ပိုမိုအားကောင်းစေ ရန် သင်ကြားပေးသော်လည်း တစ်ချိန်တည်းတွင် ၎င်းတို့အား နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုတွင်ပါဝင်ရန် တိုက်တွန်း ထားသည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့သည် သက်သေအထောက်အထားများကို စနစ်တကျထိန်းသိမ်းရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။ စည်းမျဉ်းများနှင့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို နားလည်မှုကင်းမဲ့ပြီး တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ ထိန်းသိမ်းခံထားရသူ များကို ရံဖန်ရံခါ လွှတ်ပေးခဲ့သည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးတရားစွဲဆိုမှုတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး တာဝန်ရှိသူများက တရားခံအား ဝန်ခံ ရန် အတင်းအကျပ်ခိုင်းမှုများ ရှိခဲ့သည်။ တရားမဝင်အသင်းအဖွဲ့နှင့်ပတ်သက်သည့် အမှုများတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့က စွပ်စွဲခံရသူ၏ မိသားစုအား တရားခံကိုဆက်လက်ကူညီပါက တစ်မိသားစုလုံး ဖမ်းဆီးခံရမည်ဖြစ်ကြောင်း ခြိမ်းခြောက်သည်။ စစ်တပ်အာဏာ သိမ်းပြီးနောက် ၎င်းကိုဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြသော ပြည်သူအများအပြားသည် စစ်တပ်မှ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် ခြင်း သို့မဟုတ် သတ်ဖြတ်ခြင်းများကို ခံခဲ့ရပြီး တစ်ခါတစ်ရံတွင် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့များမှ နှိပ်စက်သတ်ဖြတ်ခြင်းခံခဲ့ရ သည်။ လူတစ်ဦးချင်းစီသည် တရားမျှတမှုရရှိခွင့် ဆုံးရှုံးနေကြသည်။

The primary impediment is the 2008 constitution as the military constitutes a monopoly. The Ministry of Home Affairs, Ministry of Defense, and Ministry of Border Affairs are entirely governed by the military, so these ministries are associated with all national initiatives and law enforcement activities. The General Administration Department, once part of the Ministry of Internal Affairs, then transitioned to the civilian administration. In NLD, efforts are underway to overhaul the General Administration Department. I observe a successful outcome. The military exerts greater influence in the peace negotiations. The government lacks the authority to command the armed forces, hence it merely assumes a facilitative role. They did not assume the decision-making role. The military appears to assume a greater role in decision-making²⁴⁶.

The judiciary's authority is vested in the military. The police refrain from filing a FIR if the accused possesses riches or influence. Corruption infiltrates every level of government. The chief justice of the union is U Tun Tun Oo, a former military official, which impedes the government's ability to manage jurisdiction. Indigenous and minority populations continue to be deprived of citizenship rights²⁴⁷. The military administration is incapable of instituting a rule of law. Subsequent to the coup, the judiciary has been utilized as an instrument of the military regime, and legal practitioners have consistently faced scrutiny. Subsequent to the coup, individuals encountered inequitable prosecution under the provisions of the penal code and the legislation governing unlawful associations. At times, the law has been exploited for inequitable prosecution. No remedies exist for the crimes or human rights violations perpetrated by the SAC's armed forces²⁴⁸.

The 2008 Constitution addresses the governance of districts, townships, wards, and village tracts succinctly. Article 288 (Chapter V) of the 2008 Constitution stipulates that "The administration of district and township levels shall be assigned to Civil Services personnel" (Constitution of Myanmar, 2008: 123). Article 289 states that "The administration of a ward or village tract shall be assigned in accordance with the law to an individual whose integrity is esteemed by the community". The local government is a crucial component of Myanmar's democratic transition. It safeguards the democratic rights of citizens and is essential for the advancement of democracy. The transition to democracy in Myanmar has gained significance within the broader context of democratization. Following the enactment of the Constitution in 2008, local administration has been preserved in the form of districts, townships, wards, village tracts, and villages. The establishment of local democracy and its elections has become a crucial stage in the strengthening of democracy in Myanmar. The primary challenge of local government in Myanmar is the lack of administrative

---

246 RL_CGs -19, Concerned Group, September 17, 2024.

247 RL_Exe-14, Executive Group, September 2, 2024.

248 RL_CGs -22, Concerned Group, September 19, 2024.

အဓိကအတားအဆီးမှာ တပ်မတော်မှ လက်ဝါးကြီးအုပ်ထားသော ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးဌာနတို့ကို တပ်မတော်မှ လုံးလုံးလျားလျား ထိန်းချုပ်ထားသောကြောင့် အဆိုပါဝန်ကြီးဌာနများသည် နိုင်ငံတော်အတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများ၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေး လုပ်ငန်းများအားလုံးနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။ NLD အစိုးရလက်ထက်တွင် ပြည်တွင်းရေးရာဝန်ကြီးဌာန၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနသည် အရပ်သားစီမံခန့်ခွဲမှုလက်အောက်သို့ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ပြီး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ အောင်မြင်တဲ့ရလဒ်ကို သတိပြုမိပါတယ်။ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင် တပ်မတော်က ဩဇာသည် ပိုမိုကြီးမားသည်။ အစိုးရသည် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များကိုကွပ်ကဲရန် အခွင့်အာဏာမရှိသောကြောင့် ဆွေးနွေးပွဲကို လွယ်ကူချောမွေ့ရန်စီစဉ်သည့် အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုအဖြစ်သာ တွေ့မြင်ရသည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချတဲ့အခန်းကဏ္ဍတွင် ရှိသည်ဟု မယူဆကြပေ။ တပ်မတော်သည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ပိုမိုကြီးမားသည့်အခန်းကဏ္ဍတွင် ရှိနေသည်။

တရားစီရင်ရေးအာဏာကိုလည်း စစ်တပ်ထံ အပ်နှင်းထားသည်။ စွပ်စွဲခံရသူသည် စည်းစိမ်ဥစ္စာ သို့မဟုတ် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုရှိပါက ရဲတပ်ဖွဲ့သည် FIR တင်သွင်းခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ကြသည်။ အဂတိလိုက်စားမှုသည် အစိုးရ၏အဆင့်တိုင်းသို့ စိမ့်ဝင်နေသည်။ ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်မှာ ယခင်စစ်အရာရှိဟောင်းဖြစ်သော ဦးထွန်းထွန်းဦးဖြစ်သည့်အတွက် အစိုးရ၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် စီမံခန့်ခွဲနိုင်မှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် လူနည်းစုများသည် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများကို ဆက်လက်ဆုံးရှုံးနေကြသည်။ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ကောင်းစွာ ဖော်ဆောင်နိုင်စွမ်းမရှိပေ။ အာဏာသိမ်းပြီးနောက် စစ်အာဏာရှင်သည် တရားစီရင်ရေးကို လက်နက်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးချရာ တရားစီရင်ရေးဝန်ထမ်းများသည် အဆက်မပြတ် စစ်ဆေးမှုများကို ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ အာဏာသိမ်းပြီးနောက်တွင် ပြည်သူများသည် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေနှင့် မတရားအသင်းအက်ဥပဒေများအောက်တွင် မမျှတသောတရားစွဲဆိုမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ တခါတရံ တရားမျှတမှုမရှိသော တရားစွဲခြင်းများဖြင့် ခေါင်းပုံဖြတ်ခံရသည်။ စစ်ကောင်စီ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် ပြန်လည်ကုစားခြင်းမရှိပေ။

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ခရိုင်၊ မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက်၊ ကျေးရွာအုပ်စုများ၏ အုပ်ချုပ်ရေးကို အတိုချုံးဖော်ပြထားသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အခန်း ၅၊ ပုဒ်မ ၂၈၈ တွင် “ခရိုင်အဆင့်နှင့် မြို့နယ်အဆင့်တို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးကို နိုင်ငံဝန်ထမ်းများအား တာဝန်ပေးဆောင်ရွက်စေရမည်”ဟု ပြဌာန်းထားသည်။ ပုဒ်မ ၂၈၉ တွင် “ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု၏ အုပ်ချုပ်ရေးကို ရပ်ရွာကကြည်ညိုလေးစားပြီး သိက္ခာသမာဓိရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးကို ဥပဒေနှင့်အညီ ခန့်အပ်တာဝန်ပေးဆောင်ရွက်စေရမည်”ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ဒေသန္တရအစိုးရသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းရေးတွင် အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံသားများ၏ ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီ ထွန်းကားရေးအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းရေးသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော

decentralization, which remains under the jurisdiction of the Union Ministry of Home Affairs²⁴⁹. The governance of townships and districts is overseen by senior officials rather than elected representatives²⁵⁰. The regional election in Myanmar is deficient in fundamental democratic principles. The elections for the Ward and Village Tract Administrators do not adhere to universal adult suffrage. The significance of local governance should have been more prominently acknowledged throughout the governmental reform process initiated by the civilian-led administration in 2018.

The military exerts influence over the three principal pillars of governance. Law enforcement officials, including police, prosecutors, and judges, exhibit a deficiency in duty, accountability, and ethical standards in their duties. Corruption pervades the whole governmental framework due to the absence of the rule of law²⁵¹. The central government infringes upon the rights of marginalized and vulnerable populations by discriminatory practices. There is an absence of power-sharing between the central government and local government²⁵².

The local government system in Myanmar has become increasingly centralized over several decades, as indicated by the nation's laws and institutions. Myanmar, however, suffers from ineffective official local governance, leading to the emergence of unrecognized and informal institutions that perform various governmental duties inside local communities. The prolonged absence of a functional central government in ethnic regions, along with the lack of established local administration structures, has resulted in the rise of community-based non-state organizations tasked with social protection and the delivery of public goods²⁵³. Despite the General Administrative Department (GAD) no longer overseeing parliamentary administration, the management of sub-national parliaments remains somewhat centralized. Six self-administered areas (SAAs) are designated for particular ethnic groups under Article 56 of the 2008 Constitution; these groups are all regarded as minority within their state or region but as the majority within particular townships²⁵⁴. The SAAs are governed by "Leading Bodies," which are composed of members of various minorities within the SAA as well as elected MPs and military appointees. In instances where the establishment of SAAs has been accomplished, leading body members have expressed that their degree of impact is remarkably restricted, mostly because of the prevailing function of the General Administrative Department²⁵⁵.

---

249 Lalhriatpuii, F., and Ayangbam Shyamkishor. "Understanding the Local Government in Myanmar with Special Reference to Chin State." *Mizoram University Journal of Humanities & Social Sciences* 5, no. 1 (2019): 2395-7352.

250 Nixon, Hamish, Cindy Joelene, Kyi Pyar Chit, Lynn Thet Aung, and Matthew Arnold. *State and region governments in Myanmar*. MDRI-CESD, 2015. The Asia Foundation.

251 RL_Exe-10, Executive, September 6, 2024.

252 RL_Exe-09, Executive, September 7, 2024.

253 Khanu. "Local Government's Role in Bottom-Up Federalism for Myanmar Democratic Future." School of Public Policy, University of Chaing Mai. Accessed October 11, 2024. <https://spp.cmu.ac.th/local-governments-role-in-bottom-up-federalism-for-myanmar-democratic-future/>.

254 Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (2008).

255 Jolliffe, Kim. "Ethnic Armed Conflict and Territorial Administration in Myanmar". The Asia Foundation. June 2015: p 28-40.

ဒီမိုကရေစီ အသွင်ကူးပြောင်းရေးအခြေအနေအတွင်းတွင် ပါရှိသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အတည်ပြုပြဌာန်းပြီးသည့် နောက် ခရိုင်၊ မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက်၊ ကျေးရွာအုပ်စုများဖြင့် ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ဒေသန္တရဒီမိုကရေစီ ထူထောင်ခြင်းနှင့် ရွေးကောက်ပွဲများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒီမိုကရေစီ ခိုင်မာအားကောင်းရေးအတွက် အရေးပါသောအဆင့်များ ဖြစ်လာသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒေသန္တရအစိုးရများအတွက် အဓိကစိန်ခေါ်မှုမှာ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၏ စီမံခန့်ခွဲမှုလက်အောက် တွင်ရှိနေပြီး ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လွန်ကဲနေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ မြို့နယ်နှင့်ခရိုင်များ၏အုပ်ချုပ်ရေးကို ရွေးကောက်ခံကိုယ်စားလှယ် များထက် အကြီးတန်းအရာရှိများက အုပ်ချုပ်ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒေသန္တရရွေးကောက်ပွဲများသည် အခြေခံ ဒီမိုကရေစီ အခြေခံမှုများနှင့် မကိုက်ညီသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်စု အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများအတွက် ရွေးကောက်ပွဲများ သည် အသက်ပြည့်မှီသူများအားလုံး မဲပေးပိုင်ခွင့်မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် အရပ်သားအစိုးရဦးဆောင်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက် ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေး၏အရေးပါမှုကို ပိုမိုရှင်းလင်းစွာ အသိအမှတ်ပြုသင့်သည်။

စစ်တပ်သည် အစိုးရ၏မဏ္ဍိုင်ကြီးသုံးရပ်အပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးထားသည်။ ရဲ၊ အစိုးရရေနေများနှင့် တရားသူကြီးများအပါအဝင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အရာရှိများသည် ၎င်းတို့၏ တာဝန်၊ တာဝန်ခံမှုနှင့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများ ချို့ယွင်းနေခြင်းကို ပြသနေ သည်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုမရှိခြင်းကြောင့် အဂတိလိုက်စားမှုသည် အစိုးရယန္တရားတစ်ခုလုံးထဲသို့ ပျံ့နှံ့ဝင်ရောက်လျက်ရှိသည်။ ဗဟိုအစိုးရသည် ခွဲခြားဆက်ဆံသည့်အလေ့အထများဖြင့် ဘေးဖယ်ခံ ထိခိုက်လွယ်သူများ၏ အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက် လျက်ရှိသည်။ ဤသည်မှာ ဗဟိုအစိုးရနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရကြား အာဏာခွဲဝေမှုမရှိခြင်းကို ပြသနေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်သည် နိုင်ငံ၏ဥပဒေများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ဆယ် စုနှစ်များစွာအတွင်း ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ပိုမိုများပြားလာသည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် ထိရောက်မှုမရှိသော တရားဝင် ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးကို ကြုံတွေ့ကြရပြီး ထိုအရာသည် ဒေသခံပြည်သူလူထုအတွင်း အစိုးရတာဝန်အမျိုးမျိုးကို လုပ်ဆောင် သည့် အစိုးရမဟုတ်သော အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများကို ပေါ်ပေါက်လာစေသည်။ တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် ကာလကြာရှည် စွာ ဗဟိုအစိုးရကဲ့သို့ အုပ်ချုပ်ရေးမလည်ပတ်နိုင်ခြင်းနှင့် ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးဖွဲ့စည်းပုံများ နည်းပါးခြင်းတို့ကြောင့် လူမှုကာ ကွယ်ရေးနှင့် ပြည်သူတို့အတွက်လိုအပ်သော အခြေခံစားသောက်ကုန်ပစ္စည်းများ ပေးအပ်ခြင်းတို့ကို တာဝန်ယူပေးသည့် ရပ်ရွာ လူထုအခြေပြု အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ တိုးမြှင့်လာခဲ့သည်။ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနသည် လွှတ်တော်၏ စီမံကြီးကြပ်မှုအောက်တွင် မရှိသော်လည်း ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်တို့၏ စီမံမှုအောက်တွင်ရှိနေသည်။ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသခြောက်ခုကို ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၅၆ အရ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအတွက် သတ်မှတ် ထားသည်။ ဤအုပ်စုများကို ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသကြီးအတွင်း လူနည်းစုအဖြစ် သတ်မှတ်သော်လည်း သီးခြားမြို့နယ် များတွင် လူများစုဖြစ်သည်။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများကို ၎င်းဒေသအတွင်းရှိ လူနည်းစုလူမျိုးအသီးသီးမှ အဖွဲ့ဝင်များ၊ ရွေးကောက်ခံ လွှတ်တော်အမတ်များနှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာခန့်အပ်ခံရသူများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် "ဦးစီးအဖွဲ့"မှ အုပ်ချုပ်သည်။ အဓိကအားဖြင့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၏ လွှမ်းမိုးမှုကြောင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများ၏ ဦးစီးအဖွဲ့ဝင်များ၏ ဩဇာသက်ရောက်မှုသည် အကန့်အသတ်ရှိကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြသည်။

RL- CGs- 24, Concern group, said that

“One of the weaknesses is the institutions are built on the top-down approach; they do not consider the people’s interest. When looking back over the past 10 years, it is the same. The previous governments put the public in the place of exploitation. Politicians are only pretending to be a power by saying that the people are the main thing. We have never seen a government that truly cares about public will and recognizes public participation.”

To sum up, it is seen that the civilian government attempted to implement rule of law by doing several reformations. As the problem source is the constitution itself, changing the constitution could not do without military assistance even though civilian governments have stated that they are waiting for the “right time” to do it and have committed to doing so before their mandate ends in 2020. Although the NLD party won the 2020 election, a military coup d’état happened in 2021 that is obviously witnessed that the military was monopolized in all sectors of government by the 2008 constitution.

အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူတစ်ဦးမှ-

“အားနည်းချက်တစ်ခုကတော့ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းတွေက အပေါ်ကနေအောက်ကို ချဉ်းကပ်ပြီး ပြည်သူတွေရဲ့ အကျိုးစီးပွားကို မစဉ်းစားဘူး။ လွန်ခဲ့တဲ့ ၁၀ နှစ်ကျော်ကို ပြန်ကြည့်တော့လည်း ဒီအတိုင်းပဲ။ ယခင်အစိုးရများက ပြည်သူကို အမြတ်ထုတ်သည့်နေရာမှာပဲ ရှိခဲ့တယ်။ နိုင်ငံရေးသမားများက ပြည်သူ့အဓိကဖြစ်သည်ဟုဆိုကာ ဟန်ဆောင်ပြီး အာဏာကို ရယူခြင်းသာဖြစ်တယ်။ ပြည်သူ့ဆန္ဒကို အမှန်တကယ်ဂရုပြုပြီး လူထုပါဝင်မှုကို အသိအမှတ်ပြုတဲ့ အစိုးရဆိုတာ တစ်ခါမှမတွေ့ဖူးဘူး”ဟု ဆိုခဲ့သည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် အရပ်သားအစိုးရသည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ ပြဿနာ၏ဇစ်မြစ်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုယ်တိုင်ပင်ဖြစ်သောကြောင့် အရပ်သားအစိုးရသည် သက်တမ်းတလျှောက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရန် အချိန်မှန်ကို စောင့်ဆိုင်းခဲ့ပြီး ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များမကုန်ဆုံးမီ ၂၀၂၀ တွင်ဆောင်ရွက်ရန် ကတိကဝတ်ပြုထားသော်လည်း စစ်တပ်၏ ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းမရှိသည့် အတွက် ပြောင်းလဲခြင်းကို လုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အာဏာသိမ်းမှု ထပ်မံဖြစ်ပွားမှုကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ တပ်မတော်သည် အစိုးရ၏ အဓိကကဏ္ဍများအားလုံးကို ထိန်းချုပ်ထားမှု သက်သေအဖြစ် ထင်ရှားသကဲ့သို့ NLD ပါတီသည် ၂၀၂၀ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရခဲ့သော်လည်း စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို မတွန်းလှန်နိုင်ခဲ့ပေ။

2.9 Access to Justice: Formal Jurisdiction and Traditional Jurisdiction

---

The judiciary²⁵⁶ is not only the foundation of upholding the rule of law but also plays a pivotal role in the protection of rights, the redress of grievances, and the pursuit of justice through courts, legal proceedings, and the application of law. In addition, it must exist as an independent pillar to ensure all citizens and institutions, including every stage level of government, are accountable, safeguard human rights, and provide justice under the law. To effectively implement this crucial role, the judiciary must maintain its independence, free from external interference, and judicial professionals need to rightly and equally apply standards of fairness principles in their judicial and decision-making processes. If failing to successfully implement these principles of judicial independence, integrity, and fairness, the citizens lose confidence in accessing justice in the judicial system.

Formal Jurisdiction

Access to justice is a fundamental principle of the rule of law; it serves individuals to exercise their legal rights, provides a means to challenge discriminatory practices, and enables the public to hold those in power accountable for their actions²⁵⁷. In Myanmar, there are significant challenges and barriers to accessing justice through the court system. According to formal jurisdiction, there are the three divisions of the country's judicial system such as the Constitution Tribunal of the Union, Courts Martial, and the Supreme Court which is the highest court among Townships, District Courts, Region High Courts, Self-Administered Division Courts, and Zone Courts²⁵⁸. The Constitutional Tribunal interprets the constitution, reviews laws for constitutional compliance, and resolves disputes between government levels²⁵⁹.

The courts-martial are controlled by the military, operate separately from civilian courts, and are specifically constituted to handle cases involving military personnel. The courts-martial adjudicate not only cases involving military personnel exclusively but also cases between military personnel and civilians. Regarding the cases happened between civilians and militia, it is trialed only in military courts. If the military personnel commit offenses such as culpable homicide, murder, and rape,

---

256 The term "judiciary" in this context indicates the courts, which encompass judges, prosecutors, private lawyer, court administrators, and court clerks.

257 United Nations, "Access to Justice - United Nations and the Rule of Law," United Nations and the Rule of Law, 2015, <https://www.un.org/ruleoflaw/thematic-areas/access-to-justice-and-rule-of-law-institutions/access-to-justice/>.

258. Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (2008), sec. 294, 295(b).

259. Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (2008), sec. 322.

၂.၉။ တရားမျှတမှုရရှိရေး- သမားရိုးကျ ပုံမှန်တရားစီရင်ခြင်းနှင့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်း တရားစီရင်ခြင်း

တရားစီရင်ရေးသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ ကျောရိုးဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် ပြည်သူလူထု၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးခြင်း၊ အငြင်းပွားမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းရာတွင် ကူညီပေးခြင်း၊ အမှုအခင်းများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း၊ တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းနှင့် ဥပဒေများကို တရားမျှတစွာကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် တရားမျှတမှုကို သေချာစေသည်။ တရားစီရင်ရေးသည် အစိုးရအပါအဝင် လူတိုင်းကို တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှုရှိစေရန်၊ လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ရန်နှင့်ဥပဒေအောက်တွင် အားလုံးအတွက် တရားမျှတမှုကို အာမခံနိုင်စေရန်အတွက် လွတ်လပ်စွာ တည်ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ဤအရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍကို ထိထိရောက်ရောက် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် ၎င်း၏လွတ်လပ်မှုကို ပြင်ပ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုမှ ကင်းဝေးစေရန် ထိန်းသိမ်းထားရမည်ဖြစ်ပြီး တရားရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များသည် ၎င်းတို့၏တရားစီရင်ရေးနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် တရားမျှတမှုဆိုင်ရာစံနှုန်းများကို မှန်ကန်မျှတစွာ ကျင့်သုံးရန်လိုအပ်သည်။ တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် လွတ်လပ်မှု၊ ခိုင်မာမှု၊ တရားမျှတမှုမရှိခဲ့လျှင် အများပြည်သူ၏ယုံကြည်မှု ဆုံးရှုံးမည်ဖြစ်သည်။

သမားရိုးကျ ပုံမှန်တရားစီရင်ခြင်း

တရားမျှတမှုရရှိရေးသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ အဓိကကျသော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ပြည်သူလူထု၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန်၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို မဖြစ်ပေါ်စေရန်နှင့် အာဏာရှိသူများကို တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် ကူညီဆောင်ရွက်ပေးသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏တရားရုံးစနစ်တွင် တရားမျှတမှုရရှိရေးအတွက် သိသာထင်ရှားသော စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အတားအဆီးများရှိနေသည်။ နိုင်ငံ၏တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်တွင် အဓိက အပိုင်းသုံးပိုင်းရှိသည်။ ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေခုံရုံး၊ စစ်ခုံရုံးနှင့် တရားလွှတ်တော်ချုပ်တို့ ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုတရားရုံးချုပ်သည် မြို့နယ်တရားရုံးများ၊ ခရိုင်တရားရုံးများ၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး တရားလွှတ်တော်များ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းတရားရုံးများနှင့် ဒေသတရားရုံးများကို ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲသည့် အမြင့်ဆုံးတရားရုံးဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ လိုက်နာမှုဆိုင်ရာဥပဒေများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် အစိုးရအဆင့်အကြား အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းသည်။ စစ်ခုံရုံးများကို တပ်မတော်မှထိန်းချုပ်ထားပြီး အရပ်ဘက်တရားရုံးများနှင့် ဆက်စပ်ခြင်းမရှိ သီးခြားလုပ်ဆောင်ကာ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအမှုအခင်းများကို ကိုင်တွယ်ရန်အတွက် အထူးဖွဲ့စည်းထားသည်။

စစ်ခုံရုံးများသည် တပ်မတော်သားများသီးသန့်ပါဝင်သည့် အမှုကိစ္စများသာ စီရင်ဆုံးဖြတ်သည်သာမက တပ်မတော်သားများနှင့် အရပ်သားများအကြားဖြစ်ပွားသော အမှုများကိုပါ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည်။ အရပ်သားတွေနဲ့ ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့များအကြား ဖြစ်ပွားခဲ့သော အမှုတွေနဲ့ပတ်သက်၍လည်း စစ်ခုံရုံးများတွင်သာစစ်ဆေးခဲ့သည်။ တပ်မတော်သားများသည် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံပြင်ပတွင် စစ်မှုထမ်းနေစဉ် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်သမ္မတက သတ်မှတ်ထားသော နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးစခန်းမှလွဲ၍ ပုဒ်မ ၇၂ တွင် ပြဌာန်းထားသည့် လူသတ်မှု၊ လူသေစေမှု၊ မုဒိမ်းမှု စသည်ဖြစ်မှုများ ကျူးလွန်ပါက ၎င်းတို့ကို အရပ်ဘက်တရားရုံးများ

stipulated in Section 72 of the Defense Services Act, except when on active service, outside the Union of Burma, or at a border post notified by the President, they may be tried in civilian courts²⁶⁰. Between 2015 and 2016, six cases of sexual violence perpetrated by military personnel were successfully transferred to civilian courts for adjudication²⁶¹.

However, such transfers remain exceedingly rare. Situations where cases were transferred solely due to media pressure and other forms of pressure are common. On June 29, 2020, in U Gar village of Rathedaung Township, Rakhine State, three military soldiers raped a 36-year-old woman. The military did not transfer the case to a civilian court, stating that it occurred during the period of military operations²⁶². There were many difficulties in working to uncover the truth about the case. Until the truth was revealed, the woman had to hide, and both she and those assisting with her case faced threats. Initially, military officials consistently denied the allegations. It was only through the assistance of the United Nations and some international embassies, along with the collaborative efforts of those pursuing the case, that the military finally admitted to the truth. As a result, two of the perpetrators were sentenced to 20-years imprisonment²⁶³.

It has been extremely threatened to access to remedy for civilians to obtain justice through military courts, especially in cases where crimes are committed by the soldiers against civilians. In those cases, the military had often responded to numerous crimes with blatant denial, minimal transparency regarding receiving information cases, and collaboration with the police to intimidate victims and survivors. Moreover, according to Section 125 of the Defense Services Act, there is only a time limit of three years for prosecuting military personnel who commit crimes²⁶⁴. In Myanmar, there are many areas of military instability, and due to the threats from the military, people often cannot or dare not file lawsuits immediately. This creates numerous difficulties for prosecution. This section shields military personnel who commit crimes from prosecution and effectively limits victims the opportunity to seek justice by the expiration of a period. Furthermore, even if the decisions made by courts-martial are unjust or incorrect, there is no right to appeal to the Supreme Court, and the decision of the Commander-in-Chief of Defense Services is final²⁶⁵. Whether fair or unfair, people were in a position where they had to accept their decisions.

260. The Defense Services Act, sec. 72.

261 Kwat and Ajar, "တရားမျှတမှုရှာဖွေခြင်း" (Thai: Wanida Press, July 2020).

262 Min Aung Khaing, "ဦးဂါရွာသူအမှု စစ်တရားရုံးဖွဲ့၍ စစ်အေးနေဟု တပ်မတော်ပြော," *ရာဝတီ*, October 24, 2020, <https://burma.irrawaddy.com/news/2020/10/24/232260.html>.

263 RFA, "တပ်မတော်နဲ့ ဦးဂါရွာသူ အမှု," *Radio Free Asia*, February 12, 2021, <https://www.rfa.org/burmese/multimedia/military-rape-u-gar-02112021231149.html>.

264 The Defense Services Act, sec. 125.

265 Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (2008), sec. 343(b).

တွင် တရားစွဲဆိုနိုင်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း တပ်မတော်သားများကျူးလွန်ခဲ့သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု (၆)မှုအား အရပ်ဘက်တရားရုံးများသို့ တရားစီရင်ရန် အောင်မြင်စွာ လွှဲပြောင်းပေးခဲ့သည်။

ထိုသို့သောလွှဲပြောင်းမှုများသည် အလွန်ရှားပါးသည်။ မီဒီယာဖိအားနှင့် အခြားသော ဖိအားပေးမှုများကြောင့်သာ အမှုအခင်းများကို လွှဲပြောင်းပေးခဲ့သည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လ ၂၉ ရက်နေ့က ရခိုင်ပြည်နယ် ရသေ့တောင်မြို့နယ် ဦးဂါးကျေးရွာတွင် တပ်မတော်သား ၃ ဦးမှ အသက် ၃၆ နှစ်အရွယ် အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို အဓမ္မပြုကျင့်ခဲ့သည်။ တပ်မတော်သည် အဆိုပါအမှုကို စစ်ဆင်ရေးပြုလုပ်စဉ်ကာလအတွင်းဖြစ်ပွားခဲ့ကြောင်း အကြောင်းပြ၍ အရပ်ဘက်တရားရုံးသို့ လွှဲပြောင်းပေးရန် ငြင်းဆန်ခဲ့သည်။ ဒီအမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အမှန်တရားဖော်ထုတ်ရန် လုပ်ဆောင်ရာတွင် အခက်အခဲများစွာရှိခဲ့သည်။ အမှန်တရားကို မဖော်ဆောင်နိုင်သေးသည့်အထိ ထိုအမျိုးသမီးကို ဖုံးကွယ်ထားရပြီး သူမနှင့် သူမ၏အမှုကို ကူညီဆောင်ရွက်ပေးနေသူ နှစ်ဦးစလုံးသည် ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ အစောပိုင်းတွင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအရာရှိများသည် စွပ်စွဲချက်များကို တစိုက်မတ်မတ်ငြင်းဆိုခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂနှင့် နိုင်ငံတကာသံရုံးအချို့၏ အကူအညီနှင့် အမှုကို လိုက်ပါဆောင်ရွက်သူများ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဖြင့် စစ်တပ်သည် နောက်ဆုံးတွင် အမှန်တရားကို ဝန်ခံခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူနှစ်ဦးကို ထောင်ဒဏ် အနှစ် ၂၀ ချမှတ်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် အရပ်သားများအပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများတွင် စစ်ခုံရုံးများမှတစ်ဆင့် တရားမျှတမှုရရှိရန်နှင့် ကုစားခွင့်ရရှိရန်ကြိုးပမ်းသော အရပ်သားများသည် အလွန်အမင်း ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများကို ရင်ဆိုင်ကြရသည်။

ထိုကိစ္စများတွင် တပ်မတော်သည် ဖြောင့်ငြင်းဆန်မှု၊ သတင်းရယူမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုအနည်းဆုံးဖြစ်ခြင်း၊ ကျူးလွန်ခံရသူများနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ခြိမ်းခြောက်ရန် ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ ထို့အပြင် တပ်မတော်အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၂၅ အရ ပြစ်မှုကျူးလွန်သော တပ်မတော်သားများအား တရားစွဲဆိုရန် အချိန်ကန့်သတ်ချက်မှာ သုံးနှစ်သာရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်ရေးပဋိပက္ခများ အများအပြားရှိနေပြီး တပ်မတော်၏ ခြိမ်းခြောက်မှုများကြောင့် ပြည်သူများအနေဖြင့် ချက်ချင်းတရားမစွဲဆိုနိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် မချိတင်ကဲဖြစ်လေ့ရှိသည်။ ယင်းသည် တရားစွဲရန်အတွက် အခက်အခဲများဖြစ်စေသည်။ ဤပုဒ်မသည် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သော စစ်မှုထမ်းများအား တရားစွဲခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးကာ ကျူးလွန်ခံရသူများအား ကာလတစ်ခုကုန်ဆုံးသွားသဖြင့် တရားမျှတမှုရှာဖွေရန် အခွင့်အရေးကို ထိရောက်စွာ ကန့်သတ်ထားသည်။ ထို့အပြင် စစ်ခုံရုံးမှချမှတ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် မတရားသော သို့မဟုတ် မှားယွင်းနေလျှင်ပင် ပြည်ထောင်စုတရားရုံးချုပ်သို့ အယူခံဝင်ခွင့်မရှိဘဲ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည်သာလျှင် အတည်ဖြစ်သည်။ တရားမျှတမှုရှိသည်ဖြစ်စေ တရားမျှတမှုမရှိသည်ဖြစ်စေ ပြည်သူများသည် ၎င်းတို့၏ဆုံးဖြတ်ချက်များကို လက်ခံရမည့် အနေအထားဖြစ်သည်။

The judicial system is burdened by obstacles that hinder people's ability to seek fair legal remedies. Not only the result of the weakness of judicial independence mentioned above, the public not only experiences a lack of access to justice but also it still includes corruption within Judiciary, complex procedures, a weakness of legal awareness, inadequate legal assistance, barriers to languages, and high legal costs. The right to access lawyers and legal services plays a crucial role in facilitating public access to justice and in the administration of justice. Therefore, it is imperative that lawyers independently perform legal proceedings or seek justice for their client. Lawyers apply expertise to help clients understand and navigate the law. In this way, lawyers are agents of rule of law systems, not just because they advise clients on their rights but because they counsel their clients towards legality. The role for the lawyer as an agent of the rule of law is at least as strong beyond court-based dispute resolution²⁶⁶.

In Myanmar, the situation of understanding the law and accessing legal awareness remains very low. Regarding accessing legal awareness, Judges often fail to clearly explain judicial procedures to make them understandable to the defendants. Upon the instance, a lawyer respondent suggested that "if someone comes to court without a lawyer, the judge needs to ask whether it is because they do not want to hire one or because they cannot afford one, and clearly explain the court procedures to the litigant".

Additionally, in remote ethnic regions, the lack of local legal knowledge and awareness is a major barrier to accessing justice. This issue is especially prevalent in these areas²⁶⁷. In that areas, people do not even know they have to access to the government justice system²⁶⁸. Furthermore, communication and connectivity are also weak, making it challenging to access information. Relevant organizations have limited involvement in providing assistance as well. Although legal aid exists, in cases where individuals must confront authorities directly, there are very few organizations that truly provide support²⁶⁹. After that, there are language barriers for other ethnic people in remote ethnic regions who are not Burmese²⁷⁰. With so many challenges and circumstances like these, access to justice for these individuals is extremely distant.

---

266 Richard Lewis Moorhead, Steven Vaughan, and Kenta Tsuda, "What Does It Mean for Lawyers to Uphold the Rule of Law?," October 2023, <https://doi.org/10.2139/ssrn.4660750>.

267 KWAT and AJAR, "တရားမျှတမှုရရှိရေး" (Thai: Wanida Press, July 2020).

268 RL_Pro-01, Professional Group, September 11, 2024.

269 RL_CGs-22, Concerned Group, September 19, 2024.

270 RL_Exe-14, Executive Group, September 5, 2024 and RL_Pro-01, Professional Group, September 11, 2024.

တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် တရားမျှတသော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကုစားမှုများကို ရရှိရန် ပိုမိုခက်ခဲစေသည့် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုအားနည်းခြင်းကြောင့် ပြည်သူလူထုသည် တရားမျှတမှုရရှိရန် အကန့်အသတ်ရှိရှိသာမက အကျင့်ပျက်ခြစားမှု၊ ရှုပ်ထွေးသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ ဥပဒေအသိပညာ နည်းပါးမှု၊ ဥပဒေအကူအညီ မလုံလောက်မှု၊ ဘာသာစကား အတားအဆီးများနှင့် တရားရေးစရိတ်များ မြင့်မားခြင်းစသည့် ကိစ္စရပ်များကိုလည်း ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ ရှေ့နေများနှင့် ဥပဒေရေးရာဝန်ဆောင်မှုများ ရယူပိုင်ခွင့်သည် အများပြည်သူ တရားမျှတမှုရရှိရေးနှင့် တရားမျှတမှု စီမံခန့်ခွဲရေးတို့တွင် အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။ ထို့ကြောင့် ရှေ့နေများသည် တရားရေးဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုမှုများကို လွတ်လပ်စွာလုပ်ဆောင်နိုင်ရန် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏အမှုသည်များအတွက် တရားမျှတမှုကိုရှာဖွေရန် အရေးကြီးသည်။ ရှေ့နေများသည် အမှုသည်များ ဥပဒေကို နားလည်သဘောပေါက်ပြီး လမ်းညွှန်နိုင်ရန် ၎င်းတို့၏ကျွမ်းကျင်မှုများကို အသုံးပြုကြသည်။ ရှေ့နေများသည် ၎င်းတို့၏အမှုသည်များအား ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများကို အကြံပေးရုံသာမက ဥပဒေအတိုင်းလိုက်နာရန် လမ်းညွှန်ပေးခြင်းဖြင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ထိန်းကျောင်းရာတွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးအနေဖြင့် ရှေ့နေ၏အခန်းကဏ္ဍသည် တရားရုံးအခြေပြု အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းထက် အနည်းဆုံးအားဖြင့် ခိုင်မာအားကောင်းပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဥပဒေနားလည်မှုနှင့် တရားဥပဒေဆိုင်ရာ အသိပညာရရှိမှုအခြေအနေမှာ အလွန်နည်းပါးနေသေးသည်။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အသိပညာရရှိရေးနှင့်ပတ်သက်၍ တရားသူကြီးများသည် တရားခံများကို နားလည်နိုင်စေရန် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ရှင်းလင်းစွာရှင်းပြရန် ပျက်ကွက်လေ့ရှိသည်။ ယင်းကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ရှေ့နေတစ်ဦးမှ “ရှေ့နေမပါဘဲ တရားရုံးသို့ တစ်စုံတစ်ဦးရောက်ရှိလာပါက တရားသူကြီးသည် ၎င်းတို့အား ရှေ့နေကို မငှားရမ်းလိုသောကြောင့် သို့မဟုတ် မတတ်နိုင်သောကြောင့်လား မေးမြန်းရန်လိုအပ်ပြီး တရားရုံး၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အမှုသည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖြစ်ရန် ရှင်းပြရမည်” ဟု ရှေ့နေတစ်ဦးက အကြံပြုခဲ့သည်။

ထို့အပြင် ဝေးလံခေါင်သီသော တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် ဒေသန္တရ ဥပဒေအသိပညာနှင့် အသိပညာဗဟုသုတ နည်းပါးခြင်းသည် တရားမျှတမှုရရှိရေးအတွက် အဓိကအတားအဆီး ဖြစ်နေသည်။ အထူးသဖြင့် ဤပြဿနာသည် ဤဒေသများတွင် အဖြစ်များသည်။ ထိုဒေသများရှိ ပြည်သူများသည် အစိုးရ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို ရယူနိုင်သည်ကိုပင် မသိရှိကြပေ။ ထို့အပြင် ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ချိတ်ဆက်မှုမှာ အားနည်းသောကြောင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူရန် ခက်ခဲရှိသည်။ သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများမှလည်း အကူအညီပေးပေးမှု ပါဝင်ပတ်သက်မှုတို့မှာ အကန့်အသတ်ရှိသည်။ တရားရေးဆိုင်ရာ အကူအညီများ ရှိသော်လည်း လူပုဂ္ဂိုလ်များသည် အာဏာပိုင်များကို ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ရမည့်အမှုကိစ္စများတွင် အမှန်တကယ် ပံ့ပိုးကူညီပေးသည့် အဖွဲ့အစည်းမှာ အလွန်နည်းပါးသည်။ မြေပြန့်မဟုတ်သော ဝေးလံခေါင်သီသော တိုင်းရင်းသားဒေသရှိ တခြားတိုင်းရင်းသားများအတွက် ဘာသာစကားသည်လည်း အတားအဆီးအဖြစ် ရှိနေသည်။ ဤကဲ့သို့သော စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခြေအနေများစွာဖြင့် ထိုပြည်သူများအတွက် တရားမျှတမှုရရှိရေးသည် အလွန်အလှမ်းဝေးသည်။

Corruption and bribery are major obstacles to achieving justice effectively in Myanmar's judicial system. Corruption undermines the integrity and independence of the judicial system, and has a significant impact on the ability to obtain justice. During the 2014–2019 period, the Myanmar Anti-Corruption Commission (ACC)²⁷¹ collected and received data on 24,604 complaints, of which 3,764 were related to judicial corruption. While the courts play a crucial role in addressing corruption, judicial institutions themselves include corruptible situations. Corruption severely compromises the integrity of the judicial system, eroding public confidence in its ability to act impartially and effectively combat corruption. It impairs fundamental judicial responsibilities, including decision-making, law enforcement, rights protection, and sanctions officials of other government branches accountable for legal violations²⁷². In Myanmar, the practice of bribery is deeply entrenched, akin to a cultural habit. Certain researchers state that social customs like gift-giving and the practice of offering "tea money" promote ingraining a culture of bribery within Myanmar's bureaucracy²⁷³. Lawyers in Myanmar highlighted that corruption has a widespread and detrimental impact on the independence of individual lawyers and the legal profession as a whole in Myanmar²⁷⁴. In the judicial sector, for ensuring access to justice for all, the judge, lawyer, prosecutor, and other office staff, as well as police officers, are responsible for performing without corruption²⁷⁵. People distrust that judicial institutions can equally provide justice without corruption. As a result, people often avoid going to court, which further hinders their access to justice²⁷⁶. This situation reflects that courts, judges, and prosecutors are not effectively addressing public issues, leading people to try to resort to alternative means of seeking redress for their grievances, injustices, and violations of their rights with their own legal systems and processes²⁷⁷. These alternative methods cause violence, which will inevitably lead to a significant deterioration of the rule of law within a nation²⁷⁸.

Myanmar does not possess a Judicial Service Commission or other independent entity to oversee the discipline of judges; judges serving on the Constitutional Tribunal, Supreme Court, and High Courts can be subjected to impeachment by Parliament. The absence of a definitive framework to guarantee the integrity and accountability of lower court judges jeopardizes judicial independence and compromises security of tenure. Political and military control over courts constitutes a

271 On February 25, the Anti-Corruption Commission (previously known as the Anti-Bribery Commission) was established with the 15 members in accordance with Sections 7, 9, and 10 of the Law.

272 Mya Moe Khaing and Yu Mon Cho, "Journal of Human Rights and Peace Studies," *So03.Tci-Thaijo.org* 7, no. 212 – 237 (July 21, 2021): 213, <https://www.tci-thaijo.org/index.php/HRPS/index>.

273 Tim G. Andrews and Khin Thi Htun, "Corruption in Myanmar: Insights from Business and Education," ed. Marie dela Rama and Chris Rowley, *Science Direct* (Elsevier, January 1, 2017), <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780081011096000150>.

274 International Commission of Jurists, "Right to Counsel: The Independence of Lawyers in Myanmar | Refworld," *Refworld*, 2023, <https://www.refworld.org/reference/countryrep/icjurists/2013/en/98279>.

275 May Thu Zaw and Thi Thi Lwin, "Fair Trial Elements in the Case Management Programme in Myanmar Courts" (Yangon: the Denmark-Myanmar Programme on Rule of Law and Human Rights, 2020).

276 RL_Pro-06, Professional Group, September 10, 2024.

277 RL_Pro-07, Professional Group, December 14, 2024.

278 Daniel C. Préfontaine and Joanne Lee, "The Rule of Law and the Independence of Judiciary," 1998, 2, <https://biblioteca.cejamerica.org/bitstream/handle/2015/987/rule-law-independence.pdf?sequence=1&is>.

အတိတ်လိုက်စားမှုနှင့် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံတရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်တွင် တရားမျှတမှု ထိရောက်စွာရရှိရန် အဓိကအတားအဆီးများဖြစ်သည်။ အတိတ်လိုက်စားမှုသည် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ သမာဓိနှင့် လွတ်လပ်မှုကို ပျက်ပြားစေပြီး တရားမျှတမှုရရှိနိုင်မှုအပေါ် သိသာထင်ရှားသော သက်ရောက်မှုရှိသည်။ ၂၀၁၄-၂၀၁၉ ကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ အတိတ်လိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးကော်မရှင်(ACC)မှ တိုင်ကြားစာပေါင်း ၂၄,၆၀၄ စောင် လက်ခံရရှိခဲ့ပြီး ၃၇၆၄ မှုမှာ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအမှုများဖြစ်ပြီး ၃၇၆၄ မှုမှာ အတိတ်လိုက်စားသည့်အမှုများဖြစ်သည်။ တရားရုံးများသည် အတိတ်လိုက်စားမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေသော်လည်း ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများတွက် ပါဝင်နေသည်။ အတိတ်လိုက်စားမှုသည် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ဂုဏ်သိက္ခာကို ဆိုးရွားစွာထိခိုက်စေပြီး ၎င်းတို့၏တာဝန်ဖြစ်သော အတိတ်လိုက်စားမှုကို ဘက်မလိုက်ဘဲ ထိရောက်စွာတိုက်ဖျက်နိုင်မှုအပေါ် ပြည်သူလူထု၏ယုံကြည်မှုကို ပျက်ပြားစေသည်။ ၎င်းသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ရပိုင်ခွင့်များကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် ဥပဒေချိုးဖောက်မှုအတွက် တာဝန်ရှိသော အခြားအစိုးရဌာနခွဲများ၏ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများအပါအဝင် အခြေခံတရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်များကို ထိခိုက်စေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုမှာ ယဉ်ကျေးမှုအလေ့အထတစ်ခုကဲ့သို့ နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း အမြစ်တွယ်လျက်ရှိသည်။ လက်ဆောင်ပေးခြင်းနှင့် "လက်ဖက်ရည်ဖိုး"ပေးကမ်းခြင်းကဲ့သို့သော လူမှုရေးမလေ့ထုံးတမ်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗျူရိုကရေစီစနစ်အတွင်း လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုယဉ်ကျေးမှုကို အမြစ်တွယ်လာစေသည်ဟု အချို့သူတော်သီများက ဆိုကြသည်။ အတိတ်လိုက်စားမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရှေ့နေတစ်ဦးချင်းစီ၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် တရားရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းတစ်ခုလုံးအပေါ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထိခိုက်စေကြောင်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရှေ့နေများက ထောက်ပြထားသည်။ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍတွင် အားလုံးတန်းတူတရားမျှတမှုရရှိရေးအတွက် တရားသူကြီး၊ ရှေ့နေ၊ အစိုးရရှေ့နေနှင့် အခြားရုံးဝန်ထမ်းများအပြင် ရဲအရာရှိများသည် အတိတ်လိုက်စားမှုကင်းစွာ လုပ်ဆောင်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် အတိတ်လိုက်စားမှုမရှိဘဲ တန်းတူညီမျှတရားမျှတမှုကို ပေးစွမ်းနိုင်သည်ဟု လူအများက မယုံကြည်ကြပေ။ ထို့ကြောင့် လူများသည် တရားမျှတမှုရရှိရေးကို ပိုမိုအဟန့်အတားဖြစ်စေသော တရားရုံးသို့သွားရောက်ရန် ရှောင်ကြဉ်ကြသည်။ ဤအခြေအနေသည် တရားရုံးများ၊ တရားသူကြီးများနှင့် အစိုးရရှေ့နေများသည် အများပြည်သူဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို ထိထိရောက်ရောက် မဖြေရှင်းနိုင်သည်မှာ ထင်ဟပ်နေပြီး ပြည်သူများအား ၎င်းတို့၏နစ်နာမှုများ၊ မတရားမှုများနှင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများကို မိမိတို့ကိုယ်ပိုင် တရားရေးနည်းလမ်းများဖြင့် လျော်ကြေးရနိုင်သည့် အခြားသော အစားထိုးနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုရန် ကြိုးစားလာစေသည်။ အဆိုပါ အစားထိုးနည်းလမ်းများသည် အကြမ်းဖက်မှုများကိုဖြစ်စေပြီး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်း တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု သိသိသာသာ ယုံယွင်းပျက်စီးမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားစီရင်ရေးကော်မရှင် သို့မဟုတ် တရားသူကြီးများ၏ စည်းကမ်းကို ကြီးကြပ်ရန် လွတ်လပ်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ကင်းမဲ့နေသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံး၊ တရားရုံးချုပ်နှင့် အထက်တရားရုံးများတွင် တရားသူကြီးများကို လွှတ်တော်က စွပ်စွဲပြစ်တင်နိုင်သည်။ ခိုင်မာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုကို ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် ရှင်းလင်းပြတ်သားသော စနစ်မရှိခြင်းကြောင့် အောက်တရားရုံးတရားသူကြီးများအတွက် တရားရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် အလုပ်အကိုင်လုံခြုံမှုတို့ကို အန္တရာယ်ဖြစ်စေသည်။ စီရင်ထုံးများသည် အစိုးရညွှန်ကြားချက်များကို အထူးသဖြင့် ဒေသဆိုင်ရာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များထံမှ

significant impediment, as they issue rulings based on directives from government officials, especially local and regional authorities. The most contentious cases pertain to challenges against the government, authorities, or their vested interests, human rights advocates, land appropriation, ethnic and minority concerns, and political actions by prominent individuals. Corruption, abuse of power, and financial inducements for legal results are pervasive inside the judicial system, with certain judge's contingent upon payments for favorable rulings²⁷⁹. Under the 2008 constitution, neither the administration nor parliament possesses the capacity to enforce the rule of law or enact changes in the presence of 25% military representation in parliament²⁸⁰. Individuals lack understanding of the nation's judicial system. They are unable to attain justice. During both the USDP and NLD administrations, the court has been dominated by the military, resulting in inadequate protection of citizens' rights under the law. The parliament cannot enact legislation without the military's consent²⁸¹.

Traditional Jurisdiction

Rural customary practices, frequently unwritten and transmitted orally, are typically overlooked by governmental or ethnic resistance organizations' judicial systems. These rituals differ among ethnic groups and townships and may occasionally inform the decision-making of village heads, elders, or committees. The Karen people in Myanmar are governed by the non-governmental Karen National Liberation Front (KNU). It is separated into seven administrative districts that include parts of Kayin State, Mon State, Tanintharyi Region, and Bago. Each of the 28 administrative townships that make up these districts comprises about 20 villages. In hilly regions, the KNU has held sway, especially in northern Kayin, eastern Bago, and along the border with Thailand. The civilian wing serves as the main policymaking and executive body of the organization, with leadership chosen from village tracts. Every two years, village, township, and district congresses are called. The KNU has decentralized governance, with members creating their own networks and personal connections. Central departments create the fundamental policies, which are then distributed to the districts. Committee chairs and members frequently involve outside parties in their independent governance²⁸². The Karen National Police Force (KNPF), the Justice Department, and a judiciary of judges at every administrative level make up the three main institutions that make up the KNU's justice system. The Justice Department drafts laws, raises public knowledge of them, updates and reviews them, and provides support for court orders. It gives KNU departments training and distributes legal codes²⁸³.

279 International Commission of Jurists, "Myanmar: Independence and Impartiality; Judicial Integrity and Accountability," International Commission of Jurists, March 25, 2014, <https://www.icj.org/cijlcountryprofiles/myanmar-introduction/judges/independence-and-impartiality-judicial-integrity-and-accountability/>.

280 RL_CGs -16, Concerned Group, September 7, 2024.

281 RL_Exe-14, Executive Group, September 2, 2024.

282 Jolliffe, Kim. "Ethnic Armed Conflict and Territorial Administration in Myanmar". The Asia Foundation. June 2015: p 46- 50.

283 McCartan, Brian and Kim Jolliffe. "Ethnic Armed Actors and Justice Provision in Myanmar. The Asia Foundation. October 2016.14-18.

လိုက်နာရလေ့ရှိသောကြောင့် တရားရုံးများအပေါ် နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်တပ်၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုသည် အဓိက အတားအဆီးဖြစ်သည်။ အငြင်းပွားဖွယ်ရာကိစ္စများတွင် အစိုးရ၊ အာဏာပိုင်များ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏အကျိုးစီးပွားအတွက် စိန်ခေါ်မှုများအပြင် လူ့အခွင့်အရေး၊ မြေယာအငြင်းပွားမှု၊ လူမျိုးစုနှင့် လူနည်းစုအခွင့်အရေးများနှင့် အဓိကခေါင်းဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်မှုများနှင့် ပတ်သက်သည့် စိန်ခေါ်မှုများလည်း ပါဝင်သည်။ အကျင့်ပျက်ခြစားမှု၊ အာဏာအလွဲသုံးစားမှုနှင့် ငွေကြေးဩဇာလွှမ်းမိုးမှုတို့သည် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်တွင် ပျံ့နှံ့နေပြီး အချို့သောတရားသူကြီးများသည် စီရင်ထုံးများကို ငွေကြေးလာဘ်ထိုးမှုအပေါ် မူတည်၍ စီရင်ဆုံးဖြတ်သည်။

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအောက်တွင် တပ်မတော်သည် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ရယူထားခြင်းကြောင့် အစိုးရနှင့် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်စလုံးသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အပြည့်အဝ ကျင့်သုံးဖော်ဆောင်နိုင်ရန် သို့မဟုတ် သိသာထင်ရှားသော အပြောင်းအလဲမှုများကို ပြုလုပ်နိုင်ခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပြည်သူများသည် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ သဘောသဘာဝကို နားမလည်ခြင်းနှင့် တရားမျှတမှုရရှိရန် ကြိုးစားရန်ကန့်ကြာရသည်။ ကြံ့ခိုင်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီနှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ပါတီတို့ဦးဆောင်သော အစိုးရများလက်ထက်တွင် တရားရုံးများကို စစ်တပ်က လွှမ်းမိုးထားသောကြောင့် နိုင်ငံသားများ၏ အခွင့်အရေးများကို ဥပဒေအောက်တွင် လုံလောက်စွာ အကာအကွယ်ပေးနိုင်ခြင်းမရှိပေ။ လွှတ်တော်သည် တပ်မတော်၏သဘောဆန္ဒမပါဘဲ ဥပဒေများကို မပြဌာန်းနိုင်ပေ။

ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်း တရားစီရင်ခြင်း

ကျေးလက်ရိုးရာ ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို ရေးသားမှတ်သားခြင်းမပြုဘဲ နှုတ်ဖြင့်သာ လက်ဆင့်ကမ်းခဲ့ကြသည်။ အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသား တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ တရားရုံးများသည် ၎င်းတို့အား လျစ်လျူရှုလေ့ရှိသည်။ ဤဓလေ့ထုံးတမ်းများသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများနှင့် ဒေသမြို့နယ်များကြားတွင် ကွဲပြားပြီး တစ်ခါတစ်ရံတွင် ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များ၊ ရပ်မိရပ်ဖများ သို့မဟုတ် ဒေသဆိုင်ရာကော်မတီများက လွှမ်းမိုးဆုံးဖြတ်ချက်ကြာသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကရင်လူမျိုးများကို အစိုးရမဟုတ်သော ကရင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး(KNU)က အုပ်ချုပ်ပြီး ခရိုင်ခုနစ်ခုခွဲထားသည်။ အဆိုပါခရိုင်များသည် ကရင်ပြည်နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးတို့ ပါဝင်သည်။ အဆိုပါ ခရိုင်အတွင်းရှိ အုပ်ချုပ်ရေး ၂၈ မြို့နယ်၏ မြို့နယ်တစ်ခုစီတွင် ကျေးရွာ ၂၀ ခန့် ပါဝင်သည်။ KNU သည် တောင်ပေါ်ဒေသများ အထူးသဖြင့် ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ ပဲခူးတိုင်းအရှေ့ပိုင်းနှင့် ထိုင်းနယ်စပ်တလျှောက်ရှိ တောင်တန်းဒေသများတွင် သိသိသာသာထိန်းချုပ်ထားသည်။ အရပ်သားအစုအဖွဲ့သည် အဖွဲ့အစည်း၏ အဓိကမူဝါဒချမှတ်ရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အဖြစ် ဆောင်ရွက်နေပြီး ကျေးရွာအုပ်စုများမှ ခေါင်းဆောင်များကို ရွေးချယ်ထားသည်။ ကျေးရွာအုပ်စု၊ မြို့နယ်နှင့် ခရိုင်ညီလာခံများကို နှစ်နှစ်တစ်ကြိမ်ကျင်းပသည်။ KNU သည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချသော အုပ်ချုပ်မှုစနစ်ကိုဖော်ဆောင်ပြီး အဖွဲ့ဝင်များသည် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ကွန်ရက်များနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေး ချိတ်ဆက်မှုများကို တည်ဆောက်သည်။ ဗဟိုဌာနများသည် အဓိကမူဝါဒများချမှတ်ပြီး ခရိုင်များသို့ လွှဲပြောင်းပေးသည်။ ကော်မတီဥက္ကဋ္ဌများနှင့် အဖွဲ့ဝင်များသည် ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်သောအုပ်ချုပ်ရေးတွင် ပြင်ပပါတီများ ပါဝင်လေ့ရှိသည်။ ကရင်အမျိုးသားရဲတပ်ဖွဲ့(KNPF)၊ တရားရေးဌာနနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအဆင့်တိုင်းရှိ တရားစီရင်ရေးဌာန၏ တရားသူကြီးများသည် KNU တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် အဓိကဖွဲ့စည်းထားသည့် အဖွဲ့အစည်းသုံးခုဖြစ်သည်။ တရားရေးဌာနသည် ဥပဒေများရေးဆွဲခြင်း၊ ၎င်းတို့နှင့် ပတ်သက်သော အကြောင်းအရာများကို အများပြည်သူသိရှိရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် တရားရုံးအမိန့်စာများ ထုတ်ပြန်ခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်သည်။ KNU ဌာနများကို သင်တန်းပေးကာ ဥပဒေများ ဖြန့်ဝေပေးသည်။

Rural villagers in Southeast Myanmar face significant challenges in acquiring any or all of the evidence papers. The issuing of birth certificates has only recently become prevalent, and it remains uncertain how persons may retrospectively acquire one. Owing to prolonged conflict, bloodshed, and relocation, villagers may have previously possessed certain documents; however, they frequently no longer retain them due to destruction, loss, or confiscation, and may lack the knowledge or capability to obtain them now. As previously reported by Karen Human Right Group (KHRG), internally displaced persons and refugees are generally more prone to lacking the necessary documentation²⁸⁴. Protests in Myanmar are escalating due to a surge in land appropriation following recent governmental reforms. The new legislation alters the legal framework for land use rights, particularly in highland regions, and creates a legal land market to promote local and foreign investment. This raises concerns about intensifying land tenure and food insecurity for the majority of the population, who depend on agricultural fields and forests for livelihoods. The legislation fails to acknowledge customary and communal land rights and does not address the right of return for hundreds of thousands of ethnic peasants displaced due to violence and economic marginalization. The government and ethnic armed factions must guarantee legal safeguarding and advancement of land rights for current, displaced, and returning ethnic communities, including their incorporation in ceasefire and peace accords as well as land policies²⁸⁵.

The traditional legal system is erratic, incapable of managing substantial cases and enforcing rulings, while corruption at the village leadership level persists as an issue. The Myanmar government's judicial system lacks authority over the Tatmadaw, is viewed as prejudiced toward ethnic minorities, has a deficiency in transparency, experiences excessive delays in case processing, and is afflicted by bribery and corruption. Moreover, it is prohibitively costly for rural residents in Southeast Myanmar, who frequently lack proficiency in the Burmese language necessary for participation in proceedings. The Karen population exhibits a pronounced predilection for the KNU justice system. Nevertheless, it frequently neglects to address villagers' grievances, enforces regulations inconsistently, and is deficient in both resources and qualified personnel. It is regarded as excessively forgiving, and corruption and bribery compromise its credibility²⁸⁶.

---

284 Karen Human Rights Group. "Stepping into Uncertainty: Refugee and IDP experiences of return in Southeast Myanmar". August 2020. 43-46.

285 Kramer T. "Ethnic Conflict and Lands Rights in Myanmar". *Social Research: An International Quarterly*. Vol. 82 : No. 2 : 355 – 374. Summer 2015. https://themimu.info/sites/themimu.info/files/documents/Academic_article_Ethnic_Conflict_and_Land_Rights_Tom_Kramer_2015.pdf

286 Karen Human Rights Group. "Beyond the Horizon: Local Perspectives on Peace, Justice and Accountability in Southeast Myanmar". September 2019. 43-46. https://www.khrg.org/sites/khrg.org/files/report-docs/briefer_beyond_the_horizon_-_english_for_web.pdf

မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့တောင်ဘက်ရှိ ကျေးရွာသူကျေးရွာသားများသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော တရားဝင်စာရွက်စာတမ်းများရရှိရန် ရုန်းကန်နေရသည်။ မွေးစာရင်းများသည် မကြာသေးမီက ထုတ်ယူသူများလာသော်လည်း ၎င်းတို့သည် ထိုစာရွက်စာတမ်းများကို ယခင်ရက်စွဲဖြင့် မည်သို့ထုတ်ယူရမည်ကို ရှင်းလင်းစွာမတွေ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော ပဋိပက္ခများ၊ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် အိုးအိမ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးမှုများကြောင့် ရွာသူရွာသားများစွာသည် တစ်ချိန်က အရေးကြီးစာရွက်စာတမ်းများ ရှိကောင်းရှိနိုင်သော်လည်း ပျက်စီးခြင်း၊ ဆုံးရှုံးခြင်း သို့မဟုတ် သိမ်းယူခြင်းများကြောင့် ဆုံးရှုံးခဲ့ကြသည်။ ရွာသူရွာသား အများစုသည် ထိုစာရွက်စာတမ်းများကို ပြန်လည်ရယူရန် အသိပညာ သို့မဟုတ် အရင်းအမြစ်များ နည်းပါးကြသည်။ ကရင်လူ အခွင့်အရေးအဖွဲ့ (KHRG)သည် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများနှင့် ဒုက္ခသည်များသည် ယေဘုယျအားဖြင့် လိုအပ်သော စာရွက်စာတမ်းများချို့တဲ့မှု ပိုများကြောင်းတင်ပြခဲ့သည်။ ယခင်ဆယ်စုနှစ်အတွင်း အစိုးရပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ပြီးနောက် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများ တိုးမြှင့်လာခြင်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆန္ဒပြမှုများ များပြားလာခဲ့သည်။ ဥပဒေအသစ်သည် မြေယာ အသုံးပြုခွင့်များ အထူးသဖြင့် ကုန်းမြင့်တောင်တန်းဒေသများတွင် ပြောင်းလဲကာ ပြည်တွင်းပြည်ပ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆွဲဆောင်ရန်အတွက် တရားဝင်မြေဈေးကွက်ကို ထူထောင်ခဲ့သည်။ ယင်းကြောင့် လယ်ယာလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောများကို မှီခိုနေရသည့် ပြည်သူအများအပြားအတွက် ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများသည် မြေယာလုံခြုံရေးနှင့် စားနပ်ရိက္ခာ မလုံလောက်မှုတို့ ပိုမိုဆိုးရွားလာမည်ကို စိုးရိမ်မှုများမြင့်တက်လာခဲ့သည်။ အဆိုပါဥပဒေသည် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် လူမျိုးရေးဆိုင်ရာ မြေယာအခွင့်အရေးများကို လျစ်လျူရှုထားပြီး အကြမ်းဖက်မှုနှင့် စီးပွားရေးကျပ်တည်းမှုဒဏ်ကိုခံခဲ့ရသော သိန်းနှင့်ချီသည့် အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ တိုင်းရင်းသားတောင်သူလယ်သမားများအတွက် ပြန်လည်နေထိုင်ခွင့်ကို ဖြေရှင်းရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။ အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် ဥပဒေကြောင်းအရ အကာအကွယ်များ အာမခံပြီး လက်ရှိ အိုးအိမ်မဲ့နှင့် နေရပ်ပြန် တိုင်းရင်းသားအသိုက်အဝန်းများအတွက် မြေယာအခွင့်အရေးများ မြှင့်တင်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ ဤအကာအကွယ်များကို အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက်များ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီချက်များနှင့် မြေယာမူဝါဒများတွင် ထည့်သွင်းသင့်သည်။

မိရိုးဖလာတရားစီရင်ရေးစနစ်သည် အပြောင်းအလဲများရှိနေပြီး အရေးပါသောအမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း သို့မဟုတ် စီရင်ထုံးများကို ပြဌာန်းနိုင်ခြင်းမရှိသည့်အပြင် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုမှာလည်း ကျေးရွာခေါင်းဆောင်အဆင့်တွင် ပြဿနာရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။ မြန်မာအစိုးရ၏ တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် တပ်မတော်အပေါ် အခွင့်အာဏာမရှိခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ အပေါ် မလိုမုန်းထားသည်ဟု ရှုမြင်ခြင်း၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုအားနည်းခြင်း၊ အမှုအခင်းဆောင်ရွက်ရာတွင် အလွန်ကြန့်ကြာမှုများ ကြုံတွေ့ရပြီး လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုတို့ကြောင့် ပုံရိပ်ကျဆင်းရသည်။ ထို့အပြင် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် မြန်မာစကားတတ်မြောက်မှု နည်းပါးသောလေ့ရှိသော အရှေ့တောင်ဒေသရှိ ကျေးလက်နေပြည်သူများအတွက် တရားရုံးစရိတ်ကြီးမြင့်မှုနှင့် ဘာသာစကားသည် အဟန့်အတားဖြစ်နေသည်။ ကရင်ပြည်သူလူထုသည် KNU တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို လက်ခံကြသည်။ သို့သော်လည်း မကြာခင်အဆိုသလို ရွာသားများ၏မကျေနပ်ချက်များကို ဖြေရှင်းရန် ပျက်ကွက်ခြင်း၊ စည်းကမ်းများကို တသမတ်တည်း လိုက်နာဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းနှင့် လုံလောက်သောအရင်းအမြစ်များနှင့် အရည်အချင်းပြည့်မီသော ပညာရှင်များနည်းပါးခြင်းတို့ ရှိနေသည်။ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုနှင့် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုများသည် ၎င်း၏ယုံကြည်ကိုးစားမှုကို ပျက်ပြားစေသဖြင့် စနစ်သည် သက်သာလွန်းသည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။

The expenses associated with EAA (Ethnic Armed Actors) legal systems are not assessed and may differ considerably. The KNU and NMSP (New Mon State Party) systems are typically regarded as more cost-effective and time-efficient than the government system. Nonetheless, these mechanisms are susceptible to exploitation by affluent individuals capable of settling civil disputes and criminal accusations through financial means. Military personnel and authorities may also compensate by resolving conflicts with civilians, even when personally responsible for misconduct. Individuals victimized by EAA personnel wielding firearms may encounter intimidation should they pursue legal action. This issue pertains to both EAA legal systems and village justice at the local level, where village leaders wield direct coercive control via local militias²⁸⁷. Human rights organizations report civilian violations perpetrated by border militias. The military disbanded an infamous BGF in Rakhine state in July 2015 following claims of egregious human rights violations, including rape, forced labor, and extortion. The Karen BGFs have declined to collaborate with their Myanmar Army leadership. Other groups have unlawfully seized land and are significantly involved in the transnational drug trafficking, mostly patrolling regions to safeguard their opium plantations²⁸⁸.

Without a contract or revenue-free grant, the indigenous people suffer when land is acquired. They believe that no documentation is necessary, as they have utilized this land for cultivation and other purposes since the time of their ancestors. They are unable to obtain a national identity card due to language barriers and the complexity of the process²⁸⁹. The wife of a Kachin family was arrested after they escaped from a military patrol while collecting food in the forest; she was later reported missing. The victims' relatives filed a *habeas corpus* petition with the Supreme Court, which denied the writ on the basis that the military was not present at the time. The family subsequently lodged a complaint with the NHRC. The military subsequently litigated against the complainants for false allegations, after which the NHRC concluded that the case was unfounded²⁹⁰.

Ethnic Resistance Organizations (EROs) have been active in the fight against coups and for a better Burma since the coup of 2021 and the Covid-19 pandemic. Some EAOs continue to uphold agreements even while the NCA is dormant, partly because of their broad humanitarian and development services in conflict-affected areas under military-political control. Given that the majority of state governing structures in Myanmar are controlled by pro-democracy and anti-coup ethnic factions, the country requires federal democracy. Minority representatives must be present in important decision-making and power-holding forums at the federal union level in order to address the long-standing concerns of ethnic national communities. Myanmar might serve as a

287 McCartan, Brian, and Kim Jolliffe. *Ethnic Armed Actors and Justice Provision in Myanmar*. Asia Foundation, 2016. P 54.

288 Beehner, Lionel. "State-building, military modernization and cross-border ethnic violence in Myanmar." *Journal of Asian Security and International Affairs* 5, no. 1 (2018): 1-30.

289 RL_Exe-11, Executive Group, September 5, 2024.

290 RL_Exe-02, Executive Group, September 12, 2024.

EAA တရားရေးစနစ်များ၏ ကုန်ကျစရိတ်များကို အကဲဖြတ်ခြင်းမပြုဘဲ သိသိသာသာ ကွဲပြားနိုင်သည်။ KNU နှင့် NMSP စနစ်များသည် အစိုးရစနစ်နှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက ပိုမိုသက်သာပြီး ထိရောက်မှုရှိသည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် ရှုမြင်ကြသည်။ သို့ရာတွင် အရပ်ဘက်ဆိုင်ရာအငြင်းပွားမှုများနှင့် ရာဇဝတ်မှုများကို ငွေဖြင့်ဖြေရှင်းနိုင်သော ဓနရှင်များသည် ဤစနစ်များကို အသုံးချနိုင်သည်။ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများနှင့် အာဏာပိုင်များသည် အရပ်သားများနှင့် ပဋိပက္ခများကို လျော်ကြေးငွေဖြင့် ဖြေရှင်းပေးနိုင်သည်။ EAA တပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ သားကောင်များသည် တရားဥပဒေအရ အရေးယူရန်ကြိုးစားပါက သေနတ်ကို အသုံးပြု၍ ခြိမ်းခြောက်ခံရနိုင်သည်။ ဤပြဿနာသည် EAA တရားစီရင်ရေးစနစ်နှင့် ကျေးရွာရှိတရား စီရင်ရေးနှစ်ခုလုံးကို သက်ရောက်မှုရှိပြီး ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များသည် ပြည်သူ့စစ်များမှတစ်ဆင့် ထိန်းချုပ်ထားသည်။ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့များသည် နယ်စပ်ပြည်သူ့စစ်များက အရပ်သားပြည်သူများအပေါ် သွင်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကို အစီရင်ခံထားသည်။ မုဒိမ်းမှု၊ အမေ့လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုနှင့် ငွေညှစ်ခြင်းအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ပြင်းထန်စွာဖြစ်ပွားခဲ့ကြောင်း သတင်းများထွက်ပေါ်ပြီးနောက် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် နာမည်ဆိုးဖြင့်ကျော်ကြားသော ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် တပ်မတော်မှ ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။ ကရင်နယ်ခြားစောင့်တပ်များသည် မြန်မာ့တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်ပိုင်းနှင့် ပူးပေါင်းရန် ငြင်းဆိုထားသည်။ အခြားအဖွဲ့များသည် လယ်ယာမြေများကို တရားမဝင်သိမ်းယူကာ နိုင်ငံဖြတ်ကျော် မူးယစ်ဆေးဝါး ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုတွင် ကြီးကြီးမားမားပါဝင်နေပြီး ၎င်းတို့၏ ဘိန်းစိုက်ခင်းများကို ကာကွယ်ရန် အဓိကအားဖြင့် နယ်မြေကင်းလှည့်နေခြင်းတို့ လုပ်ဆောင်ကြသည်။

စာချုပ်များ သို့မဟုတ် လျော်ကြေးမရရှိဘဲ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် ၎င်းတို့၏မြေယာများကို သိမ်းယူခံရသည့်အခါ ဒုက္ခရောက်ကြသည်။ လယ်ယာမြေနှင့် အခြားရည်ရွယ်ချက်များအတွက် မျိုးရိုးစဉ်ဆက်အသုံးပြုခဲ့ကြသောကြောင့် စာရွက်စာတမ်းအထောက်အထားမလိုအပ်ဟု ၎င်းတို့ကယုံကြည်ကြသည်။ ဘာသာစကားအတားအဆီးများနှင့် ရှုပ်ထွေးသော လုပ်ငန်းစဉ်များကြောင့် ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြားရရန် အခက်အခဲများရှိသည်။ ကချင်အမျိုးသမီးတဦးသည် တောထဲတွင် စားနပ်ရိက္ခာစုဆောင်းနေစဉ် တပ်မတော်လှည့်ကင်းမှ ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရပြီး သူမသည် ပျောက်ဆုံးနေကြောင်း သတင်းပို့ခဲ့သည်။ ထိုအမျိုးသမီး၏ ဆွေမျိုးများသည် တရားရုံးချုပ်သို့ ရှေ့တော်သွင်းစာချွန်တော်တင်သွင်းခဲ့ရာ ထိုအချိန်တွင် စစ်တပ်မှ ထိုဖြစ်စဉ်မရှိဟု ငြင်းဆိုခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် မိသားစုသည် အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်(NHRC)သို့ တိုင်ကြားခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် စစ်တပ်သည် မမှန်မကန်စွာစွဲချက်များဟုဆိုကာ တိုင်ကြားသူများကို တရားဥပဒေအရ တရားစွဲဆိုခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်းတွင် NHRC မှ အခြေအမြစ်မရှိဟု အမှုကိုပယ်ချခဲ့သည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းမှုနှင့် COVID-19 ကပ်ရောဂါ ဖြစ်ပွားပြီးနောက်ပိုင်း တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ (ERO) သည် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကိုဆန့်ကျင်ကာ ပိုမိုကောင်းမွန်သော မြန်မာနိုင်ငံအတွက် တက်ကြွစွာတိုက်ပွဲဝင်ခဲ့သည်။ အချို့သော EAO များသည် တစ်နိုင်ငံလုံး အပစ်အခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်(NCA) သက်ဝင်မှုမရှိသော်လည်း သဘောတူညီချက်များကို ထောက်ခံဆဲဖြစ်ပြီး တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ၎င်းတို့၏ စစ်ရေး-နိုင်ငံရေး ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေသော ဒေသများရှိ လူသားချင်းစာနာမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများကို ကျယ်ပြန့်စွာ ပံ့ပိုးကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှု ဖွဲ့စည်းပုံအများစုကို ဒီမိုကရေစီလိုလားသူများနှင့် အာဏာသိမ်းမှု ဆန့်ကျင်သော တိုင်းရင်းသားအင်အားစုများက ချုပ်ကိုင်ထားသောကြောင့် တိုင်းပြည်သည် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီကို ပီပြင်စွာဖော်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ကာလကြာရှည် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် ပြည်ထောင်စုအဆင့်ရှိ အဓိကဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခြင်းနှင့်ခေါင်းဆောင်မှုဖိုရမ်များတွင် လူနည်းစုကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်ရမည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် EROs/EAO များ၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို တရားဝင်ရေးနှင့် လုံခြုံစေရေးတွင် အဓိကကျသော ဖြစ်ရပ်တစ်ခုဖြစ်

crucial case study for establishing the legitimacy and sovereignty of ERO/EAO. Especially for vulnerable communities, the challenge lies in creating relationships that allow EROs to rule and provide services in an inclusive, rights-based, and accountable manner. This strategy might be expanded to include PDFs and related PABs, so resolving the “problem” of Bama federalism²⁹¹.

RL- CGs- 19, Concern group, discussed

“For the future federal nation, all of the armed groups including ethnic armed organizations should not have oversight in the political sector and should follow the civilian supremacy. And also, they should not be allowed to do economics.”

---

291 South, Ashley. “Federalism, governance and services - Myanmar’s ‘rebel rulers’”. A New Look at Federalism in Myanmar. PeaceRep: The Peace and Conflict Resolution Evidence Platform. 2022. 34.

နိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် ထိခိုက်လွယ်သော အသိုက်အဝန်းများအတွက် အဓိကစိန်ခေါ်မှုမှာ ERO များမှ အုပ်ချုပ်ရန်နှင့် အားလုံး ပါဝင်သော ဝန်ဆောင်မှုများ၊ အခြေခံအခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်ခံမှုပုံစံဖြင့် ပံ့ပိုးပေးနိုင်သော အုပ်ချုပ်မှုပုံစံများ တည်ဆောက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ရှုပ်ထွေးမှုများကို ဖြေရှင်းရန် ကူညီပေးသည့် ဤပုံစံကို ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့များ (PDF)နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များတွင်လည်း အသုံးပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူတစ်ဦးမှ

“အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအတွက် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းတွေ အပါအဝင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ အစည်းအားလုံးဟာ နိုင်ငံရေးကဏ္ဍမှာ ပါဝင်မှုမရှိသင့်သလို အရပ်သားအစိုးရ၏ သြဇာအာဏာကို လိုက်နာသင့် တယ်။ နောက်ပြီး သူတို့ကို စီးပွားရေးလုပ်ခွင့်လည်း မပေးသင့်ဘူး”ဟု ဆိုခဲ့သည်။

2.10 Administration by Interim Government

Following the military takeover on February 1st, 2021, people nationwide protested, and government servants started the movement of civil disobedience. In an effort to honor the 2020 election results and their legislative commitments, roughly 70 members of parliament elected from the ruling National League for Democracy (NLD) formed a committee representing Phyidaungsu Hluttaw (CRPH) and took their oaths of office on third day following the coup. On March 8, 2021, the National Unity Consultative Council (NUCC) was established by 28 political organizations, including the CRPH, Ethnic Resistance Organizations (EROs), and consultative councils based on nationalities and federal units. On April 16th 2021, CRPH extended a parliamentary system to select president, prime minister and cabinet. Then, the National Unity Government (NUG), which derives its legitimacy from the elected CRPH as well as a larger group of appointed representatives, carries out to lead administration for the interim period as a *de jure* government. On September 7, 2021, NUG declared a people's defense war in response to the military junta's numerous forms of oppression and cruel treatment to people. Since then, the number of coalitions of EROs and people defense forces (PDF) fighting against the military regime has increased. As of November 2024, the number of areas where EROs and NUG perform public administration had increased.

During the Spring revolution period, people live under the governance of the parallel government, yet there is no denying that armed conflicts and political crises affect people all throughout the nation. In order to achieve the people's ultimate goals for the creation of a federal democratic nation, NUCC updated the Federal Democracy Charter (FDC), which was published by CRPH on March 31, 2021, and accepted by the People's Assembly on January 27–29, 2022. Since FDC is primarily political, it is best viewed as a political framework rather than a strictly legal instrument, even though it is assumed that Part II contains an interim constitutional framework. This is because it lacks constitutional checks and balances (no court has the authority to enforce its rules, for example) and is ultimately too ambiguous on a number of topics²⁹². Beyond crimes committed by military junta, there are human rights violations and conventional crimes committed in the ethnic people areas and NUG's controlled areas.

---

292 Myanmar's Federal Democracy Charter: Analysis and Prospects, Constitution Brief Interregnum Series, IDEA, <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/myanmars-federal-democracy-charter-analysis-and-prospects.pdf>.

၂.၁၀။ တော်လှန်ရေးကြားကာလအစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေး

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့တွင် စစ်တပ်မှ အာဏာသိမ်းယူပြီးနောက် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ပြည်သူ့လူထုက ဆန္ဒပြခဲ့ကြပြီး အစိုးရဝန်ထမ်းများသည် အာဏာဖိဆန်ရေးလုပ်ရားမှုကို စတင်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၀ ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်နှင့် ၎င်းတို့၏ ဥပဒေပြုရေးကတိကဝတ်များကို တည်ရန် ကြိုးပမ်းမှုအဖြစ် အာဏာသိမ်းပြီးနောက် တတိယမြောက်နေ့တွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်(NLD)မှ ရွေးကောက်ခံ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၇၀ ခန့်သည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီ (CRPH)ကို ဖွဲ့စည်းကာ ကျမ်းသစ္စာကျိန်ဆိုခဲ့သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လ ၈ ရက်နေ့တွင် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီ(NUCC) ကို CRPH၊ EROs၊ တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားများနှင့် ဖက်ဒရယ်ယူနစ်များကို အခြေခံသည့် အတိုင်ပင်ခံကောင်စီများအပါအဝင် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်း ၂၈ ဖွဲ့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် CRPH သည် သမ္မတ၊ ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် အစိုးရအဖွဲ့ဝင်များကိုရွေးချယ်ရန် တိုးချဲ့ခဲ့သည်။ CRPH နှင့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့များ၏ ထောက်ခံမှုကို တရားဝင်ရရှိထားသော အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ(NUG)သည် ကြားကာလအုပ်ချုပ်ရေးကို ဦးဆောင်သည့် တရားဝင်(de jure)အစိုးရအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် NUG သည် စစ်အာဏာရှင်များ၏ မြောက်မြားစွာသော ဖိနှိပ်မှုနှင့် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုပုံစံအမျိုးမျိုးကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ပြည်သူ့တွန်းလှန်ကာကွယ်စစ်ကို ကြေညာခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ERO နှင့် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ (PDF) ၏ ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့များသည် စစ်အာဏာရှင်အစိုးရကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်သည့် တိုက်ပွဲအရေအတွက် တိုးများလာခဲ့သည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ERO နှင့် NUG တို့သည် ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ဆောင်သည့် ဒေသအရေအတွက် တိုးလာခဲ့သည်။

နွေဦးတော်လှန်ရေးကာလတွင် ပြည်သူများသည် စင်ပြိုင်အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် နေထိုင်နေကြသော်လည်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများနှင့် နိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်းများသည် နိုင်ငံတဝှမ်းလုံးရှိ ပြည်သူများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည်ကို ငြင်းပယ်၍မရပေ။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရက်တစ်နိုင်ငံ ထူထောင်ရေးအတွက် ပြည်သူများ၏ အန္တိမပန်းတိုင်များ အောင်မြင်စေရန်အတွက် NUCC သည် CRPH မှ မတ်လ ၃၁ ရက်၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသည့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်စာတမ်း (FDC) ကို မွမ်းမံပြင်ဆင်ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၂၇-၂၉ ရက်၊ ပြည်သူ့ညီလာခံကလက်ခံခဲ့သည်။ FDC သည် အဓိကအားဖြင့် နိုင်ငံရေးဖြစ်သောကြောင့် အစိတ်အပိုင်း ၂ သည် ယာယီဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံမူဘောင်တစ်ခု ပါဝင်သည်ဟု ယူဆရသော်လည်း ၎င်းအား ဥပဒေဆိုင်ရာ ကိရိယာတစ်ခုထက် နိုင်ငံရေးစီမံချက်အဖြစ် ရှုမြင်သင့်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စစ်ဆေးထိန်းကျောင်းမှု ကင်းမဲ့နေသောကြောင့် (ဥပမာ- ၎င်း၏စည်းမျဉ်းများကို ပြဋ္ဌာန်းရန် တရားရုံးမှ အခွင့်အာဏာမရှိ)နှင့် နောက်ဆုံးတွင် အကြောင်းအရာများစွာအတွက် ရှုပ်ထွေးလွန်းသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ စစ်အာဏာရှင်တို့ ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများအပြင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏နယ်မြေများနှင့် NUG ထိန်းချုပ်နယ်မြေများတွင် ကျူးလွန်လေ့ရှိသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် သမားရိုးကျ ရာဇဝတ်မှုများလည်း ရှိသည်။

Saying that to be ensured security awareness, local defense force members beat each of the villagers three times before releasing them in May 2022 when they came to Nga Tinn Gyi Village, Shwe Bo Township, Sagaing Region, to purchase the remaining portions of the village that the army had burned²⁹³. In Sagaing Region, a woman was beaten on the road in Tamu City in June 2022. The shooting incident was committed by troops from the 4th Battalion of the People's Defense Army (PDF) in Tamu District. It is said that two male comrades and a female comrade who participated in the crime have been detained, but the details of what action has been taken against three PDF members are not clear²⁹⁴.

In April 2023, U Aung Min, age 60, the secretary of the National League for Democracy (NLD) party's executive committee in Twante Township, made sexual assault to a 5-year-old child of a CDM (Civil Disobedience Movement) associate professor in Mae Sot, Thailand²⁹⁵. Approximately a year and a half ago, he was arrested in Mae Sot and transferred to Karen National Union (KNU) territory for initial judicial proceedings. However, the National Unity Government's (NUG) Ministry of Home Affairs intervened, stating they would handle the trial, and brought him back to Mae Sot. While being detained in Mae Sot, he escaped from the detention site in May 2023 and still has not been found²⁹⁶. On August 7, 2023, in Saw Township, Magway Region, a detained woman was repeatedly raped by eight members of the Pa-La-Fa who were prison guards. These eight individuals were also previously convicted for offenses such as theft, assault, and causing disturbances, including drug-related crimes, within the village²⁹⁷.

On July 19, 2023, two women were arrested and beaten by members of the People's Defense Force for talking rude words and laughing while they were having a village meeting in Hnaw village, Saw Township, Kyauktu District, Magway Region²⁹⁸. A woman from Tha Khot Taw Village, Wat Lek Township, Sagaing Region, was shot and killed on the evening of February 26th, 2024, by her boyfriend, the deputy commander of Shwe Bo District Battalion (2), Company (1)²⁹⁹. On August 5 and 6, 2024, multiple drone and shelling attacks along the Myanmar-Bangladesh border killed over one hundred Rohingya women, children, and men as they sought to flee to safety in Bangladesh³⁰⁰.

293 <https://www.bbc.com/burmese/live/burma-62050415>

294 <https://myanmar-now.org/mm/news/13390/>

295 ဧရာဝတီ, "NLD ပါတီဝင်တဦး သက်ငယ်မုဒိမ်းမှုဖြင့် တိုင်ကြားခံရ," ဧရာဝတီ, May 9, 2023, <https://burma.irrawaddy.com/news/2023/05/09/334787.html>; Thit News, "မဲဆောက်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် သက်ငယ်မုဒိမ်းမှုအပေါ် ထိရောက်စွာ အရေးယူဆောင်ရွက်ပေးရန် NUG ထံသို့ လူထုလက်မှတ် ၁၆၇၉ ခုနှင့်အတူ အိတ်ဖွင့် စာပေးပို့ - Khit Thit Media," Khit Thit Media, September 11, 2024, <https://yktnews.com/2024/09/182934/>.

296 Lu du Nway Oo, "မဲဆောက်မြို့သက်ငယ်မုဒိမ်းမှုနှင့်ပတ်သက်၍ တရားမျှတမှုရအောင်ကြိုးစားမည်ဟု ကလေးငယ်၏မိခင်ဖြစ်သူပြော- LuduNwayOo," LuduNwayOo, September 15, 2024, <https://www.ludunwayoo.com/news-mm/2024/09/15/99045/>.

297 Burma Associated Press (BAP), "ပဋိပက္ခဒေသများမှ မြေစာပင်ကွက်ယများ," Bapnews.org, 2023, <https://www.bapnews.org/posts/x9nqjmULNUZDrkD-c5y-k>; Kyaw Kyaw, "ဆောမြို့နယ် ပလဖ ၈ ဦး မုဒိမ်းမှုဖြင့် ဖမ်းဆီးစစ်ဆေးခံနေရ," Myanmar Now, August 6, 2023, <https://myanmar-now.org/mm/news/40425/>.

298 https://www.youtube.com/watch?v=9W47aMn_vfA

299 <https://www.facebook.com/share/u5LT23R7t7Z2xLJN/>

300 <https://www.fortifyrights.org/mya-inv-2024-08-27/>

၂၀၂၂ ခုနှစ် မေလတွင် စစ်ကိုင်းတိုင်း၊ ရွှေဘိုမြို့နယ် ငတင်ကြီးကျေးရွာသို့ ရောက်ရှိလာသောအခါ နယ်မြေခံကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များက ရွာသားများအား လုံခြုံရေးအသိပညာပေးကာ ပြန်မလွှတ်ပေးမီ လုံခြုံရေးအသိပညာပေးသည်ဟုဆိုကာ သုံးကြိမ် ရိုက်နှက်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး တမူးမြို့နယ်လမ်းပေါ်တွင် အမျိုးသမီးတစ်ဦး ရိုက်နှက်ပစ်သတ်ခံခဲ့ရသည်။ အဆိုပါပစ်ခတ်မှုမှာ တမူးခရိုင် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်မတော်(PDF) တပ်ရင်း(၄)မှ တပ်ဖွဲ့ဝင်များ ပစ်ခတ်မှု ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မှုခင်းတွင်ပါဝင်ခဲ့သည့် အမျိုးသားရဲဘော်နှစ်ဦးနှင့် အမျိုးသမီးရဲဘော်တစ်ဦးတို့ကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းထားကြောင်း ပြောကြားသော်လည်း PDF အဖွဲ့ဝင်သုံးဦးအား မည်သို့ အရေးယူဆောင်ရွက်ထားသည်ကို အသေးစိတ် ရှင်းလင်းစွာ မထုတ်ပြန်သည်ကို တွေ့ရသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် တွံတေးမြို့နယ်ရှိ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်(NLD)ပါတီ၏ အမှုဆောင်ကော်မတီဝင် အတွင်းရေးမှူးအသက် ၆၀ အရွယ် ဦးအောင်မင်းသည် ထိုင်းနိုင်ငံ မဲဆောက်မြို့ရှိ အကြမ်းမဖက် အာဏာဖီဆန်ရေးတွင်ပါဝင်သော တွံတေးပါတီမဟာမိတ်တစ်ဦး၏ (၅)နှစ်အရွယ်ကလေးအား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာကျူးလွန်မှု ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ လွန်ခဲ့သည့်တစ်နှစ်ခွဲခန့်က မဲဆောက်တွင် ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရပြီး ကနဦး တရားစီရင်မှုများအတွက် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး(KNU)နယ်မြေသို့ လွှဲပြောင်းပေးခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ(NUG)၏ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ပေးပြီး မဲဆောက်သို့ ပြန်လည်ခေါ်ဆောင်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် မေလတွင် မဲဆောက်၌ ထိန်းသိမ်းခံရစဉ် ထိန်းသိမ်းရေးစခန်းမှ ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်ခဲ့သော်လည်း ယခုထိ လွတ်မြောက်နေဆဲဖြစ်သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၇ ရက်နေ့တွင် မကွေးတိုင်းဒေသကြီး ဆောမြို့နယ်တွင် အကျဉ်းထောင်အစောင့်ဖြစ်သော ပြည်သူ့လုံခြုံရေး(ပလဖ)အဖွဲ့ဝင်ရှစ်ဦးမှ အကျဉ်းကျခံနေရသော အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို အကြိမ်ကြိမ်အဓမ္မပြုကျင့်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ ရှစ်ဦးအား ခိုးမှု၊ လက်ရောက်မှု၊ နှောင့်ယှက်မှု စသည့်ပြစ်မှုများအပါအဝင် ကျေးရွာအတွင်း မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ဆက်နွယ်သည့် ပြစ်မှုများအပါအဝင် ယခင်ပြစ်မှုများကိုပါ စီရင်ခံခဲ့ရသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၉ ရက်နေ့တွင် မကွေးတိုင်းဒေသကြီး ကျောက်တူးခရိုင် ဆောမြို့နယ် နှောကျေးရွာတွင် ကျေးရွာအစည်းအဝေးပွဲပြုလုပ်စဉ် ရိုင်းပျဉ္စာ ရယ်မောပြောဆိုသည့် အမျိုးသမီးနှစ်ဦးကို ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များက ဖမ်းဆီးရိုက်နှက်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၆ ရက်နေ့ ညနေပိုင်းတွင် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး သာကောက်တောကျေးရွာမှ အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ၎င်း၏ချစ်သူ ရွှေဘိုခရိုင် တပ်ရင်း(၂)တပ်ခွဲ(၁)မှ ဒုတပ်ရင်းမှူးက သေနတ်ဖြင့် ပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၅ ရက်နှင့် ၆ ရက်နေ့များတွင် မြန်မာ-ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ်တလျှောက် မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်များနှင့် ပစ်ခတ်မှုများအပြားဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးရန်ကြိုးပမ်းသည့် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသမီး၊ ကလေးများနှင့် အမျိုးသား တစ်ရာကျော် သေဆုံးခဲ့သည်။ ဩဂုတ်လ ၅ ရက်နေ့တွင် ရခိုင်ပြည်နယ် မောင်တောမြို့နယ် နတ်မြစ်ကမ်းနားရှိ

On August 5, thousands of Rohingya civilians gathered on the banks of the Naf River in Maungdaw Township, Rakhine State, where they were attacked by mortar fire and drones, according to Rohingya eyewitnesses and survivors³⁰¹. On August 6, AA soldiers killed dozens of Rohingya civilians who were escaping along the border, also in Maungdaw Township³⁰².

On July 30, 2024, All Burma Federation of Students Union protested against the school authority, local administrations and the National Unity Government (NUG). The protests were driven by students' concerns over increasing military-like control in educational environments, which they saw as oppressive. ABFSU called for the restoration of students' rights and freedoms. The protests were aimed at denouncing both the authoritarian practices in schools and the NUG's handling of student autonomy^{303,304}.

There was a serious murder case in which U Win Htay, the education board officer for Capone Village, his wife and their three months old daughter were murdered in Capone Village, Kani Township, Sagaing Region, on November 4, 2024³⁰⁵. The offenders were still missing and the cases remain unresolved³⁰⁶. On July 8, 2024, around 9 P.M Maung Myint Myat Oo was brutally murder while returning home from the village cemetery³⁰⁷. A local People's Defense Force (PDF) unit detained four suspects for questioning regarding the incident. However, detailed information about the investigation remains limited³⁰⁸.

In Sagaing Region, Wetlet Township, Maw Oo Village, a Pa-Ka-Pha village leader named Maung Naing raped a three-month pregnant married woman and threatened her with a knife not to tell anyone else in May 2024. As a result of the rape, the woman suffered a miscarriage. Despite the severity of this case, the Ministry of Justice (MOJ) only sentenced the perpetrator to 5 years of imprisonment with hard labor³⁰⁹.

301 <https://www.fortifyrights.org/mya-inv-2024-08-27/>

302 <https://www.fortifyrights.org/mya-inv-2024-08-27/>

303 <https://springsprouts.info/updates/absfu-protest-against-the-pear-school-authority-and-nug>

304 https://www.abfsu.org/2024/06/blog-post_30.html

305 <https://yktnews.com/2024/11/191778/>

306 <https://www.bnionline.net/en/news/brutal-murder-young-family-resistance-area-still-unsolved?>

307 <https://www.rfa.org/burmese/news/wetlet-student-killed-nug-07102024141704.html>

308 <https://burmese.dvb.no/post/659896>

309 Khit Thit News, "ဝက်လက်မြို့နယ်၊ မော်ဦးကျေးရွာမှ ကိုယ်ဝန် ၃ လရှိသူ အိမ်ထောင်သည်အမျိုးသမီးအား မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သူ ရုပ်ကျွေးပုဂံဖခင်အောင် မောင်နိုင်ကို NUG တရားရုံးက အလုပ်ကြမ်းနှင့်ထောင်ဒဏ် ၅ နှစ်ချမှတ် - Khit Thit Media," Khit Thit Media, December 24, 2024, <https://yktnews.com/2024/12/196752/>.

ထောင်နှင့်ချီသော ရိုဟင်ဂျာ အရပ်သားပြည်သူများသည် မော်တာကျည်ဆန်များနှင့် ဒရုန်းများဖြင့် တိုက်ခိုက်ခံခဲ့ရကြောင်း မျက်မြင်သက်သေများနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ပြောကြားချက်အရသိရသည်။ ဩဂုတ်လ ၆ ရက်နေ့တွင် မောင်တော မြို့နယ်အတွင်း နယ်စပ်တလျှောက်ထွက်ပြေးလာသော ဒါဇင်နှင့်ချီသည့် ရိုဟင်ဂျာအရပ်သားပြည်သူများကို အာရက္ခတပ်တော် (AA)က ပစ်သတ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၃၀ ရက်နေ့တွင် ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများသမဂ္ဂအဖွဲ့ချုပ်(ABFSU)သည် ကျောင်းအာဏာ ပိုင်များ၊ ဒေသဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များနှင့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ(NUG)ကို ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ခဲ့သည်။ ကျောင်း များတွင် စစ်တပ်ပုံစံ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှု ကြီးထွားလာခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ကျောင်းသားများ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကြောင့် ဆန္ဒပြမှု များ ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ABFSUသည် ကျောင်းသားများ၏အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို ပြန်လည်ထူထောင်ရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ ဆန္ဒပြပွဲများသည် ကျောင်းများတွင် အာဏာရှင်အကျင့်စရိုက်များနှင့် ကျောင်းသားများ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ် ခွင့်အတွက် NUG ၏ကိုင်တွယ်မှုကို ရှုတ်ချရန် ရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာ ၄ ရက်နေ့တွင် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး ကနီမြို့နယ် တပုန်းကျေးရွာနေအိမ်တွင် ပညာရေးဘုတ်အဖွဲ့ တာဝန်ခံ ဦးဝင်းဌေး၊ ဇနီးနှင့် သုံးလအရွယ်သမီးလေးတို့ အသတ်ခံရမှုဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများ ရှောင်တိမ်းနေဆဲ ဖြစ်ပြီး အမှုများမှာမဖြေရှင်းနိုင်ဖြစ်နေသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၈ ရက်နေ့ ည ၉ နာရီအချိန်ခန့်တွင် မောင်မြင့်မြတ်ဦးသည် ရွာသစ်ချိုင်းမှနေအိမ်သို့ပြန်လာစဉ် လူမဆန်စွာသတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရသည်။ အဆိုပါဖြစ်စဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ သံသယရှိသူလေးဦးအား ဒေသဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့(PDF)မှ ဖမ်းဆီးထားကြောင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ သို့သော် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုနှင့်ပတ် သက်သည့် အသေးစိတ်အချက်အလက်များမှာ အကန့်အသတ်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ် မေလတွင် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး ဝက်လက်မြို့နယ် မှော်ဦးကျေးရွာတွင် ပကဖကျေးရွာခေါင်းဆောင် မောင်နိုင် သည် ကိုယ်ဝန်သုံးလရှိ အိမ်ထောင်ရှင်အမျိုးသမီးအား အခြားမည်သူ့ကိုမျှမပြောရန် ဓားဖြင့်ခြိမ်းခြောက်ကာ အဓမ္မပြုကျင့်ခဲ့ သည်။ ထိုမုဒိမ်းကျင့်မှုကြောင့် အမျိုးသမီးမှာ ကိုယ်ဝန်ပျက်ကျခဲ့သည်။ ထိုအမှုသည် ပြင်းထန်သော်လည်း တရားရေးဝန်ကြီးဌာန (MOJ)သည် ကျူးလွန်သူကို အလုပ်ကြမ်းနဲ့ ထောင်ဒဏ် ၅ နှစ်သာ ချမှတ်ခဲ့သည်။

State and non-state actors must be involved in a multifaceted strategy to improve Myanmar's rule of law. To restore trust in the legal system, state actors as National Unity Government (NUG) should decrease corruption, emphasize accountability and openness in governance, and start public legal awareness initiatives. Non-state actors, such as Ethnic Resistance Organizations (EROs), ought to adhere to openness and equity, emphasize just law enforcement, and eradicate discriminatory practices.

They can bolster community trust by implementing rules of behavior that conform to international human rights standards. Mechanisms for cooperation and mutual recognition should be established, especially in conflict-affected area. The establishment of joint commissions to supervise transitional justice initiatives, including dealing with war crimes and human rights abuses, and the start of inclusive discussions with non-state armed groups are both necessary. The NUG should delegate administrative authority to local authorities at township and district level, particularly those in ethnic control areas, so that they may efficiently manage resources and provide public services. Collaboration on local governance is crucial. It is possible to establish agreements for shared governance, in which NUG and EROs play complementary roles in infrastructure development, resource management, and law enforcement. NUG and EROs' actions must be synchronized through the establishment of efficient coordination structures. A transitional rule-of-law structure must be established to synchronize legal procedures and resolve overlapping jurisdictions. This framework must incorporate dispute resolution methods to address conflicts between state and non-state legal systems, maintaining uniformity and equity.

A gun battle happened in Muse, Shan State, on September 24, 2024, as Myanmar's police and military cracked down on gambling, especially the popular Zhàpià online money-laundering scheme³¹⁰. In Laukkai, Kokang Self-Administrative Region, located in northeastern Myanmar, the name "Zhàpiàn" refers to an internet money-laundering enterprise, wherein both young Myanmar nationals and regional citizens are trafficked and coerced into labor³¹¹. Thai authorities have apprehended five Chinese tourists who were being trafficked to online money laundering syndicates in Shwe Kuk Ko, Karen State, along the Thai-Myanmar border. According to Thai authorities, the five Chinese tourists have legitimate passports and visas and intended to visit Pattaya Beach, Thailand, but were instead transported to the Mae Sot border by a driver and then trafficked³¹². The Ministry of Foreign Affairs of the Sri Lankan government reported the rescue and repatriation of 27 Sri Lankan nationals who were trafficked and subjected to forced labor in online money laundering operations near Myawaddy, Myanmar³¹³. According to Mizzima, on May 9, Thailand shut down the

---

310 <https://burmese.voanews.com/a/shooting-in-muse-online-scam/7794664.html>

311 <https://www.bbc.com/burmese/articles/ce411w8l2pwo>

312 <https://burmese.voanews.com/a/myanmar-thai-china-citizen-human-trafficking-myawaddy-maesot-/7863707.html>

313 <https://www.dvb.no/post/682698>

မြန်မာနိုင်ငံ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ တရားစီရင်ရေးစနစ်အပေါ် ယုံကြည်မှုပြန်လည်ရရှိရန် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ(NUG)ကဲ့သို့သော အစိုးရများသည် အဂတိလိုက်စားမှုကိုလျှော့ချရန်၊ အုပ်ချုပ်မှုတွင် တာဝန်ခံမှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို အလေးပေးကာ အများပြည်သူဆိုင်ရာ ဥပဒေအသိပညာပေး အစီအစဉ်များကို စတင်သင့်သည်။ တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ (EROs) ကဲ့သို့သော အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများသည် ပွင့်လင်းမှုနှင့်သာတူညီမျှမှုကိုလိုက်နာရန် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အလေးပေးကာ ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် အလေ့အကျင့်များကို ဖယ်ရှားသင့်သည်။

နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့်ကိုက်ညီသော ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများကို လိုက်နာခြင်းဖြင့် လူထုယုံကြည်မှုကို တည်ဆောက်နိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာဒေသများတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် အပြန်အလှန်အသိအမှတ်ပြုမှုအတွက် ယန္တရားများကို ထူထောင်သင့်သည်။ စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းအပါအဝင် အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာတရားမျှတမှု ပဏာမအစီအစဉ်များကို ကြီးကြပ်ရန် ပူးတွဲကော်မရှင်များ ထူထောင်ခြင်းနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများပါဝင်သော ဆွေးနွေးမှုများစတင်ရန် နှစ်ခုစလုံးလိုအပ်သည်။ NUG သည် အရင်းအမြစ်များကို ထိရောက်စွာစီမံခန့်ခွဲခြင်း ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များ ထိန်းချုပ်နယ်မြေရှိ မြို့နယ်အဆင့်၊ ခရိုင်အဆင့် ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များထံ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို လွှဲအပ်သင့်သည်။ ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အရေးကြီးသည်။ NUG နှင့် ERO များသည် အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ အရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ဥပဒေစိုးမိုးရေးကဲ့သို့သော နယ်ပယ်များတွင် အတူတကွ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သည့် မျှဝေအုပ်ချုပ်မှုအတွက် သဘောတူညီချက်များကို ချမှတ်နိုင်သည်။ NUG နှင့် ERO တို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ထိရောက်သော ညှိနှိုင်းဖွဲ့စည်းပုံများ တည်ထောင်ခြင်းဖြင့် တစ်ပြိုင်တည်းလုပ်ဆောင်ရမည်။ တရားရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ချိန်ညှိရန်နှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ထပ်နေမှုများကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် အသွင်ကူးပြောင်းရေး ဥပဒေဘောင်တစ်ခု ဖန်တီးရမည်။ ဤမူဘောင်သည် အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော တရားရေးစနစ်များကြား ပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းရန်၊ တူညီမှုနှင့်သာတူညီမျှမှုကို ထိန်းသိမ်းရန်အတွက် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေး နည်းလမ်းများကို ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းရမည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၄ ရက်တွင် ရှမ်းပြည်နယ် မူဆယ်မြို့ရှိ နာမည်ကြီး ကျားဖြန့် အွန်လိုင်းငွေကြေးခဝါချမှုများလုပ်ဆောင်နေသည့် လောင်းကစားပိုင်းကို ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် စစ်တပ်တို့မှိုနှိမ်နှင်းစဉ် သေနတ်ပစ်ခတ်မှု ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့မြောက်ပိုင်းရှိ ကိုးကန့်တိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ လောက်ကိုင်တွင် ကျားဖြန့်လုပ်ငန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူငယ်များနှင့် ဒေသခံပြည်သူများကို လူကုန်ကူး၍ အင်တာနက်အခြေခံ ငွေကြေးခဝါချမှုလုပ်ငန်းတွင် အလုပ်ခိုင်းစေသည်။ ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်ရှိ ကရင်ပြည်နယ် ရွှေကုက္ကို၌ အွန်လိုင်းငွေခဝါချဆောင်ရွက်နေသော အဖွဲ့များကြောင့် လူကုန်ကူးခံရသော တရုတ်ခရီးသွား ၅ ဦးကို ထိုင်းအာဏာပိုင်များမှ ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ ထိုင်းအာဏာပိုင်များ၏အဆိုအရ အဆိုပါတရုတ်ခရီးသွားငါးဦးသည် တရားဝင်ပတ်စပို့နှင့် ဗီဇာများရှိပြီး ထိုင်းနိုင်ငံ ပတ္တယားကမ်းခြေသို့သွားရောက်ရန် ရည်ရွယ်ထားသော်လည်း မဲဆောက်နယ်စပ်သို့ ယာဉ်မောင်းဖြင့် ပို့ဆောင်ပြီးနောက် လူကုန်ကူးခံခဲ့ရကြောင်းသိရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ မြဝတီမြို့အနီး အွန်လိုင်းငွေကြေး ခဝါချလုပ်ငန်းတွင် အဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်းခံခဲ့ရသည့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသား ၂၇ ဦးကို ကယ်ဆယ်၍ နေရပ်ပြန်ပို့ကြောင်း သီရိလင်္ကာအစိုးရ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနက သတင်းထုတ်ပြန်ထားသည်။ ကရင်ပြည်နယ် မြဝတီမြို့အနီး မယ်ထော်သလေးကျေးရွာရှိ ရွှေကုက္ကိုမြို့သစ်နှင့် KK ပန်းခြံတို့အတွက် ထိုင်းနိုင်ငံမှ ဖုန်းနှင့် အင်တာနက်ချိတ်ဆက်မှုများကို မေလ ၉ ရက်က ပိတ်လိုက်

phone and internet connections between Shwe Kuk Kot Myo Thit and KK Park in Mae Htaw Tha Lay village, close to Myawaddy town in Karen State. The fraudsters now use the Mytel telecommunications network, which is owned by the family of Senior General Min Aung Hlaing, the leader of the military council³¹⁴.

During this interim period, rule of law could not measure the activities of interim national unity government by the indicators of World Justice Report. However, FDC frames three main pillars of government and provisions about protection of human rights. On June 5, 2021, the Ministry of Justice (MOJ), which involves legal professionals and technical experts from various sectors, was established to manage judicial affairs during the interim period³¹⁵. At present, the NUG has established 28 courts in its controlled territories, is carrying out judicial functions, and continuously aims to open an additional 4 courts³¹⁶. According to MOJ's report, a total of 837 cases have been tried and concluded. However, it is important to consider not just how many cases have been tried and adjudicated, but whether those trials have been conducted in a manner that ensures justice. It was linked with the public's confidence in the Ministry of Justice. The Ministry of Justice (MOJ) is currently in a state where it demonstrates particular weaknesses in handling and resolving several offenses like the above-mentioned cases. Such cases committed by members of the NUG's forces were widespread during this period. An interviewee from the PDF stated that the actions of those in their area are as if there is no rule of law³¹⁷.

When it comes to putting procedures in place to hold these acts accountable within the legal system, the Ministry of Justice (MOJ) has relatively few shortcomings. As a result, the public today views the MOJ's legal system with suspicion and disapproval. In order to achieve justice for the victims, it is crucial that individuals participating in all judicial processes act impartially while making decisions, relying only on the law and the facts. The number of similar crimes will keep rising as long as offenders are not held accountable. In conclusion, NUG and EROs must have a uniform governance framework to guarantee the rule of law, which holds all individuals, organizations, and entities responsible for laws that are independently decided, equally enforced, openly promulgated, and in line with international human rights standards.

---

314 <https://bur.mizzima.com/2024/05/16/22261>

315 Ministry of Justice, "Ministry of Justice – Official Website of Ministry of Justice (Myanmar) by NUG Government," Nugmyanmar.org, 2021, https://moj.nugmyanmar.org/en/home_en/.

316 The Ministry of Justice of the National Unity Government has reported in its submission to the Second People's Assembly.

317 RL_CGs -15, Concern group, September 11, 2024.

ကြောင်း မရွံ့မမှီသတင်းတင်ဆက်ခဲ့သည်။ ယခုအခါ လိမ်လည်သူများမှာ စစ်ကောင်စီခေါင်းဆောင် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်
လှိုင်၏မိသားစုပိုင် Mytel ဆက်သွယ်ရေးကွန်ရက်ကို အသုံးပြုနေပြီဖြစ်သည်။

ဤကြားကာလရှိ ကြားကာလ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၏ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ဆောင်ရွက်ချက်များကို ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ
တရားမျှတမှုအစီရင်ခံစာ(World Justice Report)၏ အညွှန်းများဖြင့် တိုင်းတာနိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။ သို့သော်လည်း FDC
သည် အစိုးရ၏ အဓိကမဏ္ဍိုင်ကြီးသုံးရပ်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များ၏ မူဘောင်ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၁
ခုနှစ် ဇွန်လ ၅ ရက်နေ့တွင် တရားရေးဝန်ကြီးဌာန(MOJ)ကို ကဏ္ဍအသီးသီးမှ ဥပဒေပညာရှင်များနှင့် နည်းပညာကျွမ်းကျင်
သူများပါဝင်သည့် ကြားဖြတ်ကာလအတွင်း တရားစီရင်ရေးကိစ္စရပ်များကို စီမံခန့်ခွဲရန် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ လက်ရှိတွင် NUG သည်
၎င်း၏ ထိန်းချုပ်နယ်မြေများတွင် တရားရုံး ၂၈ ခု တည်ထောင်ထား၍ တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်နေပြီး နောက်
ထပ် တရားရုံး ၄ ခု ထပ်မံဖွင့်လှစ်ရန် ရည်မှန်းထားသည်။ MOJ ၏ အစီရင်ခံစာအရ စုစုပေါင်းအမှုပေါင်း ၈၃၇ ခုကို စုံစမ်းစစ်
ဆေးပြီး အပြီးသတ်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အမှုပေါင်းမည်မျှကို စစ်ဆေးစီရင်ပြီးသည်မှာ အဓိကမဟုတ်ဘဲ တရားမျှတမှုကို အာမခံ
သည့်နည်းလမ်းဖြင့် ပြုလုပ်ခြင်းရှိမရှိကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်သာ အရေးကြီးပါသည်။ ဤသည်မှာ တရားရေးဝန်ကြီးဌာနအပေါ်
ပြည်သူများ၏ယုံကြည်မှုနှင့် ဆက်စပ်နေသည်။ တရားရေးဝန်ကြီးဌာန(MOJ)သည် အထက်ဖော်ပြပါကိစ္စရပ်များကို ကိုင်တွယ်
ဖြေရှင်းရာတွင် သိသာထင်ရှားသော အားနည်းချက်များရှိနေသည်။ ဤကာလအတွင်း NUG တပ်ဖွဲ့ဝင်များ ကျူးလွန်ခဲ့သောဖြစ်
ရပ်များသည် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။ PDF မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူတဦးသည် ၎င်းတို့ဒေသရှိ ၎င်းတပ်ဖွဲ့တို့၏
လုပ်ရပ်များသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုမရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်ဟု ဆိုသည်။

တရားစီရင်ရေးစနစ်အတွင်း ယင်းလုပ်ရပ်များကို တာဝန်ခံနိုင်စေရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ချမှတ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ တရား
ရေးဝန်ကြီးဌာန(MOJ)တွင် အားနည်းချက် အနည်းအများရှိနေသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ယခုအချိန်တွင် ပြည်သူ့အများသည်
MOJ ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို သံသယနှင့် မကျေနပ်မှုများ ရှိနေသည်။ တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်
များသည် တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် တရားမျှတမှုရှိစေရန်အတွက် ဥပဒေနှင့် ဖြစ်ရပ်အချက်များကို အသုံးပြု၍ စီရင်
ဆုံးဖြတ်ချက်များချရာတွင် သမာသမတ်ကျစွာ ဆောင်ရွက်ကြရန် အရေးကြီးသည်။ အလားတူ ရာဇဝတ်မှုများသည် ငြစ်မှုကျူး
လွန်သူများကို တာဝန်ခံမှုမရှိသရွေ့ တိုးပွားလာမည်ဖြစ်သည်။ နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့် NUG နှင့် ERO များသည် လူတစ်ဦးချင်း၊ အဖွဲ့
အစည်းများအားလုံးကို သီးခြားလွတ်လပ်စွာ ပြဌာန်းထားသော ဥပဒေများကို တာဝန်ခံခြင်း၊ တန်းတူညီမျှ ပြဌာန်းခြင်း၊ ပွင့်လင်း
မြင်သာစွာ ထုတ်ပြန်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိသော တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အားကောင်း
စေသည့် အုပ်ချုပ်မှုမူဘောင်တစ်ရပ်ကို ချမှတ်ရမည်ဖြစ်သည်။

3 DISCUSSION: INTERPRETATION OF DATA

3.1 Recommendations for Rule of Law in Interim and Transitional Period

---

Interim Governance and Local Administration

The interim governance structures in transitional periods have to work towards ensuring strong local administration systems. Clear mandates should be provided to local administrations for the management of governance in their areas of concern, with authority to handle immediate needs at the level of the population. Such a mandate needs to be informed by a number of sources of law, including transitional decrees, customary laws, and international human rights standards. Interim structures, by giving significant autonomy to the local government entities within a federal framework, have the potential to lay a framework for decentralized governance reflective of varied realities across communities in Myanmar.

Localized Justice System

It is essential that there be an assurance of access to fair and efficient justice during the transitional period. Local courts will be needed to hear the day-to-day disputes based on the customary and statutory laws but in accordance with federal principles and human rights. In further dampening tensions in areas of conflict, courts of dispute resolution, or mediation centers, can also provide neutral platforms for resolution through conciliation, looking at reconciliation and healing the community. These courts should supplement the traditional mechanisms of dispute resolution at the community level for legitimacy and confidence to be instilled in the community.

Civil Security Organizations

Civil security needs to change from military control and command to localized, civilian-conceptualized forces. This should occur through the development of civil security organizations staffing local recruits into representative and inclusive police forces through intensive training programs based on human rights, principles of nonviolence, and the rule of law. In this respect, there will be trust building up between law enforcement agencies and the community, which becomes highly vital for long-term stability.

၃။ ဆွေးနွေးချက်- ကောက်ယူရရှိသောဒေတာများကို အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုခြင်း။

၃.၁။ ကြားကာလနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များ

ယာယီအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေး

အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလများတွင် ကြားကာလအုပ်ချုပ်မှုဖွဲ့စည်းပုံများသည် ခိုင်မာသော ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များ ရရှိစေရန်အတွက် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ရပ်ရွာအဆင့်တွင် လက်ငင်းလိုအပ်ချက်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်သော အခွင့်အာဏာဖြင့် သက်ဆိုင်ရာနယ်ပယ်အလိုက် အုပ်ချုပ်ရေးကို စီမံခန့်ခွဲရန် ဒေသဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များအား ရှင်းလင်းသော လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ပေးအပ်သင့်သည်။ အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာအမိန့်များ၊ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများနှင့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများအပါအဝင် ဥပဒေအရင်းအမြစ်များစွာဖြင့် အဆိုပါလုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုပေးအပ်ရန် လိုအပ်သည်။ ကြားကာလဖွဲ့စည်းပုံများသည် ဖက်ဒရယ်မူဘောင်အတွင်း ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအား ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကိုပေးခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ဝှမ်းရှိ မတူကွဲပြားသော လိုအပ်ချက်အမှန်ဖြစ်ရပ်များကို ထင်ဟပ်သော ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချသည့် အုပ်ချုပ်ရေးအတွက် မူဘောင်တစ်ခုချမှတ်ရန် အထောက်အကူပြုနိုင်သည်။

ဒေသအလိုက် တရားစီရင်ရေးစနစ်

အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလအတွင်း တရားမျှတပြီး ထိရောက်သော တရားမျှတမှုရရှိရေး အာမခံချက်ရှိရန် အရေးကြီးသည်။ ဖက်ဒရယ်မူများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများအပေါ် အခြေခံ၍ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် ပြဌာန်းဥပဒေများနှင့်အညီ နေ့စဉ်အငြင်းပွားမှုများကိုကြားနာရန် ဒေသဆိုင်ရာတရားရုံးများ လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခနယ်မြေများတွင် တင်းမာမှုများ လျော့ပါးစေရန်၊ အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေးတရားရုံးများ သို့မဟုတ် ဖျန်ဖြေရေးစင်တာများသည် ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းခြင်းမှတစ်ဆင့် ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန်၊ ရပ်ရွာအတွင်း ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ကုစားရေးတို့ကို အာရုံစိုက်လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ ဤတရားရုံးများသည် ဒေသန္တရအဆင့်တွင် ရိုးရာအငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးယန္တရားများကို ဖြည့်စွက်သင့်ပြီး ရပ်ရွာအတွင်းတရားဝင်မှုနှင့် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရန် ကူညီပေးသင့်သည်။

အရပ်ဘက် လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းများ

အရပ်ဘက်လုံခြုံရေးသည် စစ်တပ်ထိန်းချုပ်မှုနှင့်ကွဲကွဲမှ အရပ်ဘက်ဆိုင်ရာ အယူအဆရှိသော တပ်ဖွဲ့များထံသို့ ပြောင်းလဲရန် လိုအပ်သည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့၏အခန်းကဏ္ဍအတွက် ဒေသခံပြည်သူများကိုခန့်အပ်သည့် အရပ်ဘက် လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းများကို ထူထောင်ခြင်းကို လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ ထိုတပ်ဖွဲ့ကို လူ့အခွင့်အရေး၊ အကြမ်းမဖက်ရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးတို့ကို လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးသင့်သည်။

Restoration of Rights and Inclusive Participation

Restoration of rights is the bedrock for restoring confidence and contributing to national reconciliation. Efforts should be directed at ensuring inclusiveness in participation in governance processes, especially for women, ethnic minorities, and marginalized groups. Civic engagement through town hall meetings, public consultations, and participatory approaches to decision-making should empower communities to make their contribution to shaping the contours of their future governance. This inclusive approach would help strengthen the legitimacy of transitional governance and support social cohesion.

Legal Aid and Documentation

Legal aid services should be established in all regions as a matter of priority to meet the immediate needs of conflict-affected populations. Such services should provide free or low-cost legal assistance to ensure access to justice for internally displaced persons, ethnic minorities, and women, among other groups. Interim governance structures should also prioritize the issuance of civil documentation, including birth certificates, marriage records, and property titles. This is a very vital step in the protection of rights and in the avoidance of future disputes over identity and ownership.

Legal and Civic Education

The promotion of legal rights and responsibilities during this transitional period is really critical. It is hereby recommended that a strong legal and civic education campaign be pursued for all levels of citizenship to properly enlighten the citizens of laws in force, their entitlement thereto by way of new governance dispensation, and their necessary commitment to meaningful participation in democratic processes. Such programs need also to be targeted towards youths and marginalized communities in an attempt to build a culture of respect for the rule of law as well as capacities among future generations in the interest of a federal democratic Myanmar.

အခွင့်အရေးနှင့် အားလုံးပါဝင်မှုကို ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း

အခွင့်အရေးများ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးသည် ယုံကြည်မှုပြန်လည်ရရှိရန်နှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို အထောက်အကူဖြစ်စေရန်အတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများ၊ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများနှင့် ဘေးဖယ်ခံအုပ်စုများအတွက် အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အားလုံးပါဝင်မှုရှိစေရေးအတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သင့်သည်။ မြို့နယ်အစည်းအဝေးများ၊ လူထုညှိနှိုင်းပွဲများနှင့် ပါဝင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းများမှတစ်ဆင့် လူထုပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုသည် ရပ်ရွာလူထုအား ၎င်းတို့၏အနာဂတ်အုပ်ချုပ်ရေးကို တက်ကြွစွာပုံဖော်နိုင်စေသည်။ ဤချဉ်းကပ်မှုသည် အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလအုပ်ချုပ်မှု၏ တရားဝင်မှုကိုတည်ဆောက်ရန်နှင့် လူမှုပေါင်းစည်းညီညွတ်မှုကိုမြှင့်တင်ရန် အထောက်အကူဖြစ်စေမည်ဖြစ်သည်။

ဥပဒေရေးရာအကူအညီနှင့် စာရွက်စာတမ်းများ

ပဋိပက္ခဒဏ်ခံရသော ပြည်သူများ၏ လတ်တလောလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန် ဦးစားပေးကိစ္စအဖြစ် ဒေသအားလုံးတွင် တရားရေးဆိုင်ရာအကူအညီပေးရေး ဝန်ဆောင်မှုများကို ထူထောင်သင့်သည်။ အဆိုပါဝန်ဆောင်မှုများသည် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ၊ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများနှင့် အမျိုးသမီးများအတွက် တရားမျှတမှုရရှိရေးရရှိစေရန် အခမဲ့ သို့မဟုတ် ကုန်ကျစရိတ်နည်းပါးသော ဥပဒေရေးရာအကူအညီများ ပေးသင့်သည်။ ကြားကာလအုပ်ချုပ်ရေးဖွဲ့စည်းပုံများသည် မွေးစာရင်းများ၊ လက်ထပ်မှတ်တမ်းများနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများအပါအဝင် နိုင်ငံသားစာရွက်စာတမ်းများထုတ်ပေးခြင်းကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်သင့်သည်။ ဤသည်မှာ အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးရေးနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအထောက်အထားဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်သည့် အလွန်အရေးကြီးသောအဆင့်ဖြစ်သည်။

ဥပဒေပညာရေးနှင့် ပြည်သူ့နိတိပညာရေး

ဤအကူးအပြောင်းကာလတွင် တရားရေးအခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်များကို မြှင့်တင်ခြင်းသည် အရေးကြီးသည်။ နိုင်ငံသားအားလုံးအတွက် ခိုင်မာသောဥပဒေနှင့် ပြည်သူ့နိတိ ပညာပေးလှုပ်ရှားမှုကိုလုပ်ဆောင်ရန် အကြံပြုသည်။ ယင်းသည် တည်ဆဲဥပဒေများ၊ ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများနှင့် ဒီမိုကရေစီလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်ခြင်း၏ အရေးပါမှုကို နားလည်ရန် ကူညီပေးမည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ အကျိုးစီးပွားအတွက် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် အနာဂတ်မျိုးဆက်များအကြား စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရန် ကြိုးပမ်းမှုအနေဖြင့် လူငယ်များနှင့် ပစ်ပယ်ခံအုပ်စုများဆီသို့လည်း အဆိုပါအစီအစဉ်များကို ပစ်မှတ်ထားရန် လိုအပ်သည်။

3.2 Recommendations for Myanmar's Way to Federalism

The several parts above clearly illustrate the numerous human rights violations that remain unresolved by the three branches of government under the 2008 Constitution. Scholarly research publications and interviews with key informants in this project indicate that the absence of rule of law is traceable to the 2008 constitution itself. The 2008 Constitution inadequately safeguards human rights due to its reliance on legal positivism, decentralized administration, self-determination, an independent judiciary, and structural institutions for responsibility and accountability, which are fundamental concepts of the rule of law. Ethnic people and minority groups are obstructed from autonomously determining their political status, cultural development, and governance due to systemic barriers imposed by a dominant society and military dictators, which diminishes their ability to make decisions about their lives and communities, thereby undermining their agency and autonomy. For many decades, the enduring distrust and conflict have posed significant challenges to establishing a functional democratic regime that offers the necessary checks, balances, and security that various groups require to trust the government and engage in cooperative efforts.

The majority of the Myanmar people dislikes of the 2008 constitution, despite having participated in a nationwide referendum in 2008 to endorse it. The populace and civilian government awaited an opportune moment to amend the constitution, during which a parliament member from the NLD party presented a proposal for constitutional reform to the constitutional tribunal in 2019. The Constitutional Tribunal dismissed the complaint due to its unconstitutionality as per constitutional amendment S.436 of the Constitution. Consequently, it can be asserted that a constitution engenders disorder inside any administration when it fails to safeguard human rights and, by extension, cannot penalize violations of human rights perpetrated by state-sponsored actors, including military personnel and authorized individuals. The military operates above the law and the constitution, resulting in the fourth military coup d'état in Myanmar's history on February 1, 2021. This coup is characterized by widespread tyranny and atrocities throughout the country, with armed confrontations waged by various people's defense forces and ethnic resistance organizations (EROs). Following the military coup, the populace collectively advocates for the termination of military rule, the abrogation of the 2008 constitution, and the establishment of a federal democratic nation. Among these ultimate goals of individuals, the repeal of the constitution is imperative, necessitating a robust understanding of legal positivism to ensure the rule of law. The following points are recommended to structure rule of law on Myanmar's way to federalism_

၃.၂။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆီသို့ အကြံပြုချက်များ

အထက်ဖော်ပြပါကဏ္ဍများသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အစိုးရမဏ္ဍိုင်သုံးရပ်မှမဖြေရှင်းနိုင်သော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုအမြောက်အမြားကို ရှင်းလင်းစွာသရုပ်ဖော်ထားသည်။ ဤပရောဂျက်ရှိ အဓိကသတင်းပေးသူများနှင့် သုတေသနစာတမ်းများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုမရှိခြင်းသည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြကြသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချသော အုပ်ချုပ်ရေး၊ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်၊ တရားရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သည့် တာဝန်ယူမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံများကို အလွန်အကျွံအာရုံစိုက်ထားသောကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ကောင်းစွာ အကာအကွယ်မပေးနိုင်ပေ။ တိုင်းရင်းသားများနှင့် လူနည်းစုအုပ်စုများသည် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးအခြေအနေ၊ ယဉ်ကျေးမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်အား လွှမ်းမိုးထားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် စစ်အာဏာရှင်များကချမှတ်ထားသော အတားအဆီးများကြောင့် ၎င်းတို့၏ဘဝနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်မှုစွမ်းရည်ကို ကျဆင်းစေပြီး ၎င်းတို့၏အဖွဲ့အစည်းနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ကျဆင်းစေသည်။ ဆယ်စုနှစ်များစွာတည်ရှိသော မယုံကြည်မှုနှင့် ပဋိပက္ခများသည် အစိုးရအပေါ် ယုံကြည်ရန်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သော ထိန်းကျောင်းမှုနှင့် လုံခြုံရေးတို့ကို ပံ့ပိုးလုပ်ဆောင်နိုင်သော ဒီမိုကရေစီအစိုးရတစ်ရပ်ကို ထူထောင်ရန်အတွက် သိသာထင်ရှားသောစိန်ခေါ်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဖြင့် ပြဌာန်းခဲ့သော်လည်း ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပြည်သူလူထုအများစု၏ ထောက်ခံမှု မရှိခဲ့ပေ။ ပြည်သူလူထုနှင့် အရပ်သားအစိုးရသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုပြင်ဆင်ရန် အခွင့်ကောင်းကို စောင့်မျှော်လျက် NLD ပါတီမှ လွှတ်တော်အမတ်တစ်ဦးက ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ရေးအဆိုပြုချက်ကို ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံခုံရုံးသို့ တင်ပြခဲ့သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး ပုဒ်မ ၄၇၆ အရ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မကိုက်ညီသောကြောင့် တိုင်ကြားချက်ကိုပယ်ချခဲ့သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် လူ့အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပေးရန် ပျက်ကွက်ပါက အစိုးရတွင် ပြဿနာများဖြစ်ပေါ်စေပြီး စစ်တပ်နှင့် တာဝန်ရှိသူများက လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို တာဝန်ယူစေရန် ပျက်ကွက်စေသည်။ တပ်မတော်သည် ဥပဒေနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ကျော်လွန်လုပ်ဆောင်ပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်တွင် စတုတ္ထအကြိမ်မြောက် စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ဤစစ်အာဏာသိမ်းမှုသည် နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖိနှိပ်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပြီး တပ်မတော်နှင့် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့များ၊ တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ(EROs)တို့ကြား တိုက်ပွဲများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။ စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက်တွင် ပြည်သူများက စစ်အုပ်ချုပ်ရေးရပ်စဲရေး၊ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဖျက်သိမ်းရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ ထူထောင်ရေးတို့အတွက် စုပေါင်းထောက်ခံအားပေးခဲ့ကြသည်။ ဤပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီ၏ အန္တိမရည်မှန်းချက်များတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုဖျက်သိမ်းရန်မှာ မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပြီး တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ထိန်းကျောင်းရန်အတွက် တရားဥပဒေအပြုသဘောကို ခိုင်မာစွာနားလည်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဖက်ဒရယ်စနစ်သို့ ဦးတည်နေချိန်တွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို တည်ဆောက်ရန် အောက်ပါအချက်များကို အကြံပြုထားသည်။

Political foundation: Myanmar is a multicultural nation characterized by a rich mix of ethnicity, religion, languages, natural resources, and ecosystems. Prior to English colonization, the country's territory comprised a self-governing system in various regions, including Saopha in Shan State, Duwa in Kachin State, and monarchies in the Bamar, Rakhine, and Mon provinces. In 1948, the political elites joined to build a state by finalizing the Panglong Agreement, which aimed to create a federal democratic nation as outlined in the 1947 Constitution. Nevertheless, military dictators have repeatedly undermined the populace's aspirations for federalism by usurping governmental power since 1959. Then, military dictatorship obviously illustrates inability to enjoy political rights and other limits on the state reflecting a lack of social consensus, and effects of constructing a coordinating mechanism to resolve the problems of human rights and politics. In Myanmar's pursuit of federalism, plurality should be regarded as the foundational element of federal democracy. It represents a well delineated system of checks and balances.

Formal Legality: Ronald Dworkin's classic modern philosophy of law is suitable for such a discourse, as it deals with all these questions of "correct" knowledge, the "truth" of foundations and "justice" in a clear and detailed manner and, in addition to aspects of practice, as it also deals with important pioneers in the history of the philosophy of law. The enactment of law requires a legislature and the governmental apparatus essential for disseminating the laws to the public³¹⁸. There must be an enhancement in competency in the realms of legislation, administration, and justice for all individuals collectively. "Law" fundamentally consists of rules, which represent the unique manifestation of legal principles. The purpose and definition of rules is to act as overarching guidelines for behavior. The attributes of generality, certainty, clarity, and prospectivity are intrinsically linked to the essence of rules. Generality is a characteristic of a "rule," as opposed to a specific "order"³¹⁹. The alignment of statutory laws with their practical application necessitates institutions for the implementation and enforcement of these laws. Although informal methods of law enforcement may be feasible in certain settings, contemporary society must also depend on official mechanisms such as judicial systems and administrative agencies. In more developed legal systems, this research is likely to focus on thick version of the rule of law or, in the absence of significant disputes regarding such interpretations, on specific issues typically related to constitutional law, judicial interpretation, human rights, and the separation and balance of powers.

---

318 Marcel Lenn, *Philosophy of Law and Legal Theory: Historical and Contemporary Perspective Theme "Justice Based on Truth"*, University of Zurich, Switzerland, 2023, ISBN 978-3-0365-7671-8 (PDF).

319 *Formal Theories*

နိုင်ငံရေးအခြေခံအုတ်မြစ်- မြန်မာနိုင်ငံသည် လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ ဘာသာစကား၊ သဘာဝအရင်းအမြစ်များနှင့် ဂေဟစနစ်များ ရောနှောကြွယ်ဝသော ယဉ်ကျေးမှုပေါင်းစုံသည့် သွင်ပြင်လက္ခဏာရှိသော နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီ၊ အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီမသိမ်းပိုက်မီက မြန်မာနိုင်ငံပိုင်နယ်မြေများကို ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ဖော်ဘွား၊ ကချင်ပြည်နယ်တွင် ဒူဝါးကြီးများ၊ ဗမာ၊ ရခိုင်နှင့် မွန်ပြည်နယ်များတွင် ဘုရင်မင်းမြတ်များအပါအဝင် ဒေသအသီးသီးတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်စနစ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်း တည်ရှိခဲ့သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များသည် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသည့် အတိုင်း ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်ထူထောင်ရန် ရည်မှန်းထားသည့် ပင်လုံစာချုပ်ကိုအပြီးသတ်ကာ နိုင်ငံကိုဖွဲ့စည်းရန် စည်းဝေးခဲ့ကြသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ စစ်အာဏာရှင်များသည် ၁၉၅၉ ခုနှစ်မှစ၍ အစိုးရအာဏာကို သိမ်းပိုက်ခြင်းဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်အတွက် လူထု၏ဆန္ဒကို အကြိမ်ကြိမ်ပျက်ပြားစေခဲ့သည်။ စစ်အာဏာရှင်စနစ်သည် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများ ကင်းမဲ့ခြင်း၊ လူမှုရေးသဘောတူညီမှုမရှိခြင်းကြောင့် နိုင်ငံအပေါ် ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့် စနစ်တစ်ခုထူထောင်ရာတွင် စိန်ခေါ်မှုများရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံး ရာတွင် ဗဟုဝါဒကို ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ၏ အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် မှတ်ယူသင့်သည်။ ၎င်းသည် ကောင်းမွန်စွာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ထားသော အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှုစနစ်ကို ကိုယ်စားပြုသည်။

တရားဥပဒေများ တရားဝင်မှု- Ronald Dworkin ၏ ဂန္ထဝင်ဥပဒေခေတ်သစ် ဒဿနိကဗေဒသည် ဤမေးခွန်းများအားလုံး၏ “မှန်ကန်သော”အသိပညာ၊ အခြေခံအုတ်မြစ်များ၏ “အမှန်တရား”နှင့် “တရားမျှတမှု”တို့ကို ရှင်းလင်းပြတ်သားသည့် အသေးစိတ်ပုံစံဖြင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့်အပြင် လက်တွေ့နယ်ပယ်များအပြင် ဥပဒေ၏သမိုင်းတွင် အရေးကြီးသော ရှေ့ဆောင်များ နှင့်လည်း သက်ဆိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု တွေ့ရသည်။ ဥပဒေအတည်ပြုရေးသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် အစိုးရယန္တရား တို့ကို အများပြည်သူသို့ ဖြန့်ဝေရန်အတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည်။ ဥပဒေပြုရေး၊ စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် တရားမျှတမှုနယ်ပယ်များတွင် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်သည်။ ဥပဒေသည် အခြေခံအားဖြင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများဖြင့် ဖွဲ့စည်း ထားပြီး၊ ဥပဒေဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကို သီးခြားဖော်ပြချက်များအဖြစ် အသုံးပြုသည်။ ဤစည်းမျဉ်းများသည် အပြုအမူကို ထိန်းညှိပေးသည့် ကျယ်ပြန့်သော လမ်းညွှန်ချက်များအဖြစ် လုပ်ဆောင်ရန် ပုံဖော်ထားသည်။ စည်းမျဉ်းများ၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည် အပြုအမူအတွက် ကြီးကျယ်သောလမ်းညွှန်ချက်များအဖြစ် လုပ်ဆောင်ရန်ဖြစ်သည်။ တရားဝင်မှု၊ သေချာမှု၊ ရှင်းလင်းမှုနှင့် အလားအလာတို့သည် စည်းမျဉ်းများ၏အနှစ်သာရနှင့် ပင်ကိုယ်အားဖြင့် ဆက်စပ်နေသည်။ ယေဘုယျ ကျမှုသည် သီးခြား“အမိန့်”နှင့် ဆန့်ကျင်သည့် “စည်းကမ်း”၏ လက္ခဏာတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ပြဌာန်းဥပဒေများကို လက်တွေ့ အသုံးပြုမှုနှင့် ပေါင်းစပ်ခြင်းတွင် ဤဥပဒေများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် အားကောင်းစေရန်အတွက် အဖွဲ့အစည်းများ လိုအပ်သည်။ အချို့သောအခြေအနေများတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ အလွတ်သဘောနည်းလမ်းများသည် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော် လည်း မျက်မှောက်လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် တရားစီရင်ရေးစနစ်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းများကဲ့သို့သော တရားဝင်ယန္တရားများ အပေါ်တွင် မှီခိုနေသည်။ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော ဥပဒေစနစ်များတွင် ဤသုတေသနသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ကျယ် ကျယ်ပြန့်ပြန့် အာရုံစိုက်လေ့ရှိပြီး ယင်း၏အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်နှင့်ပတ်သက်၍ ကြီးမားသောအငြင်းပွားမှုများမရှိလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာဥပဒေ၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှု၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အာဏာခွဲဝေမှုကဲ့သို့သော သီးခြား ကိစ္စရပ်များကို အာရုံစိုက်သည်။

In Myanmar, where social, economic, and political divisions lead to sharply contested political stances and competing interpretations of the rule of law, the focus is primarily on articulating and comparing these various interpretations, while advocating for the superiority of one over the others. Unconstrained by a narrow interpretation of a thin version of rule of law, factions invoke the rule of law to support a variety of divergent political agendas.

Natural procedural justice: Dworkin attributes law to political morality, positing that both legal standards and principles are perpetually binding. The crucial aspect of the relationship between law and politics is the recognition that law is not merely an abstract and formal concept, but rather that its connection to political and social matters is highlighted. He refers to his comprehension as a “integrated theory of law” and articulates this integration succinctly: “Law is fundamentally intertwined with morality: attorneys and judges serve as political philosophers within a democratic framework.” The legal systems suffer from thin version rule of law, characterized by feeble legal institutions, ineffective and corrupt judiciary, exorbitant court fees, and insufficient legal assistance. A concise theory thus enables concentrated and fruitful discourse on specific legal matters among individuals of varying political ideologies. The thick version rule of law also possesses their merits. Elucidating many robust concepts enables the connection of political and economic issues to law, legal institutions, and specific interpretations of legal systems. Thick theories elucidate the fundamental stakes in numerous debates by emphasizing the divergent perspectives on various problems. Furthermore, activists and legal reformers in authoritarian regimes typically favor comprehensive theories as they facilitate discourse on contentious political matters. Procedural justice is a powerful tool to guarantee the people safety and security.

Strong Institution: SDG goal 16, focused on “Peace, Justice and Strong Institutions,” pertains to the rule of law by promoting it at national and international levels, ensuring equitable access to Natural procedural justice: Dworkin justice for all, and fostering effective, accountable, and transparent institutions throughout governance; ultimately aiming to establish societies where individuals are safeguarded by an impartial legal system and can pursue justice without fear or discrimination³²⁰. One of the key informants³²¹, who is an international legal scholar, points out that the ongoing conflict severely hampers the establishment of institutions, as peace and stability are prerequisites for individuals to access capacity-building programs, resources, and international aid. This is essential for collaborative efforts to foster institutions related to justice and peace, even prior to

---

320 United Nations, “Sustainable Development Goal 16,” UN and the Rule of Law, accessed November 20, 2024, <https://www.un.org/ruleoflaw/sdg-16/>.

321 RL_Pro-07, Professional Group, December 9, 2024.

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နက်နဲသော လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးကျွဲပြားမှုများသည် ကွဲလွဲနေသော နိုင်ငံရေးအမြင်များနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ ကွဲပြားသောအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းနှင့် အခြားအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းများအတွက် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို အဓိကထား လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ ပါးလွှာသော အသွင်ဗားရှင်းအား ကျဉ်းမြောင်းသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို ကန့်သတ်မထားဘဲ မတူညီသောအဖွဲ့အစည်းများက ဆန့်ကျင်ဘက် နိုင်ငံရေးအစီအစဉ်များကို အကြောင်းပြရန် ၎င်းကိုအသုံးပြုသည်။

Natural procedural justice: Dworkin သည် ဥပဒေအား နိုင်ငံရေးကျင့်ဝတ်နှင့် ချိတ်ဆက်ထားပြီး တရားရေးဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့် အခြေခံမူများသည် စဉ်ဆက်မပြတ် စည်းနှောင်ထားကြောင်း အခိုင်အမာဆိုသည်။ ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံရေးကြား ဆက်သွယ်မှု၏ အရေးကြီးသောရှုထောင့်တွင် ဥပဒေသည် အနှစ်ချုပ်နှင့် တရားဝင်အယူအဆတစ်ခုမျှသာ မဟုတ်သော်လည်း ၎င်း၏ နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များနှင့် ဆက်သွယ်မှုကို မီးမောင်းထိုးပြခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် သူ၏ နားလည်နိုင်စွမ်းကို “ပေါင်းစပ်ဥပဒေသီအိုရီ”အဖြစ် ရည်ညွှန်း၍ ဤပေါင်းစပ်မှုကို အတိုချုပ်ဖော်ပြသည်- “ဥပဒေသည် အခြေခံအားဖြင့် အကျင့်စာရိတ္တနှင့် ရောယှက်နေသည်- ရှေ့နေများနှင့် တရားသူကြီးများသည် ဒီမိုကရေစီမူဘောင်အတွင်း နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်ပညာရှင်များအဖြစ် ဆောင်ရွက်ကြသည်။” တရားစီရင်ရေးစနစ်များသည် အားနည်းသော တရားရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ထိရောက်မှုမရှိသောနှင့် အကျင့်ပျက်ခြစားနေသော တရားစီရင်ရေးစနစ်၊ မြင့်မားသော တရားရုံးတော်စရိတ်နှင့် လုံလောက်မှုမရှိသော ဥပဒေရေးရာအကူအညီများသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု၏ “thin version”အောက်တွင် လည်ပတ်နေသည်။ ၎င်းလင်းပြတ်သားသော သီအိုရီတစ်ခုသည် မတူညီသော နိုင်ငံရေးယုံကြည်ချက်ရှိသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်အချင်းချင်းအကြား သီးခြား တရားဥပဒေဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအတွက် အာရုံစိုက်၍ အကျိုးရှိစွာဆွေးနွေးနိုင်စေသည်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ “thick version” သည်လည်း ၎င်းတို့၏ကောင်းကျိုးများကို ပိုင်ဆိုင်သည်။ ခိုင်မာသောသဘောတရားများကို ၎င်းလင်းခြင်းသည် နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာပြဿနာများနှင့် တရားဥပဒေ၊ တရားရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဥပဒေစနစ်များ၏ သီးခြားအဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်များကို ကူညီချိတ်ဆက်ပေးသည်။ Thick theories သည် ပြဿနာအမျိုးမျိုးအပေါ် ကွဲပြားသောအမြင်များကို အာရုံစိုက်ခြင်းဖြင့် စကားစစ်ထိုးပွဲများတွင် အဓိကပြဿနာများကို မီးမောင်းထိုးပြသည်။ ထို့အပြင် အာဏာရှင်အစိုးရများလက်ထက်တွင် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသမားများသည် အငြင်းပွားဖွယ် နိုင်ငံရေးပြဿနာများကို ဆွေးနွေးနိုင်သောကြောင့် ကျယ်ပြန့်သောသီအိုရီများကို နှစ်သက်ကြသည်။ Procedural justice သည် ပြည်သူများ၏ ဘေးကင်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးကို အာမခံရန် အစွမ်းထက်သော ကိရိယာတစ်ခုဖြစ်သည်။

ခိုင်မာအားကောင်းသောအဖွဲ့အစည်းများ- စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များ၏ ပန်းတိုင် ၁၆ သည် “ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တရားမျှတမှုတည်ဆောက်ရေး”ကို အာရုံစိုက်ပြီး နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး မြှင့်တင်ခြင်း၊ အားလုံးအတွက် တရားမျှတမှု သာတူညီမျှရရှိစေရေး၊ အဆုံးစွန်သောအားဖြင့် လူတစ်ဦးချင်းစီအား သမာသမတ်ကျသော တရားဥပဒေစနစ်ဖြင့် အကာအကွယ်ပေးကာ အကြောက်တရား သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိသော တရားမျှတမှုကိုပေးနိုင်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ တည်ထောင်ရန် ရည်ရွယ်သည်။ လူတစ်ဦးချင်းစီအတွက် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးအစီအစဉ်များ၊ အရင်းအမြစ်များနှင့် နိုင်ငံတကာအကူအညီများကို ရယူသုံးစွဲရန်အတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောကြောင့် ယခုဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခများသည် အဖွဲ့အစည်းများထူထောင်ရေးကို သိသိသာသာ အဟန့်အတားဖြစ်စေကြောင်း အဓိကသတင်းပေးသူတစ်ဦးဖြစ်သည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေပညာရှင်တစ်ဦးမှ ထောက်ပြခဲ့သည်။ အာဏာသိမ်းမှုနှင့် လက်ရှိပဋိပက္ခများ မဖြစ်ပွားမီကပင် တရားမျှတမှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဆက်စပ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများကို မြှင့်တင်ရန် ပူးပေါင်း

the coup and the current conflict. The primary difficulty was their insufficient numbers. Myanmar has never possessed the infrastructure necessary for robust institutions. There must be an enhancement of competency in legislative conceptions, administrative principles, and notions of justice for all individuals collectively. Assuming accountability for one's conduct signifies a serious approach to one's life. Dworkin consequently incorporates self-respect into his definition of human dignity. Self-respect necessitates that we honor ourselves and the lives of others. Only through self-respect and respect for others can life establish a connection to personality, and consequently, human beings can attain dignity. International expert³²² who is one of key informants suggests that Myanmar people cannot establish peace, justice, and robust institutions without the opportunity to construct a democratic government. These are not feasible at this time. Currently, several regions of Myanmar are governed either by the civil disobedience movement or by various armed ethnic factions. During this transitional period, establishing local institutions through the creation of democratic township administrations that engage citizens in direct democracy is advisable. in regions where the military lacks control. Executing the task is challenging due to the frequent presence of conflict zones. However, that is fundamentally what interim governments and ethnic resistance organizations can accomplish at this interim period.

---

322 RL_Pro-08, Professional Group, December 2, 2024.

ကြိုးပမ်းမှုများ လိုအပ်သည်။ အဓိကအခက်အခဲမှာ အရေအတွက် မလုံလောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ခိုင်မာသော အဖွဲ့အစည်းများအတွက် လိုအပ်သော အခြေခံအဆောက်အအုံများ လုံလောက်စွာမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ အယူအဆများ၊ အုပ်ချုပ်ရေးမူများနှင့် လူတစ်ဦးချင်းစီအတွက် တရားမျှတမှုဆိုင်ရာ အယူအဆများ တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်။ အကျင့်စာရိတ္တအတွက် တာဝန်ခံမှုဟုယူဆခြင်းသည် လူတစ်ဦး၏ဘဝအတွက် လေးနက်သောချဉ်းကပ်မှုတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် Dworkin သည် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာ၏အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွင် မိမိကိုယ်ကိုလေးစားမှု ထည့်သွင်းထားသည်။ မိမိကိုယ်ကိုလေးစားမှုရှိရန် ကျွန်ုပ်တို့သည် မိမိကိုယ်နှင့် အခြားသူများ၏ဘဝကို လေးစားရန်လိုအပ်သည်။ မိမိကိုယ်ကို လေးစားမှုနှင့် အခြားသူများကို လေးစားခြင်းဖြင့်သာ ဘဝသည် ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးနှင့် ဆက်နွယ်မှုကို ထူထောင်နိုင်ပြီး အကျိုးဆက် အနေဖြင့် လူသားများသည် ဂုဏ်သိက္ခာကို ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အဓိက သတင်းပေးသူတစ်ဦးဖြစ်သည့် နိုင်ငံတကာကျွမ်းကျင် ပညာရှင်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒီမိုကရေစီအစိုးရတစ်ရပ် အုပ်ချုပ်ခွင့်မရလျှင် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တရားမျှတမှုနှင့် အားကောင်း ခိုင်မာသော အဖွဲ့အစည်းများကို ထူထောင်နိုင်မည်မဟုတ်ကြောင်း အကြံပြုထားသည်။ ယခုအချိန်အတွက် မဖြစ်မြောက်နိုင် သေးပါ။ လက်ရှိတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဒေသအများအပြားကို အာဏာဖီဆန်ရေးလှုပ်ရှားမှု သို့မဟုတ် လက်နက်ကိုင်တိုင်းရင်းသား အဖွဲ့များမှ ဦးဆောင်အုပ်ချုပ်လျက်ရှိသည်။ ဤအသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလတွင် တပ်မတော်၏ ထိန်းချုပ်မှုကင်းမဲ့သော ဒေသ များတွင် ပြည်သူများအား တိုက်ရိုက်ဒီမိုကရေစီဖြင့် ပါဝင်စေသည့် ဒီမိုကရေစီနည်းကျစီမံသည့် မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးများ ဖန်တီးခြင်းဖြင့် ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများကို ထူထောင်ရန် အကြံပြုပါသည်။ ပဋိပက္ခဇုန်များ အဆက်မပြတ်ရှိနေခြင်းကြောင့် ဤ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ရန် ခက်ခဲသည်။ သို့သော်လည်း ဤအသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလတွင် ကြားကာလအစိုးရများ နှင့် တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် မလုပ်မဖြစ်လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သောကိစ္စရပ်များ ဖြစ်သည်။

3.3 Summary and Conclusion

This research project resulted in the conclusion that Myanmar never prevailed in the rule of law after independence in 1948. Four military coups in Myanmar have resulted in the de facto takeover of state power by military dictators. The root problems in operating the rule of law are derived from discrimination, inequality, and marginalization; a lack of self-determination; dictatorship; inadequate judicial remedies; and bad laws that failed to protect human rights. A fundamental aspect is the necessity of equality or equitable treatment for people. This is due to the fundamental notion of the rule of law, which asserts that all individuals must adhere to it uniformly. Simultaneously, This applies to all individuals, including both political leaders and the populace. It no longer satisfies the criteria for the rule of law.

Maintaining a discriminatory system is inherently unsustainable, as it deprives individuals who face discrimination of the benefits of the state and society, thereby contributing to their dissatisfaction with the democratic system. Since the 1950s, the people of Myanmar have faced numerous crises, including political, economic, and armed conflicts, which have been caused by unstable laws, inadequate judicial mechanisms, and a centralized government system. Despite the global shift towards more civilized societies and sustainable development, the military's inhumane practices, serious human rights violations, and lack of accountability for their crimes are relegating Myanmar to uncivilized status. According to Article 1 of the UDHR and international human rights law, a democratic system of government, formal legality, and the concept of the rule of law must protect people born free and equal in dignity and rights, including the Myanmar people.

As Myanmar transitions to federalism, it is crucial to systematically establish political foundations for the legislature, executive branch, and judiciary, backed by a robust commitment document that represents the agreement of various stakeholders. To interpret the rule of law in Myanmar, it is crucial to transition from the thin version of the law to the thick version. The transition from a thin to a thick version requires time, as the theoretical formulation must progress in a timely manner. The thinner version, including rule by law, shall go to the thicker version with a democracy system plus formal legality to guarantee individual human rights, particularly the right to dignity, access to justice, and social welfare. This mode will begin to take into account the people who are owner of the state's sovereignty, ensuring a system of checks and balances and the rule of law. As a result, Myanmar requires a comprehensive political document to foster trust with its ethnic population, enabling the establishment of a federal democratic country that upholds justice, security, and human rights through the application of the rule of law.

၃.၃။ အကျဉ်းချုပ်နှင့် နိဂုံးချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်ကတည်းကပင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ဘယ်သောအခါမှ အောင်မြင်စွာ မဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ကြောင်း ဤသုတေသနစီမံကိန်းမှ ကောက်ချက်ချပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်အာဏာသိမ်းမှု လေးကြိမ် ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး စစ်အာဏာရှင်များသည် နိုင်ငံတော်အာဏာကို သိမ်းယူခဲ့သည်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ဖော်ဆောင်ရာတွင် ရင်ဆိုင် ရသည့် အဓိကပြဿနာများသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ မညီမျှမှုနှင့် ဘေးဖယ်ထားခြင်း၊ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်မရှိခြင်း၊ အာဏာရှင်စနစ်၊ မလုံလောက်သော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည်ကုစားမှုများ၊ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ရန် ပျက်ကွက်သည့် ဥပဒေများတို့မှ ဆင်းသက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အခြေခံကျသောအဓိကအချက်မှာ လူတိုင်းကို တန်းတူညီမျှ သို့မဟုတ် သာတူညီမျှ ဆက်ဆံရန် လိုအပ်သည်။ ဤသည်မှာ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ အဓိကအယူအဆကို အခြေခံပြီး လူတိုင်းသည် တူညီသော စည်းကမ်းများ ကို သာတူညီမျှလိုက်နာရမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် ပြည်သူများအပါအဝင် လူတစ်ဦး ချင်းစီနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးစံနှုန်းတွေနဲ့ မကိုက်ညီပါ။

ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအပေါ် တည်ဆောက်ထားသောစနစ်သည် အချို့သောလူတစ်ဦးချင်းစီ၏ နိုင်ငံတော်နှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အကျိုး ကျေးဇူးများကို ငြင်းပယ်သောကြောင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်အပေါ် စိတ်ပျက်မှုနှင့် မကျေနပ်မှုများဖြစ်စေသည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်လွန်နှစ် များနောက်ပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံသည် မတည်ငြိမ်သောဥပဒေများ၊ တရားရေးယန္တရားမလုံလောက်မှု၊ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုရှိသော အစိုးရ စနစ်များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများအပါအဝင် အကျပ်အတည်းများစွာကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ ယဉ်ကျေးသော လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုသည့် တစ်ကမ္ဘာလုံး ကူးပြောင်းနေ သော်လည်း တပ်မတော်၏ လူမဆန်သောအပြုအမူများ၊ ပြင်းထန်သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ၎င်းတို့ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှု ကင်းမဲ့မှုခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအား ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့မှုမရှိသော လူ့အဖွဲ့ အစည်းအဖြစ်သို့ တွန်းပို့ပေးလျက်ရှိသည်။ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း အပိုဒ် ၁ နှင့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေများအရ ဒီမိုကရေစီအစိုးရ၊ တရားစီရင်ရေးစနစ်နှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးတို့သည် လွတ်လပ်၍ တန်းတူ ဓွေးဖွားလာကြ သော မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် လူသားအားလုံး၏အခွင့်အရေးနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကို အကာအကွယ်ပေးရမည် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဖက်ဒရယ်စနစ်သို့ ကူးပြောင်းလာသည်နှင့်အမျှ သက်ဆိုင်သူ အစုအဖွဲ့အသီးသီး၏ သဘောတူညီချက်ကို ကိုယ်စားပြုသည့် ခိုင်မာသော ကတိကဝတ်စာတမ်းဖြင့် ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသော ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင် နှင့် တရားစီရင်ရေးတို့အတွက် နိုင်ငံရေးအခြေခံအုတ်မြစ်များကို စနစ်တကျထူထောင်ရန် အရေးကြီးသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန်မှာ ဥပဒေ၏ ပါးလွှာသောအသွင်ဗားရှင်းမှ ထူထဲသောအသွင်ဗားရှင်းသို့ ကူးပြောင်း ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ထိုသို့ကူးပြောင်းခြင်းတွင် အချိန်လိုအပ်ပြီး သီအိုရီရေးဆွဲမှုသည် အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ တိုးတက်နေရန် လိုအပ်သည်။ ဥပဒေအရ စိုးမိုးရေးပါဝင်သော thin versionသည် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ လူ့အခွင့်အရေး အထူးသဖြင့် ဂုဏ်သိက္ခာ၊ တရားမျှတမှုရရှိရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေးဆိုင်ရာ အာမခံချက်ရရှိရန် ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် တရားဝင်ဖြစ်မှုတို့ဖြင့် thick version သို့ ကူးပြောင်းရမည်ဖြစ်သည်။ ဤပုံစံသည် နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ရှင်ဖြစ်သည့် ပြည်သူများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား ပြီး အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှုစနစ်နှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးတို့ကို အာမခံပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးကို ကျင့်သုံးခြင်းအားဖြင့် တရားမျှတမှု၊ လုံခြုံရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးတို့ကို လက်ကိုင်ပြုသော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံ ထူထောင်နိုင်ရေးအတွက် ကျယ်ပြန့်သော နိုင်ငံရေးစာတမ်းတစ်ခု လိုအပ်သည်။

References

Books

1. Athan - Freedom of Expression Activist Organization, *A Chance to Fix in Time: Analysis of Freedom of Expression in Four Years Under the Current Government* (Yangon: Athan, 2020).
2. Aung, Thura, and Win Win May. *Public trust in the Myanmar Police Force: exploring the influencing factors*. Friedrich-Ebert-Stiftung, 2019.
3. Bak, Mathias. *Overview of corruption and anti-corruption in Myanmar*. Transparency International., 2019.
4. Beehner, Lionel. "State-building, military modernization and cross-border ethnic violence in Myanmar." *Journal of Asian Security and International Affairs* 5, no. 1 (2018).
5. Boies, David. "Judicial independence and the Rule of Law." *Wash. UJL & Pol'y* 22 (2006).
6. Cheesman, Nick. "How in Myanmar "national races" came to surpass citizenship and exclude Rohingya." *Journal of Contemporary Asia* 47, no. 3 (2017).
7. Christopher May and Adam Winchester (2018), *Handbook on The Rule of Law* (Edward Elgar Publishing Limited). <https://doi.org/10.4337/9781786432445>.
8. Christopher May and Adam Winchester (2018), *Handbook on The Rule of Law* (Edward Elgar Publishing Limited). <https://doi.org/10.4337/9781786432445>.
9. Crouch, Melissa. "Judicial Power in Myanmar and the Challenge of Judicial Independence." *Asia-Pacific Judiciaries: Impartiality, Integrity, Independence*, 2017.
10. Daniel C. Préfontaine and Joanne Lee, "The Rule of Law and the Independence of Judiciary ," 1998. <https://biblioteca.cejamerica.org/bitstream/handle/2015/987/rule-law-independence.pdf?sequence=1&is>.
11. Danish Institute for Human Rights, *Summaries of Research Projects in Myanmar* (Copenhagen: Danish Institute for Human Rights, 2013), <https://www.humanrights.dk/files/media/document/Summaries%20of%20research%20projects%20Myanmar1.pdf>.
12. Department of State, United State of America. "Country Reports on Human Rights Practices: Burma".(2023).
13. Dr John Lowndes, "JUDICIAL INDEPENDENCE and JUDICIAL ACCOUNTABILITY at the COALFACE of the AUSTRALIAN JUDICIAR," 2016,
14. Encyclopedia Britannica. "Myanmar since 1988," last modified 2023, <https://www.britannica.com/place/Myanmar/Myanmar-since-1988>
15. Free Expression Myanmar, "MYANMAR MILITARY'S 'JUSTICE' SYSTEM" (Free Expression Myanmar, May 13, 2023).

16. Freedom House, "Freedom in the World – Burma (Myanmar)," Refworld, 2010, <https://www.refworld.org/reference/annualreport/freehou/2010/en/73562?prevPage=/node/73562>
17. Friedrich A. Hayek, *The Constitution of Liberty* (Chicago: University of Chicago Press, 1960).
18. Gender Equality Network, "In the Shadows: Systemic injustice based on sexual orientation and gender identity/expression in Myanmar," November 2019. <https://www.icj.org/wpcontent/uploads/2019/11/Myanmar-In-The-Shadows-Advocacy-Report-2019-ENG.pdf>
19. May, Christopher, and Adam Winchester, eds. *Handbook on the Rule of Law*. Edward Elgar Publishing, 2018. <https://doi.org/10.4337/9781786432445>.
20. https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2023/06/myanmar0623%20web_1.pdf.
21. Htun, Tinzar, Mael Raynaud. "Avenus for Reform and Decentralization and Steps Towards a Federal System". Schedule Two of the 2008 Constitution. Konrad-Adenauer Stiftung Ltd., Myanmar. 2018.
22. Human Rights Watch, "'Our Numbers Are Dwindling,'" June 2023,
23. Internal Journal of Advance Research and Development, Volume 3, Issue 11, Ahmet Yigitalp Tulga, Student, National Sun Yat Sen University, Kaohsiung, Taiwan.
24. International Commission of Jurists, "Country Profile Prepared by the ICJ Centre for the Independence of Judges and Lawyers," July 2014.
25. International Commission of Jurists, "Handbook on Habeas Corpus in Myanmar," May 2016, <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2016/06/Myanmar-Handbook-on-Habeas-Corpus-Publications-Reports-thematic-reports-2016-ENG.pdf>.
26. International Commission of Jurists, "Right to Counsel: The Independence of Lawyers in Myanmar Refworld," *Refworld*, 2023, <https://www.refworld.org/reference/countryrep/icjurists/2013/en/98279>.
27. International Commission of Jurists, "The Rule of Law in Myanmar: Challenges and Prospects," 2012, <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2014/03/Myanmar-IBAHRI-Rule-of-Law-in-Myanmar-report-2012-eng.pdf>.
28. International Commission of Jurists, "The Rule of Law in Myanmar: Challenges and Prospects," 2012; DLA Piper, Perseus Strategies and Jacob Blaustein Institute, "Myanmar Rule of Law Assessment," 2013.
29. James A. Goldston *Human Rights in Burma (Myanmar)* (New York: Human Rights Watch/Asia, 1990).
30. John Locke, *Second Treatise of Government*, ed. C. B. Macpherson (Indianapolis: Hackett Publishing Company, 1980).
31. Jolliffe, Kim. "Ethnic Armed Conflict and Territorial Administration in Myanmar". The Asia Foundation. June 2015.
32. Jørgen Møller and Svend-Erik Skaaning, *The Rule of Law: Definitions, Measures, Patterns and Causes* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011).
33. Joseph Raz, *The Authority of Law: Essays on Law and Morality* (Oxford: Oxford University Press, 1979).

34. Maaike Matelski, Rachel Dijkstra and Brianne McGonigle Leyh. *Journal of Human Rights Practice*, Multi-layered Civil Society Documentation of Human Rights Violations in Myanmar: The Potential for Accountability and Truth-Telling, September 15, 2022.
35. K O'Regan, F W De Klerk Memorial Lecture Delivered at Potchefstroom, Checks and Balances Reflections on the Development of the Doctrine of Separation of Powers Under the South African Constitution, October 10, 2005
36. Karen Human Rights Group. "Beyond the Horizon: Local Perspectives on Peace, Justice and Accountability in Southeast Myanmar". September 2019. https://www.khrg.org/sites/khrg.org/files/report-docs/briefer_beyond_the_horizon_-_english_for_web.pdf.
37. Karen Human Rights Group. "Stepping into Uncertainty: Refugee and IDP experiences of return in Southeast Myanmar". August 2020.
38. Katharina Kiener-Manu, "Crime Prevention & Criminal Justice Module 14 Key Issues: Topic 1 - the Main Factors Aimed at Securing Judicial Independence," www.unodc.org, February 2020, <https://www.unodc.org/e4j/zh/crime-prevention-criminal-justice/module-14/key-issues/1--the-main-factors-aimed-at-securing-judicial-independence.html>.
39. Khanu. "Local Government's Role in Bottom-Up Federalism for Myanmar Democratic Future." School of Public Policy, University of Chaing Mai . Accessed October 11, 2024. <https://spp.cmu.ac.th/local-governments-role-in-bottom-up-federalism-for-myanmar-democratic-future/>.
40. Kramer T. "Ethnic Conflict and Lands Rights in Myanmar". *Social Research: An International Quarterly*. Vol. 82 : No. 2. Summer 2015. https://themimu.info/sites/themimu.info/files/documents/Academic_article_Ethnic_Conflict_and_Land_Rights_Tom_Kramer_2015.pdf
41. KWAT and AJAR, "တရားဝင်စာတမ်းပြုစုခြင်း" (Thai: Wanida Press, July 2020).
42. Lalhriatpuii, F., and Ayanbham Shyamkishor. "Understanding the Local Government in Myanmar with Special Reference to Chin State." *Mizoram University Journal of Humanities & Social Sciences* 5, no. 1 (2019).
43. Larry May, *Global Justice and Due Process* (Cambridge: Cambridge University Press, 2010). <https://doi.org/10.1017/CBO9780511974328>.
44. Lwin, Htay Htay. "Public Administration and Civil Service System in Myanmar (Htay Htay Lwin, 2014)." PhD diss., MERAL Portal.
45. Manny Maung, "'Our Numbers Are Dwindling,'" *Human Rights Watch*, June 8, 2023, 22, <https://www.hrw.org/report/2023/06/08/our-numbers-are-dwindling/myanmars-post-coup-crackdown-lawyers>.
46. Marcus Brand. "Exercising Executive Power in Myanmar: Constitutional Options for Safeguarding the Rule of Law in Public Administration". November 2014. Bingham Centre for the Rule of Law.
47. Mathias Bak, Overview of Corruption and Anti-Corruption in Myanmar, Transparency International Anti-Corruption Helpdesk Answer, April 8, 2019.
48. Maxime Boutry and Mya Darli Thant, *The Implementation of the Vacant, Fallow and Virgin Land Law: a Case Study in Sagaing Region (Mekong Region Land Governance, 2020)*.

49. May Thu Zaw and Thi Thi Lwin, "Fair Trial Elements in the Case Management Programme in Myanmar Courts" (Yangon: the Denmark-Myanmar Programme on Rule of Law and Human Rights, 2020).
50. McCartan, Brian, and Kim Jolliffe. *Ethnic Armed Actors and Justice Provision in Myanmar*. Asia Foundation, 2016.
51. Mi Mi Gyi, (2011), An Analysis of the Parliamentary Democracy System in Myanmar (1948-62).
52. Montesquieu, *The Spirit of the Laws*, ed. And trans. Anne M. Cohler, Basia C. Miller and Harold S. Stone (Cambridge: Cambridge University Press, 1989).
53. Mya Moe Khaing and Yu Mon Cho, "Journal of Human Rights and Peace Studies," *SoO3.Tci-Thaijo.org* 7, (July 21, 2021). <https://www.tci-thaijo.org/index.php/HRPS/index>.
54. Myint Zan, "Judicial Independence in Burma: Constitutional History, Actual Practice and Future Prospects," *Southern Cross University Law Review* 4 (December 2000).
55. Nick Cheesman, Monique Skidmore, and Trevor Wilson, eds., *Myanmar's Transition: Openings, Obstacles, and Opportunities* (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2012).
56. Nixon, Hamish, Cindy Joelene, Kyi Pyar Chit, Lynn Thet Aung, and Matthew Arnold. *State and region governments in Myanmar*. MDRI-CESD, 2015. The Asia Foundation.
57. Owen Fiss, "The Limits of Judicial Independence," *Law Review* 25, no. 1 (1993). <https://www.corteidh.or.cr/tablas/r38332.pdf>.
58. Peters, Anne. "Corruption as a violation of international human rights." *European Journal of International Law* 29, no. 4 (2018).
59. Przeworski, Adam, and José María Maravall, eds. *Democracy and the Rule of Law*. Vol. 5. Cambridge University Press, 2003. ISBN-13-978-0-511-07092-1.
60. Randall Peerenboom, *Human Rights and Rule of Law: What's the Relationship?* 2004.
61. Richard Lewis Moorhead, Steven Vaughan, and Kenta Tsuda, "What Does It Mean for Lawyers to Uphold the Rule of Law?," October 2023, <https://doi.org/10.2139/ssrn.4660750>.
62. South, Ashley. "Burma's Longest War Anatomy of the Karen Conflict". Transnational Institute. Burma Center Netherlands. 2011.
63. South, Ashley. "Federalism, governance and services - Myanmar's 'rebel rulers'. A New Look at Federalism in Myanmar. PeaceRep: The Peace and Conflict Resolution Evidence Platform. 2022.
64. T. K Malcolm, "The Independence of the Judiciary in the Asia-Pacific Region," (10th Conference of Chief Justices of Asia and the Pacific, 2003).
65. Tamanaha, Brian Z (2004), *On the Rule of Law*. (Cambridge University Press), 37, <https://www.cambridge.org/9780521843621>.
66. *The European Journal of International Law* Vol. 15 no.5, Mattias Kumm, *The Legitimacy of International Law: A Constitutionalist Framework of Analysis*, 2004.
67. The International Bar Association's Human Rights Institute (IBAHRI), "The Rule of

- Law in Myanmar: Challenges and Prospects,” December 2012.
68. The Legal System of the Republic of the Union of Myanmar.” Accessed October 11, 2024. <https://www.nyulawglobal.org/globalex/myanmar1.html>.
  69. Tim G. Andrews and Khin Thi Htun, “Corruption in Myanmar: Insights from Business and Education,” ed. Marie dela Rama and Chris Rowley, *ScienceDirect* (Elsevier, January 1, 2017), <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780081011096000150>.
  70. Myanmar Law Report 1966.
  71. Unit, Digital Solutions. “What Is the Rule of Law - United Nations and the Rule of Law.” United Nations and the Rule of Law, October 11, 2023. [https://www.un.org/ruleoflaw/what-is-the-rule-of-law/#:~:text=For%20the%20United%20Nations%20\(UN,and%20which%20are%20consistent%20with](https://www.un.org/ruleoflaw/what-is-the-rule-of-law/#:~:text=For%20the%20United%20Nations%20(UN,and%20which%20are%20consistent%20with).
  72. United Nations, Rule of Law Indicators: Implementation Guide and Project Tools, 1st ed. (New York: United Nations, 2011).
  73. United Nations. Department of Public Information. *Basic principles on the independence of the judiciary*. United Nations, Department of Public Information, 1988.
  74. USAID’s Office of Democracy and Governance, Rule of Law Division, Guide to Rule of Law Country Analysis: The Rule of Law Strategic Framework, A Guide for USAID Democracy and Governance Officers, August 2008.
  75. William W. Davis, Luke C. Mullany, Eh Kalu Shwe Oo, Adam K. Richards, Vincent Lacopino, Chris Beyrer, Health and Human Rights in Karen State, Eastern Myanmar, August 26, 2015.
  76. World Justice Project: Rule of Law Index, Washington, D.C. 20005 U.S.A, 2013-2014, ISBN (online version): 978-0-9882846-6-1.
  77. World Justice Project: Rule of Law Index, Washington, D.C. 20005 U.S.A, 2017-2018, IBSN (online version): 978-0-9882846-3-0.
  78. World Justice Project: Rule of Law Index, Washington, D.C. 20005 U.S.A, 2022-2023, IISBN (digital version): 978-0-615-51219-8.

Laws

1. The Constitution of the United State of America 1789.
2. The Myanmar Penal Code 1861.
3. The Code of Criminal Procedure 1898.
4. Yangon Police Act 1899.
5. The Official Secrets Act 1923.
6. The Police Act 1945.
7. The Constitution of the Union of Burma 1947.
8. Suppression of Prostitution Law 1949.
9. The Constitution of the Socialist Republic of the Union of Burma 1974.
10. Myanmar Citizenship Law 1982.
11. The Constitution of the Republic of the Union of Myanmar 2008.
12. The Union Judiciary Law 2010.
13. People military Service Law, drafted in 2010 and entered into force in 2024. (well

- known Conscription law),
14. The Constitutional Tribunal of the Union Law 2010.
  15. The right to peaceful assembly and peaceful procession law 2011.
  16. The Ward or Village Tract Administration Law 2012.
  17. The Vacant, Fallow, and Virgin Land Laws 2012.
  18. The Telecommunication Law 2013.
  19. The Anti-corruption law 2013
  20. The Law Relating to the Application of Writ 2014.
  21. Code of Judicial Ethics 2017.

International Laws

1. *Magna Carta Libertatum*, which means “Greatest Charter of Freedoms” 1215.
2. Universal Declaration of Human Rights 1948.
3. International Covenant on Civil and Political Rights 1954.
4. International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights 1966.
5. Additional Protocol II of the Geneva Conventions: The Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts, 1977.
6. UN Basic Principles on the Independence of the Judiciary 1985.
7. UN Basic Principles on the Role of Lawyers 1990.

Websites

1. <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2023/Myanmar>, Accessed October 11, 2024.
2. “Corruption: A Severe, Chronic Disease Myanmar Has to Fight.” Tea Circle. Last modified September 5, 2019. <https://teacircleoxford.com/essay/corruption-a-severe-chronic-disease-myanmar-has-to-fight/>.
3. “Non-international Armed Conflicts in Myanmar.” The Rule of Law in Armed Conflict Project | Rulac. Accessed October 21, 2024. <https://www.rulac.org/browse/conflicts/non-international-armed-conflict-in-Myanmar#collapse2accord>.
4. “Myanmar: Independence and Impartiality; Judicial Integrity and Accountability.” International Commission of Jurists. Last modified February 29, 2024. <https://www.icj.org/cijlcountryprofiles/myanmar-introduction/judges/independence-and-impartiality-judicial-integrity-and-accountability/>.
5. Radio Free Asia, “New Law Brings Myanmar Police under Junta Control,” Rfa.org, March 30, 2022, <https://www.rfa.org/english/news/myanmar/police-03302022152802.html>. Accessed July 01, 2024.
6. <https://www.csis.org/analysis/myanmars-crisis-calls-constitutional-overhauling>. Accessed July 11, 2024.
7. <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2012-09-12/burma-resignation-of-constitutional-court-justices/> Accessed June 21, 2024.
8. https://localcourt.nt.gov.au/sites/default/files/judicial_independence_and_judicial_accountability_at_the_coalface_of_the_australian_judiciary.pdf. Accessed July 5, 2024.

9. <https://www.icj.org/cijlcountryprofiles/myanmar-introduction/judges/independence-and-impartiality-judicial-integrity-and-accountability/>. Accessed August 21, 2024.
10. https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/RoLI_Final-Digital_O.pdf. Accessed July 31, 2024.
11. <https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/ROLI-2019-Reduced.pdf>. Accessed September 09, 2024.
12. <https://www.senate.gov/about/origins-foundations/senate-and-constitution/constitution.html>. Accessed September 11, 2024.
13. <https://www.loc.gov/exhibits/brown/brown-segregation.html>. Accessed October 04, 2024.
14. <https://wlh.law.stanford.edu/wp-content/uploads/2011/01/cunnea-timeline.pdf>. Accessed July 22, 2024.
15. https://www.clingendael.org/pub/2017/a_shotgun_marriage/1_problematising_the_rule_of_law_as_a_concept/. Accessed June 30, 2024.
16. <https://www.history.com/topics/ancient-middle-east/hammurabi#>. Accessed July 24, 2024.
17. <https://www.irrawaddy.com/opinion/commentary/70-years-struggle-independence-goes.html>. Accessed August 07, 2024.
18. <https://www.britannica.com/topic/Code-of-Hammurabi>. Accessed October 14, 2024.
19. <https://lawbirdie.com/the-law-code-of-hammurabi-for-men-and-women/#:~:text=In%20conclusion%2C%20the%20Law%20Code,husbands%20and%20the%20public's%20decisions>. Accessed September 03, 2024.
20. <https://journals.plos.org/globalpublichealth/article?id=10.1371/journal.pgph.0000601>. Accessed November 10, 2024.
21. <https://cpintl.org/type/impact-story/violence-against-women-and-girls-in-myanmar-a-silent-emergency>. Accessed December 02, 2024.
22. <https://www.nationalgeographic.com/culture/article/hammurabi>. Accessed September 11, 2024.
23. <https://history.com/topics/ancient-middle-east/hammurabi#hammurabi>. Accessed November 17, 2024.
24. <https://burmapartnership.net/2013/07/statement-on-abuse-perpetrated-against-lgbt-in-mandalay/>. Accessed June 11, 2024.
25. <https://equalitymyanmar.org/?p=4855>. Accessed June 21, 2024.
26. <https://myanmar.un.org/en/14867-myanmar-new-land-law-could-have-disastrous-impact-ethnic-minorities>. Accessed August 20, 2024.
27. <https://www.britannica.com/event/Enlightenment-European-history>. Accessed August 31, 2024.
28. <https://www.bnionline.net/en/news/1949-suppression-prostitution-act-root-discrimination-and-exploitation#:~:text=In%20the%20drafted%20law%2C%20for,to%20prison%2C%20but%20the%20duration>. Accessed August 08, 2024.
29. <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/challenges-to-the-rule-of-law-in-africa.pdf>. Accessed September 02, 2024.
30. <https://www.frontiermyanmar.net/en/66d-the-defamation-menace/>. Accessed

October 01, 2024.

31. <https://www.wallstreetmojo.com/developed-economy/>. Accessed November 18, 2024.
32. <https://aseanmp.org/publications/post/myanmar-repeal-section-66d-of-the-2013-telecommunications-law>. Accessed November 21, 2024.
33. <https://kashmiroserver.net/2024/08/20/balancing-free-speech-and-hate-speech/>. Accessed August 09, 2024.
34. <https://www.uscourts.gov/about-federal-courts/educational-resources/about-educational-outreach/activity-resources/about>. Accessed November 19, 2024.
35. <https://constitution-unit.com/2021/08/27/the-judicial-review-and-courts-bill-must-not-undermine-the-important-role-the-courts-play-as-one-of-the-checks-and-balance-that-exist-in-our-unwritten-constitution/>. Accessed September 29, 2024.
36. <https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/Myanmar%20-%202020%20WJP%20Rule%20of%20Law%20Index%20Country%20Press%20Release.pdf>. Accessed July 21, 2024.
37. <https://www.frontiermyanmar.net/en/inn-dins-story-three-years-later/>. Accessed June 25, 2024.
38. <https://www.frontiermyanmar.net/en/seven-soldiers-sentenced-to-10-years-over-inn-din-killings-army/>. Accessed June 27, 2024.
39. <https://rpl.hds.harvard.edu/faq/buddhism-myanmar>. Accessed July 18, 2024.
40. https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/pdfs/ISEAS_Perspective_2017_37.pdf. Accessed July 05, 2024.
41. <https://freedomhouse.org/country/myanmar/freedom-world/2020>. Accessed October 01, 2024.
42. <https://tradingeconomics.com/myanmar/corruption-index>. Accessed August 01, 2024.
43. <https://www.unodc.org/dohadeclaration/en/news/2018/04/corruption--human-rights--and-judicial-independence.html>. Accessed October 23, 2024.
44. <https://www.article19.org/resources/briefing-paper-the-right-to-freedom-of-expression-in-the-context-of-myanmars-2020-general-election/>. Accessed September 07, 2024.
45. <https://myanmar-now.org/en/news/prominent-rakhine-nationalists-among-prisoners-released-in-amnesty/>. Accessed July 20, 2024.
46. <https://freedomhouse.org/country/myanmar/freedom-world/2020>. Accessed August 23, 2024.
47. <https://knowledgehub.transparency.org/assets/uploads/helpdesk/Country-profile-Myanmar-2019.pdf>. Accessed September 09, 2024.
48. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-police-slam-court-for-freeing-suspect-in-toddler-rape.html>. Accessed December 11, 2024.
49. <https://www.bnionline.net/en/news/victoria-rape-case-charges-dismissed>. Accessed July 28, 2024.
50. <https://www.bbc.com/news/world-asia-49080029>. Accessed June 22, 2024.
51. <https://elevenmyanmar.com/news/aung-yell-htwe-murder-case-to-be-retried-with-22-plaintiff-witnesses>. Accessed October 01, 2024.

52. <https://www.mizzima.com/news/law-and-judiciary-officers-prosecuted-connection-aung-ye-htwe-murder-case>. Accessed November 30, 2024.
53. <https://www.facebook.com/bbcnews>, “ပြည်ထောင်စုတရားသူကြီးချုပ် ဘကြော်ငွ် အနားယူသလဲ - BBC News မြန်မာ,” BBC News မြန်မာ, August 4, 2023. <https://www.bbc.com/burmese/articles/cyd5184j4z9o>. Accessed September 30, 2024.

Key Informants List

1. RL_Pro-01, Professional Group.
2. RL_Pro-02, Professional Group.
3. RL_Pro-03, Professional Group.
4. RL_Pro-04, Professional Group.
5. RL_Pro-05, Professional Group.
6. RL_Pro-06, Professional Group.
7. RL_Pro-07, Professional Group.
8. RL_Pro-08, Professional Group.
9. RL_Exe-09, Executive Group.
10. RL_Exe-10, Executive Group.
11. RL_Exe-11, Executive Group.
12. RL_Exe-12, Executive Group.
13. RL_Exe-13, Executive Group.
14. RL_Exe-14, Executive Group.
15. RL_CGs -15, Concern Group.
16. RL_CGs -16, Concern Group.
17. RL_CGs -17, Concern Group.
18. RL_CGs -18, Concern Group.
19. RL_CGs -19, Concern Group.
20. RL_CGs -20, Concern Group.
21. RL_CGs -21, Concern Group.
22. RL_CGs -22, Concern Group.
23. RL_CGs -23, Concern Group.
24. RL_CGs -24, Concern Group.
25. RL_CGs -25, Concern Group.
26. RL_CGs -26, Concern Group.
27. RL_CGs -27, Concern Group.
28. RL_CGs -28, Concern Group.
29. RL_CGs -29, Concern Group.
30. RL_CGs -30, Concern Group.

Authors' Biography

Dr. Su Yin Htun (Author and leader of this project)

She is formerly a Professor of Law at the University of Mandalay in Myanmar. As she participated in the civil disobedience movement against the military coup in 2021, she was fired from job and issued an arrest warrant by S.505 (a) of the Penal Code on April 10, 2021. She is currently an adjunct instructor with the Human Rights Practice Program and also a research associate at the College of Law affiliated with the School of Cultural and Social Transformation at the University of Utah. Dr. Su has been a Fulbright scholar in the US-ASEAN program and is currently a Scholar Rescue Fund winner from the Institute of International Education (IIE). She was awarded as an exile scholar by the Reconceptualizing Exile Programme from the Global Campus Human Rights, which is a network of 100 universities worldwide, the largest globally, that focuses on human rights education in higher education. She is one of the initiators of human rights education at formal degree programs in the universities in Myanmar. Dr. Su's specialization is in human rights law, and she teaches constitutional law and human rights law. Her research focuses on the human rights of vulnerable individuals in political, criminal, and migration contexts from a legal perspective. She offers intellectual support to victims of human rights violations through research writing, policy recommendations to the government, pro bono legal services to marginalized individuals, and advocacy training for youths. Dr. Su has multiple international publications of her research work in which citizenship and stateless issues were the most prominent themes.

Aung Thu Htut (Co-author)

From 2013 to 2015, he attended Yankin Education College, where he earned both a diploma and a certificate in teacher education. He received his degree with a major in English from Pyay University. He was a middle school teacher at Basic Education (post) Primary School Kywal Kalay Sann prior to the military takeover in 2021. He has joined the Civil Disobedience Movement following the military takeover. He is currently pursuing a master of education degree (M.Ed.) at the University of the People's online Master of Education program.

Bo Hein (Co-author)

He is a Master of Veterinary Science graduate, bringing expertise in ruminant nutrition and veterinary physiology. He focused in these areas while working as an assistant lecturer, helping to shape the next generation of veterinary professionals. In addition to his work with international organizations like the Food and Agriculture Organization

(FAO), the Australian Centre for International Agricultural Research (ACIAR), and the International Atomic Energy Agency (IAEA), he has been instrumental in community development initiatives. These programs sought to improve the nutrition and health of animals, especially for small-scale livestock producers, enabling rural populations to adopt sustainable farming methods. He has shown an unrelenting dedication to social justice and democratic values outside of his professional pursuits. In support of the fight for justice, freedom, and democracy after the coup, he actively joined the Civil Disobedience Movement (CDM). He is a passionate advocate for education as a fundamental human right, actively supporting migrant education initiatives to ensure equitable access for underprivileged communities. His broader goals focus on promoting human rights, upholding the rule of law, and fostering an inclusive society with universal access to justice and education.

Kalyar Ko
(Co-author)

She pursued a law degree up to her fourth year until 2020. She abandoned her university education and actively participated in the Civil Disobedience Movement (CDM). In 2022, she entered the research field as a freelance researcher and has produced four academic research papers. Her research focuses on Myanmar's domestic legal framework and international legal norms and standards, specifically investigating human rights violations, gender issues, and federalism and constitutional matters. She has also advocated for human rights and gender equality through active participation in related movements. In 2023, she received a Diploma in Constitutional Law from the Constitutional Federalism Institute. She is currently a master's student in the Human Rights, Peace and Democratisation (MAHRPD) programme at Yangon Cosmopolitan University.

Wayne
(Co-author)

Wayne received an LL.M. from the Maurer School of law, Indiana University, with the concentration on the area of constitutional laws in 2020. After his LL.M, he began working as a legal apprentice. After the 2021 coup in Myanmar, Wayne joined the CDM movement and refused to attend the court to express resistance to the regime. Wayne has actively contributed to financial aid for CDM participants and armed forces. Later, he moved to liberated areas to share his knowledge with local administrations and armed forces. He has also contributed to multiple projects on human rights violations and the rule of law in Myanmar. His research interests include federalism, democracy and the intersection of law and human rights in transitional societies.